

*Svet. Miĥor in svet. Fortunat
 Ka nas Boga prosita!
 Slovencom svete vere sado
 Obilen ohranita.*

DROBTINCE

ZA

NOVO LĚTO

1851.

UČITELJEM IN UCENCOM, STARIŠEM IN
OTROKAM V PODUK IN KRATEK ČAS.

NA SVETLO DAL

JOŽEF ROZMAN,

KORAR STOLNE LABUDŠKE CĚRKVE, IN VODJA ŠKOFIJNEGA SE-
MENIŠČA PRI sv. ANDREJU.

VI. LETO.

V CELOVCU.

Natisnol in na prodaj ima Janez Leon.

DRÖBTLINGE

AN

NOTO PTO

Poberite kosce (drobtince), ki so ostali, da konca
ne vzamejo.

Joan. 6, 12.

NO 2212 21

JOHN DOWNEY

030023823

PTO

K A Z A L O.

	Stran
Predgovor	V
Oglej, prva zibel sv. kerš. vere za Slovence	VII

A. PASTIRSKO OGLEDALO DUHOVSKIM BRATOM IZPO-ROČENO ZA POPRAVO IN POKUS.

I. Katolška botrina sv. Leopolda	3
II. Od božjiga poklica v zakonski stan	14
III. Od vredniga pripravlanja v zakonski stan	25
IV. Od dolžnost zakonskiga stanu	36
V. Od pravega veselja	45
VI. Pridiga pri novi maši	55
VII. Nagovor pri blagoslovu lesa na cvetno nedeljo	62
VIII. Nagovor pri blagoslovu jestvin na velikonočno nedelo	64
IX. Nagovor pri blagoslovu vina v š. Janžev dan	65
X. Pridige osnovane za svete nedele celiga leta:	
1) Prva adventna nedela: <i>Od našega poklica</i>	66
2) Druga adventna nedela: <i>Od poželenja mesa</i>	68
3) Tretja adventna nedela: <i>Od poželenja oči</i>	72
4) Šteta adventna nedela: <i>Od napuha življenja</i>	75
5) Nedela po božiči: <i>Od krive reje otrok</i>	78
6) Nedela po novim leti: <i>Od prave reje otrok</i>	81
7) Prva nedela po sv. 3 kraljih: <i>Od dolžnosti otrok</i>	84
8) Druga nedela po sv. 3 kraljih: <i>Od zakonskiga stana</i>	88
9) Tretja nedela po sv. 3 kraljih: <i>Od sramožlivosti</i>	90
10) Šteta nedela po sv. 3 kraljih: <i>Od treh božjih čednost</i>	93
11) Peta nedela po sv. 3 kraljih: <i>Od duhovske dremote</i>	96
12) Šesta nedela po sv. 3 kraljih: <i>Od zvestobe v malih rečeh</i>	98
13) Prva predpostna nedela: <i>Od nezadovoljnosti</i>	101
14) Druga predpostna nedela: <i>Od božje besede</i>	104
15) Tretja predpostna nedela: <i>Od veselja in nedolžnosti</i>	106

B. OGLEDALO SLAVNIH DOMORODCOV.

I. Tomaž Kren, slavni Ljublanski škof	111
II. Anton Bizjak, zvest in dober duhovski pastir Lavantinske škofije	113

III. Matija Balon, slavní tehant in radfajmošter Labudske škofije . . .	127
IV. Jožef Tavšl, slavní duhoven Lavantinske škofije . . .	132
V. Karl Kepel, z zlato svetinjo okinčan učnik e. k. glavne šole v Celi . . .	153
VI. Martin Lašič, verli mož in pošten teržan . . .	159

C. PRIGODBE ŽALOSTNE IN VESELE.

I. Kamen na sereu . . .	165
II. Daj nam danes naš vsakdajni kruh . . .	179
III. Kam slabo znanje pelje . . .	183
IV. Bogotaje in modra deklica . . .	185
V. Sv. križ vernih mogočen varh . . .	186
VI. Pošteno zadržanje in lepo petje v Rogatecki stalici . . .	187
VII. Prava keršanska ljubezen ne pozna nobene nevarnosti . . .	189
VIII. Kaj pijanc stori! . . .	190
IX. Huda vest nevsmilen rabelj . . .	191
X. Tudi prazna pukša pokne . . .	192

D. PRIJKE IN BASNI.

I. Pajek in miška . . .	195
II. Ovee in ovčarski pes . . .	196
III. Modrič in popotnik . . .	196
IV. Lastovka in uravle . . .	197
V. Dvoje konjev . . .	197
VI. Novi zvon . . .	198
VII. Kamen u vodo veržen . . .	198
VIII. Gostivnica pri angelu . . .	199
IX. Človeka želje . . .	200
X. Ubožen premožen . . .	201

E. OGLEDALO ZA ŠOLO IN DOMAČO REJO OTROK.

I. ŠOLA srečno starost včakati . . .	205
II. Potrebna rajtenga, kojo malokdo stori . . .	210
III. Vsakdanja rajtenga . . .	212
IV. Žganje in tobak . . .	213
V. Zakaj sv. vera v naših šolah vmira . . .	214
VI. Od rud . . .	215
VII. Jz deržavoznanstva ali statistike . . .	217
VIII. Šola na visokem . . .	218
IX. Kdo će šnupati? . . .	221
X. Rajtanje iz glave . . .	225

F. SLOVENSKA GERLICA.

A. Šolske pesme . . .	
I. V ponedlek pred šoloj . . .	237
II. V ponedlek po šoli . . .	237
III. V tork pred šoloj . . .	238

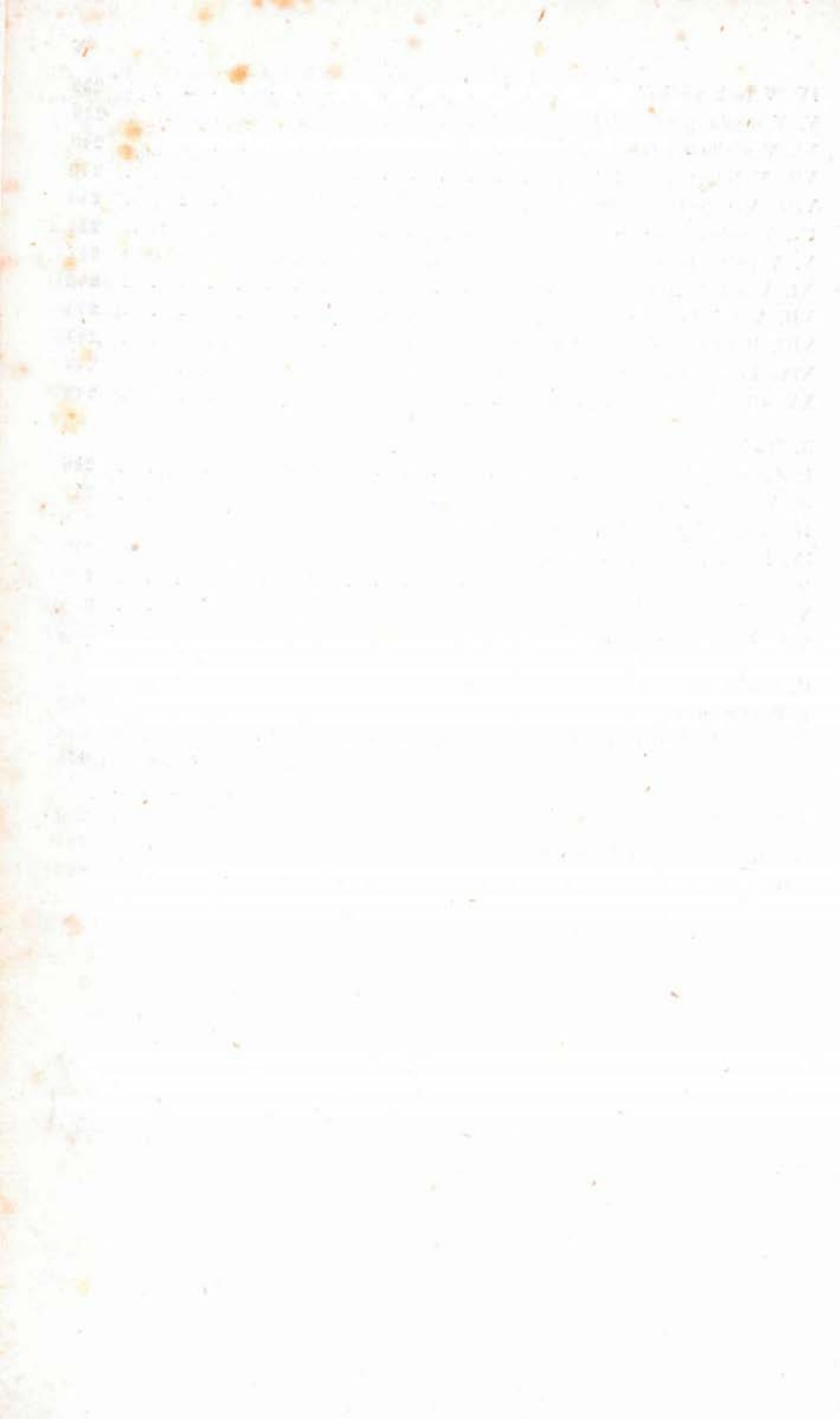
IV. V torek po šoli	239
V. V sredo pred šolaj	239
VI. V sredo po šoli	240
VII. V četrtek pred šolaj	240
VIII. V četrtek po šoli	240
IX. V petek pred šolaj	241
X. V petek po šoli	242
XI. V saboto pred šolaj	242
XII. V saboto po šoli	243
XIII. Pesem pred očitno skušno	243
XIV. Pesem po končani skušni	244
XV. Otroci na paši	244

B. Dobrovoljske pesmi.

I. Zadovoljni kmetič	246
II. Vojaška	247
III. Popotnica vojaška	248
IV. Bojna pesm	249
V. LAVORIK	250
VI. Možkemu spolu	255
VII. Ženskemu spolu	255

C. Pobožne pesmi.

I. Pastir in ovčica	257
II. Zahvala Jezusu po sv. obhajilu	258
III. Pesm, peta pri žalostni Materi božji na staroj sv. gori v Šrenskoj fari	258
IV. Lep vert	260
V. Smilenje	260
VI. Pesem, peta pri novi maši g. Antona Vereza	261
VII. Turk na sv. noč	262

PREDGOVOR.

Drobtince šestega tečaja so svojim peterim tovaršicam, *ktore so se po svētu že razšle, od glave do nog kakor sestra svojeji sestri podobne. Jednako so oprattjene, jednaki jezik govoré, le tu in tam nekoliko po novih oblikah zaviijejo. Na svojem čelu nosijo zali jeklorez, sliko svetih mučenikov Mohorja in Fortunata, pripomočnikov častite Goriske višješkofje, in v svojih šesterih torbicah, ki jih navadno s sebo dobé, spet mnogo krasnega in dragega blaga prikrivajo. — Le neka mala reč je drugača nad njimi.*

Dobro veste, da po dalnih krajih potati brez potnega lista ni varno, zlasti v naših časih ne; torej tud Drobtinc, ktore daleč po svētu pridejo, ne smemo brez njega pustiti, da se jim kaka neprijetnost ne priméri. Dosihmal so jim Celjski apat, čast. g. Matija Vodušek potni list podpisovali; ali zarolj mnogih skerbi in raznih opraril se niso mogli više s tem delom pečati. Da bi tedaj Drobtince doma ne zaostale, sim ga lètos jaz jim podpisal, in prosim ob jednim vse ljube čitatelje ali bravce, da bi jih blagovoljno sprejeli in tud svojim znancom in prijatlom priporočili; imajo namreč ojster narkaz, da koderkoli hodijo po milej maternej zemlji, naj prijazno pozdravijo vse slovenske brate in sestre, naj jim za novo lèto dobro srečo vošijo, ter svoje zaklade z obema rokama v njih naročje izsujejo. — Ako bi pa napčnega ali krivega kaj v njih torbicah zapazili, le kar pišite nam, da jih drugo lèto bolje omikali in izurili bomo. Ni se scer ničesa v njih torbice dalo, kar bi milostivi knezoškof, ki so Drobtinc duhovni oče in še zdaj njih ogelni kamen in naj terdnejša podpora, poprej pregledali in pretresili ne bili; ali pri vsim tem se je vonder znalo prigoditi, da se je skrivši kaki keberček ali kaka gerda gosenca med cvetlice vgnezdila. Ko bi se bilo kaj takega nakljucilo, nikarte zamèrili.

Kedar bo leto okoli, hočemo ako Bog srečo da, spet drugo sestrico po svetu poslati, in da jo lažeje bolj bogato obdarovali bomo, molimo pošlite nam prikladnega blaga, ali kako lepo pšsmico ali kaki drugi izversten sostavk; sosebno bi nam vstregli z životopisi slavnih Slovincov ostalih škofij. Pošlite barem (vsaj) do krša ali meni, ali v Celje g. apatu, ali v Celovec g. špiritvalu, kamor komu ljubo; le nikar, da bi pozabili naše prošnje; tud mi Vam ne bomo pozabili naše zahvale.

Pri sv. Andreju v Labudskej dolini.

Jožef Rozman.

OGLEJ

PERVA ZIBEL sv. KERŠANSKE VÈRE ZA SLOVENCE.

Lepo piše častit Slovence g. Matija Vertovc vsvojem slovesnem ogovoru na visokem Nanosu*): „Stopi na cerkven prag, in vidil boš pod Krasam na desni, toliko de ne vsamim morju černo cerkev z zlo visokim zvonikom, to je Oglej. O prijatel! — Kadar ga boš koli iz te gore vidil, prikloni se mu — spoštuj ga — zakaj iz Ogleja je po sv. Mohorju, ki je v njim prvi škof bil, in po sv. Fortunatu, njegovim pomočniku — tvojim starim in nevernim sprednikom sv. vëra, in po njih tudi tebi zasvetila se; iz Ogleja tedej, tega za te sv. mësta, ti je zveličanje došlo; ali ne bo ta lepa misel na Nanosu, Oglej zagledavši, tvoje serce z hvaležnostjo vnela, in ga proti Bogu visoko povzdignila? — ki te je brez tvojiga zasluženja in le po svojim neskončnim vsmilenju k spoznanju sv. vëre poklical!“ Gotovo da. Ravno teh misl sim tudi jaz v lëtu 1835 star častitliv Oglej objiskal, drago zibelo keršanstva za vse Slovence, ki od Jadranskega morja do Blatnega jezera za sijavnoj Savoj in derečoj Dravoj prebivajo, sim v družbi rajnega iskrenoga Slovenca Valentina Staniča na častitem altarju sv. Mohorja in Fortunata sveto mašo služil, na pokopališču toljko svetih mučencov in spoznavcov izveličanske vëre naše.

Veličastna stara cërkev, ktero je patriarh Popo izzidal, in v lëti 1031 Bogu, devici Marii, švetima Mohorju in Fortunatu v čast posvetil, zlo globoko v zemlji teči, kakor bi iz pokopališča rajnih časov žalostno gledala. Cerkven strop, ki jo širato krije, nosi na vsaki strani po ednajst kamnitih, čedno rezanih stebrov. Veliki altar visoko nad pokopališčem stoji, do kojega se po belih stopnicah iz široke cërkeve pride. Krog altarja cërkevne stolice po nek-dajnih korarjih žalujejo, in v koti za altarjem se kamniti prestol nek-dajnih patriarhov vzdiguje. Po naslombah okrog se zgodovina sv. Mohorja gleda, in med posameznimi dogodkami najdeš staro častito

*) Beri: Zhodnih ogovorov stran 57. V Ljublani 1850.

podobo prvega škofa sv. Mohorja in sv. Fortunata, nja pomočnika, ktiro posneto v letašnih Drobttincah gledaš. *)

Pod velikim altarjem je podzemeljsko svetišče, alj pokopališče svetnikov Oglejske c rkve, kapela krasno kinčana, v sredi velika štirovoglata škrinja, mo no kovana zhramba svetih ostankov, kojih so v l ti 1753 nekoliko v Gorico, nekoliko pa u Videm častito prenesli.

Pripoveda se, de sta sv. Mohor in Fortunat na ravno tem mestu v ječi bila in prelila za sveto v ro svojo kerv. Sveta groza me je obhajala na tem  astitem kraju, na kojem je prvi škof naših krajev svoje življenje dal, nam izveličanski nauk stanovito izporo iti. Zasluži nja zgodovina našega hvaležnega spomina.

Ko je sv. Marko evangelist, tovarš in učenc svetoga Petra iz Rima v Oglej okolj l ta 46 po Kristusovem rojstvu priučil, je Oglej veliko, bogato in imenitno m sto bilo, prvo za Rimom v zahodnih deželah, na zglatvi Jadranskega morja, kojega so prag laških dežel imenovali. Sv. Mohor je bil v Ogleju pošten in moder m stlan, kojega za Nemca po rodu imajo; alj okoljine tistih časov kažejo, de je bil ber  ko ne rojen Slovenec. Naj si bo roda kakorga rad, saj to je gotovo, de je bil sv. Mohor prvi apostel Slovencom, ki so krog Ogleja bivali, mnogotero imenovani.

Slišati sv. Marka božje nauke se da sv. Mohor kerstiti, ter je njemu naj zvestejši učenc. Sprejme sv. Marka u veliko poglavito m sto Rim, v kojem ga je sv. Peter posvetil, in apostolskega škofa Ogleju in vsim okrajnim deželam poslal. Nevtrudno je učil in svoje nauke z  udmi terdil, ter veliko Oglejanov pokristjanil. Jz Ogleja se je po ptujcih, kojih je v tem ter a kem varo u vse gomeznelo, keršanska v ra na vse kraje razoznanila, in steza apostolskim možem napravila. Po njih se je sv. evangelj po sedajnem Primorskem, Krajnskem, Koroškem,  tajarskem, noter v Horvaško in Vogersko zemljo glasil. Ko sta sv. Mohor in Fortunat veliko ser nih spoznovavcov Kristusu pridobila, začne malikvanje onemagati, in sv tu po svetem evangelju deniti se.

Blizo dvajset l t je sv. Mohor u vinogradu Gospodovem marljivo d lal, tersje v rnih se je lepo ozelenilo in jela sveta v ra mo o no cveteti, kar kervolog, cesar Nero, po vsih Rimskih deželah, in tud nad srečno Oglejsko c rkvo hud vihar na ene. V Rimu da svetoga Petra kri ati, svetoga Pavla ob glavo djati, veliko

*) Poglej podobo na čelu Drobttinc.

vérnih z smolaj politi in zažgati, mnogo jih drugotero nevsmileno pomoriti, pa tudi po deželah kristjane kervavo preganjati; česar so malikvavski rabelni že težko čakali.

V Ogleju je gospodaril tisti čas *Sebast*, človek hudoben kakor Nero njegov gospod. Več se je bal ljudi kakor Boga; in se cesarju vslužiti je začel kristjane gerdo preganjati in zatirati svete vére nauk. Bile so v Ogleju štiri bogaboječe device, *Evfemia*, *Rotija*, *Tekla* in *Erazma*, hčere terdega malikvavca *Valencja*, ktire je sv. Mohor v pravi véri podučil, kerstil, in Jezusu neveste posvetil. Oče hoče stareji dve omožiti, pa oni odgovorite, kajti ste že svojemu nebeškemu Ženinu zaročene kristjane. Od jade bi jih bil serdit porodnik mahom zamoril, če bi mu ne bile hčere h keršanskemu stricu *Valentinjanu* vtekle. Oče z rabelni jih dohití, ter jih z bratovimi hčerami, koje so tudi kristjane bile, zgrabi in pred sodnika tira. Dokler Kristusa zatajile niso, so jih kervavo raztepli, z železnimi grebeni raztergali, jim perse odrezali in na povelje sodnika tak razmesarjene po mēsti gonili. Jezus svojim služavnicam pomočnika pošle, ki jih čudno ozdravi in zasramvanja ovarje. Ljudstvo to čudo videti Boga hvali in veselo device spremlja. Terdovraten sodnik jih poslednič v smert obsodi in lastnemu porodniku vmoriti da. Grozoviten oče jih v svoj stolp pelja, jim z lastnoj rokoj glave poseka, trupla pa skoz lino u vodo *Natiso* pomeče, ki je memo zidovja tekla. Na to grozovitost huda ura vstane, strela v kervav stolp treši, vbije nevsmilenega očeta in z njim tudi rabelne vpepelí. Sv. Mohor in *Valentinjan*, mučenicam stric, gresta po noči svete trupla jiskat. Mladenča dva jih v čolniču jima na proti pripejlata in izročivši jih zgineta; ona jih spodobno v poslopje *Valentinjana* pokopleta, in na njih pokopu altar postavita, na kojem se je po tem sveta maša služila. Še kažejo na tem mestu čedno kapelico svetem devicam in mučenicam posvečeno.

Častita smert Oglejskih devic se je daleč okrog razslovila; njih prelita kerv je bila seme kristjanov. Število vérnih je rastilo, pa tudi ljutost terdovratnih malikanov. Tretjina Oglejanov se je pokristjanila; malike so overgli, in malikvavske tempelne popustili. *Sebast*, Oglejski poglavar, od malikanov podpihan, vkaže sv. Mohorja u vozo djati, po tem pa pred svoj sodni stol prignati. Brez tajbe sv. Mohor pové, de že nad dvajset lét pravemu Bogu služi, po tem ko je slepoto malikvanja spoznavši zmoto in hudobijo malikov zaverigel. To očitno pričanje keršanstva sodnika toljko razkači, de

vkaže apostolskega moža kervavo raztepti, z železnimi grebeni tehati in z gorečimi baklami po malem žgati, na to ga konju na rep privezati in po mestu vlačiti. Sv. Mohor pa stanovitno Kristusa hvali in Sebastu na ravnost pové, de z njim kaj opravil ne bo, kajti je njegova živa vëra in pa goreča ljubezn do Jezusa veliko močnejši od njegovih še tak grozovitih muk.

Oglejanom se svet mož všmili; zagrozijo se sodniku, in on reče sv. Mohorja Poncjanu, jetničarju zapreti. Svet škof v ječi Boga hvali, moli, in vsa ječa se osvetli; rane mu toljko čudno pocelijo se, de jetničar pred njega poklekne, ter ga za poduk v keršanski vëri in pa za sv. kerst prosi. Z veseljem ga sv. Mohor podučí in kersti. Poncjan po tem po vsem mestu serčno oznanuje, de je keršanska vëra edino prava, katiro toljko čudežev priča. Ječa se svetemu Mohorju v živo cërkvo premení, vse se krog njega ljudi tere, koje uči in nad njimi čudeže dela. Preoberne Gregorja, slovitega Oglejana, kteremu je sina ozdravil, in pa Alesandrino, žlahno gospo, kateri je pogled izprosil; pa tudi veliko drugih vsakoga stanu, vsake starosti. Kar jih sv. Mohor podučil, je sv. Fortunat, njegov pomoga, kerstil, in sveta vëra je za toljko lepše rasla, za koljkor je sv. Mohor za njo terpel. Temna voza je bila služavniku božjemu rodovito polje.

Malikvavc Sebast zvë, de je sv. Mohor svojega diakona Fortunata za nastopnika vërnim odločil, vkaže torej tudi njega v železje djati in k svetemu Mohorju vječiti; pa še več ljudi se je k svetima jetnikama zberalo, de sta jih učé v pravi vëri poterdila. Malikoni zdaj smert služitelov božjih sklenejo, in Sebastu prisilijo, de vkaže svetog' Mohorja in Fortunata obglaviti. Po noči pošle trinoga v ječo, ki zvestima spoznovavcoma Kristusovim' glave vseka, in jima diko nebeško odpre. Nju sveta trupla Poncjan ohrani, in žlahna gospa Alesandrina ju z pomočjo Gregorja v svojo bližno njivo častito pokople. Veliko lëpih cërkvi zdaj njima v čast pozidanih stojí u visokih planinah in na veselih gričih po vsih slovenskih krajih na desni strani bistre Drave; posebno pa Krajnska dežela sv. Mohorja in Fortunata za svoja perva priporočnika ima.

Ves v pobožnih mislih ta svet kraj zapustim in se krog stare cërkve ogledam. Pred velikimi dvurmi v posebni lopi star kersten kam en neznabogov (baptisterium gentium) stojí, po stari cërkveni šegi na stopnice iz rezanega kamnja čedno vdelan, velika kopel keršanstva, v kateri je bilo jih milijonov keršenih in prerojenih za večno življenje. Pa to častito znamenje nima strehe; lopa je na pol

razsuto zidovje. Na sončnem kraju velike cerkve je svoje dni verlo poslopje patriarhov stalo; zdaj na tem prostori koruza raste, le dva bela kamena še iz zemlje glave vzdigujeta, kder so nekdanj krasne podvoje poslopja stale. Na senčni strani od cerkve nekoliko stopinj visok zvonik stoji, in svojo staro glavo iz groblje nekdanjega veličastva moli, ki je minulo. Po stopnicah, kojih je nad sto, pridem v zvonik, in se skozi široke line na vse kraje sveta ogledujem. Krog in krog vidim podertijo; staro zidovje gleda iz močarij. Kodar so svoje dni gladke ceste ležale, zdaj voda sega, in ves kraj zlo nezdrav stori. Grozoviten Atila, šiba božja imenovan, je leta 452 to imenitno mesto oblegel, tri mesece nevsmileno stiskal, ga premagal in požgal. Od tiste dobe se je vzdigalo iz svojega groba, je v srednem stolétju po svojih patriarhih obogatelo in kovalo svoj imeniten dolar; po malem je pa opet pogreznilo. Bližno morje ga zaliva; zginula je vsa njegova čast in oblast, le velika cerkev je še ostala in pa visok zvonik, svete vere častito znamenje.

Milo se mi je storilo gledati preteklih časov toliko pokopališče, videti imenitnega Ogleja velik posip. Vidim na jutro globoko morje in plavati barke po njem. Na desni roki mestice Grado na otoki iz morja prijazno gleda, kder so nekoliko sto let patriarhi prebivali. Jugu naproti se Laške ravnine odpirajo kakor daleč oko donese. Za večerom se mesto Videm kaže, sedež nadškofije, ki je starega Ogleja hčer. Proti severju terdni tabor Palmanova leži, višej Gradiška, in za Sočoj golega Krasa sive glave v nebo kupé. Pred sebo vidim verlo mesto Terst, ki je bogat naslednik nekdanjega Ogleja.

Še enkrat iz te edine ostale visokosti starega Ogleja povdignem v svoje domače kraje solzne oči, premišlovaje, kako so biteli svoje dni apostolski možje prek bistre Soče za Savo in Dravo med Slovenci svete vere luč prižgat in postaviti po svojih krajih izveličansko znamenje svetoga križa. Bila je v Gorotanu na lepi ravnini za Dravoj nad sedajnem Špitalom Tiburnia, slovito mesto, in njena škofija Oglejska hčera. Dobila je stara Emona, prednica bele Ljublane, iz Ogleja svoje škofo; ravno tak staro Cele in Ptuj. Vsim škofijam po Primorskem, gornem Laškem in Tirolskem, po južnih državah za širokoj Donavoj globoko u Vogersko zemljo je stara velika škofija Oglejska mati. In ko so divje ljudstva ob svojem velikem preseivanju vse stare mesta zaterle, škofije in prve kersanske cerkve požerle, v Ogleji svete vere luč clo vgasnila ni, ter je iz Ogleja zopet po naših zasutih krajih sijati jela, kakor prijazno sonce po hudem vremenu.

V sedmem stoletju po Kristusu je sv. Rupert v Solnimgradu novo škofijo vtemelil, je kraje za Savojo in Dravo prehodil sveto keršansko vero oživet. Njegovi nasledniki so si vinograd Gospodov po levi strani Drave svojili, in cesar Karol (Dragotin) veliki je Dravo med Oglejsko in Solnograško viši škofijo mejo spoznal. Po levi strani Drave je bila Solnograška škofija, po desni so pa vsi kraji Koroške, Krajnske in Štajarske do Horvatijske Oglejske nadškofiji ostali.

Cesar Miroslav III. je, v gornem Celi od sovražnikov obležen, obljubo storil v Ljubljani novo škofijo vstanoviti; kar je v letu 1461 dopolnil. Nova Ljubljanska škofija dobi nekaj far (žup) na Koroškem, Krajnskem in Štajarskem; večidel jih je še Ogleju ostalo. Pa Oglejsko mesto je čedalje bolj zginilo, patriarhi niso imeli stanovitega sela, ter so prišli Benečanom v oblast. Velika škofija bila je preširoka in predolga toliko čed prav oskerbeti. Papež Benedikt XIV. so Oglejsko škofijo leta 1751 razdelili, u Videmsko in pa Goriško. Po tej razdelitvi se je Ogleju poslednja zvezda vternula; ostane mu le nekdanje slovitosti žalosten spomin, ki nam minljivost vsih posvetnih reči očitno priča. Oglej je potonil, in Gorica se omladila. Tudi jaz vzemem od starega Ogleja slovo, zahvalim Boga za vse duhovske dobrrote, koje smo Slovenci iz častitega Ogleja toljko sto in jezer lēt prijemali, ter se v prijazno laško Gorico podam, pregledat, kaj smo od tod po duhovsko dobrega vžili.

Gorica, koja po jutrovnih krajih Slovenci laško v razloček drugih goric kličejo, čedno mesto za Sočoj, je v sredi vinskih goric prijeten božji ograd. Perva Goriška nadškofa sta velika dobrotnika Slovencom po vsih onih krajih, ki so iz Ogleja prišli Gorici u viši pastirsko oblast. Veliko lepiga sim slišal v svojih mladih letih od nju govoriti stare ljudi; naj tudi jas kaj malega povém v zahvale spomin.

Karl Mihael, Goriški nadškof, je bil mož po volji božji, nevtruden dušen pastir. Njegova prislovka bila je: „Vsi pervinski škofi keršanstva so bili sveti; tudi jaz moram po svetosti hrepeneti.“ V lēti 1750 je pastirstvo Avstrijskih krajev prevzel in to veliko škofijo v novo oživel. Jz Dunaja (Beča) prvič prek Drave k svoji čedi v Ruše pride, posveti veliko mladih duhovnov in birma veliko jezer ljudi. Po tem prehodi vse kraje svoje prostorne škofije, in fare objiše, kder še nikolj viši pastirja videli niso. Veliko novih cerkvi posveti, mnogo novih far (žup) vtemeli, kodar so stare fare prevelike bile, in ljudje predaleč v cerkvo imeli. V Gorici napravi veliko

duhovšnico alj semenišče za mlade duhovne svoje škofije, in jih kakor skerben oče u vseh potrebnih rečeh podučil, poprej ko jih na dēlo pošle v Gospodov vinograd. Pa tudi v dalnjih krajih svojih delavcov ne pozabi, jim apostolske liste pošilja in jih vsako lēto u vsaki obsegi zbere, de se v duhovskem zходу posvetvajo, kaj bi služilo in potrebno bilo v duhovskih rečeh in pastirskih skerbēh. Jmeniten cerkven zhod je nadškof Karl Mihael za vso višiškofijo in za svoje podružne škofije v jesen lēta 1768 v Gorici obhajal, pri kojem zходу je bilo na tri sto dušnih pastirjev zbranih. Cerkvene postave, ki so se nad tem cerkvenem zboru dale in presodile, pričajo viši pastirja učenost in svetoželjnost.

Kakor je pa bila razsveta duhovnikov serčnemu nadškofu na skerbi, ravno tak si je tudi za poduk in pobožnost vērnega ljudstva vse prizadel. Na njega vkaž pri ranem alj zjutrajnem opravišu vsako nedēlo in zapovedan praznik kratko podučenje imeti, kar poprej ni bilo v navadi, je spisal rajni Franc Sav. Gorjup, fajmošter in komisar pri Novicērkvi Cerkovno leto ali evangelske nauke za vse nedēle in praznike celega lēta, v Ljublani natisnene v lēti 1770: perve kratke pridige v našem Slovenskem jeziku. Vsak velik teden so bile pri vsaki fari duhovske vaje alj eksercije za ljudstvo vkažane; in tak se je po vseh krajih Goriške nadškofije duhovno življenje lepo ogrevalo. Po pravici so imenovali Karola Mihaela drago iglo viših pastirjev, kojega je Bog 18. Svičana 1774 na plačilo zaklical.

Drugi Goriški nadškof Rudolf Jožef je Slovencom ravno tak v lepem, hvalnem spominu. Skerben in nevtrudljiv viši pastir je v lēti 1778 in 1779 vse kraje svoje višiškofije po Koroškem in Štajarkem obhodil, vērnim pridigval in jih svete pesme učil, katerih ene še po Koroškem in Štajarskem pojó. Pri vsaki cerkvi je pridši prijazno svoje ovčice v Slovenskem jeziku pozdravil, po tem se v spovednico vsedel, na večer posleden vstal, in drugo jutro prvi zopet v spovednici bil. V procesji je nadškof sveto pesm od verste do verste zapēl, in tovarši so gladko za njim potegnili. Ljudstvo je zalo petje na uho vleklo in hitro za svojem ljubem pastirjem zapelo. Od vsake fare je višiškof slovo vzel, in jokuje ga je vērno ljudstvo spremljalo svojega dušnega očeta. Minulo je že nad osemred lēt, in še pripovedujejo stari ljudjé od Goriškega škofa, kako so svoje dni pridigvali in svete pesme učili, kakor so jim njih stareši pripovedali.

Pod cesarjem Jožefom II. so se škofije zkróžile in veliko pre naredile. Kar je Goriške škofije na Štajarskem bilo, je tri tehanije Sekovska, osem jih pa Labudska škofija prijela. Na Koroškem je

Podjunska dolina Labudski — Rožna in Siljska pa, in kar je višej po Dravi Kerški škofii padlo. Celo Krajnsko zdaj Ljublana ima; le Gorisko in pa Forlanije nekoliko je Goriškej nadškofii ostalo.

Tako se po svēti vse premení, le sveta katolška cérkev neprehama ena in ravno tista ostane, kakor je bila za svetega Mohorja. Starega Ogleja ni kamen na kameni ostal, resnica Gospodova ostane věkomaj.

Slomšek.

A.

PASTIRSKO OGLEDALO

**DUHOVSKIM BRATOM IZPOROČENO ZA POPRAVO
INO POKUS.**

Tvoja beseda naj bo zdrava, nesvarljiva, de bo
zopernika sram, ker ne bo imel kaj hudega črez nas
govoriti.

Sv. Payl Titu 2, 8.

KATOLŠKA BOTRINA SV. LEOPOLDA.

Resnično vam povem, kar ste storili kterimu mojih naj manjših bratov, ste meni storili. Mat. 25, 40.

Keršanske duše! Lepo prošnjo imam do vas. — Skoraj si vas ne upam nagovoriti, ter se zamere bojim; pa vsmileni Jezus mi veli prositi, rekoč: „*Prosile, in bote prijeli; jišite in bote najdlji; ter-kajte, in se vam bo odperlo.*“ Ako pa Boga slobodno prosimo, zakaj bi se bali ljudi poprositi, posebno pa vas, ki ste dobrega, vsmileniga serca. Gotovo bom vslisan, ker prosim v imeni Jezusa, kteri nas zaresniči: „*Kar ste storili kterimu mojih naj manjših bratov, ste meni storili.*“

Kaj bi pa radi? me bote vprašali. Čujte, milijonov ljudi čaka na svet kerst. Kerstna voda je že pripravljena, mašniki so kredi jih kerstiti; le enih še pomankuje, kerstnih botrov in boter. Za to pridem vas za botre (kumeje) vabit in prosit. Kerstjani! ali me ne bote vbogali? mi mojo prošnjo odrekli? — Kako bi vam bilo pri serci, ako bi vi svojemu novorojenimu detetu botrov naprositi ne mogli? — Oh ljube duše! hitite in pristopite, de veliko starih in mladih brez svetiga kersta ne pomerje, dosti odraslih krivovérnim, zapelivim pastirjem v roke ne pride. Vi jim lahko pomagata priti v božje kraljestvo.

Kaj pa imamo storiti? Kaj za botrino deliti? me bote barali.

Le kaj malega prosijo, kar jim vsaka vboga dekla lahko da. Ni potrebo v dalne kraje h kerstu hoditi; to sveto delo vsakdo opravi lahko domá, ako le hoče.

I. *Kdo so oni ljudje, koji čakajo svetega kersta?* Hočem vam jih pokazati.

II. *Kaj imamo k njihovemu kerstu storiti?* Hočem vam danes povedati.

„Gospod! odpri moje usta, in moj jezik bo oznanoval tvojo hvalo.“

I. LJUDJE SVETIGA KERSTA POTREBNI.

Veliko veljajo bogatini na svetu; jim se odkrivajo in priklanjajo, pa ne toliko njim, marveč njihovimu premoženju. Alj premoženje zgine kakor pena na vodi; s premoženjem mine tudi bogatih veljava. Bogastvo pod sencam stanovitne sreče ne da. — Veliko premorejo hrabri vojšaki po svetu; cele kraljestva se tresejo pred njimi. Pa kakor senca memo gre človek; v kratkem se mesto njegovo ne pozna. — Visoko češeni so učeni možje; njih ime se v zlate bukve zapiše, v kamen zariše njih sponin. Pa vsa posvetna učenost brez spoznanja božjega je temni luči podobna. Veter pihne, luč vgasne, in v črni temi človeka pusti. Le samo eno je človeku pred vsem potrebno, viši od bogastva, hrabrosti in učenosti: Boga prav spoznati, njemu lepo služiti in zveličanemu biti. Eni duši v božje kraljestvo pomagati pred Bogom več veljá, kakor si cel svet z orožjem osvojiti; zakaj ena nevmerjoča duša večjo ceno ima, kakor vsa zemlja, sonce, mesenc in zvezde; za njo je vsmilen Jezus terpel in vmerl, ne pa za stvarjen svet.

Kako veliko dobro delo je torej sv. Andrej storil, kateri je svojega bratra sv. Petra — sv. Filip, kateri je svetiga Jarneja (Bartola) Jezusu, in po njem k Očetu nebeškemu pripeljal! Koliko zasluženja so prvi vé rni imeli, ki so vodili svoje prijatele, znance in sosede k Jezusu in k njegovim apostolom! — Zato je v kazal Jezus pri svojem odhodu apostolam in učencom: „*Pojdite po vsem sveti in oznanujte evanĝelj rsej (človeški) stvari. Kdor véruje in bo keršen, bo izvelican. Kdor pa ne véruje, bo pogubljen.*“ Na to je hitel sveti apostol Peter po Judovskem, Sirskem in Laškem do Rima; sveti Pavl po Greškem, Ilirskem, blizo naših krajev; sv. Andrej na Skitje proti severju, sv. Jakob na Špansko proti jugu, sv. Tomaž v Indijo proti sončnemu izhodu, in drugi apostoli po drugih krajih, dušam v nebesa pomagati. „*Po rsej zemlji je izišel njih glas, in do konca sveta njih besede.*“ Kar jih niso apostoli kerstili, so jih apostolski nastopniki preobrnili; v prvih štirih stoletj ab Gerke,

Rimljane, Egipčane in Perzjane — v petim in šestim stoletji Angleze in Irce — v sedmim in osmim stoletji po Kristusu Nemce in tudi Slovence. — Bi ne bilo svetiga Ruperta, sv. Virgilja in Modesta v naše kraje, ne svetih bratov Kirila in Metuda med Čehe in Moravce, ostali bi bili naši stari očeti neumni divjaki, naši veseli kraji bi bili divje pušave, in mi njih otroci bi bili še srovi neznabogi. — Sveti, bogoljubni možje bi pa ne bili začem imeli v naših krajih cerkve zidati, ne postavljati šol in drugih potrebnih prebivališ, ako bi jim ne bili verni kristjani drugih srečnih krajev pomogli. Tako so se celi narodi pokristjanili, tako milijonov duš pridobilo za božjo kraljestvo; ovako je došlo izveličanje tudi nam. „*Oh kako čistiljive so njih stopinje, kateri mir oznanjujejo, koji prineso dobro,*“ kakor so ga apostoli in misjonarji nam prinesli! — Alj svet je še velik in širok, veliko še nevednih in nevernih ljudi.

Kedar je krivoverc Martin Luter svoje krive nauke po Nemškem zasjal, in veliko jezerov ljudi sveti materi katoliški cerkvi odpeljal, je najdel pred nekimi tristo letmi *Kristof Kolumbus* nov svet, veliko *Ameriko*, drugi so najdlj juterno Indijo. Razprostrilo se je novo veliko polje za seme božje besede, začela v novih krajih, pri neznanih narodah velika žetva Gospodova za nebeško kraljestvo. Prepeljal se je sv. Franciško Saveri v juterno zamorje, prehodil pešec pri trideset kraljestv, je pridigval okolj sto narodam, in kerstil s svojo lastno rokoj zamorcev nad en milijon. Za njim so hodili in še hodijo serčni misjonarji v neznane kraje in med kervoželjne ljudi, koji v temah smerti sedé. V Kitajskim, v Siami, v Kohinkini, v Koreji in po drugih juternih krajih še neprenehama nad dvakrat sto jezerov pravovernih kristjanov živi, de so jih ravno grozovito preganjali, in kervolog Minh Menh eniga škofa, šestnajst mašnikov in veliko jezerov kristjanov pomoril, petdeset samostanov in štirinajst sto cerkuv pred nekimi letmi poderl.

Kako lepo se šira naša sveta véra po prostornih Amerikanskih deržavah! Pred nekoljkimi petdesetmi letmi je bila v severni Ameriki ena sama škofija, ne ene pridne katoliške cerkve; zdaj imajo katoličani šest in dvajset škofov, nad šest sto mašnikov, okolj pet sto in petdeset lepih cerkuv, in pravernih je nad poldrug milijon. — Kder je poprej divja zverina rjula, zdaj mili zvoni pojó; kder so divjaki pred nekoljko letmi na kervave vojske zvali, se zdaj po božne pesmi razlegajo. — V petim delu sveta, kojimu se *Oceaniya* pravi, so pred nekimi letmi še pesjani po človeškim mesu stregli;

zdaj živi nad dva jezerov bogaboječih kristjanov, ki vsako nedelo k božji mizi gredó! Njih kralj je svoje kraljestvo Marii izročil.

V stari *Aziji*, v imenitnih deželah, v katerih je katolška véra naj poprej cvetela, so Mahomedani pravo véro zaterli. Zopet so se bogoljubni misjonarji v tiste kraje povernili, kder je svoje dni Babilon stal, kder so velike Ninive bile, in veselo zbérajo pridni pastirji po tistih pustih krajih razkroplene ovčice Jezusove.

V pekoči *Afriki*, po deželah Egipta, v krajih, kder je svetí Ciprian svojo kerv prežil, sv. Avguštin učil, je Turška véra katoličanstvo clo zadušila. Alj glej čudo! zopet se Turške molivnice v keršanske cérkve preobračajo, in v kraljestvi Senaar, globoko pod jugom, imeniten misjonar *Ignaci Knoblakar*, rojen Krajnc, zagorelim zamorcem sv. evangelj oznanuje.

Tudi po naši blizni *Evropejski Turčiji*, v Bulgarii in Vlahii sveta katolška véra oživlja, ter je Turški cesar katoličanom dovolil cérkve zidati, in bašetom vказal, jim radovoljno pomagati. — Tako veselo déla po katolških misjonah v ptujih krajih nad stoínštirdeset škofov, štir jezér sedem sto mašnikov, in se nad pet milijonov pravérnih kristjanov po svojih misjonih veseli, ktere so pridni delavci v žetvi Gospodovi kerstili in pridobili za nebeško kraljestvo.

„Alj žetva je velika, pravi Jezus, in delavcov je še premalo.“

Veliko še najdeš po svetu krajev, v katerih ni svetiga križa najti; najdeš milijonov ljudi, kateri Očeta nebeškiga ne poznajo, Jezusa ne ljubijo in po divjaško živé. „Kako pa bi vérali v njega, od kteriga se niso slisali? In kako bojo slisali brez oznanovavca? In kako bojo oznanovali ako niso poslani?“ — Divjani prosijo berž ko od svete vére kaj zazvedó, za duhovske pastirje, katerim černosuknarji pravijo ¹⁾. Po veliko sto mil daleč pošlejo prošnike, in na

¹⁾ Lepo piše misjonar De Smet, 16. Avgusta 1841 iz Amerikanskih misjonov: „Na dan velike Gospojnice smo došli k divjanom, koje Plano-glavce imenujejo. Njih veselje se ne da popisati, pa se jim po obliči pozna, kako so v serci zadovoljni. Celih dvajset let so neprenehama molili, naj jim Oče vsmil nja to srečo da, in so se po nauku nekíh katolških Irokezov, kateri so med njimi živeli, naše svete vere, naših pobožnih šeg in molituv vadili. Sveto nedelo so toľjko oostro obhajali, de težko v kateri katolški srenji tako. Trikrat so v poslednih keršanskih letah prošnikov iz naj dalnej kraja, po imeni grenek Koren v St. Loiz nad 3000 mil daleč poslali misjonarja izprosit. Pervih poslancov so trije na težavnem poti smert storili; drugih poslanih so vsih pet sovražniki gredoč pobili; pa vse nasprotnosti niso mogle svetoželj tih

skorjo napisano prošnjo; rekoč: Mi gladujemo po velikem Duhu, po Bogu. — Po dve, po tri leta, tudi po deset let ni duhovnika v tiste zapuščene kraje, de bi otroke kerstil, učil in delil vérnim svete zakramente, kér so širjave velike, premalo pa duhovnikov. „*Množica mi se vsmilí*, je djál Jezus v pušavi, *kér nimajo kaj jesti.*“ Ravno tak izdihujejo vsi bogaboječi misjonarji v tistih neznanih krajih ne po telesnem, marveč po duhovskem živeži za tiste zapuščene ljudi. Veliko je v tistih krajih katolških kristjanov, kateri po petnajst let k spovedi ne morejo; otroci po šestnajst let stari grejo s svojimi materami prvokrat k svetimu obhajilu; po ednajst let stari otroci prosijo za svet kerst, kér ni poprej mašnika bilo jih kerstit.

(Tako piše misjonar Jožef Kunder iz Novo-Orleana 15. Februarja 1844.) „*Otroci prosijo kruha (duhovskega), pa ga ni, kter bi ga jim lomil.*“ „*Poglejte, veli Jezus, romeno polje za žetvo. Žetva je velika, delavcov pa malo. Prosite Gospoda žetve, naj pošle delavcov v svojo žetvo.*“

Lepo število čerstvih delavcov se je iz mnogih naših krajev, iz Krajnskega, iz Tirola, iz Českega in sploh Avstrianskega podalo, daljni vinograd Gospodov obdelovat; šlišo tudi iz našega kraja v leti 1850 častivredni gospod *Juri Gostenčnik* na veliko polje sevérne Amerike delat; pa še več jih je potreba. Kdo bo za njih drago brodnino (okolj 800 gl.) plačal?

bogoljubnih ljudi zadušiti. Poslednič pošlejo dva Irokeza Petra in pa malega Nacelna po imeni še bolj lepo prosit, naj jim pošlejo eniga černosuknarja (misjonarja), ki jih bo, kakor so djali, v nebesa vodil. Njih prošnje so bile vlišane; en černosuknar jim je bil obljubljen, pa tudi več, kedar bo jim k izveličanju potrebno. Peter je hitel jim veselo novico povedat, mali Nacel je pa hotel počakati in misjonarja spremiti. Slišati de pridemo, so nam pri 300 mil na prot prišli, in ko nas vgleდაjo, nas veselo pozdravijo rekoč: „Mi vas ljubimo; v serce nas veseli! Ljubimo vas!“ — Poglavar je besedo vzel, in svoje rojake nagovoril, rekoč: „Moji otroci! jaz sim neveden, grešen človek, pa vender velikega Duha (Boga) zahvalim za vse, kar je nam storil. Ako sim ravno slab človek, vender na božjo milost zaupam. Hočem v prihodno le za molitvo (to je za sveto véro) živeti, in do smerti nje ne zapustiti. In ko bode mi vmreti, se hočem Gospodu življenja izročiti. Ako me nevredniga sodí za nebesa, kajti sim vse svoje žive dni grešnik bil, se bom njegovi volji vdal. Če me pa izveličati hoče, ga bom častil in hvalil vekomaj.“ — Bog nam daj s tem divjanom večno luč gledati!

Odpravljajo se v dalne merzle dežele serčni duhovni svet evangelj (vesel izveličanski glas) ljudem oznanovat, koji v žalostni temi neznabožtva sedé; alj kdo jim bo apostolsko suknjo za hudo zimo omislil — kdo jim pripravil mašno srajco in plajš, v katerim bi v tistih pustih krajih sveto mašo služili, tam kjer še ljudji srove kože nosijo in se s perjem prazno opletajo? Radi bi iz plohov lesene cérkve stavili, jih s skorjami pokrili, pa nimajo sekire ne svedra, in si pomagati nemó. Radi bi misjonarji podučene divjane kerstili, jih omili v kopeli svetiga kersta vseh dušnih madežev, pa botrov ni, ki bi jim križnik kupili, gole sroteje spodobno oblekli in jim podali kako sveto podobo (pildek) alj pa molek (paternošter) s čednim križcom v dar. Glejte, za te vboge otroke Amerikanskih gošav vas misjonarji lepo prosijo, naj bi jim hotli vi botri biti. — Vsmilite se njih v imeni Jezusa, ki obljubi vse dobrote, ktere njih naj manjšemu storite, tako sprijeti, kakor bi jih njemu storili. „Oh! koljki tolažje, koljko neizrečeno veselje Jezusu Kristusu eno nevmerjočo dušo pridobiti!“ piše misjonar Baraga. „Izveličanje ene same nevmerjoče duše več veljá ko vsi milijoni tega sveta.“

Kaj pa imamo storiti za botrino? — Kaj clo malega imamo podeliti. Le poslušajte!

II. DARILO KATOLŠKE BOTRINE.

Mala stvar je drobna bučelica, pa več bučelic nanese veliko kepo voska za sveče, ki v cérkvi k božji časti gorijo. Še slabši stvar je mala mravlica, pa njih kardelo nanese grude žlahnega kadila, ktero se s svojim žlahnim duhom pri božji službi kviško valí. Tako nanosijo bratje in sestre družtva svetiga Leopolda po krajcarji tudi lepo milošno, po kateri se božje kraljestvo po sveti šira, in neznabogam v nebesa pomaga. Tako je vsmileni Jezus od milošne na sveti živel, in je svojo sveto cérkvo na vsmilenje vérnih dobrotnikov vtemelil, ter svojim poslanim apostolom djal: „*Na pot ne jemlile ne zlata ne srebra, ne dnarjev v svojih mošnah, ne torbe, ne dveh sukenj, ne čevljev; saj je vsak delavc vreden svojega živeža. Kamor pridete, jejte in pijte, kar pred vas položijo. Kdor vas sprejme, mene sprejme. Kdor sprejme preroka, bo plačilo preroka dobil, in kdor prejme pravičnega, bo plačilo pravičnega prejel. In kdorkolj da piti komu zmed teh naj manjših le kupico merzle vode v imenu učenca, resnično vam povém, ne bo zgubil svojega plačila.*“ — Kako lepo plačilo po tem tiste čaka, ki misjonarjem, sedajnim

poslancom Kristusovim pomagajo, de nevérne hajde učijo in kersté! Resnično vam povém, svojega plačila ne bodo zgubili; plačilo misjonarja bodo prájeli.

Te vesele obljube gotovi so prvi kristjani svoje zemljiša prodajali apostolom Kristusovim pomagat. Sv. apostol Pavl hvali svoje ljube Filipane posebno zato, de ga tudi v ječi pozabili niso, ter mu obilno darov poslali, ko je za svete vére del v Rimi v železji bil. Tako so pomagali véрни Gerških in Laških dežel apostolskim možem na Nemškem in Slovenskem, poslali so dobri kristjani iz Solnograda svetimu škofu Modestu in drugim mašnikom, nja pomočnikom, dnarjev in delavcov, de so po naših tistokrat divjih krajih cérkve zidali, altarje stavili, in napravili kar je bilo za službo božjo in za omiko ljudi potrebno. Oni so bili vsmileni bôtri naših predstarišev; njih botrine se še mi veselimo, oni pa vživajo svoje povernilo v nebesih. Kar so oni svoje dni storili našim sprednikom in po njih tudi nam, to smo dolžni mi poverniti divjanom, ki naše pomoči željno čakajo. To se zgodi po katolških bratovšinah alj družbah, ktere misjonam v ptujih krajih pomagajo.

Naj imenitnej naprava katolškim misjonam pomagat, je v Rimi *Propaganda*, razširavka vére imenovana, slovita šola, v kateri se iz vsih znanih krajev, narodov in jezikov mladenči učijo, in izučeni na vse kraje sveta razpošiljajo oznanovat sveto katolško véro. Prava apostolska šola je ova, ktera neprenehama misjonarje pošilja, jih podpéra, in razširanje kraljestva božjiga po sveti ravna.

Druga slovita naprava je velika *misjonska bratovšina v Lionu*, imenitnem mésti na Francozkem. Pobožna ženka je to apostolsko družbo v leti 1822 začela; in izrastila je toljko drevo, de nad en milijon bratov in sester ima, ki apostolske misjone z molitvami in darimi tako krepko podpérajo, de na tri dele sveta misjonarje pošilja, jih z vsem potrebnim preskerbi, in veliko marternikov šteje, koji so za sveto véro prelili svojo kerv.

Enako *družbo* misjonam pomagati tudi na Nemškem imajo in *Ljudevitovo* imenujejo. Pred nekaj letami se je začela in posebno misjonam v svetih deželah pomaga.

Kdo nas pa katolške družbe ne pozná, ktera se je na Dunaji (v Beči) leta 1829 začela, in kojoj *bratstvo svetiga Leopolda imenujemo*? Koljko lepih cérkuv je po širokih dobrovah severne Amerike pozidala, koljko hiš Gospodovih okinčila in z mašno opravo preskerbela! Koljko šol je divjanom postavila, napravila streho

apostolskim delavcom v tisti veliki žetvi Gospodovi! Veliko sto misjonarjem je brodnino čez široko morje plačala! Njeni bratje in sestre so vsmileni botri jezerom Indjanov, kateri so skoz njih pripomogo prějeli svet kerst; in zadobili pravico božjih otrok.

Lepa veja bratovšine svetiga Leopolda je tudi katolška družba v naši fari. — Kako se je začela, lahko pomnite; kako raste, in kaj dobrega stori, sami véste. Oh naj bi nikdar ne onemogla, de bi vaše serce ne vmerlo pomagati katolškim misjonam in dopolniti prošnjo svetiga Očenaša, ktero vsak dan molimo: „*Oče naš, kteri si v nebesih, posvečeno bodi tvoje ime. Pridi k nam tvoje kraljestvo!*“

Pervo sveto opravilo bratov in sester katolške družbe svetiga Leopolda je pobožna molitva. *En Oče naš in Česena si Marija*, pa dostavek: *Sv. Leopold prosi Boga za nas!* vsak dan vsakdo lahko opravi; in če opusti, mu greh ni, dokler te dolžnosti prostovoljno zadete pod smertnim grehom ne vežejo, pa dopolnjene veliko veliko pomagajo, misjonam in tudi nam. Molitva katolške družbe pomaga misjonarjem, de prejmejo od Boga serce in moč vse zapustiti, se podati v tuje kraje in med divje ljudi, poterpeti glad in žejo, vročino in mraz, obhoditi težavne pote jiskaje zgublene ovce drago odkuplene črede Jezusove. Kakor svoje dni sv. apostol Pavl se priporočajo sedajni misjonarji molitvi družbe svetiga Leopolda ¹⁾. — Molitva katolške družbe pomaga nevernikom, de jim gnada božja serce pripravi, kajti beseda božja na dobro zemljo pade ²⁾.

¹⁾ Imenitni misjonar Baraga pišejo 18. Oktobra 1847: „Dve serčne prošnje imam, kojih prijatelom naših misjonov na terna položim. Pervič pouližno prosim prav globoko iz svojega žalostnega serca, naj bi vendar nekoliko častitih služavnikov Gospodovih sklenilo priti, in nam pomagati v preobrnitvi teh toljko vsmilenja vrednih neznabožcov (hajdov); naj bi se nobenih težav ne vstrašili, dokler je rešiti eno samo nevmerjočo dušo, ktera bo vekomaj živela, zadosti vredno, si vse žive dni za njo prizadevati. — Drugič vse ljube dobrotnike naših misjonov prav lepo prosim, naj molijo, in pa prav gostoma v imeni Jezusa prosijo Gospoda žetve, de pošle saj nekoliko več delavcov v ta zapušen kraj svojega vinograda. Terno zaupam, de bo taka molitva združena dober pspěh dala.

²⁾ Častit misjonar Franc Pirc, že sedemdeset let star mož, pišejo 28. Decembra 1846: „Povedati imam z veseljem preobrnitvo terdovratnega neznaboga (hajda), kteri je očitno le skoz vsemogočno gnado previdnosti božje v keršanstvo došel. Tabasa mu je ime. Hudobno je živel, kakor vsi drugi hajdje, kteri vsako letno plačo za prodano zemljo v

Molitva družbe pomaga kristjanom v Kohinkini in v drugih hudih krajih, kder še kristjane grozovito preganjajo, jim klado na vrat naklepajo, jih z gorečimi klešami šiplejo, jih z vervami davijo in jim z mečem glave sekajo, vse toljke in take muke (martre) stano-vito za sveto véro prestati. Oh kako lepo, izveličansko je vsak dan moliti en Oče naš in eno Češeno Marijo za vse tiste naše brate in sestre, ki za naše svete vére del po temnih ječah ječijo, alj se po divjih berlogih skrivajo! Taka molitva je pravo živo zramnje občestva (gmajne) svetnikov.

Makimaki na en dan zapijejo in napravijo, po tem pa v zanikarnosti stradajo in slabo oblečeni zimo ogrehajo. Kristjani pa prav čedno in tresno živé, so prihranljivi in pridni, ter dobro izhajajo. Ko sim se predzadno jesen, ravno po Indjanom odštetim letnim plačiln, iz Maki-maka v Detroa k svojemu škofu na parabrodu (barkí) podal, sim prvo jutro nevernika Tabasa vgladal, ki si je na kraji barke oči žulil in žalostno ogledaval. Prašam ga kaj tukaj dela in pa kamo popotuje? „Oh jaz nesrečen človek, je djal; snoči sim ves pijan v to barko prišel, misleč de je velika, razsvetljena gostivnica (ošterija), ter sim se vlegel in zaspal. Zdaj sim se izdrnil in iztrezil, pa ne najdem Maki-maka ne suhe zemlje.“ Dopovem mu, de se črez jezero Huron 370 mil daleč v mesto Detroa pelja, in de ho moral osem tolarjev brodnine plačati; alj on ni imel več od kakih osem grošev v žepi. Na to se po glavi vdari, in začne svojo pjanušino objokovati. Pri tej priložnosti sim mu neumnost njegove nevere, in pa nesrečo hudobne pijanosti prav živo pred oči postavil, pa tudi veliko srečo pravih kristjanov sim mu pokazal, in pa vse srečne nasledke. Moč guade božje ga je ganila, ves ginjen mi roko poda rekoč: „Oče! vzemi me med svoje kristjane; odpovem se hajdovski neveri, in nočem vse svoje žive dni ne kaplice kaj tacega piti, kar vpljani, in bom živel prav po keršansko, kakor me boš učil.“ Mož beseda je. Izprosil sim mu od gospodarja prosto vožnjo in živež, in sim nabral pri vsmiljenih popotnikah število ducacov za njega, de si je zamogel v mestu Detroa oblačila in pa živeža nakupiti. Prišel je že šerti dan vesel domu k svojim ljudem, in se je z njimi za svet kerst pripravljaj. Tako pridno in pospešno se je učil ne le keršanskega nauka, ampak tudi brati in pisati, de po tem druga uči, in v naši kapeli prav pobožno pôje slavo božjo. Kar se je preobernil, je prav pridn delave, si je že hišo in zemljo kupil. Bog mu očitno srečo da, in on prav srečno živi vsem drugim v lep izgled za posnemati. On je meni zdaj prav ljuba ovčica; on je zlata igla misjona. Tako zna dober Bog iz nesreče srečo narediti, in iz terdega kamnja storiti Abrahamu pobožne otroke.“

Drugo dobro délo bratov in sester svetiga Leopolda je *milošnja*, vsako nedéljo en krajcar misjonam vbogaime dati, ako premoremo, de se za misjonarje brodnina plača, jim potrebna obleka omisli, mašne oblačila in druga cérkvena priprava kupi in za njim v tiste kraje pošle, v katerih so cérkve še s škorjami krite, kder se ljudje še v perje oblačijo, si ne znajo žgankov skuhati, ne suknje narediti. Molitve keršenih Indjanov, onih novo opravičenih otrók, oblake za nas prederó, in vsmileni Jezus, ki je obljubil vse kar naj manjšemu teh storimo, tako poplačati, kakor bi bili njemu storili, hoče nam naše milo darovane krajcarje stotéro poverniti, in verh vsega tega večno življenje dati. Naši krajcarji misjonam dani so dari botrov in boter, koje angeli varhi novo keršenih Indjanov v zlate bukve življenja večnega zapišejo; in kdar enkrat u večnost pridemo, jih tamkaj veselo najdlji bodemo. Na to opominja vsmileni Jezus rekoč: „*Délatje si prijatele s krivičnim (časnim) blagom, de vas kedar onemagate, u rečne prebivaljša vzemejo.*“ Ne rekajmo, de imamo doma potrebne šole in vboge cérkve, za ktere mormo skerbeti. „*Eno je potrebno storiti, pa tudi družega ne opustiti,*“ veli Jezus. Ne izgovarjajmo se kakor bi ne imeli začem misjonam z milošnjo pomagati ¹⁾. Tudi vboga vdova prinese svoje peneze za božjo čast in izveličanje duš; in taki darovi Bogu naj več dopadejo.

Ene poliče vina pomanj, in tudi hlapec boš lahko na leto svojih dva in petdeset krajcerjev kakor boter novokeršenim Indjanom dal; le ene prače manj židanih trakov (bandelcov), in tudi dekla boš lahko vsmilena botra sinom in hčeram vbogih zamorcov, katerim boš pomogla v božje kraljestvo. Ali te ne bo to veselilo ²⁾? — Bog

¹⁾ V Celovci na Koroškem je prinesil duhovniku vbogi težak 52 krajcarjev milošnje za celo leto. Duhovnik ga barajo, ali mu ne bodi pretežko celo braterno plačati. On odgovori: „Močno me je skerbelo ko sim se lani zapisati dal, kako bom te krajcarje pospravil. Bog mi je na misel dal, naj se tobaka odvadim, in dnar tobaški za misjone obernem. Sklenil in storil sim, in pa prav lahko sim se odvadil tobak kaditi. Za to rad, in pa prav z veselim sercom za braterno svetiga Leopolda svoj del odrajam.“ Zveličani so vbogi v duhu; kajti njih je nebeško kraljestvo.

²⁾ Na Nemškem je devica duhovniku osemnajst rajaišev za misjone prinesla. Duhovnik se začudijo, rekoč: „Ti si vboga deklica, in pa slepa; kako boš osemnajst goldinarjev misjonam dala?“ Slepa devica odgovori: „Slepa sim, pa ne toljko vboga ko vi mislite. Korbice (jerbašičke) pletem, in slepa ravno tak lahko v temi kakor pri luči, po dnevi

naše milošnje scer ne potrebuje, lahko bi potrebnim misjonarjem obiln kup dnarjev nasipal; alj naše ljubezni do bližnega on želi, našo katolško občino hoče. Kakor mi drugim pomagamo, tako pomagat bode Bog nam: „Z kakoj meroj merimo, s takoj se bo nam merilo. Dajte veli Jezus, in se vam bo dalo.“

Kaj pa se nam bo dalo? me bote vprašali. Tako je vprašal sv. Peter Kristusa, rekoč: „Glej vse smo zapustili, in za tebo šli; kaj pa bomo za to imeli?“ Jezus jim je rekel: „Resnično vam povém, de vsakdo, ki zapusti hišo, alj brate, alj sestre, alj očeta alj mater, alj ženo, alj otroke, alj njive zavolj mojega imena, bo stokrat toljko za to prijel, in večno žirlenje dosegel.“

Kedar so apostoli to slišali, niso višej vprašali, kaj bomo za to imeli? marveč so vse zapustivši za Kristusam šli; in od njega poslani so šli po vsem sveti učiti in kerstit, ter ljudem v nebeško kraljestvo pomagati. Koljko lepih cérkev zdaj njih ime časti, koljko milijonov izvolenih se zdaj v nebesih veseli, kterim so pot v nebesa pokazali; v sredi njih se zdaj oni veselé. Oh koljko veličastno stotero plačilo! — Za njimi gredo vsi svetoželjni misjonarji; in z njimi bomo tud mi svoj del imeli, ki jim pomagamo; saj je nam Jezus obljubil, de kdorkolj da piti kozarc merzle vode komu iz med teh nar manjših v imenu učenca, ne bo zgubil plačila svojega. Vsako leto se lahko odpustkov vdeležimo, kojih sveta mati katolška cérkev bratom in sestram družbe svetega Leopolda obilno deli, ter z njimi lahko božji pravici zadostimo, dokler še na tim sveti živimo. Tudi na časnim premoženji hoče nam dober Bog poverniti, nam blagosloviti naše žitno polje in naše vinske gore, če je njemu v čast, in nam v izveličanje služi. Saj je Kristus obljubil, de bomo stotero prijeli, in se nam dalo, ako mi damo. In posledno uro na smertni posteli, kedar nam ne bo jesti ne piti dišalo, nobeno vračtvo višej pomagalo — tisti posledni čas nas ne bodo veselile polne mošne dnarjev, ne hlevi polni žlahne živine, ne hrami polni dragega blaga; veselili nas bodo Očenaši, ktere smo zmolili, in pa krajcarji, ktere smo vložili katolškim misjonam pomagati. Oni pojdejo

kakor po noči delam. Moje tovaršice so lansko zimo več ko osemnajst rajnišev za svetilo izdajale. In če verh tega prerajtam, koljko druge dekleta na lepe oblačila, kinč in dobre volje zapravijo, k svoji škodi in nesreči, kar mene ne veseli, tako prav lahko te goldinarje na dobro delo obrnem.“ — Blagor stepl, ki tako lepo vidi svojo nesrečo sebi in bližnemu v srečo obrniti!

u večnost z nami, in bralo se bo na našem grobu: „*Blagor mrtvim, ki v Gospodi rmerjô; od zdaj, reče Duh, naj počivajo od svojega truda; zakaj njih dela gredó za njimi.*“

KONEC.

Preljubi bratje in sestre katolske braterne svetega Leopolda! lepšega dela ni, kakor dušam v nebesa pomagati. — Misjone podpérati z molitvami in milošnoj je apostolsko opravilo — ima obljubleno tudi apostolsko povernilo. — Že je izveličanska kopel svetiga kersta za Indjane pripravljena, zapušeni zamorci željno čakajo, bogoljubni misjonarji milo prosijo vsmilenih botrov (gotejev), katerih pomankuje. O ne odrecite jim te dobrote; — ker so zamorci revne srote vašega vsmilenja potrebni. In kedar bomo od smerti vstali, se vsi narodi od vsih krajev sveta na sodbo zbrali, veselo vam bodo zamorci roke podajali, vas pozdravljali in vam hvalo dajali, de ste vi jim v nebesa pomagali. Veselo bote tistokrat pravičnega sodnika zaslišali, ki vam poreče: *Kar ste vi kterimu tih mojih naj manjsih bratov storili, to ste meni storili. Posedite kraljestvo, ktero vam je pripravljeno od začetka sveta. Amen.*

III.

OD BOŽJIGA POKLICA V ZAKONSKI STAN ¹⁾.

Bila je ženitnina v Kani na Galilejskim, in mati Jezusova je bila tam. Bil je povabljen pa tudi Jezus in Njegovi učenci na ženitnino. Jan. 2, 1.

Sveti evangelijski današnje nedelje nam pripoveduje lepo prigodbo od ženitnine v Kani na Galilejskim, h kateri so bili povabljeni tudi Marija, Jezus in Njegovi učenci; in ta sv. evangelijski mi priložnost da, z vami, ljubi farmani! besedo govoriti, ktera mislim, de bo ravno zdaj o pravim času.

Navajen sim, če kaj posebno žalostniga vidim, slišim ali zvem, de rad sam pri sebi premišlujem, od kod to alj uno izvira, in

¹⁾ Pridgovali gosp. Franc Kosar v Poljčanah l. 1848.

kakošne vzroke ta ali una reč, prigodba alj prikazim ima. In kar sim v poprejšnjih letih že pogosto vidil, slišal in bral, sim se v tem kratkim času, kar sim v duhovskim stanu, še posebno prepričal, de je nesrečnih, žalostnih zakonov zelo veliko; prav srečnih, vese-
lih pa zelo malo! To mi je, de vam resnico povem, prav težko djalo, kér se mi sploh vsak usmili, kteriga vidim, de je nesrečen. Za to sim tudi že večkrat sam pri sebi premišljeval, kakošni vzroki bi vendar v tej reči bili, de je zakon, kteriga je Bog slabimu človeku v pomoč in srečo postavil, toljkim ljudem le v nesrečo — časno in večno? — Ako bi vas same, ljubi zakonski! za vzroke nesrečnih zakonov poprašal, vem, kaj de bi mi odgovorili. Vi bi rekli: De je toljko nesrečnih zakonov, pride od tod, kér mi možje in me žene svojih zakonskih dolžnost na tanjko ne dopolnujemo; ako bi mi vsak po svoji strani svoje dolžnosti natanjčno dopolnovali, bi bili naši zakoni gotovo prav srečni. Ja, vi ste čisto prav odgovorili; pa jaz vas dalej vprašam: Od kod pa to pride, de vi svojih zakonskih dolžnost natanjko ne dopolnujete? In lahko je, de mi na to oprašanje ne bote več odgovora vedili. Pa glejte ljubi poslušavci! ravno tukaj najdem jaz še dva druga, pa bolj skrita vzroka nesrečnih zakonov, na ktere pa žalibog! malokdo misli. — De toljko zakonskih ljudi svojih zakonskih dolžnost ne dopolnuje, izvira namreč večidel od tod: 1. de jih veliko stopi v zakonski stan, kterih Bog ni v ta stan poklical; in 2. de jih veliko stopi v zakonski stan, brez de bi se bili na ta stan sploh, in na zakrament sv. zakona posebej, po volji božji in sv. cérkve pripravili. Zato so po moji misli *trije vzroki nesrečnih zakonov*: *Pervič, de jih veliko stopi v zakonski stan, kterih Bog ni v ta stan poklical; drugič, de jih veliko stopi v zakonski stan, kteri se niso ne na ta stan sploh, ne na zakrament sv. zakona posebej prav pripravili, in tretjic, kakor ste sami rekli, de veliko zakonskih ljudi svojih zakonskih dolžnost natanjčno ne dopolnuje.* — Vas vse, ki še v samiškem stanu živite, pred nesrečnim zakonom ovarvati, pa tudi vam zakonskim pokazati, kako de bote najšli srečo zakonsko, ktero morebit že dolgo pogrešate, sim sklenil, od teh treh vzrokov nesrečnih zakonov v treh pridigah posebej govoriti, in scer dones: *Od božjega poklica v zakonski stan; alj z drugimi besedami: Le tisti bo srečen v zakonskim stanu, kteriga je Bog v ta stan poklical.*

Če me bote z resnično voljo poslušali, se po slišanih naukih tudi ravnali, zaupam v Boga, de bo ta pridiga posebno vam,

mladenči in dekleta! ki mislite v zakonski stan stopiti, h prav velikim pridu. Zato me prav zvesto poslušajte.

I.

Če se le kolikaj po svetu ogledamo, hitro spoznamo, de je več stanov na svetu potrebnih in de bi svet obstati ne mogel, ako bi hotli vsi ljudje v enim samim stanu živeti. Treba je gosposkiga, treba pa tudi kmetijskiga stanu; treba je svētno-gosposkiga, treba pa tudi duhovskiga; treba je zakonskiga, treba pa tudi samiškiga stanu. Ne bilo bi prav, ako bi hotli vsi brez razločka in pomislika v zakonski stan stopiti, pa bi tudi prav ne bilo, ako bi tisti, katerim okoljšine zakonski stan nasvetjejo, se branili zakonskiga stanu. To, prelubeznjivi! je gola resnica. Če je pa Bog ta svet tako vstvaril, de je več stanov na njemu potrebnih, se tudi samo od se razumi, de je Bog ene ljudi za eni, druge za drugi stan vstvaril, odločil in namenil. Kakor hitro se dete na svet rodi, mu Bog že tudi poseben stan odloči; to je, Bog da človeku take lastnosti na duši in na telesu, kakor so ravno v tem alj unim stanu potrebne, on položi v njegovo serce take nagnjenja, ktere ga z neko skrivno močjo v njemu namenjeni stan vlečejo, in bo človeka tako vodil, ako bo vbogal, de bo prišel ravno v tisti stan, v kteriga ga je On odločil. Tode prelubi moji! človek je prijel od Boga prosto voljo; Bog ne more človeka siliti in ga tudi noče. Človek alj Bogu svojo roko poda in ga vboga, in pripeljal ga bo Bog v njemu namenjeni stan in v tem stanu v nebesa; — človek pa tudi lahko svojo roko iz božje roke izterga, Boga zapusti in se na eno pot poda, ktere mu Bog ni odločil. Svojevolljno si človek lahko zbere stan, v kteriga ga Bog ni namenil; človek se lahko poda v greh — in skoz greh v pekel, kamor ga Bog tudi ni namenil; zakaj Bog ni nobeniga vstvaril za pekel, ampak vse za nebesa. — Ljudje scer radi rečejo, naj se človeku zgodi kar hoče: „To mu je namenjeno.“ Posebno slišimo stariše, ako so začeli njih sini in hčere razvujzdano živeti, in so se po tej grešni poti v nesrečne zakone zavezali, de pravijo: „To jām more že tako namenjeno biti.“ O nikar ne zinite nikdar prelubi moji! take besede; zakaj hudo, hudo bi Boga razžalili! O to bi bil zares strašen Bog — terdoserčen Bog — neusmilten Bog, ako bi bil mene alj koga od vas že pri našim rojstvu za greh in za pekel odločil; ako bi mi drugač ne mogli — temoč ako bi *morali* grešiti in v pekel priti. Tako neusmilten naš Bog ni, zakaj od Njega pravi sv. pismo: „Tako je

Bog svrt ljubil, de je svojga edinorojeniga Sina dal, de bi nobeden, ki v Njega verje, ne bil pogubljen, ampak vecno življenje imel.“ Jan. 3. 16. To se mora le tako umeti. Bog je vsigavedejoč; On tako dobro ve, kar se dones godi, kakor to, kar bo jutro, ali dones čez leto, ali čez jezar let se godilo. Bog že torej tudi pri rojstvu ve, kako bo ta ali uni človek živel, ali pobožno ali grešno, in kam bo prišel, ali v nebesa ali v pekel. To scer res Bog naprej ve, zato kér sploh vse ve — alj namenil nam Bog hudiga ni, temuč le dobro. — Pa bote rekli: Če pa Bog človekovo nesrečo naprej vidi, zakaj pa mu življenje da, alj zakaj ga raji v zibeli umreti ne pusti? Ako ravno bi se tudi na to vprašanje marskaj vterjeniga odgovoriti dalo, če bi nas predaleč od našiga namena ne peljalo, vender tega naša slaba pamet res popolnoma ne razume, kakor že sv. pismo pravi: „*Nezapopadljive so sodbe božje*“ Rom. 11, 43.; toljko pa je vender gotovo, de Bog vsakimu potrebno gnado da, mu jo clo ponuja, tako de, če je človek nesrečen, si je vsikdar le sam nesreče kriv. — Pa bote vprašali: Ali je torej vsak tisti srečen, kateri v en stan stopi, v kteriga je od Boga poklican? Ja vsak je srečen, ako perve gnade poklica ne zapravi in dolžnosti svojega stanu dopolnuje; popolnoma srečen pa ni pod soncam nobeden. Ne boš popolnoma srečen, če stopiš v zakonski stan, pa tudi ne boš popolnoma srečen, če ostaneš v samiškem stanu. Nesreče morajo čez nas priti, kér smo vsi Adamovi otroci, vsi grešniki, vsi pokore in šibe vredni; križi in težave nas morajo u vsakim stanu stiskati, zakaj naše serce je k hudimu nagnjeno, in naj bi bili mi popolnoma srečni na svetu, bi se prevzeli, na Boga pozabili — in se pogubili. Zmirom pa boš bolj srečen v tistim stanu, v kteriga te je Bog poklical, kakor v tistim, v kteriga nisi poklican. — Me bote morebit še strahoma poprašali: Alj bo pa vsak pogubljen, kdor v en stan stopi, v kteriga ga Bog ni poklical? Ne. Kdor ve, de ga Bog v ta ali uni stan ne kliče, pa vender vanj stopi, scer greh stori, kakor sploh vsak greši, kdor kaj zoper voljo božjo stori; alj sv. pismo pravi: „*Bog noce gresnikov smerti, ampak de se spreoberne in živi.*“ Ezech. 33, 11. Si toraj stopil v kaki stan, v kteriga, kakor zdaj spoznaš, nisi bil od Boga poklican, spoznaj svoj greh, spovej se ga in prosi Boga, de naj ti ga odpusti; potem pa stori, kar svetuje sv. Avgustin: Če nisi poklican, prosi Boga, de naj te pokliče; to je, prosi ga, de kér zdaj več pomagati ni, ti potrebno gnado da, kakor jo tistim daja, ktere je On sam v ta stan poklical; in Bog, „*kteri dobriga duha da*“

esim, ki ga za-vj prosijo“ Luk. 11, 13., bo tudi tebi dal svojo sv. gnado. To pa ostane zmirom resnično: težej boš zveličan v tistim stanu, v kteriga nisi poklican, kakor v tistim, v kteriga te Bog kliče. — Iz vsiga tega mislim, preljubi moji! ste do čistiga spoznali prvo resnico: de vsak človek ni za vsaki stan, in de bo človek srečen le v tistim stanu, v kteriga je Bog poklical ga. Poslušajte zdaj še pa tudi drugo resnico:

II.

Kdo je poklican v zakonski stan?

1. *Poklican si v zakonski stan, če takšne lastnosti nad sebo imaš, kakorsne so h srečnemu zakonu potrebne.* Trojna dolžnost te čaka v zakonskim stanu; le ene samo če prav dopolnoval ne boš, te čaka pekel na tem in unim svetu. V zakonu boš mogel biti: a) dober mož — dobra žena; b) moder gospodar — modra gospodinja; c) skerbni oče — skerbna mati.

a) Tvoja prva dolžnost bo: *biti dober mož — dobra žena.* Dober mož in dobra žena se ljubita med sebo, kakor lastno meso; ona duša in eno serce sta v dvojnim telesu; iz ljubezni mož zapoveduje, žena iz ljubezni vboga; krotek mož slabostim žene milo prizanaša, ponižna žena tiho poterpi in možu tudi hudo z dobrim vračuje. Pobožniga serca oba eden drugimu pridno proti nebesam pomagata; v ljubezni se podučita in posvarita; zvesta sta si noter do smerti. Kakor za ogledalo prave ljubezni imata vedno pred očmi prelepe besede sv. apostola Pavla: „*Ljubezen je poterpežljiva, je dobrotljiva; ljubezen ni nevoščljiva, ne ravna nespametno, ni prevzeta, ni castilakomna, ni sebična, se ne da razžaliti, ne misli nič hudiga, se ne veseli nad krivico, ampak ima veselje nad resnico, vse poterpi, vse verje, vse upa, vse prenese. Ljubezen nikdar ne jenja.*“ I. Kor. 13, 4 — 8. Ako najdes nad sebo, mladenč ali devica! te lastnosti, imaš prvo potrebno lastnost za zakonski stan, de boš dober mož — dobra žena. Če pa ne najdeti nad sebo teh lastnost; če že zdaj resnično, čiste in stanovitne ljubezni nimata; daleč — če si ti mladenč nagle jeze in prevzet, ter nikomur prizanesti ne veš — tudi v zakonu boš zarobljen, hud in neumilen mož; in če ti dekle že zdaj hudi jezik, kakor kača, imaš in molčati ne znaš — tudi v zakonu boš jezična žena in ogenj nepokoja boš vedno pihala v hiši, daleč — če že zdaj, ti mladenč ali dekle, razvujzdano živis in zvestobe ne poznaš, ampak metulu podoben, ki od rože do rože

ferfeta, zdaj tu zdaj tam grešno znanje imaš, tedaj vaj ne kliče Bog v zakonski stan, zakaj Bog noče nesrečnih ljudi na svetu. Nesrečen pa bo vajni zakonski stan. Od jutra do večera se bota prepir in kletva po hiši razlegala. Hlinavska ali zgol mesena ljubezen se bo v gnus in sovražstvo sprevergla. Z zvestobo bo bežal blagoslov božji od hiše; Bog pa bo svojo šibo nad hišo povzdignil in v živi pekel se bo spremenila. Vaj ne kliče Bog v zakonski stan.

b) Druga dolžnost v zakonu bo: *biti moder gospodar — modra gospodinja*. Moder gospodar zastopi pred vsim dela in opravila svoje hiše: rokodelc svoje rokodelstvo, kmet kmetovanje; on ve pravico dati in red deržati pri delavcih in družini. Modra gospodinja mora umeti prav obračati s tem, kar je mož pripravil, pa mora tudi sama potrebno umeti na polji in pri živini; pri kuhi, perilu in oblačilu; pri otrocih in družini. Zastonj pripravlja priden gospodar, kjer neumna gospodinja obrniti ne zna. — Moder gospodar in modra gospodinja sta dalej pridna delavca oba; zgled pridne delavnosti dajata celi hiši; prva vstaneta, poslednja se vležeta; pričujoča sta pri vsakim opravilu, sama primeta za vsako delo; vsak od nju dela vedno za dva, enkrat z rokami, drugič z očmi, ki pridno gledajo na delavce in družino, de gre delo urno in veselo od rok. — Moder gospodar in modra gospodinja sta varčna ali šparovna oba; dobro vesta, kako lahko se dnar potrosi, kako težko pa prisluži; rada vsako leto od vsake reči kaj prihranita; če je mogoče, deneta tudi kaki krajcar na stran, ako bi Bog z slabšimi letmi njih kraje obiskal. — Moder gospodar in modra gospodinja nista razvajena v jedi in pijači; tako živita, kakor jima nese premoženje in kakor je po njih stanu spodobno, kër vesta resnico pregovora, de dobro jesti in piti mošnje kole. — Modra gospodinja se ne oblači čez svoj stan, kër ve, de je žene ofert za hiso nova štibra; moder gospodar ni vinu in igri vdan, kër ve, de kerčma in igra kmetije na boben spravlja. — Pobožniga serca sta dalej oba; kakor sonce zemljo, zgled njih lepih čednost celo hišo ogreva. — Poslednjič sta tudi oba pametniga za-deržanja; praznih norcov se sogibata, govorita malo, pa tó dobro, in zavolj tega jih spoštuje cela hiša; kjer je pa gospodar sam aboten in prismojen, se ga nobeden ne boji in ne spoštuje, otroci se mu smejiijo in družina. — Če najdeš vse te lastnosti nad sebo mladenč ali deklina! imas drugo potrebno lastnost za srečen zakonski stan. Če pa teh lastnost nimata; če ne zastopiš ti mladenč! kmetovanja, in ti deklina! ženskih opravil; če imata za delo leno roke; če se

vama vse studi, le spati, dobro jesti in piti ne; če ne vesta, kaj se šparati pravi, in si ti oferti vdana, vinu pa ženin tvoj; če vaj pobožno živeti in se pametno zadržati ne veseli — tedaj ne stopita v zakonski stan, zakaj Bog vaj v njega ne kliče, zato kér noče nesrečnih ljudi na svetu. Nesrečen pa bo gotovo vajni zakonski stan; nesrečna vi dva pri eden drugimu; nesrečni otroci in cela hiša. Pohištvo bo šlo rakovo pot. Sosedje bodo memo hodili in žalostno odkimovali. Če bolj je narobe, bolj je prav — to se bo vsaki dan pri vajni hiši vidilo. Vaj ne kliče Bog v zakonski stan.

c) Tretja dolžnost v zakonu bo, ako Bog otroke da: *biti skerbni oče — skerbna mati*. Koliko skerbi in truda, koliko prizadetja in pobožnosti od strani starišev treba je, otroke lepo in pobožno izrediti, boti vi naj bolj vedili, ljubi stariši! Namesto vsiga drugiga pa vam tukaj le to povem. Dobri stariši morejo biti sami v kersanskim nauku dobro podučeni, de bodo zamogli tudi otroke lepo učiti; pa to ni zadosti, dobri stariši morejo tudi sami po kersanskim nauku natanjko živeti, de bodo to, kar bodo z besedo učili, tudi otrokam v djanji kazali, in jim skoz svoje lastno pobožno življenje čednost ljubeznjivo, greh pa ostuden storili. Če imaš te lastnosti, mladenč ali devica! imaš tretjo potrebno lastnost za srečen zakonski stan. Če pa teh lastnost nimaš; če že zdaj kersanskiga nauka ne znaš in po njemu ne živiš; če že zdaj véro, cerkvo, mašnike, molitvo, poste in sv. zakramente zaničuješ, in z svetimi rečmi norčuješ — tedaj ne stopi v zakonski stan in nikar prederzno zoper voljo božjo ne greši, ktera tebe v zakonski stan ne kliče; zakaj Bog noče nesrečnih ljudi na svetu. Nesrečen pa bo in ves pregrešen zakon tvoj, ti in tvoji otroci, in morebit še tvoji unuki, in unukov unuki bodo nesrečo in brezbožnost od tebe dedovali; zakaj pregrehe starišev Bog pogosto še v tretjim in četertim rodu kaznuje. Kakor ti, bodo brez vere izrastli in brez vere živeli tvoji otroci; pohujšanje, kteriga boš ti otrokam dal, bodo otroci široko po okolici raznesli, ti pa boš vsih ptujih grehov kriv, ki bodo iz tega izvirali; z eno besedo, tvoja hiša bo prava hudičeva šola, od daleč se je bodo vsi pošteni ljudje sogibali. S kervavimi solzami ti bodo otroci na starost po zasluženji plačevali, na soden dan pa jih bo Bog iz tvojih rok terjal, in ti mu jih odrajtati mogel ne boš. Tebe brezbožen mladenč! in tebe brezbožna deklina! ne kliče Bog v zakonski stan.

To je toraj prvo znamenje, de Bog koga v zakonski stan kliče, ako take lastnosti nad sebo ima, kakor so h srečnemu zakonu

potrebne. Pa to še ni zadosti. Lahko je, da kdo vse te lastnosti nad sebo ima in ga vendar Bog v zakonski stan ne kliče. Zato je

2. Drugo znamenje božjega poklica v zakonski stan, *de Bog človeka v take okoljsine postavi, v katerih mu je zakonski stan potreben, alj saj koristen, alj saj mogocen, brez de bil v zakonu drugim ljudem v nadlego*. Takšne okoljsine so: če je kdo kako pohištvo ali kmetijo prevzel, ali takšno rokodeljstvo pelja, alj se sploh v takim stanu znajde, da mu je gospodinje potreba; — dalej, če kdo razun drugih poštenih vzrokov vidi, da skoz zakon h poštenimu kruhu pride, se za celo življenje preskerbi, ter bo zamogel bolj mirno Bogu služiti; — če sin ali hčer previdi, da je njeni zakon vbogim starišem ali vbogi žlahti v pomoč; — če vdovec ali vdova še male otroke ima, kateri še očeta in matere potrebujejo, in si jih sama pošteno na noge spraviti ne upa; — tudi če bi bil kdo skoz razvujzdano življenje svojo naturo tako oslabil, da si brez velike nevarnosti pogubljenja ne upa več v samiškimi stanu po volji božji živeti; zakaj tako piše sv. apostol Pavl, I. Kor. 7, 9.: „*Boljši je oženiti se, kakor (v necistih željah) goreti*.“ — Vsak pa se more saj v takih okoljsinah znajti, da ve, z čem bo ženo in otroke, tudi če bi boleznj prišle, ali na starost preživel. Kdor se tje v en dan ženi iz gole mesene slaje, in se le na Boga in dobre ljudi zanaša, stopi nepoklican v zakonski stan. Ljudstva na svetu je že zadosti; beračev nam tudi ne manjka; in ravno taki zakoni nam množijo število beraških, potepenih, tatvinskih in sploh nesrečnih ljudi, kar nikakor ne more biti po volji božji. To drugo znamenje božjega poklica more pri vsakim zakonu biti, da se namreč človek v takih okoljsinah znajde, da mu je zakonski stan mogočen, koristen ali clo potreben. Pa to znamenje je brez perviga — brez potrebnih lastnost — zastonj, in obojno ne pomaga nič, če še tudi tretjiga zraven ni, in to je:

3. *Bog te kliče tretjice v zakonski stan, če zato v njega stopiš, de bi v njemu — po tvojih okoljsinah — svojo duso lozej izvelical*. Zato nas je Bog vstvaril, da bi enkrat zveličani bili; in vse, karkoli storimo, moremo le zato storiti, da bi se zveličali, in vse, karkoli nas moti, večno zveličanje doseči, vse to storiti, je greh. Le zato si smemo toraj tudi novi stan izbrati, le zato smeš tudi ti v zakonski stan stopiti, da bi se v njemu lozej, alj saj težej ne, kakor v samiškimi stanu izvelical — izveličala. Zakaj, akoravno je razločen nauk svete vere, da se sploh v samiškimi stanu lozej Bogu služ, kakor v zakonskim, I. Kor. 7, zamorejo vendar okoljsine za

eniga ali drugiga take biti, de mu je zakonski stan tudi kar zveličanje duše zadeva, v pomoč. — Ali kako malo jih je, ki bi to pomislili! Morebit izmed deset parov, ki jih poročimo, še eden ženin ali ena nevesta pomislila ni, kako bo za duše zveličanje v novim stanu? In ravno to je žalostno, de nas more serce boleti, ako prav premislimo. Zato starisi seer skerbijo, de otrokam za delo pridne zakonske tovarše zberejo, de jim h bogati in imenitni ženitvi pomagajo; gledajo mladi ljudje tudi na telesno lepoto in dopadljivost; — ali bo pa ženin nevesti tudi lepi zgled kersanskiga življenja dajal, jo hudiga varoval in lepo učil; ali bo nevesta ženina tudi milo tolažila, lepo svarila in ljubeznjivo proti nebesam vodila — na to donasne dni, kdo gleda? — Zato se pa tudi, kar duše zveličanje zadeva, v zakonih godi, de je gorje! Le prašajte mladenči in dekleta! ako meni ne verjete — le prašajte sami, zakonske ljudi, kako se jim, kar njih dušo zadeva, z zakonu godi? Z solznimi očmi vam bodo tožili nesrečni možje in žene, ktere so prepozno spoznale, de so brez volje božje v zakon stopile, de za molitvo, za cerkvo in za sv. zakramente nikolj časa ni, de je glava zmirom skerbi polna, de se jeze in obupa zdeležati ne morejo. Žena tožuje, de otrok prav izrediti ne more, kér jih mož pohujšuje, ter noč in dan zdihuje in joka čez sebe, otroke in moža; — priden mož se solzi, de prav gospodariti ne more, kér razvujzdana, zapravljiva, neskerbna žena za ničesar pri hisi ni, in „kam bo prišlo?“ zdihuje; — skrivna žalost jih grize, serce upade, obupanje pride; božji mir od hiše zgine; malopridni otroci jim lasé belijo — „o in kaj bo še le enkrat za nas!“ tako bote slišali sto in sto nesrečnih zakonskih zdihovati. — Le kar dobro piti in jesti in vsiga na kupe imeti, še človeka srečniga ne stori. Kaj ti pomaga neveste lepota? kaj ženina premoženje? kaj hiša polna blaga? Kaj ti pomaga, ako celi svet priženis ali pridobiš, uči Jezus, ako pa na svoji duši — na svoji neumerjoči duši škodo terpis? Če ne stopis zato v zakonski stan, de bi si v njemu ložej ali saj težej ne, kakor v samiskim stanu zveličal, te ne kliče Bog v zakonski stan.

4. Zadnjo znamnje pa, de te Bog v zakonski stan kliče, je, *če si tistiga ženina ali tisto nevesto izvolis, ktero ti je Bog namenil.* Če to je Bog za zakonski stan namenil, ti je že tudi, ko si še v zibeli spala, izbral tvojga ženina, in tebi mladenč! tvojo nevesto. To si izvoli, boš srečen; izvoli si drugo, boš nesrečen. Kako pa vemo, kteriga zakonskiga tovarša nam je Bog namenil,

bote skerbno poprašali? Zares težko je, to zvedeti; zato poslušajte:

a) Če si iz poprejšnjih treh znamenj spoznal, de te Bog v zakonski stan kliče in de ti je ta stan potreben, očisti naj poprej svojo vest, de boš toliko bolj gotovo v gnadi božji; spovej se in pobožno prejmi sv. rešno telo, ter v ponižni, neprenehljivi molitvi prosi Boga, de naj On, ki serca vsih ljudi pozna in v svoji roki ima, tvojo volitvo viža, de si ravno tistiga zakonskega tovarša izvoliš, kteriga ti je On namenil. Le verjemi mi, ta molitva, ako je resnična, čista in stanovita, ne bo nikoli zastonj. In če bi bil ravno v daljnih krajih ženin tvoj, Bog ti ga bo pripeljal, kakor Rebeko Izaku, ali Zari mladiga Tobija.

b) Sicer se moreta ženin in nevesta že pred zakonom dobro poznati, zakaj prigovor pravi: Kratka je v zarah zmeta, pa dolga je v zakonu sirota; vendar pa drugič ne išči preveliko po svojim prihodnim zokonskim tovaršu. Nikakor ni treba, že leta in leta pred zakonom znanja imeti; v deviškem stanu brez vsiga znanja po deviško le za Boga živi, vse drugo pa v božje roke spusti, On ti bo tvojga namenjeniga najšel ino dal. Dekle, ki je samiškiga stanu nevoljna, in le po zakonu, kakor žejin po vodi, hrepeni, in kakor pajk muham, mladenčam mreže stavi, samo de bi kteriga vjela, zadnič ravno tistiga iztekne, kteri ji prav do čistiga oči izbriše; — in mladenč, ki Boga za svēt ne praša, ampak le po nečisti slaji svojga gerdiga serca nevesto si išče, poslednjič ravno tisto dobi, ktera mu prav do hladniga župo vpiha. Zatorej drugič: ne išči ti veliko, bo iskal Bog namesti tebe.

c) Ne glej samo, de bo tvoj izvoleni po tvojim, ampak dobro glej, de bo tudi po božjim sercu. Si boš izbral mladenč! nevesto, ki bo po tvojim sercu, pa po božjim ne, živi pek!l boš imel pri njej. Si boš izbrala deklina! ženina, ki bo po tvojim sercu; pa po božjim ne — živi pek!l boš imela pri njemu. Zato pameten mladenč! izvoli si le nevesto pobožniga serca, le takšna je tvoje roke in ljubezni vredna; in ti, pametna devica! izvoli si le ženina pobožniga serca, le takšen je tvoje roke in ljubezni vreden. Če ne najdes takšniga, sto tavžentkrat boljši, de ne vzameš nobeniga.

d) In poslednjič, če si enkrat svoj zakon popolnoma Bogu v roke dal, in če ti potem tega ali uniga — to ali uno svetjejo tvoji starisi, pametni prijatli in tvoj dusen pastir, zaupaj v Boga, po volji božji boš izvolil; če ti pa iz pametnih vzrokov odsvetjejo tvoji

stariši, pametni prijatli in tvoj dušen pastir; glej! glas božji je to, vbogaj ga. Le verjemi mi, ti nisi izvolil po volji božji — nikar ne stopi v zakonski stan! — Še enkrat pa ponovim, kar sim že rekel: Popolnoma srečen pa ne boš, ali stopiš v zakonski stan, ali v samiškim ostaneš, zato kér popolnoma sreče na tem svetu ni.

Kaj pa bote vi zakonski, zdaj rekli, ki morebit v nesrečnim zakonu živite? Morebit bote izdihnili: O ljubi Bog! če je temu tako, potem meni moj sedajni zakon gotovo namenjen ni bil. — Če niste pred poroko na to vižo svoje serce poprašali, ali vas Bog v zakon kliče ali ne, kakor ste se dones učili, in če si niste na to vižo svojga zakonskiga tovarša volili, kakor ste dones slišali, je lahko mogoče, de vas u vašo sedajno zakonsko zavezo Bog ni poklical. Pa kaj je zdaj storiti, kér se enkrat sklenjena zaveza razvezati več ne da? Storite, kakor ste v prvem delu slišali, ter prosite Boga, de naj vam to stopinjo, ki ste jo zoper njegovo voljo storili, odpusti in vam gnado zakonskiga poklica da. Če ste pa tako volili, kakor ste se dones učili, bodite potolaženi, vi ste poklicani stopili v zakonski stan, ako ravno je morebit nesrečen. Zakaj tudi nesrečen zakon — kar namreč časno srečo zadeva — zamore človeku od Boga namenjen biti. Bog je namreč neskončno dober in usmiljen. On hoče večkrat hudobniga moža skoz pobožno ženo in grešno ženo skoz pobožniga moža zveličati. To je namreč nauk svetiga apostola Pavla, ki piše, I. Kor. 7, 14 — 16: „*Nevéren mož bo posrečen skoz véрно zeno in nevérna zena bo posvecena skoz vérnega moža: drugac bi bili rajni otroci necisti, zdaj pa so sveti. Zakaj kako res ti, zena, ali ne bos morebit moža k zvelicanju pripeljala? Ali kako res ti, mož, ali ne bos morebit zeno k zvelicanju pripeljal?*“ Scer je zares težek tak poklic. Pa toljko bolj veselo ti rečem: Blagor tebi, pobožen mož pobožna žena! če bo skoz tvojo molitvo, skoz tvojo potrpeljivost, skoz tvoj lepí zgled, skoz tvoje prizadevanje tvoj grešen tovarš zveličan. Tvoja krona bo velika v nebesih!

To, preljubi poslušavci! so naj potrebniši náuki od božjega poklica v zakonski stan, kakor nam jih da sveta véra in zdrava pamet. Le štiri so in prav lahko se dajo zamerkatí.

Vtisnite jih sosebno vi ljubi mladenči in dekleta! globoko v serce, in če bote zdaj, ali čez léto, ali čez več lét, ko me že več pri vas ne bo, zakonski stan si zberali, se spomnite na mene in vzemite v duhu donašno pridigo zopet v roke, ter jo prav pazljivo — skoz in skoz, od konca do kraja spet preberite, de bote spoznali,

ali vas Bog kliče v zakonski stan ali ne? Ako vas bo poklical v zakonski stan, vbogajte ga; — vaš zakon bo srečen. Ako vas pa Bog ne bo klical v zakonski stan, tudi vbogajte ga — in ostanite v samiškem stanu; zakaj vaš zakon bi bil nesrečen. In vi, kateri niste poklicani v zakonski stan, bodite z meno vred še toliko bolj veseli; zakaj kolikor imenitnej je sonce nad zvezdami, toliko imenitnej je pred Bogom deviški čez zakonski stan. Amen.

III.

OD VREDNIGA PRIPRAVLJANJA NA ZAKONSKI STAN.

Ta zakrament je velik; jaz pa rečem v Kristusu in v cerkvi. Efez, 5, 32.

Nekel sim pretečeno nedéljo, de so po moji misli trije vzroki krivi, de je toliko nesrečnih zakonov, ino scer: 1. De veliko ljudi v zakonski stan stopi, katerih Bog v ta stan ne kliče, 2. de veliko ljudi stopi v zakonski stan, kateri se na ta stan po volji božji in sv. cerkve prav ne pripravijo; 3. de veliko zakonskih ljudi dolžnost svojga stanu ne dopolnuje. — Od perviga vzroka smo dones teden govorili in smo si k sercu vzeli lepo resnico „od božjega poklica v zakonski stan.“ Prepričali smo se:

1. De vsak človek ni za vsaki stan; in de bo človek naj bolj srečen in naj božej zveličan v tistem stanu, v kteriga ga Bog kliče. Učili smo se:

2. Kdo de je poklican v zakonski stan? In tu smo štiri znamenja premišljevali, iz katerih se da spoznati, ali je kdo od Boga poklican v zakonski stan, ali ne. Mislim, de vam je vse to še dobro v spominu.

Kdo bi pa tudi tako prederzen bil, ter si upal brez božjega poklica stopiti k poroki pred božji altar, ako pomisli besede sv. apostola Pavla, kateri od sv. zakona piše: „*Ta zakrament je velik; jaz pa rečem, v Kristusu in v cerkvi?*“ Te besede čigavo serce bi z sveto grozo ne navdale in ga z spoštovanjem do zakonskiga stanu ne napolnile, kér samo sv. pismo zakon velik zakrament v Kristusu

in v cerkvi imenuje? Zares velik in skrivnosti poln je ti zakrament! Že Bog Oče ga je v paradiži postavil, ko je Adamu Evo za ženo dal, ju požegnal ter za staršice vsih človeških otrok postavil, zakaj ime „Eva“ pomeni „mater živih.“ Gen. 3, 20.

3. Tedaj zakon u volji nebeskiga Očeta že pri stvarjenji sveta razodeti, svojo prvo podslombo ali podstavo in svoje posvečenje ima. Tode grešili so prvi starši, na greh pa je Bog postavil smert. Umreti bi bila tedaj morala po božjim žuganji Adam in Eva precej po storjenim grehu in konec bi bilo že v prvih starših človeškiga rodu. — Ali božje neskončne ljubezni polni namen izpeljati, kteriga je Bog pri stvarjenji sveta in človeka imel, se ponudi Jezus Kristus, edinorojen Sin božji svojimu Očetu, odrešit človeški rod, in tako so pri življenji ostali prvi starši in Eva je v resnici „mati vsih živih“ postala. Tedaj je Jezus Kristus druga podslomba sv. zakona; brez Njega bi ne bilo ne človeškiga rodu ne zakona; iz Njegoviga odrešenja izvira zakon obstoj in povzdignjena svetost. — Jezus pa živi v svoji sv. cerkvi in po svojih namestnikih deli vsim njenim udam svoje gnade, ktere nam je na sv. križu pridobil. Tedaj je cerkva delivnica sv. zakramentov tretja podslomba, na kateri vsa veljavnost zakona sloni. Brez dovoljenja in blagoslova sv. cerkve je vsako meseno združenje *necistost*; iz keršanskiga zakona rojene otroke pa sv. apostol Pavl „svete“ imenuje; to je, že po starših h keršanski véri tedaj k svetosti poklicane. V resnici velik je tedaj zakrament sv. zakona; od Boga Očeta je postavljen, od Jezusa Kristusa požlahnjen in posvečen in v obliki sv. cerkve sklenjen in od nje blagosloven! O koliki greh pred Bogom pač more biti, ako kdo nepoklican stopi v ta toliko imeniten in skrivnosten stan! Kdo bi zamogel srečen biti v njem, ako se vredno pripravil ni, ter zoper voljo božjo in z grešnim srcam stopi pred Bogu posvečeni altar, nevredno sv. zakrament prejme in z božjim ropam svoj novi stan nastopi? In ravno tu je po meji misli drugi vzrok toliko nesrečnih zakonov, de veliko ljudi v zakonski stan stopi, brez de bi se bili na ta stan sploh in ta sv. zakrament posebej vredno pripravili. Od tega drugiga vzroka nesrečnih zakonov bomo tedaj dones kaj več govorili, in razložil vam bom imeniten nauk „od vredniga pripravljanja na zakonski stan;“ ali z drugimi besedami; *le tisti bo srecen v zakonskim stanu, kteri se je na ta stan prav vredno pripravil*. Govorili pa bomo v prvim delu *od daljniga pripravljanja na zakonski stan*; to je, še preden kdo v zaroke stopi; — v drugim delu pa

od bližnjega pripravlanja na zakonski stan; to je, potem, ko se je že kdo v zaročno podal.

Kér ste me dones teden tako zvesto poslušali, zaupam de tudi dones dober svet svojga prijatla zaverгли ne bote.

I.

Le tisti bo srečen v zakonskim stanu, kateri se na ta stan po volji božji prav vredno pripravi. Kar toraj daljno pripravlanje na zakonski stan zadeva, je

1. Pervi nauk ta: *dokler ne zaslisiš glas od Boga, ki te kliče v zakonski stan, nikdar nobeniga znanja ne delaj.* Preljuba mladost! le verjemi mi, kakor sim že rekel, de ni potreba k srečnemu zakonu že leta in leta pred poroko s tem, ki mu misliš enkrat pred altarjem roko podati, znanja imeti. Zamore to znanje scer tudi popolnoma pošteno in nedolžno biti; nevarno za dušo in tudi za časno srečo je pa vselej, in če dolgo terpi, kakor skušnja uči, le redko kedaj brez greha ostane. Že zadnjikrat ste bili podučeni, če vas je Bog namenil za zakonski stan, vam zakona iskati treba ni. Bogu se lepo v roke dajte, brez de bi še zmislili na drugi spol, Njemu lepo služite; ni dvoma, Bog vas bo pripeljal v vam namenjeni stan in o pravim času tudi vašo pamet razsvetil in take okoljšine vam poslal, de bote lahko spoznali svojga prihodniga zakonskiga tovarša. — Bolj vam je znano, kakor meni, pobožni poslušaveci! de dolgo znanje — posebno grešno znanje redko kedaj srečen zakon za sebo pripelja, prav velikokrat pa nesrečniga, še večkrat pa clo nobeniga. In naj bi ravno vse to ne bilo, saj to je gotovo, kar sim rekel, za dušo nevarno je tako znanje vselej. Ali hočeš ti po gorečim oglju hoditi, in vendar noge si ne ožgati? ali se hočeš smole dotikati, in vendar roko ne ogerditi si? uči v podobi po sv. pismu, Sir. 13, 1, neki cerkveni učenik, in jaz pristavim: In ti slabi človek si upaš, znanje z drugim spolam imeti; desetkrat, stokrat v nevarnih urah brez priče se z njim pečati; z sladko priljizljivostjo hudo poželenje dražiti, ino vendar pri vsim tem, svoje serce čisto ohraniti in brez greha pred Bogom ostati? O ti nisi močnejši, ko Samson; nisi pobožniši, ko David; tud ne modrejši, ko Salomon! Če so toraj ti možje v hudi priljizljivosti padli, si upaš ti po gorečim oglju hoditi, in si vendar noge ne ožgati? Zato vas prosim mladenči in dekleta! skoz bitko terpljenje Gospoda našiga Jezusa Kristusa in vas zarotim pri zveličanji vaše duse, ako ste se v kako znanje zavezali, pa ste

prepričani, de vas Bog ne kliče, alj saj zdaj še ne kliče v zakonski stan — še dones raztergajte ga. Te zaveze niso po volji božji sklenjene, zato kér so vaši duši nevarne. „*Kdor pa nevarnost ljubi, bo v nevarnosti poginil*,“ uči sv. pismo. Pridg. 3, 27. — Ali hočete mar že zdaj, dokler še v prelepim deviškem stanu živite in naj več priložnosti in časa še imate, zakladov za nebesa si naberati — ali hočete mar že zdaj svoje serce preplatiti, in le polovico Jezusu dati? — ali ne zasluži križani Jezus celiga? Zato vas še enkrat zarotim pri vsi ljubezni serca Jezusoviga, katero je do zadnje kaplje svojo kri za nas prelilo — raztergajte še dones vse te grešne zaveze, v ktere ste se zoper voljo božjo in u veliko nevarnost svoje duše zavezali, in dokler v deviškem stanu živite, dajte celo serce Jezusu. Pobožne device! Jezus naj bo zdaj edini ljubej vaš; in vi mladenči! ljubezen do Jezusa naj bo zdaj edina nevesta vaša. Tako bo srečen, poln zaslužnja pred Bogom vaš deviški stan, pa bote tudi vedno lepo pripravljeni na zakonski stan.

2. Skoraj nobeden zmed vas, mladenči in dekleta! še ne more zdaj za gotovo vediti, alj ga je Bog za zakonski stan namenil alj ne. Lahko še pridejo take okoljšine, de bo Bog tega alj uniga v zakonski stan zaklical, kateri si dones tega še ne misli ne. Zato je drugi nauk ta: *Bodite vedno pripravljeni na zakonski stan*; to je, že zdaj si morete prizadevati, si vse tiste lastnosti pridobiti, ktere so vam h srečnemu zakonu potrebne. — Še enkrat ponovim, kar sim že rekel: ne polovice ampak celo serce v deviškem stanu dajte Bogu. Vaša deviška ljubezen do Boga more biti čista, goreča, zvesta, stanovita, čez vse. Kakoršna bo v deviškem stanu vaša ljubezen do Boga, takšna bo v zakonu vaša ljubezen zakonska. — Navadite se že zdaj, biti prizanesljivi, poterpežljivi, pohlevni, krotki, molčeči; — vsakiga človeka se naučite prenesti; premagajte se, ter si prizadevajte z vsakim človekam v miru in zastopnosti živeti. Tako bote zmirom pripravljeni, biti pohlevni, dobri možje in žene, naj vas zakliče Bog v zakonski stan, kedar hoče. — Dobro se učite vsak po svojim spolu vse dela in opravila opravlati, ktere bi vas utegnile v zakonu zadeti; kolikor reči znas, za toliko ljudi veljaš. Bodite prav pridnih rok, delajte radi in se nikdar ne dajte siliti k delu. Lenoba zapravi časno srečo, pa tudi dušo nesrečno stori; gersiga videti ni, kakor če zdravi ljudje brez dela postopajo. — Navadite se, že zdaj biti varčni ali šparovni. Težko se bote v zakonu te čednosti naučili, ako se je niste že pred zakonom privadili.

Vselej se poprašajte, kedar denar izdate, ali vam je to ali uno zares potrebno ali ne. Zmirom je boljši, de ostaja, kakor de zmanjkuje. Če hočeš v jeseni žeti, moreš že na spomlad sejati; in če hočeš na starost kaj imeti, moreš že v mladosti, kolikor je prav, varčvati ali šparati začeti. — Ne razvadite se, predobro jesti in piti in premehko živeti. Človek ne živi zato, de bi dobro jedil in pil, ampak on je in pije zato, de živi. Bodite zadovoljni s tisto mizo, katero vam Bog po vašim stanu pogrinja. — Bodite scer v svoji mladosti zmirom veseli, tako uči sv. pismo, kér pravi: „*Veseli se, mladenc, v svoji mladosti, in tvoje serce naj bo dobre volje v dneh tvoje mladosti; pa vedi, de te bo Bog cez rse to na sodbo postavil.*“ Pridg. 11, 9. Veselje človeku vsako delo polajša, in veselo serco nam težavno življenje oslajša; ali vaše veselje naj bo po nauku sv. apostelna Pavla, Filip. 4, 4, „*v Gospodu*“ to je, brez greha. Praznih in nespodobnih norcov se vselej sogibajte; imejte Boga vedno in povsod pred očmi; bodite pametni in postavni — pamet je boljši, ko žamet. Tako bote zmirom pripravljeni, biti modri gospodarji in gospodinje, naj vas zakliče Bog v zakonski stan, kedar hoče. — Ljubi sini ino hčere! zdaj se učite od svojih starišev, kako je treba otroke v božjim strahu rediti; zdaj pridno gledajte, kako težke dolžnosti de stariši do svojih otrok imajo. Njih skerb jim polajšajte, radi jih vbogajte; zvesto dopolnujte četero zapoved božjo, dolžnosti vse, ktere ta zapoved otrokam naloži; in glejte! Bog vam bo svoj sv. žegen dal, de bote tudi v zakonu srečno dopolnovali, kar četera zapoved starišem naloži. Bodite v samiškem stanu dobri otroci, vbogljivi, pridni in pobožni sini in hčere, in tako bote zmirom pripravljeni, biti tudi dobri stariši, pobožni očetje in matere, naj vas zakliče Bog v zakonski stan, kedar hoče. Le tisti ve drugim dobro zapovedovati, kateri se je sam učil, poprej pridno vbogati.

3. Tretji nauk pa, kteriga si z zlatimi čerkami v svoje serce zapišite, je sledeči: *Ze v deviskim stanu svoje serce v terdni véri in nepremagljivim zaupanji v Boga vterdite.* Te dve čednosti, vera in zaupanje v Boga, ste dve nar močnejši podpori za zakonske ljudi v križih in težavah zakonskiga stanu. Ako so enkrat zakonski vero in zaupanje v Boga zgubili, bo slaba in žalostna za nje. — Mladi ljudje, kedar se ženijo, si le zlate gradove, veselje in srečo v zakonskim stanu obetajo, zato ker jim se skušnje manjka; pa le povejte ljubi stariši! svojim sinam in hčeram doma, koliko križev, težav in skrivnih britkost zakonski stan sebo pripelja, ko jih človek poprej ni

vediti v stanu. Nemila smert pridne otroke starišem pobere, odterga od ženiniga serca dobriga moža in možu pridno ženo, njegovo edino podporo vzame. — Ljubeznjivi ženin se spremeni v hudiga, terdo-serčniga, neusmiljeniga moža, kateri z ženo hujsi kakor s deklo ravna; pa tudi ljubeznjiva nevesta le prepogosto svojo naturo spremeni, ter postane huda, zabavljiva, jezična, zapravljiva, razvujzdana, nezvesta žena, pri kateri živeti je gorje! — Kužne bolezni razgrajajo pri živini, in kar so tedne in tedne težavno obdelovali, jim huda vjima na eden dan po goricah in na polji konča; žalostno se serce ozira v pomanjkanje prihodniga leta naprej. Lačni in raztergani otroci vpijejo za kruha in oblačila, milo jih gledata oče in mati, pa kaj de ni kupiti za čem! Potrebe in bolezni pridejo v hišo, pa kaj, de ni v roke vzeti kaj! Komaj čakajo stariši, de bi otroci odrastli in jim saj na starost pomagali; pa glej! — otroci odrastejo, tode namesto starišem pomagati, jim z zaničevanjem in žalostjo plačujejo, in ti, katerim so stariši življenje dali, svojim lastnim starišem smert želijo! O takrat poka od žalosti očetovo in materno serce! — „ali je še en Bog in Oče v nebesih“ zdihujeta in „Bog je pozabil na naj“ obupujeta! O ni pozabil ne na vaj dober Bog, ljuba zakonska! Terdno vervejta: še živi naš ljubi Bog in dober Oče v nebesih, ki tudi vaj ljubi in za vaj skerbi in ve, kako se vama godi. Terdno zaupajta v Nja. On ki ptičice pod nebam živi in rožice na polji tako lepo oblači, tudi na človeka pozabil ne bo. — Ja, če je tema pred našimi očmi ino noč, in nikjar ni več pomoči za nas, takrat se nam vera in zaupanje v Boga, kakor dve mili zvezdici na nebu prikažete ter nas vabite, gor pogledati proti nebesam, kjer naš stari, dober Oči živi, ki nas, svojih otrok pozabil ne bo. — Glejte mladenči in dekleta! to vse tudi vas lahko čaka v zakonskim stanu, zakaj prihodnost ni nobenimu zmed nas znana. De tedaj v taci in tolikih križih nad božjo previdnostjo ne obupate, je treba, de terdno vero in terdno zaupanje v Boga v zakonski stan sebo prinesete. De se bo pa to zgodilo, zdaj ko še več časa in priložnosti imate, prav pridno hodite v cerkvo; radi, zvesto in z veseljem poslušajte pridige in kersanske nauke, in kar ste v cerkvi slisali, med tednam doma premišlujte, de bote dobro podučeni in poterjeni u veri. Radi berite svete bukve, posebno življenje božjih svetnikov in svetnic. Iz življenja svetnikov se bote učili, kako je treba v samiskim in kako v zakonskim stanu živeti; kako de Bog teh svojih nikdar ne zapusti in tam, ki zaupajo v Nja, rad pomaaga. Pogosto

prijemajte sv. zakramente in kolikorkrat je mogoče, pristopite z veseljem, s sveto željo in z otroškim zaupanjem k mizi Gospodovi. V svetim Obhajilu nam je odpert tisti studenc, v katerim se duša žive vére v Boga napoji in tistiga terdniga zaupanja navda, katero nobena britkost, nobeno terplenje ne omaja. In tako bote terdni u véri in močni v zaupanju vedno pripravljeni na dobro in hudo zakonskiga stanu, naj vas zakliče Bog v ta stan, kedar hoče.

Zdaj še pa tudi poslušajte, v čem bližnja priprava na zakonski stan obstoji.

II.

Kadar ste glas božji že slišali, ki vas kliče v zakonski stan, in kadar ste si svojga zakonskiga tovarša že izvolili ter se v zaroke podali, si morete še tri nauke zamerhati, v katerih bližnja priprava na zakonski stan obstoji. Ti trije nauki pa so:

1. *Kakor hitro se v zaroke podate, naj poprej svojo časno srečo lepo oskerbite in vse posvetno lepo uravnajte*; ali z drugimi besedami, *pametno in modro juterno pismo napravite*; ako se to napraviti ne da, je boljši, če pustite celo ženitvo na stran. Mladim ljudem skušnje manjka, in kedar se ženijo, nič naprej ne pomislijo: kaj bo, ako bi utegnil mož odmreti? — ako bi jih utegnil mož zaničevati? — ako bi v testamentu na nje pozabil? — ako bi jih otroci na starost zaverгли? Z vsako obljubo in sladko besedo se dajo unoriti in menijo, da so le v zakonu, potem je že vse dobro in prav. Pa to, ljuba mladina! ni po pameti. Le pogledjte okoli sebe, kako se marskterimu starimu možu, posebno pa ženam zavolj pomanjkanja pametno narejenih pisem godi. Celo življenje se je pridna žena trudila pri hiši in pri otrocih, na zadnje pa še toliko njeniga ni, kakor bi si bila lahko prihranila, ako bi bila v mladosti za deklo služiti šla. Zato posebno vam dekletam rečem, zakaj ve bote naj večkrat goljfane, nikar sladkim obljubam preveč ne verjemite! Černo na belo more vse zapisano stati, kar se vam obljubi; pametne priče tudi sebo vzemite, ki bodo vse okoljsine medro prevdarile in lepo poskerbele za vas. Varujte se mož brez dobrega imena in vinu vdanih, kateri se večkrat z poličam vina podkupiti dajo; v lice vam bodo sladko govorili, zraven pa od vsih strani vas goljfal. Toraj pametno juterno pismo naj bo vaša prva skerb, na tem vaša časna sreča visi. — Pa tudi vi starisi, nikar svojih otrok nesrečnih ne delajte! Naravnost povejte ženinu ali nevesti, kaj mislite dati svojmu otroku;

koliko? — v čem? — kedaj? — kako? In to, kar ste obljubili, na tanjko dopolnite. Večkrat stariši veliko obetajo, malo pa dajo. Goljfani mož začne ženi očitati, sirota pa si pomagati ne more. Prepirlj, kletva, sovražstvo se začne; ljubezen ugasne, zastopnost zgine in pride redko redko kedaj več nazaj.

2. *Se enkrat dobro poprasajte svojo vest: Kaksna je ljubezen, ki vas k oltarju pelja?* Ljubezen, ki vas k oltarju pelja ne sme biti zgolj počutljiva in mesena ali clo pred zakonom z nečistostjo oma-dežvana! Novozakonskim, ki so iz zgolj mesene ljubezni k oltarju šli; ali že pred zakonom skoz nečistost zakonsko srečo zapravljajo, bo v kratkim njih ljubezen zamerzela, zakaj Bog je pravičen. Če nista ženin in nevesta v samiškem stanu zvesta Bogu, tudi v zakonu eden drugimu zvesta ne bota. — Ljubezen, ki vas k oltarju pelja, ne sme biti samopridna, lakomna ali dobička željna. Brez resnične ljubezni v sercu, le zavolj preskerbljenja, blaga in premoženja ženiti se, je strašno vagana reč. Hitro se boš ti nevesta! nagledala skrinj polnih blaga in se navadla dobriga kruha, ki ga boš pri možu imela, ali ti ženin! pri nevesti. Hlinjena ljubezen bo zgnila in sovražstvo bo prišlo, s sovražtvam pa tudi vsa druga nesreča. — Ljubezen, ki vas k oltarju pelja, ne sme biti prisilena od starišev, žlahte, oskerbnikov ali drugih napletovavcov. Prisilena reč ni nikolj pridna; posebno nikolj pa prisilena ljubezen. Ona le tako dolgo terpi, dokler godeci godejo in gosti pri hiši od veselja trušijo. Gostija mine, z njo tudi prisilena ljubezen. Hitro se taki zakonski eden drugiga naveličajo; kesanje pride, žalost in solze, ki življenje grenijo. Hujšiga mende na svetu ne bo, kakor v tako ozki zakonski zavezi do smerti skupej živeti, ino nobene ljubezni med sebo ne imeti. Zato mladenči in dekleta! nikdar se ne dajte prisiliti v zakonski stan, tudi od lastnih starišev ne; k temu nimajo ne od Boga ne od gosposke pravice. Naj se vam za drugo zakon še tako srečen obeta, ako ljubezni ni, nesrečen bo. Boljsi je, de greste beračiti od hiše do hiše, kakor prisiljeni v zakonski stan. Ljubezen, ki vas k oltarju pelja, more biti resnična, to je, more izvirati iz serca; more biti čista in nedolžna, poštena in sveta. Zavolj lepih lastnost, ki jih najdeta zaročena eden nad drugim, in zavolj enakih misel in nagnenj, zavolj katerih se serce k sercu prileže, ljubite se — le taka ljubezen je edina obstoječa, ter ima vrednost pred Bogom in poštenimi ljudmi; — takšna ljubezen vas more spremiti v zakonski stan.

3. Tretji nauk pa je ta: *Skerbite, de bote s čistim srcem in v gnadi božji stopili k poroki pred božji oltar.* Težke so dolžnosti zakonske; ravno zavolj tega je pa postavil Jezus zakrament svetiga zakona, ki novoporočenim potrebno gnado da. Pa le tisti prejmejo gnado sv. zakramenta, kateri od Boga poklicani, s čistim srcem in v gnadi božji k poroki pristopijo. Gorje mu, kdor z grešnim srcem stopi pred božji oltar! On si sam podpiše pismo časne nesreče, morebit tudi večne. Zato mladenči in dekleta! naj bo vaša naj večja skerb, kakor hitro stopite v zaroke, de skozi sv. spoved očistite svojo vest. Čisto poravnajte z Bogom vse, kar je bilo kriviga v samiškem stanu, in ponižno prosite, naj vam grehe vaše mladosti spregleda. Zato naj ne bo ta spoved kar navadna, temuč splošna, to je, naj celo poprejšnjo življenje obseže. Prišle bodo z zakonom nove dolžnosti, ž njimi tudi nova rajtinga pred Bogom; zato naj rajtinga od samiškiga stanu popolnoma in dobro sklenjena bo. Tako očišeni na svoji vesti in z gnado božjo obdarovani, dokler v okljicah stojite, prav pogosto molite in serčno zdihujte k Bogu, ter v gorečih izdihlejih Njemu svoj novi stan izročajte. Pride potem poroke dan — o ta je za vas nepozabljivi, sveti dan! — še enkrat poprej spovejte in obhajajte se, de čisto, kakor zlato, vaše serce bo, kedar bote stali pred božjim oltarjem. Dopoldan pridite k poroki, ne popoldan, kadar so večidel svatov glave že težke od vina, de Bog saj v cerkvi žalene ne bo; to spoštovanje ste dolžni sv. zakramentu. Pred poroko slišite sv. mašo in med mašo svoje serce in svoj zakonski stan darujte Bogu, naj de bo vse Bogu v čast in vam v zveličanje. Pred poroko se nikar s posvečnimi opravili ne motite. Za gostijo in druge reči naj drugi skerb; vi imate takrat imenitnej skerb; z Bogom v molitvi pogovarjati in vredno na sv. zakrament pripravljati se. V božji gnadi morete začeti, če hočete v božji gnadi končati. Ni treba imenitnih — treba pa je pobožne priče in svate v cerkev s sebo pripeljati, ki bojo pri Bogu lepo molili za vas. Pri gostii bodite sicer veseli — zakaj poroke dan je veseli dan — pa vaše veselje naj bo v Gospodu. Gostija ne sme biti čez vaši stan in premoženje draga in imenitna; zakaj neumni potroški so ti. Draga gostija še zakona srečniga ne stori, večkrat pa je že storila nesrečniga. Skerbite, de se Bog pri gostii skozi nezmernost v jedi in pijači, skozi nespodobne šale in pesmi, ali nesramne norce žalil ne bo. Vse djanje, govorjenje in petje pri gostii bodi sicer veselo, pa vendar brez greha,

pametno in pošteno, de bi se vam ustrašiti treba ne bilo, ako bi se Jezus in Marija, kakor v Kano, tudi h vam na gostijo povabila.

O de bi se tudi med nami kristjani vsaka ženitva tako pobožno obhajala in vsi zakonski svoj stan tako pobožno začeli, kakor Zara in mladi Tobija, ktere ravno zavolj tega katoliška cerkva vsim novoporočenim pri poroki za zgled postavi! Poslušajte, kako lepo to ženitvanje sv. pismo popiše. Ko je oče Raguel sklenil po angelovim svetvanju svojo hčer Zaro mladimu Tobiju v zakon dati, pravi sv. pismo: „*Je vzel desno roko svoje hčere in jo položil v desno roko Tobijevu ter rekel: Bog Abrahamov in Bog Izakov in Bog Jakobov bodi z vama, in On sam naj vaj zveže in svoj šegen nad vama dopolni. In so vzeli papir in naredili popis zakona (ženitensko pismo). Potem so imeli obed in so hvalili Boga.*“ — Ko je pa Tobija k svoji nevesti noter šel, je rekel: „*Zara, vstani, in moliva k Bogu dones, jutер in pojuteršnjim; zakaj te tri noči se zaveziva z Bogom; ko bo pa tretja noč pretekla, bova svoj zakon nastopila. Zakaj otroka svetih sva (to je, Judovskega božjiga ljudstva), in ne moreva tako skupej priti, kakor ajdje, kteri Boga ne poznajo. Tedaj sta oba skupej vstala in sta oba skupej molila, de bi jima (Bog) blagostanje dodelil. In Tobija je rekel: Gospod, Bog naših očetov! Tebe naj časti nebo in zemlja in morje in studenci in reke in vse stvari, ki v njih prebivajo. Ti si Adama iz ilovce zemlje stvaril in mu Eno za pomočnico dal. In zdaj Gospod ti veš, de nisim zavolj mesene sluje svojo sestro (Zara mu je namreč bila nekoliko v žlahti) za ženo vzel, temoč iz edine ljubezni do otrok, kteri naj Tvoje ime častijo od vekomaj do vekomaj. Tudi Zara je rekla: Usmili se naj, o Gospod, usmili se naj, in daj nama obema v zdravji starost doživeti.*“ — Pa tudi Raguel in Ana, mati Zare, sta Boga hvalila in rekla: „*Hvaliva Tebe, o Gospod, Bog Izraela, zakaj ti si nama svoje usmiljenje skazal in se teh dveh edinorojenih usmilil (Tobija in Zara sta bila namreč edina otroka svojih starišev). Daj jima, o Gospod, de Te bota še popolnisi častila in ti daritvo Tvoje hvale prinesla, de vse ljudstva spoznajo, de si ti edini Bog celiga sveta. In potem ko so vsi odgovorili: Amen, so se vsedli k obedu, ter so ženitninsko gostijo v strahu Gospodovim obhajali.*“ Ko se je Zara s Tobijam na pot odpravljati začela, so jima dali stariši polovico premoženja, kakor je bilo v ženitenskem pismu zapisano, druga polovica pa jima je bila za po smerti obljubljena. Pri odhodu jih je Raguel še enkrat blagoslovil in rekel: „*Sveti angel Gospodov bodi na vajnim potovanjih; on naj vaj*

zdrave vodi, de bota vse po volji najšla pri svojih stariših, in de moje oči vayne otroke vidijo, preden ko umerjem. Ino stariši so vzeli svojo hčer, so jo poljubili in pustili iti, ter jo opominjali, tasta in tašo spošlovati, moža ljubiti, družino vižati, hišo modro gospodiniti in samo sebe brez madeža ohraniti.“ Tob. 7 — 10.

Ali se vam ni serce od veselja solzilo, pobožni poslušavci! ko ste zdaj poslušali, kako lepó sv. pismo ženitvo mladiga Tobija popisuje? Glejte mladenči in deklina! tako se morete pripraviti in tako začeti v molitvi in v strahu Gospodovim zakonski stan, kakor sta ga začela Zara in mladi Tobija. Glejte stariši! tako kakor Raguel in Ana morete tudi vi svoje sine in hčere za zakonski stan pripravlati, tako jih požegnati in čez nje moliti preden grejo k poroki in ko pridejo od poroke; tako kakor Raguel in Ana morete tudi vi svojim otrokam lepe nauke za odhodnjo dati, kadar bodo vašo hišo zapustili in se za svojim zaročenim podali. Gotovo srečen bo zakon vsak, kateri se na to vižo z Bogom začne, kakor je srečen bil zakon mladiga Tobija, kteriga sv. pismo še dalej popisuje ter takole sklene: *Po svojga očeta smerti se je podal Tobija z ženo in z otroci in z otrok otroci k njenim starišem, jih je najšel zdrave u visoki starosti, imel skerb za nje in jim (v smerti) oči zatisnil in je prejel celo erbijo Raguelove hiše in vidil svojih otrok otroke noter do petiga rodu. In potem, ko je devet in devetdeset let v strahu Gospodovim doživel, so ga pokopali z veseljem. Njegova cela žluhta in ves njegov zarod pa je stanovit enostal v lepim življenji in svetim zadržanji, tako de so bili prijetni Bogu in ljudem in vsim prebivavcam dežele.“ Tob. 14.*

Iz tega se še tudi prepričamo, de kakor Bog pogosto pregrehe starišev še v tretjim in četrtem rodu kaznuje, ravno tako pa tudi v plačilo pobožniga življenja starišev svoj žegen še nad tretjim in četrtem rodam razprostira. Tedaj stariši! ako hočete sreče in veselja včakati pri svojih otrocih in pri otrok otrocih, skerbno in pobožno jih pripravljajte za zakonski stan, kakor so Zaro in Tobija pripravljali njuni stariši; mirno bote potem tudi vi enkrat zaspali in pridni otroci vam bodo vaše merzle oči z hvaležnim sercam zatisnili.

To ljubi poslušavci! so ob kratkim nauki od vredniga pripravljanja na zakonski stan, kakor nam jih da sveta véra in zdrava pamet. Le šest jih je, in se tudi vsi prav lahko zamerhati dajo.

Če bote to vse storili ljubi mladenči in deklina! kakor ste ravno slišali, terdno zaupam v Boga, de bodo vaši zakoni ravno tako srečni, kakor je srečen bil zakon pobožne Zare in bogaboječiga Tobija.

Blagor nevesti, ktera še po pravici krancel nedolžnosti pri poroki na glavi ima! In blagor ženinu, kteri še po pravici pušele pri poroki v roki derži! Tam pred oltarjem bota krancel neomadežvaniga devištva Marii izročila; Jezus pa jima bo perstan zakonske ljubezni podal. Mašnik bodo zvezali roke, Bog v nebesih pa serca nju; nobena reč na svetu jih več razločila ne bo. Jezus sam bo pri ženinu za družeta stal in devica Marija nevesti za družico stregla. Sv. Joahim in sv. Jožef bota priče in starašineta dva, svatje pa angeli in božji svetniki vsi. Prijazno pa bo gledal Bog Oče dolj iz nebes na novoporečeni par in jima dal svet žegen svoj. Amen.

IV.

OD DOLŽNOST ZAKONSKIGA STANU.

Možji! ljubite svoje žene, kakor je Kristus ljubil cerkvo in je samiga sebe dal za njo. — Žene! bodite podložne svojim možem. Zakaj mož je glava žene, kakor je Kristus glava cerkve. Efez. 5. 25, 22 — 23.

Imeniten je zakonski stan za državo — za cerkvo — za nebesa. Iz zakona prejema država svoje stanovavce; pa le iz pobožnih zakonov sme vestne, pridne in zveste državljane pričakovati. Iz zakona prejema cerkva svoje ude; pa le iz pobožnih zakonov zamore vestnih in pobožnih kristjanov pričakovati. Iz zakona prejemo tudi nebesa svoje prebivavce; pa le iz pobožnih zakonov bodo bogoslužni Kristjani izrejeni, katerim je odločeno nebeško kraljestvo. Zares imeniten je tedaj zakonski stan; in ravno zavolj tega naj nobeden ne stopi v ti stan, kogar Bog v nja ne kliče. Kdor nepoklican stopi v zakonski stan, bo nesrečen. — Velik in svet je pa tudi zakrament sv. zakona po nauku sv. apostola Pavla; zato naj nobeden ne stopi pred oltar, kdor se na ta zakrament vredno pripravil ni. Kdor brez vredniga pripravljanja stopi v zakonski stan bo nesrečen. — Ali od Boga poklicanim biti in vredno na zakonski stan pripraviti se, še k srečnimu zakonu ni zadosti. Kdo zmed nas bi zamogel terditi, de Judež Iškariot v duhovski stan ni bil poklican, ker ga je Jezus sam poklical? Kdo izmed nas bi zamogel terditi,

de Judež na duhovski stan ni bil pripravljen, kér mu je Jezus sam rekel, de naj pride in za njim hodi? In glejte! pri vsim tem je bil Judež nesrečen v duhovskim stanu in je zdaj pogubljen. Zakaj? Zato kér je prvo gnado poklica zapravil; zato, kér dolžnost svojga stanu ni dopolnil. — Glejte mladenči in deklina! ravno tako tudi za vas zakonske ne bo zadosti, in tudi za vas zakonske ne, de ste poklicani stopili v zakonski stan in de ste se vredno pripravili na nja; srečni vendar niste ino ne bote, če dolžnost svojga stanu ne dopolnujete. Zakaj ta je ravno *tretji veliki vzrok*, de je toliko nesrečnih zakonov med nami, de toliko zakonskih svojih dolžnost ne dopolnuje. *Ta tretji vzrok bomo tedaj dones še razložili in od dolžnost zakonskiga stanu govorili.* Vendar vas ne mislim dolgo prepričovati, kakšne de so dolžnosti zakonskiga stanu; ste že tako v dveh poprejšnjih pridigah to slišali in vam je sploh vsim znano. Velikoveč vam bom zakonske dolžnosti le ob kratkim povedal in raj pri vsaki dolžnosti bolj obširno pokazal, kako naglo nesreča v zakon pride, ako se le ena ali druga teh dolžnost v nemar pusti.

Če sim dve zadnje pridige posebno vam mladenči in deklina namenil, de bi vas nesrečnih zakonov oyaroval: dopašnje pridigo posebno vam ljubi zakonski! podam, de bote kakor v gledalu vidili, ali si niste morebit sami svoje nesreče krivi, in če imate dobro voljo, de se bote potem, kjer vam manjka, tudi lahko poboljšali. Zato me zvesto poslušajte.

I.

Perva poglavitna dolžnost v zakonskim stanu je, de sta si zakonska dober mož in dobra žena. H temu pa so posebno tri lastnosti potrebne. 1. Ljubezen; 2. zvestoba; 3. pohlevna prizanesljivost. Zato se pa tudi zakonski posebno na trojno vižo zoper to dolžnost pregreše: 1. Skoz pomanjkanje prave ljubezni; 2. skoz nezvestobo; 3. skoz pikro ali zarobljeno neprizanesljivost.

1. *Skoz pomanjkanje prave ljubezni.* Naj večja dolžnost v zakonu je resnična, naprotna ljubezen; zakaj tako govori sv. apostol Pavl: „Možje, ljubite svoje žene, kakor je Kristus ljubil cerkev in je samiga sebe dal za njo. — Žene bodite podložne svojim možem, zakaj mož je glava žene, kakor je Kristus glava cerkve.“ O de bi vsi zakonski to dolžnost dopolnili — kako srečni bi bili njih zakoni! Ali ravno pomanjkanje te sv. ljubezni toliko zakonov nesrečnih stori. De bi si pač vsi možje k sercu vzeli, kar Jezus od zakona uči: „Zato bo človek očeta in mater zapustil, in se svoje žene deržal in bota dra

v enim mesu.“ Mat. 19, 5. Poglej ljubi mož! žena je s tebo le eno meso. „*Nobeden pa ne sovraži svojga mesa,*“ uči sv. Pavl, „*ampak ga redi in verdeva.*“ Efez. 5, 21. Ali kaj, de toliko možev na ti nauk pozabi, in svoje žene le kakor služabne in dekle ima, kar pa ni po keršansko, ampak po ajdovsko! V keršanskim zakonu ima namreč žena vse druge pravice, kakor v ajdovskim; in med besedo „*gospodinja in žena*“ sveta cerkva velik razloček postavi. Ako ti hišni gospodar! žensko v hišo vzameš in ji pohoštvo izročiš, de naj ona kakor gospodinja za hišo skerbi — glej! ti ostanes še zmirom sam gospod, ona je le tvoja dekla. Ako pa ti ravno tej ženski pri oltarju k zakonski zavezi roko podaš, se na enkrat vse spremeni. Zdaj nisi ti nič viši, kakor ona; ali si bogat, in ona vboga; ti imeniten, ona od nizkiga stanu — od zdaj zanaprej si ti toliko, kakor ona, in ona toliko, kakor ti. Sta sicer dva, pa vendar le eno meso. — Pa tudi ve žene! nikar ne pozabite, kar vas sv. Pavl uči: „*Žene bodite podložne svojim možem, zakaj mož je glava žene.*“ Sicer glava ne sme roki reči: jaz te ne potrebujem; pa tudi roka je zastonj, ako jo glava modro ne vlada. Ti žena si desna roka svojga moža, on pa je tvoja glava. Bodi mu podložna u vsih pravičnih rečeh in vbogaj ga, tedaj bo zastopnost in veselje u vajni hiši prebivalo. Tako se morete ljubiti, vi zakonski! kakor je Kristus ljubil cerkvo in je na sv. križu življenje dal za njo in težav svojga stanu ne bote občutili več. Možu, ki svojo ženo resnično ljubi, še jesti ne diši, če žena poleg nja ne sedi; in žena, ki resnično ljubezen do moža ima, še kosca kruha v usta ne da, de bi ga možu polovice prihranila ne bila.

2. *Skoz nezvestobo.* Kdor hoče videti pekel že na tem svetu, naj se v hišo poda, kder zakonske zvestobe ni. Tam ugasne svete vére ljuč, angel varh se joka in proč beži, tudi Jezus s svojo gnado jemlje slovo. Nečisti peklenski duh pride, pa še sedem drugih duhov sebo pripelja, ki so hujši, kot on, in ondi prebiva. Mož, prešestnik svojo ženo zaničuje in tepe; naj raji bi jo ubil, ko bi smel. Za délo mu ni; ženo in otroke stradati pusti, svojim vlačugam pa piti in ofert kupuje. Ali gorje mu! Zakaj „*prešestnike in nečistnike bo Bog sodil,*“ proti sv. pismo. Hebr. 13, 4. — Pa tudi žena, prešestnica zaničuje svojga moža, noč in dan se nad njim togoti in vreši in raj dones, ko juter, bi ga spremila h grobu. Kar more, pri hiši ukrade in svojmu vlačugarju da in kakor pankerte suje otroke praviga moža. Ali gorje ji! „*Nesramna žena bo kakor blato na cesti pomandrana.*“ Sir. 26, 9.

3. *Skor pikro ali zarobleno neprizanesljivost.* Blagor zakonskima, ki sta pohlevniga in krotkiga zaderžanja oba, ki po nauku sv. pisma Gal. 6, 2., poterpežljivo nosita butaro eden drugiga in si prizanašata rada, kakor Bog nam vsem prizanaša. Kakor dva angela bota mirno in srečno skupej živela. Ali gorje ženi, ktera jezoviga, prevzetniga, terdoserčniga, zarobleniga moža ima! V dno pekla bi ji zaklel dušo in telo, hujši kakor z živino bo delal z njo: z ženo bo hišo pometal, otroke pa za krulovce stebel. On je žene in otrok ubijavec. Ali gorje mu! Zakaj „*sodba brez usmilenja čaka tistiga, ki usmilenja nima*,“ žuga sveto pismo. Jak. 2, 13. — Gorje pa tudi možu, ki pikro, jezično, neprizanesljivo, hudo ženo ima. Kakor klopotec na vetru, bo noč in dan v hiši raglala; ne storil, ne stopil — še dihnil ji mož prav ne bo. Angelu bi mende pri njej poterpljivosti zmanjkalo. O kako ubogi si mož, ki tako ženo imaš! Povej ji doma, kaj sveto pismo od hudobne žene govori; če jo te resne besede prestrašile ne bodo, je malo upa, de se bo kedaj več poboljšala. Takole pravi: „*Vsaka hudobija je mala proti ženski hudobii; in vsaka hudobija se da prenesti, le ženska hudobija ne. Ni hujši glave, kakor je kačja glava: ni hujši jeze, kakor je ženska jeza. Boljši je, pri levu in zmaju (lintoarju) stanovati, kakor pri hudobni ženi. Njeni mož ječi in tiho zdihuje. — Pa srečen je mož, ki dobro ženko ima; še enkrat tak dolgo bo živel. Pridna žena ga razveseluje; v miru bo doživel leta svojga življenja. Ali je bogat ali ubožen, je njegovo serce dobre volje in njegovo lice veselo.*“ Sir. 25, 19 — 26. — 26, 1 — 4.

Glejte ljubi zakonski! kakor v ogledalu ste vidili, kako sta si mož in žena sama nesreče kriva, če svoje perve dolžnosti ne dopolnejeta, če zoper zakonsko ljubezen grešita. Preden gremo k drugi dolžnosti, se pripravite.

II.

Druga poglavitna dolžnost v zakonskim stanu je, de je mož moder gospodar in žena modra gospodinja. Ta dolžnost je tako velika de sv. Pavl, I. Tim. 5, 8., tako od nje piše: „*Kdor za svoje, posebno za domače ne skerbi, je véro zatajil in je hujši od nevérnika.*“ Po moji misli, kakor sim vam že povedal, moreta gospodar in gospodinja te lastnosti imeti: Moreta biti vsak v svojih opraviilih zastopna — sama pridna in delavna — ne zapravljiva in v jedi in pijači ne razvajena — pametna. Zoper to dolžnost se zakonski posebno na trojno vižo pregrešé, ter sami odprejo vrata domači

nesreči. 1. Skoz nerazumnost, de gospodar in gospodinja svojih opravil ne zastopita; 2. skoz lenobo; 3. skoz zapravljivost.

1. *Sköz nerazumnost.* Kaj vam bom pravil, ljubi farmani! ker sami bolj veste kakor jaz, kako se po hišah godi, kder gospodar, in gospodinja svojih opravil ne zastopita. Gospodinja, že poprej doma kakor hčer za nobeno reč v hiši ni porajtala; z nevoljo je za vse prišla, kar si ji je vkazalo; ničesar se ni hotla od svoje zastopne matere učiti, le v svojih norčavih in zaljubljenih mislih je okoli postajala. Gospodar ravno tako poprej, kakor sin, na nobeno reč pri pohištvi ni gledal; nobeno delo ga ni veselilo; vsako delo se mu je moralo desetkrat vkazati, preden ga je napol opravil; na očetove nauke ni poslušal, postopal in norce pašel je naj raji. In glejte, ljubi poslušavci! Takšen ljubeznjivi par pride zdaj skupej in lastno hišovanje nastopi. Ne vé ona nič in on tudi nič. Ona ima vse narobe v hiši in kuhnji; on vse narobe pri živini in na polji. Ne vé ona, kdaj, kako in kam se ktera reč spravi, kdaj se potrebuje, za kaj de je dobra; — ne vé on, kedaj in kako se to ali uho stori; sploh nobeno delo o pravim času storjeno ni. Če prodaja, bo goljfan; če kupuje, bo spet goljfan; z eno besedo, kakor pesem od beda-stiga kmečkiga sina poje: on je povsod Boštjan — goljfan. Premo-ženje gre od léta do léta navzdol; nesreča in siromaštvo pa od dne do dne bližej in bližej hiše prihaja.

2. *Sköz lenobo.* Še bolj pogosto, kakor sköz nerazumnost, zakonski zoper gospodarske dolžnosti sköz lenobo greše. Žalostna za hišo, ki leniga gospodarja ima! On le okoli pohaja, u ves hodi, čez vreme in delo toži; in če že ravno za delo prime, se mu lahko na licu bere, de ga nobena reč ne veseli, nobena ne skerbi. De le jesti in piti ima — druge skerbi rad ženi da. Sirota le zadnjič poterpjivost zgubi in prepir se od jutra do večera okoli hiše glasi. — Pa še trikrat bolj žalostna za hišo, ki leno gospodinjjo ima; še kuhati je prelena. Zastonj nosi mož kervave žule, ako žena, kakor gospa — mehke in bele roke od lenobe ima. Konec jemati raj živež pusti, in stradati živino ino ljudi, de ji le za delo prijeti treba ni. Hiša se iz smeti in pajčevne ne vidi, in otroci iz nesnage ne. Usmlenja vreden si mož, ako leno gospodinjjo imaš! Ali blagor hiši, ktera gospodinjjo ima, kakor jo sv. pismo popiše rekoč: „*Kdo bo najšel sercno ženo? Več kakor zlahni kamni ona velja. Njeni mož se na njo zanese, dobicka mu nikoli ne manjka. Povračuje mu dobro in ne hudo vse dni njegoviga življenja. Zgodaj vstane, ko je še noč, in*

razdeli jed med domače in delo med dekle. Gleda po njiri ino jo kupi, od dobička svojih rok si zasadi vinograd. Občuti in vidi, da gre dobro njeno poslovanje, noter do noči od dela ne jenja. Svojo roko odpera ubogim, in svoje roke steguje za revnimi. Ona se s svojo hišo zime ne ustraši, zakaj vsi domači imajo po dvojno oblucilo. Ona gleda kako se v hiši godi ino ne je kruha brez dela. Njeni otroci odrastejo in jo srečno slovijo in njeni mož jo hvali. Prip. 31. Blagor hiši, ki gospodinjo ima, kakor jo lepa pesem (Drobtince 1847. Stran 169) popiše rekoč:

In v hiši obrača
Se žena domača,
Vsa skerbna ve mati
Prav dobro ravnati,

Učiti deklice,
Svariti fanličce,
Od svita do mraka

Ima poslovanja
Brez vsiga nehanja,
Skoz njo še le zda
Dobiček moža.

Z zakladmi domačni napolni omare,

Navešene preje stojijo vse gare,

Za dragoj platnine že belijo se

In skrinja tenčice nadevana je,

Vse dobro in trdno tud lepo zravnati

Noče nehati.

3. Skoz zapravljivost. Tretji in naj navadniji vzrok nesreče pri gospodarstvu je zapravljivost. Nevarna pri gospodarstvu je scer tudi nerazumnost in lenoba; čez obe nevarna pa je zapravljivost. Gorje hiši, ki gospodarja igravca ima! Za nobeno delo ne bo. Raztergani bodo otroci hodili, kervave solze bo nesrečna žena točila; vendar poprej jenjal ne bo, dokler se mu beraška palica v roke podala ne bo. — Gorje hiši, ki gospodarja pijanca ima! Še soli ženi ne kupi; dokler sam po kerčmah dobro živi. Druge po kerčmah napaja, doma pa od gladu otroci vrešijo. Drugiga ženi ne privoši, kakor glavo polno skerbi in objokane oči. Že poprej zapije, kakor pridela; in kar še na terti cveti, že več njegovo ni. — Gorje hiši, ki gospodarja bahača ima! Kodar hodi, se baha; s polnimi rokami dnar izmetava in perlizvavcam piti kupuje: dolгови pa rastejo, kakor mah po strehi, vendar ne jenja poprej, dokler se mu ne zgodi,

kar pogovor veli: bahač — berač. — Tode ženska zapravljaljivost večidel še čez možko gre. Gorje hiši, ki v živežu razvajeno gospodinjo ima! Možu bo kuhala v oblicih krompir, sama pa na tihim od hiše prodajala in skrivši pila kofé. — Gorje hiši, ki gospodinjo pijanko ima! Kar bodo hotli, bodo dělali in kradli pri hiši ljudje. Boljši bi bilo gladu vinreti, kakor k pijani gospodinji na košto hoditi. Zares ubogi si mož, ki pijanko imaš; kaj hujšiga bi te na tem svetu zadeti moglo ne blo! Gerši reči sonce ne obsije, ko pijano žensko; zavolj pohujšanja pa zamolčim, kar sv. pismo, Sir. 26, 11, od nje govori. — Gorje hiši, ki gospodinjo ofertno prevzetvavko ima! Dvakrat več bo sama v štacuno znosila, kakor bota oba prigospodarila. Napol po gosposko se bo nosila, pa tudi po gosposko ne bo delala nič.

Ljubi poslušavci! spet ste kakor v ogledalu vidili, kako so si zakonski sami nesreče krivi, če svoje druge dolžnosti — modriga gospodarstva namreč, ne dopolnujejo. Razložiti pa vam morem še tudi tretjo dolžnost, zato še nekoliko poterpíte.

III.

Tretja poglavitna dolžnost v zakonskim stanu je, če Bog zakon z otroci požegna, de sta zakonska dober skerbni oče — dobra skerbna mati. Dobri stariši pa morejo: 1. otroke lepo učiti, svariti in če je treba, tudi pametno kaznovati jih; 2. pa morejo, kakor otroke učijo, tudi sami storiti, ali z drugimi besedami: jim lep zgled dajati in moliti za nje. Gorje starišem, ki to dvojno dolžnost spregledajo! Spletajo si kervavo šibo, ki jih bo tepla na stare dni in morebit še v večnosti tam.

1. *Perva dolžnost do otrok je, jih lepo učiti, svariti in če je treba, tudi pametno kaznovati jih.* Če hočete pšenico žeti, morete tudi pšenico sjati, kaj ne, to je gotovo? Če hočete tedaj pri otrocih lepih čednost doživeti, morete tudi lepe nauke v njih mlado serce sjati, ali z drugo besedo: lepo učiti jih. Če nič ne sejete, ne bote tudi nič želi; in če nič prida ne sejete, tudi nič prida želi ne bote. Ali kaj — de veliko, za drugo tudi pametnih starišev na to resnico pozabi! Zgodaj učita oče in mati svoje otroke pridno delati in še mnogo drugiga, kar je potrebno. De bi jih pa ravno tako zgodej učila, Boga spoznati — Boga se bati — ga vedno pred očmi imeti in pogosto k Njemu moliti, na to pa pozabita. Pa to še ni zadosti. Najde se žalibog! tudi takih starišev veliko, kateri vpricho svojih

otrok od svete vére, od pobožnih šeg in duhovnov z zaničevanjem govorijo. Vi stariši ste pogosto sami tisti sovražen človek v svetim evangelji, kateri ljuljko seje v serce vaših otrok. Tode gorje vam! Ljuljko si sejete pri otrocih, ljuljken kruh bote tudi jedli na starost in debele solze vam bodo kapale na nja. — Pa kakor hoče zel včasi tudi naj čistejši setvo zadušiti, tako tudi mnogokrat dobri stariši čisto pšenico lepih nauk v serce svojih otrok sejajo: ali kaj, de pride ponoči sovražen človek, in jim ljuljke vseje med pšenico! Ta sovražen človek pa je pohujšanje, ki od vsih strani vaše otroke obdaja. Pridno morete pleti na njivi — še bolj pridno morete pleti in trebiti v sercu svojih otrok: sto in tavžentkrat posvariti jih, de vam jih pohujšanje spridilo ne bo. — Tode kedar je njíva polna zeli, s prelico nič ne opraviš; ojstro brano moraš vzeti, de celo njivo dobro povlečeš in zel izruješ. Tudi pri otrocih prelea svaritve vselej ne zda. Treba je včasi ojstro brano — šibo strahovavko v roke vzeti, de se s korenino vred ljuljka v otroškim sercu konča. Ali gorje zanikernim, slepo v otroke zaljubljenim starišem, kateri otrokam vse spregledajo, jih nikoli v strah ne vzemejo in le smeje pravijo: „So še otroci in ne vejo, kaj delajo!“ Gorje starišem, kateri prelee — svaritve in brane — šibe strahovavke ne poznajo. Košato bo ljuljka rastila v otroškim sercu in pšenico zadušila. Otroci bodo vsi sprideni, razvajeni in nevbogljivi odrastili, in kakor hlapci v sv. evangelji se bodo stariši čudili rekoč: Od kod pa toliko ljuljke? Tode takrat bo ljuljko trebiti prepozno; ne prelea ne brana ne bo pomagala več. Kakor v sv. evangelji stoji, bote morali ljuljko rasti pustiti noter do velike žetve sodniga dne. Takrat bodo prišle ženice — angeli božji, in bodo vaše otroke v ljuljkine snopke povezali za večni ogenj — kaj pa se bo vam sejavcam ljuljke zgodilo?

2. Vaša druga dolžnost je: kar otroke učite, tudi sami storite in molite za nje. De bo setva na polji zelenila, ji more toplo sonce sijati in jo pohleven dež zalivati. Ta rahli dež, de bodo lepi nauki zelenili, ki ste jih v otroško serce sjali, je vaša stanovitna molitva pred Bogam in vaše solze; sonce za to setvo pa je vaše življenje — vaši lepi zgledi, ljubi stariši! Kakor se sončnica za soncam obrača, tako gledajo otroci na vaše življenje. Gorje vam stariši, če je sonce vašiga življenja mračno in temno; gorje vam, če drugač učite, drugač pa storite! Kaj pomaga, ako oče sina uči: nikar se ne potepaj, pa sam pohaja; — pridno delaj, pa sam postopa; — nikar ne prevzetuj, pa se sam baha; — rad hodi v cerkvo, pa sam ne hodi; —

rad moli, pa sam ne moli; — nikar ne kolni, pa sam preklinja; — nikar ne hudubuj, pa se sam vedno z ženo in s sosedi vjeda; — nikar ne pijančvaj, pa sam pijančva; — nikar se z ženskami ne vlači, pa sam klafa in nesramno govori in le preočitno otrokam kaže, na čem njegovo serce visi. Kaj pomaga, če ravno tako lepo tudi mati svoje hčere uči, sama pa gerdo, kakor mož živi! Ni misliti, ljubi stariši! de bo na ternjevim germovji kedaj grozdje rastiti začelo. Zato gorje vam, če drugač učite, drugač pa storite! — Izderite naj poprej brun iz lastniga očesa, vam otroci porečejo, potem še le pezdir iz našiga očesa vzeti pomagajte. Časna in večna šiba čaka takšne stariše; zakaj kakor oni dopolnujejo četrto zapoved do svojih otrok, ravno tako jo bodo tudi otroci enkrat do njih dopolnovali. Tode noben drugi — temuč sami si bodo nesreče krivi.

Tako ste spet, ljubi poslušavci! kakor u velikim ogledalu vidili, kako so si zakonski sami nesreče krivi, če svoje tretje poglavitne dolžnosti — dolžnosti do otrok, natanjko ne dopolnejo.

In s tem končam svoje podučenje od zakonskiga stanu. Blagor vam možje in žene! če vam zdaj vaša vest reče, de ste nedolžni in de vas moja donášnja pridiga v nobeni reči ni zadela. Še enkrat rečem: blagor vam! Le zmirom zvesti svojmu poklicu ostanite, in mirno in veselo bo potekalo vaše življenje, žegna božjega vaši hiši nikoli manjkalo ne bo, na vašo starost pa vas čaka lepo veselje pridnih otrok. Kar Bog obeta, tudi da; — na Njega se smemo zanesi. — Ako bi vas bila pa vendar donášnja pridiga tu ali tam v kateri reči zadela; potem je bil ti glas od Boga, ki vas kliče na pravo pot. O nikar, de bi proti lepim opominvanju oterpnjeno serce imeli; greh zoper sv. Duha bi bil to, pred čemur vas Bog obvarji! Ponižno si potreben nauk k sercu vzemite, in kder vam manjka, popravite se. Tisto prisego, ki ste jo na dan poroke pred oltarjem storili, zdaj med mašo spet ponovite in terdno obljubite Bogu, de bote precej dones začeli z novo serčnostjo in natanjčnostjo svoje zakonske dolžnosti dopolnovati. V ta namen vi vsi, ljubi zakonski! dones sv. mašo nebeškemu Očetu darujte; tudi jaz bom v ta namen pri sv. maši spomnil na vas. Kakor hitro pa pridete domu, začnite brez odloga, kakor ste bili podučeni, natanjčno vse po svoji dolžnosti storiti, kakor de bi bil dones vašiga zakona prvi dan; — vse poprejšno pa naj pozableno bo. In če morebit že ravno veliko let ljubi mir in zakonsko srečo pri svoji hiši pogrešate jaz

vam obljubim: ljubi mir, sreča in žegen božji bo prišel k vaši hiši spet nazaj, kar vam vsim iz celiga serca privoši resnični prijatelj vaš. Amen.

OD PRAVEGA VESELJA ¹⁾.

Veseli se v Gospodu, in on ti bo dal, kar tvoje serce poželi. Psalmi 36.

UVOD.

Kako je to, da se dans tukaj znajdemo, dans zadni dan tistiga časa, v katerim svet naj bolj nori? Zakaj je sveto rešno telo na altarlji postavljeno? zakaj so pridige včeraj in dans, kakor bi te dva dneva praznika bila? Z eno besedo, zakaj nas cerkva te dni, od katerih svet misli, da jih more v razgrajanji in norčevanji dopernesti, tako skerbno k molitvi vabi? Cerkev, za izveličanje naših duš skerbna mati, nas hoče s to službo božjo od nezmerniga in pregrešnega posvetniga veselja odverniti; njeni namen je varovati, da bi se še več greha ne storilo, in da bi se z molitvijo božji pravici nekoliko zadostilo za pregrehe, katerih se navadno ob pustnim času veliko stori.

Cerkva je že od nekdaj zavoljo teh pustnih šeg žalovala in si prizadevala, jih popolnoma zatreti, kér te šege so ostanki ajdovske slepote. Ajdje so iméli več bogov, in so vsacega po lastni šegi častili. Skoraj vsaka čednost kakor tudi vsaka pregreha je iméla svojiga boga. Tako postavim je bil Merkur bog tatov, Bak pa bog pijancov. Baka so v greški deželi tudi očitno častili s pijančevanjem in razujzdanim vedenjem. Menili so namreč v svoji neumnosti, da je tisti ga naj bolj počastil, kateri se je naj bolj vina nalil, in se naj bolj nemarno in razujzdano obnašal. Pri takih razujzdanih shodih so se tudi šemili, možki se v ženskih, in ženske v možkih oblačilih s tako imenovanimi larvami na obrazu pačili, so plesali in reči počenjali, katerih se ne spodobi, tukaj na tem svetim kraji popisovati.

¹⁾ Pridiga v Ljublani pustni torek 1846.

Take in enake šege, ples in maškarije, ali niso še dan današni v navadi? in kdaj se te nerodnosti naj hujše in bolj očitno godé, kakor ravno zdaj v pustnim času. To je bližna priložnost k grehu, je nekako malikovanje, in se ne spodobi za kristjane. Kar ples zadene, nekteri učeniki pravijo, de sam na sebi ni pregrešen; vsi pa pravijo, de je grozno nevaren čistosti serca zavoljo okoljšin, ktere so ž njim veči del sklenjene, de je malokdaj brez greha, in večkrat zlo pregrešen. Neki učenik pravi: „Posvetni ples je kolobar, v čigar sredi je peklenski zapeljivo, ravno zato je malokdaj ali pa nikoli brez greha.“ Druga nerodnost, ktera se v pustnim času godí, so maškare in sprememba oblek. Tudi od téh spakarij veljá, kar je bilo od plesa rečeniga. Že Mojzes jih je prepovedal rekoč: „Žena se ne sme v možko oblačilo obleči, tudi ne mož ženskiga oblačila nositi, zakaj kdor to déla, je pred Bogam gnusoba.“ V. Mojz. 22, 5.

Zoper take in enake nerodnosti in razujzdanosti se je cerkva zmiraj vzdigovala, kér so njenimu duhu nasproti, zmiraj zdihovala, de kristjani, ako ravno malikov več ne molijo, vender še ajdovske šege posnemajo, in se posvetnimu in pregrešnemu veselju prepušajo. Ona sčér ne zaverže vsacega veselja, ja ona želi, de bi se vsi njeni otroci veselili, tode, kakor pravi sv. apostel Pavl, r *Gospodu*; zato kliče in vabi k molitvi, de bi v sklenitvi z Bogam najdlji pravi in stanovitni mir, in dušno veselje. De bi tedaj kristjani priložnost iméli, dušno veselje namest telesniga iskati, je vpeljala te dni molitvo štiridesetérih ur. In de bi vérne tolikanj bolj k tej službi božji vnela, tudi odpustike deli. Papež Klemen XIII. je popolnoma odpustike vsim tistim dodelil, kteri v tem času zakramente sv. pokore in sv. rešniga telesa vredno prejmejo, kteri naj svetejši zakrament, Jezusa Kristusa v podobi kruha na altarlji postavljeniga obišejo in svojo molitvo z molitvijo katolske cerkve sklenejo. Namene te molitve je tedaj, kakor smo že slišali, kristjane od razujzdanosti, ktera se v tem času godí, odverniti in jih k molitvi vneti, kér cerkva vé, de posvetno pregrešno veselje ni pravo veselje, de človeka le nepokojniga in nesrečniga stori, in de je pravo veselje, pravi mir in stanovita sreča le v Bogu zadobiti. To naj bo zapopadek mojiga današniga govorjenja. Pokazal vam bom

I. de posvetno veselje ní pravo veselje,

II. de je pravo veselje le pri Bogu v molitvi.

I. DEL.

Kér od posvetniga veselja govorim in pravim, de ni pravo veselje, de je pregrešno in človeka nepokojniga in nesrečniga stori, nikar ne mislite, de hočem vsako tudi nedolžno veselje zavreči, ali de je vsako veselje prepovedano in greh.

Bog je, kakor nas Jezus uči, dober Bog in vir vse ljubezni, toraj nas ni vstvaril, de bi brez vsiga veselja na svetu živéli. Ta dobrotljivi in vse ljubezni polni Bog je pa tudi naš oče, kateri nas je vstvaril, de bi nas časno in večno srečne storil; torej smemo upati, de nam, svojim otrokam, taciga veselja ne odreče, kakoršno nam k pravi časni in večni sreči pripomore. Ali ni pozemeljskimu očetu ljubo, če se njegovi otroci veseló? zakaj bi torej od nebeškiga očeta ravno tega ne mislili? Gotovo tudi on z dopadenjem na nas, svoje otroke gleda, če smo veseliga serca, on kateri nam toliko spričevanja svoje dobrotljivosti in ljubezni daje. Kako je kristjan v stanu misliti, de Bog vse veselje prepové, če premisli kaj je Jezus, božji sin, za-nj storil, in mu pridobil? Ne le duhovno, tudi telesno veselje, če ni čez méro in preobilno vživano, je dobro in Bogu dopadljivo; zakaj tudi telo je Bog vstvaril, in za mnogo veselje dovetno storil.

Telesno veselje pa imenujem, kar je očesam, všesam in okusu prijetniga, kakor: pogléd lepih vstvarjenih, ali pa tudi od človeških rok storjenih reči. Ali nas ne razveseli, postavim, lep kraj, ki ga zagledamo? ali se nam ne zdi dobro, če vidimo cveteče rože, ali žito ki lepo rase na polji? K veselju nas obudi tudi, kar dobriga in prijetniga slišimo kakor: Žvergoljenje tičev spomladi, ali kaka pesem ali kaj družiga, kar stori, de svojih britkost za kaj časa pozabimo. K telesnemu veselju se šteje daleč obiskovanje prijateljev, tudi jed in pijača posebno v prijazni družbi. — Tako veselje ni pregrešno, in nam ga Bog ne prepové. Bog sam je v stari zavezi po Mojzesu ukazal, de so se Izraelci pri šotorji okrog svetišča shajali, de so meso, kar ga ni bilo darovaniga, združeni jedli, in v družini s pojedno veselje obhajali. S tém je Bog hotel, de bi Izraelci spoznali, de je on Jehova njih Bog, kateri jih ljubi, in de so vsi skupej zbrani bratje med sabo; s tem je Bog svoje ljudstvo združil u veselo edinost. — Tudi Jezus ni vsaciga telesniga veselja prepovedal in zavergel, nekaterekrati se ga je on sam vdeležil. Tako postavim beremo, de je Lacara v Betanji obiskal, in de je bil, kakor sveti

Janez pové, v Kani Galileji pri ženitvanskim veselji. Ko bi bilo v tem kaj pregrešniga, bi se gotovo ne bil tam znajdil. In sv. pismo pravi: veselite z veselimi, in žalujte z žalostnimi. Veselite se vselej v gospodu, še enkrat rečem, veselite se. Filip. 4, 4.

Pa telesno veselje, ako ravno ni prepovedano veselje, se ne sme nezmerno vživati; tudi ne sme človek dolžnost svojiga stanu opušati, in čas v tovaršijah, s postopanjem, s pojednami in pijančevanjem, in z drugim telesnim veseljem ali kratkočasam moriti. To bi bilo pregrešno. In človek, kateri po takih, če tudi nedolžnih kratkočasih hrepeni in jih preobilno vživa, ne najde v njih praviga veselja, ampak nepokoj, kteriga bo gotovo občutil, kedar bo mogel od časa odgovor dajati, če ga že zdaj ne občuti. Resnično je tudi, de tisti, kterim družiga ni mar, kakor to, kam de bi šli in kaj počeli, de bi jim čas bolj naglo pretekel, nimajo praviga in taciga veselja, kakor tisti, kateri pridno delajo in potem, ko so svoje dolžnosti spólnili, počivajo, kakiga prijetla obišejo, se z njim prijazno pogovarjajo, ali pa tudi kakšno nedolžno zapoje, se sprehajati gredo, ali pa kakor koli bodi, tode zmirom pošteno, svojo s skerbmi in mislimi napolnjeno glavo zvedré, in se tako za prihodno delo pokrepčajo.

Torej tudi pripušeno, in samo na sebi nedolžno veselje smemo le zmerno, in ob pravim času vživati, in se kakor pravi sv. Pavl le v Gospodu veseliti. „Veselite se v Gospodu, so njegove besede, vaša sramožljivost bodi znana vsim ljudem. Gospod je blizo.“ Gospod Bog je le pri nedolžnim veselju blizo, kakor dobrotljiv oče, kateri ima nad svojimi otroci dopadenje, če imajo oni njega pred očmi, če se ne spozabijo, in zmirom sramožljivi ostanejo. Pri pregrešnim posvetnim veselji pa je blizo kakor pravični sodnik, kateri hudobne kroti, če v svojih kratkočasih sramožljivost zgubé, če na njegovo sveto pričjočnost ne mislijo, in se razujzdanosti prepusté. Čigar veselje je z greham omadežvano, ta se ne veseli v Gospodu, se ne veseli, kakor se pametnemu človeku, še manj pa kakor se kristjanu spodobi. Ali je postavim tam veselje v Gospodu, ali je tam kristjana vredno veselje, kjer nedolžnost osramoti in zdihuje, kjer angel varh svoj obraz zakriva? To je tako imenovano pregrešno posvetno veselje, to so hudobni kratkočasi, to je razujzdanost, ktera človeka kedar se mu vest zbudi, nepokojniga in otožniga stori, in z grenkostjo napolni. To je veselje otrok sveta, ali je pa veselje imevovati?

Otroci sveta išejo veselja v poželjivosti mesa, ali kako nečimerno, prazno in minljivo je to! in koliko nadlog za sabo ima! Kteri se temu veselju prepusté, kmalo v pregrehe zabredejo, jim ni már za Boga in božje reči, mislijo le svoji poželjivosti postreči, le to jih veseli. Ali pa to ne pelja u večno nesrečo? Pa so tudi večkrat časno nesrečni. Če je njih telo z ostudnim greham oskrunjeno, se natora nad njimi strašno mašuje, telesna moč jih zapuša, njih zdravje peša, pride slabost, bolezen, terplenje, potem zaničevanje ljudi, revšina, nadloga, otožnost, černost in na zadnje žalostna smert, ktere so sami krivi, de je tako zgodaj prišla.

O ko bi grobi govorili, bi se marskdo oglasil in rekel: Tukaj je mladenč, tukaj je deklica, že jih zakrivam, sami so si življenje prikrajšali — s čem? s preobilnim vživanjem posvetniga grešniga veselja. Bili so zdravi, terdni, močni, v naj lepših letih, zdaj pa že tukaj trohné! — Marskter in marsktera pa je, ki scer še lazijo kot senca, pa niso daleč od groba; strup posvetniga veselja se jim po životu spreha, in jih počasi morí. Njih vést pa jih vedno grize in tepe, zakaj dar, naj večí dar, ki so ga od stvarnika prájeli, so sami zapravili in končali. Še bi bili lahko dolgo živeli in veliko dobra storili, pa se že bližajo smerti. Nimajo ne miru ne pokoja, nič jih ne vtolaži. Smert se jim že napoveduje, večnost in kraj, kder se greh pokori, in nikdar ne spokori, se jim že pred oči stavi, in misel: jaz sam sim tega kriv, jih noč in dan nadležva. Pač je res, kar pravi prerok Izaija 57, 20 — 21. „Hudobni so kakor šumeče morje, ktero ne more tiho biti, in čigar valovi blato vun mečejo. Hudobnim ni mira.“ Pregrešno posvetno veselje se tedaj ne more veselje imenovati. Ko bi to pravo veselje bilo, ktero človeka popolnoma umiri in večno ostane, ne bil bi kralj David z britkimi solzami svoje postelje močil, ne bila bi Marija Magdalena pred Jezusovimi nogami milo jokala; ne bili bi Margareta Kortonska in tolikanj spokornikov in spokornic žalovali in zdihovali, de so kdaj v grehu veselje iskali. — Otroci sveta išejo dalej veselje v poželjivosti oči; ali kako nečimerno, prazno in minljivo je tudi to! Poželjivosti oči vdani si nabirajo zaklade za ta svet, ktere moli oglodajo in rija konča, ktere tatovi izkopljejo in vkradejo. Kteri po bogastvu hrepené, so če dalej bolj mlačni in merzli za božje reči, za vse kar njih dušo zadene, samopridni, terdi, neusmiljeni proti revežem, prevzetni in krivični do bližnjega. Ali pa zamore neusmiljeni in krivični mirno in pokojno vest imeti, in pravo dušno veselje? ali je

srečen imenovati? Sv. Pavl pravi: „Kteri hočejo obogateti, padejo v skušnjavo in zadergo satana, in u veliko nepridnih in škodljivih želj, ktere ljudi potopé v pogubljenje in končanje.“ I. Tim. 6, 9. Bogastvo tega sveta človeškiga serca nikdar ne nasiti. „Vi jeste, pravi prerok Agej. 1, 6., in niste nasiteni.“ „Ja, pravi sv. Bernard, bogastvo tega sveta ne nasiti, ampak človeka še bolj lačniga stori.“ Ko bi bogastvo človeka v resnici srečniga storilo, bi nobeden premožen nesrečen ne bil. Pa skušnja uči, de sreče mirú in pokoja ni vselej tam, kder je bogastvo. Kdor veliko ima, še več poželi, nikoli ni zadovoljn, mu nevošljivost kakor meč v persih teči, in v nepokoju vedno živi. — Res je tedaj, de se v časnim premoženju miru, in v poželjivosti oči praviga veselja in prave sreče ne najde. To je spoznal kralj Salomon. On je vsiga v obilnosti imel, kar je poželil in vender je rekel: „Vse je nečimernost in teža duha.“ Pridg. 1, 14. Spoznal je, de so vse reči tega sveta goljive in minljive, de duh obtežé in s britkostjo napolnijo. Enako spričo od te resnice da tudi Filip II. Španski kralj, kteri je bil takrat naj mogočnisi kralj v Evropi. Ko je na smertni postelji ležal, ukaže svojiga sina poklicati, ter odpne svoje kraljevo oblačilo, mu pokaže svoje od červov objedene persi in reče: „Glej moj sin, kako mine veličastvo tega sveta!“ Potem si na vrat lesen križ naveže, in ko je vse svoje časne reči v red spravil, reče: „O ko bi bil jaz pač v samoti živel, in v kakim samostanu (kloštru) Bogu služil!“ Tako govore mogočni tega sveta. Svet jih pač srečne imenuje, ali oni sami spoznajo, de se u veličastvu in v obilnosti časnih reči ne najde praviga stanovitniga veselja. Res je, de marskdo v poželjivosti mesa in oči veselje najde, in de v pozemeljskih kratkočasih vpije in razgraja, dokler svojo vest omami in k molčanju pripravi; ali ti mir je goljufen in nima obstanka. Vést se sčasama predrami, in kedar se začne glasiti, in človeku očitati — to posvetno veselje je bilo pregrešno; ti si z graham Boga zapustil, in si večno pogubljenje zaslužil: nepokoju pribaja, veselje se mu v žalost spremeni in nima mirú. — In če tudi goljfivi mir grešnika dolgo terpi, je njegovi stan vonder le nesrečen stan, je slepota in kazen božja.

„So hudobni, pravi pridgar 8, 14, kteri so tako brez skerbi, kakor de bi pravične dela imeli, ali to je nečimerno.“ Tak stan grešnika je naj bolj usmiljenja vreden. Kedar vest človeku več ne očita, je znamenje, de ga je Bog že zapustil. Dokler mu vest nepokoj dela, je še nekako srečen; zakaj z nepokojem ga hoče božja

milost k pokori nagniti: ali če se človek iz pregrešnih kratkočasov ali iz pregrešnega posvetnega veselja ne da predramiti, ga Bog poželjivosti prepusti in smertnemu spanju.

„Gospod je na nje izlil omotečnega duha.“ Izaija 29, 10. Pa tudi iz tega spanja se bodo posvetnjaki prebudili, ali kaj ko bo prepozno! Tam kder jih červ vesti nikdar griziti nehal ne bo, bodo zdihovali, tam bodo srečne imenovali tiste, kateri se niso s svetam pečali, sami sebe pa nesrečne, zato ki so le v svetu veselje iskali. „Nam neumnežem,“ bodo rekli, „nam se je njih življenje nespametno zdelo, pa kako so zdaj prišteti med otroke božje, in njih delež je med svetniki. Mi smo tedaj resnice pot zgrešili — mi smo se na posvetnih potih, in na potu pogubljenja strudili, za gospodovo pot pa nismo marali. Kaj nam je prevzetnost pomagala, in bahanje z blagam kaj nam je prineslo? Vse to je kakor senca prešlo, in kakor ladja, katera po valovih splava.“ Modrost. 5, 4 — 10. Ja kristjani, pregrešno posvetno veselje ni pravo veselje, pravo stanovitno veselje je le v Bogu, v molitvi. Od tega daleč v drugim delu.

II. DEL.

Človeška duša ni za ta svet, ona je za Boga stvarjena, in po večnim veselju v Bogu hrepeni. Sv. Avguštín pravi: „O Bog! moja duša je žalostna, dokler v tebi pokoja ne najde.“ Če kristjan tudi vse kratkočase tega sveta vživa, ni zadovoljn, in v svojim sercu nekakšno praznoto občuti, kedar se od stvarjenih reči proti stvarniku, proti Bogu povzdigne. — Ja le Bog praznoto človeškiga serca in njegove želje izpolni. „Imej veselje nad gospodam, in on ti bo dal, kar tvoje serce poželi, pravi David. Zato vpraša sveti Avguštín. „Zakaj išeš o revni človek! svet in kar je v njem? Iši tega, ki vse bogastvo v sebi zapopade, iši Boga.“ In ko je ta svetnik iz lastne skušnje zvedel, da svet želj človeškiga serca ne spolni, je zdihnil: „Vse je terdo in težavno, le pri tebi o Bog! je mir.“

Sv. Frančišk iz Asisi, akoravno je vse pozemeljsko bogastvo razdelil, se je bolj bogatiga štel, in bil bolj zadovoljn, kakor posvetni ljudje v svojim obilnim premoženji, vedno je klical: „Moj Bog, moje vse!“ Bogastvo, mir in veselje je le v Bogu najdel. Tako še dan današnji pobožne duše le v Bogu veselje imajo. To veselje je pa nekakšni mir, kateri se ne da popisati, ampak le občutiti, mir od kteriga pravi sv. Pavl, da ves um preseže. Filip. 4, 7.

Ta mir, to veselje se pa le v molitvi dobi. — Zakaj v pobožnih molitvah se naš duh k Bogu povzdigne, se do njega približa, in se tako rekoč z njim obhodi, ter se njegove svete pričjočnosti razveseloje, in Bog, kateri se po besedah sv. Jakopa vsim tistim približa, kateri se k njemu z molitvijo približajo, da svojim služabnikom že tukaj na zemlji okusiti, kako dobrotljiv, krotek in vsmiljen je do vsih tistih, k z zavpanjem in polni ljubezni va-nj kličejo, Bog se jim tako rekoč sam sebe da. In to je njih veselje.

V molitvi kristijan že zato veselje najde, kér takrat, kedar moli, z Bogom govori, tako zaupljivo kakor otrok s svojim očetam. Nas veseli, če se visoki, imenitni gospodje do nas ponižajo, in se z nami prijazno pogovarjajo. Ja, marskdo se srečniga imenuje, če postavim kaki kralj ali cesar le kake male besede ž njim pregovori, mi pa kedar molimo, ne govorimo z pozemeljskim kraljem, ampak s kraljem nebes in zemlje, in govorimo ž njim, dokler hočemo. In kako ž njim govorimo? Nam ni treba misliti, kako bi besedo postavili, zakaj on vidi naše serce, nam ni treba skrbeti, de bi se ne zagovorili, in tega, kar nam na sercu leži, prav ne povedali, zakaj njegova pričjočnost nas ne napolni s strahom. Sveti apostel Pavl pravi: „Niste prejeli hlapčevskega duha, ampak otroškega duha, po katerim smete klicati: Aba, ljubi oče!“ Kakor otrok s svojim očetam brez strahu in zaupljivo govori, tako smemo tudi mi, kakor otroci božji, z Bogom, svojim očetam govoriti. Ali ni že to v stanu nas vesele storiti?

Molitva je dalej obhoja z Bogom, kakor z naj boljšim prijatlam. In kako tolažbe in veselja polna je ta obhoja! Človeku je veliko ložej pri sercu, če svoje nadloge prijatlu potoži, če ima človeka, kateri tako misli in občuti, kakor on, ljubo mu je razodeti, kar ga teži. Med tem, ko ž njim govori, pozabi svojih križov, že sama pričjočnost taciga prijatla ga veseliga in srečniga stori. Ali kaj je tudi naj boljši prijatelj proti Bogu? — Dober prijatelj se res s prijatlam veseli, in s prijatlam tudi žaluje, in ga v težavah tolaži, ali kaj je tolažba, katero človek pri Bogu v molitvi dobiva? Kdo zamore bolj tolažiti, kdo bolj serčne rane zdraviti, kakor Bog? Povej sam, kateri si s križami in težavami obložen, kdaj si se k Bogu v molitvi obrnil, de bi si ne bil vtolažil svojiga serca? — Clo svojimu naj boljšimu prijatlu ne prideš vselej ob priložnim času — le k Bogu se smeš vselej obrniti, le on je vselej pripravljen, te poslušati, in tvoje prošnje sprejeti. „Pridite k meni vsi, pravi Jezus,

kteri se trudite in ste obteženi, in jaz vas bom požível.“ — Clo pri svojim naj boljšim prijatlu včasí pomoči íšeš in je ne najdeš, zakaj on je človek, in ti pri vsi svoji dobri volji marskterikrat pomagati ne more — pa božja roka ni prikrajšana, on sam pravi: Če me ljubiš, ti hočem v pomoč priti, ti v britkosti na strani stati, in te povikšati. — Ja kristjan! spoznati moraš z Davidam: „Kaj imam v nebesih in kaj sim na zemlji? Moje telo in moje serce je omagalo, ti o Bog! si mojiga serca Bog, in moj del na vékomaj.“ Ps. 72, 35. O ko bi pač vsi okusili veselje, ki se v molitvi dobi! Upam de je marskdo med nami že začutil to priserčno veselje v svojih gorečih molitvah, torej zamore iz lastne skušnje povedati, kako sladek je Gospod. Ja povej nam pobožni kristjan, ki si molitvi prijatel, povej, kako ti je bilo pri sercu, ki si svojo nedolžno dušo, svoje misli in želje h gospodu v nebesa pozdignil, ki si se v njegovi vseprijočnosti mislil, in si njegovo dobrotnost premišljeval? Povej kaj si tistokrat občutil, ko si v svojih molitvah z Bogam združen bil? kolikošno nebeško hladilo se je tistokrat razširjalo v tvojim bogoljubnim sercu? s kolikošnim veseljem napolnjena je bila tvoja pobožna duša? Scer se ti vsiga tega še zaveš, in še zdaj tega nekoliko občutiš, vonder vsiga dopovedati in popisati nisi vstanu. Le samo toliko veš povedati, de je gorelo tvoje serce, kakor unima učencama, ki jima je Jezus v Emavs gredoč pisma razkladal; le toliko veš, de je tvoja duša hrepenela po živim Bogu, kakor kralja Davida, kader je na Sion mislil; le toliko veš, de so ti solze v oči priigrale, kakor nekđaj pobožni Ani, ko je pred skrinjo zaveze molila; le toliko veš povedati, de je tistokrat tvoj dušni stan tako vesel in srečen bil, de bi ga zmiraj posesti hotel, kakor nekđaj sv. Peter na hribi, kader je poln sladkih čutil k Jezusu rekel: „Gospod tukaj nam je dobro biti!“ Tvoje čutilo je bilo, kakor nedolžniga otroka, ki se okrog vratu svojiga ljubiga očeta oklene, se čez vse srečniga čuti in pozabi na vse igrače, ki krog njega ležé.

Tvoje serce je bilo polno mirú in pokoja, kakoršniga nobeno posvetno razveseljenje dati ne more. — Ali se je potem takim čuditi, de zvesti služabniki božji, ki v svojih gorečih molitvah gospodovo sladkost okusijo, reči zamorejo: „Meni se gnusi nad zemljo, kedar v nebesa pogledam.“ Moje serce nima mirú, dokler si v Gospodu ne počijem. Le pri njem in v njem najdem mir, kakoršniga svet ne more dati, in ga otroci sveta zapopasti in občutiti niso vstani. To sladko čutilo, ki pride iz bližnje obhoje z Bogam v

človeško serce, je kralja Davida govoriti nagnilo rekoč: „En dan v tvoji hiši o gospod! mi je ljubši, kakor veliko jezar družih.“ Ps. 83, 11. „Eno samo reč sim od Gospoda želel, in bom še zmirej za-nj prosil, de ves čas svojiga življenja v Gospodovi hiši prebivam, de vidim lepoto Gospodovo. O kako velika in mnoga je tvoja sladkost o Gospod! katero ti tim daješ, kateri se tebe bojé. Ti si jo med človeškimi otroci le tistim popolnoma podelil, ki v te zaupajo.“ Ps. 91, 2. Dobro je Gospoda častiti, in tvojimu imenu o narviši, hvalo prepevati! — Tako veselje v Bogu in v molitvi so svetniki čutili. Tako srečni so bili v takih pobožnih čutilih, de jih ni mogel svet s svojim veseljem premotiti, in tudi ne s preganjanjem in zaničevanjem žaliti, ja tudi v telesnim terpenji se je njih duh veselil. Nič jim ni moglo kaliti veselja, katero so pri Bogu najdlj v molitvi.

Povejte zdaj ali ni res, kar sim v začetku rekel, de se pravo veselje le pri Bogu v molitvi najde? Ali nima cerkva prav, de zdaj, ko je svet naj bolj v pregrešno veselje zamaknjen, svoje otroke k molitvi vabi, in jim priložnost daje, se v gospodu veseliti in njegove sladkosti okusiti? Zraven jih pa tudi za sveti postni čas pripravlja? Čez nekoliko ur se bo začel sveti čas, čas pokore, molitve in premišljevanja Kristusoviga terpenja, čas od kteriga tudi nekteri posvetni ljudje mislijo, de morajo nehati od svojih nerodnih kratkočasov, in se k Bogu poverniti, se postiti in moliti. O de bi pač to res bilo! O de bi vsi tisti, ktere je dozdej zapeljivi svet veselil, nečimernost in pregreho tega veselja spoznali, se v resnici k Bogu povernili, in za vselej pregrešni svet in njegovo goljivo veselje zapustili, in praviga veselja v molitvi iskali! O Bog daj nam vsim duha molitve, daj nam v molitvi okusiti tvojih sladkost!

Ti pa o Jezus! daj nam v premišljevanji tvojiga terpenja spoznati, kako ostuden je greh in kako ojstra božja pravica, naj ona naše serca pretrese, in z žalostjo nad grehi napolni! Daj nam pa tudi v tvojih svetih ranah spoznati vsmilenje nebeškiga očeta, in va-nj terdno zaupati! Premišljevanje tvoje ljubezni naj nam v naših sereh gorečo ljubezen do tebe vname, ljubezen, ktera pobožne duše s sladkostjo in z veseljem napolni. Ti o Jezus! si pravi mir na svet prinesel; rekel si pa tudi: „Ko bom povzdignjen, bom vse na-se potegnil,“ o potegni tudi nas k sebi! ne pusti, de bi nas svet od tebe ločil, in s svojim pregrešnim veseljem premotil! Skleni nas

s sabo! daj, de bi v tebi mir svojim dušam zadobili, in s tabo sklenjeni se veselili že tukaj, in tam v deželi večniga pokoja! Amen.

Joan Toman.

VI.

PRIDIGA PRI NOVI MEŠI.

Pojte — pokažite se mešnikom. Luk. 17, 14.

Dnešna evangelska prigodba se prav lepo primeri dnešnemu preveselemu obhajilu. Ona zaderži v sebi in nas uči veliko skrivnost — *skrivnost poti*, po kateri nam Bog pomaga.

Vi vsi d. k.! ste že čuli in veste, da v juterni deželi ni bilo bolj strašne bolezni, ko so bile gobe. Pri komur se je le jeden mizolec na životi prikazal, tistega je že smertna groza obletela, nemilo javkanje je ves hram napolnilo; zakaj za takšo bolezen ni bilo pri ljudeh — ni bilo na zemlji več pomoči. Mahom so takšega reveža, kér je njegova bolezen silno nalezljiva bila, brez vsega smilenja ločili od ljubih štarišev, od vbogih milih otrocičov, od predragih bratov, sester in znancev, in so ga odpravili v samotne puste kraje, kdér je huda bolečina in počasna naj britkejša smert njega čakala. — O kdo prešteje grenke slojze, ktere so se pri takši nesmilni ločitvi prelile! Kdo premeri žalost in tugo, ktera je takšemu revežu in njegovim milim rodbincom serce morila! Nikoli več na zemlji se niso smeli zdravemu človeku blizo prikazati, nikoli več ne u veselo človeško družbo priti. Za vsikdar ločeni od zdravih, so bili še živi kakor zakopani in zaverženi.

Za tih prehudih, prestrašnih nasledkov voljo l. k.! so telešne juterne gobe prav očitna podoba še hujših bolj nevarnih dušnih gob, t. j. smertnih gréhov, za ktere pri ljudeh tudi ni pomoči; ktere dušo na veke ločijo od zveličane nebeske družbe in njo za vsikdar pokoplejo u večno pogubljenje. — O kdo bo enkrat — na sodni den zamogel skeleče slojze takše ločitve prešteti? kdo izreči in premeriti tisto grozno žalost in bolečino, za ktero ni več smerti, da bi jo vkončala?!

Pa kdér ljudje pomoči ne zmorejo, tam jo zmore večni Sin božji Jezus Kristus. On je pomoč za vse. — Glejte deset takših nesrečnih gobovih revežev ga prosi dnes pomoči, od daleč milo kričé: „Gospod Jezus smili se nas! Gospod Jezus smili se nas! — On njim pomaga — ali slišite in si dobro zapomnite: kak? Veli njim: „Pojte, pokažite se mešnikom“ — in glejte — vérváje in zaupáje v njega in njegovo božjo besedo, grejo tja — in pojdoč že občutijo, da gobe preminjajo, da se život čisti, da smert beži, da spet ljubo zdravje prihaja in ž njim srečno življenje. Glejte — to je skrivnost, kak in po kom mili Jezus pomoč daja za dušo in telo: „Pojte, pravi, pokažite se mešnikom.“

Mešnike n. z. je on postavil svoje namestnike, rekoč: kaj bote na zemlji odvezali, bo v nebesah odvezano; — kdo vas sliši, sliši mene; kdo vas zaničuje, zaničuje mene.

Mešnike je on pooblastil s svojo nebeško oblastjo, njim je izročil svoje božje pomoči, ktere dušo zvráčijo smertnih ran in jo ozdravljajo in oživljajo k srečnemu večnemu in časnemu življenju; njim je namreč izročil svojo zveličansko besedo in véro, svoje sv. zakramente, in svojo presveto mešno daritvo, v kateri oni tisto njegovo presveto daritvo ponavljajo, s katero je vse vérne rešil večnega pogubljenja in nam odperl in pripravil raj nebeški.

In glejte! za tega voljo je vseli in povsodi tak veliko veselje in obhajilo med vérnimi, kadar zopet kter novo posvečen mešnik, novi angelj varuh nevmerljivih duš, svojo božjo službo nastopijo in svojo prvo sv. mešo in odrešno daritvo Bogu dopernesejo.

S presvetoj mešnoj daritvoj začnejo mešnik svojo duhovno službo, da je ona zapopadek in izgled cele vére in studenec vsih pomoči — tistim, kteri jo vejo prav poslušati in si jo dobro k sercu vzeti.

Prilično se mi zato zdi prelj. vérne duše! da povabljen od visokov. novoposvečenega mešnika k njihovi prvi sv. meši vam razložim

- I. začetek in potrebo sv. daritev;
- II. veliki pomen presvete mešne daritve;
- III. veliko dolžnost, ktero nas ona uči.

Ti pa trojno edini Bog Oče, Sin in sv. Duh! razsveti in okrepi mene tvojeja slabega služebnika in vse nazoče vérne, da bi zamogli tvojo naj svetejšo skrivnost dostojno premišlevati v imenu Jezusa Kristusa!

I. DEL.

Komur se je razum le koljčkaj razvedril, da vé le nekaj misliti in premišlevati, tisti hitro spozna, da je po svéti vse tak veličastno, čudovito in modro stvarjeno, ki ne more noben človek, ni naj mogočnejši cesar, ni naj modrejši modrijan, ni vsi ljudje vkup ne ene same stvarice, ne ene travice, ali žužike napraviti, ne ene kaplice deža, ne enega sončnega žara iz nebes dati. To mu jasno kaže, da živi no gospoduje nad vsimi nami — nad zemljo in nebom, en vse mogočen, premoder, premili, ljubeznivi Bog in vsih oče, kateri je vse stvaril, kateri vse živi, zderži, ravna, oskerbi, komu vse sliši, kar je in živi, brez čiga volje in pomoči nič obstati ne more, komur se tedaj vsaki ima zahvaliti za svoje življenje, zdravje, živež, moči in za vse, kar z njimi zamore in dosegne; kogar ima vsaki ko svojega stvarnika in gospoda častiti in vbogati, ko svojega dobrotnika ljubiti, v njega vérovati in zaupati; in kakor je vsaki ves in z vsim od Boga, tako se more vsaki ves in z vsim, s dušo in telom njemu svojemu očetu in Bogu darovati in ves njegov biti.

Ljube duše! kar razumen človek po takem v svojem sercu globoko občuti, k čemu ga že prirojena zahvalnost in vsestrana zavisnost nagible, kar mu nek znotrajni sv. glas veleval, katerega mu sam večni Bog vdehne, to želi tudi storiti — ali gledé iz ene strani na veličastnega, presvetega, večnega Boga, iz druge strani pa na samega sebe — na svojo grešnost, nepokornost, nečistost, in mnogotero omadežnost, ter spozna žalosten, da takši grešnik ni vreden presvetega Boga, ni vreden se njemu darovati — in rad bi zdaj sam sebe vkončal in se prestvaril v novega, boljšega človeka, kateri bi bil vreden, prejeten dar večnemu Bogu. Da pa tudi toga ne premore, kak bi rad, vzeme v ti sili ktero drugo nedolžno, čisto stvar božjo in jo mésto sebe Bogu dopernese, ponižno moleč, da bi ti nedolžen namétni dar dobrovoljno sprejel sebi u večno čast, hvalo in pokernost, in da bi njemu, ki mu ga daruje, milostiv bil! — Glejte od tod izvira začetek sv. daritev — iz vére u večnega Boga, iz prirojene zahvalnosti, potrebe, pokornosti.

Zatega voljo so sv. daritve tak stare, ko je človeški rod, in se najdejo pri vsakim narodu in u vsaki véri. — V sv. pismu beremo, da sta že sina prvih starišev, Abel in Kaja Bogu darovala in gotovo že tudi prvi starši sami. Tak je tudi dopernesel zahvalno daritvo večnemu Bogu očak Noa, ko je rešen po občnem potopu iz

ladje na suho stopil; tak je namenil darovati očak Abraham naj boljše, kar je imel, svojega edinega sina Izaka; tak je daroval očak Jakob olje na svojem pobégu vsenazočnemu Bogu. In Mojzes, zvest služebnik božji in vajvoda Izraelskega ljudstva je sv. daritve clo lepo in svečeno okinčal in terdno vredil, da more biti jagne ali drugo darovano živinče čisto, brez vsakega madeža in ruge. — In s takšimi daritvami so véрни Judje poprej in še zdaj Boga ob velikih praznikih častili in si njegovo milost prosili in odpusčenje gréhov.

Ali ti dari, kakor iz njihovega začetka vidimo, niso bili pravi — temoč namestni in za silo. Nije človek daroval samega sebe kakor bi prostovoljno mogel, temoč kakšno drugo reč, koja že je tak bezvoljno Bogu slišala. — Zraven vsaki lahko preštima, da jagnečja, ovčja, telečja ali junska kerv ne more ni Boga častiti, ni gréhov izbrisati, ni serca očistiti in posvetiti, da bi človek spet Bogu dopadel. Zatega voljo je obečan in pridši odrešenik svetá Jezus Kristus te darila zaverigel, njim pravo daritvo naméstil, daritvo samega sebe; ji u večén spomin tote sam svoje daritve pri zadnji večerji sv. mešo postavil, in naročil, da bi se med njegovimi vérnimi dopernašala in ponavljala do konca svetá, rekoč: „To storite v moj spomin.“ To še tudi vsigdar godi. Veliki je pomen sv. meše, kar čemo premišlevati v

II. DELU.

Sv. meša je nekervava daritva noviga zakona, vsikdajni spomin, vsikdajna ponova presvete daritve Kristusove, ktero je on jedini večni sin božji svojemu nebeškemu očetu dopernašal in s svojo sv. kervoj dokončal — pokoren Bogu do smerti — do grenke smerti na stebli sv. križa. Ali njegova pokorna smert ni začetek — ona je konec — ona je zadnja sklepa njegove presvete in svetodrešne daritve. — Kakor ga je še malo dete, njegova mati B. D. M. Bogu, ki ga ji je dal, v templu darovala, tak se je on vse svoje žive dni Bogu daroval.

Daroval je samega sebe — ne kakše druge reči ali stvari, daroval je svoje čisto serce, svojo bezkončno ljubezen, svojo sveto voljo, vse svoje moči in déla, vso svojo nebeških kreposti polno življenje, terpljenje in smert svojemu nebeškemu očetu. Takša daritva presvetega nedolžnega serca in življenja je bila Bogu primerna in dopadljiva. Ona skaže večnemu, veličastnemu Bogu, kakor mu od vsake žive duše sliši in gre, naj globejšo spoštljivost in čast,

naj vikšo hvalo; mu skaže bezkončno čisto ljubezen, zahvalnost in pokornost; mu skaže popolno zvestobo in podverženost bez konca in kraja. — Takša čista, popolna daritva je zamogla in zamore človečji narod z Bogom pomiriti, človečko serce očistiti in k Bogu obrniti, kar nam sv. apostol Pavl poterdi rekoč: „Kakor jih je po nepokornosti enega človeka (Adama) dosta nepokornih postalo, tako jih je po pokornosti Enega (Kristusa) dosta pokornih postalo.“ Zakaj on je prava hvalna, pomirna, posvečejoča daritva, ktera k Bogu pelja, kakor sam veli: „Jaz sem pot, resnica in življenje; nikdo ne pride k Očetu ko po meni.“

Poglejmo le pohiteč v njegovo sv. življenje in vidili bomo, kako se on vseli in povsodi Bogu daruje. Še komaj dvanajst let star, že ostane v templu med učniki in pové nazaj pridšim starišem: Ne vete, da moram ves v tem biti, kar je mojega Očeta? Kerščen od Ivana kerstnika in božjega duha začne svojo odrešno opravilo s tem, da se štirideset dni posti in zataja, prepišljava in moli; da preinaga vse skušnjave hudega duha, kateri ga vabi in zvijačno nagovarja, da bi si po krivičnem gréšnem načinu v potrebi kruh pripravil, in posvetno čast pred ljudmi in bogastvo in oblast, ojstro mu rekoč: „Poberi se satan, zapovedano je človeku: „Ti imaš samo Boga moliti in njemu samemu služiti t. j. njegovo sv. voljo storjati. In od tega hipa oznanuje nevtrudoma s besedo in djanjem povsodi svete resnice nebeske, pomaga révnim, odpušča gréhe, obeča vérnim, spokornim, čistim, pravičnim, ljubezuivim, smilečnim nebesko zveličanje, zatirava povsodi gréh, hudobijo, farizejsko svetohlinost, krivico, terdoserčnost, in grozi vsim terdokornim grešnikom strahovito sodbo in večno pogubljenje; terpi voljno hudobnih sovražstvo, grajo, krivo sodbo, krivično smert, da le božjo sv. voljo spolni. — Kak vsigdar se tudi pred svojim britkim terplenjem čisto poda v sv. božjo voljo: Oče, moli — Oče, ne moja, tvoja volja se naj zgodi! in vmirajoč na križu še moli: Oče, v tvoje roke sporočim svojo dušo! In tak se od konca do kraja vseli Bogu daruje!

Glejte na vse to, in na vse druge Jezusove navuke, čudeže, izgleds in déla, ki se vam celo léto oznanujejo, spominja, vse to ponavlja vsaka daritva sv. meše, ktero je on pri zadnji večerji postavil iz ljubezni do nas, da se pri vsaki sv. meši vnovič za nas Bogu daruje, da nam pri vsaki vrata božje milosti odpira, da ostane in je med nami vsikdar prava Bogu dopadljiva daritva in živi izgled, kako se imamo mi z njim vred vseli Bogu darovati,

„Kristus, piše sv. apostel Pavl, nam je dal izgled, katerega imamo nasledovati“ kar bomo čuli v

III. DELU.

Kak smo čuli, je sv. mešna daritva zapopadek in izgled celega življenja Kristusovega, prava pot v nebesa k Očetu, bogati studenec odrešenja in zveličanja. Ali drage vërne duše! če popotnik pravo pot zgubi ali vñemar pusti, ne pride, kam bi moral, temoč: zajde; če žejen poplek studenca, če lačen poplek miznice samo stoji in ne pije od vode, ne je od kruha, si ne vgasne žeje, si ne potolaži glada, si ne okrepi života. Tak je s Kristusom Jezusom in njegovej presvetoj daritvoj. Kdor ne hodi po poti, katero je on pokazal, kdor se ž njim vred pokorno Bogu ne daruje, in si ne prikerbi božjih milosti in pomoči, katere obilno iz njegove sv. daritve zvirajo, tisti si ne bode duše oživil in okrepil za večno zveličanje! Bog, uči sv. Avguštín, naš je sicer stvaril brez našega privolenja in prizadetja, ali on nas ne odreši in ne zveliča brez naše volje in zveste skerbi. Kristusova odrešitva in mešna daritva ni kakša čarija (coper), ki bi sama od sebe pomagala in zveličala, če se je kristjan skerbno ne poprime in svojega zveličara u vsem zvesto ne nasleduje. Zabstojn bi bilo slišati njegove sv. nauke, premišlevati njegove lepe izgledе, nazoče biti pri njegovi sv. mešni daritvi, ako si ne bi z njegovej milostjo prizadevali, po vsih svojih močih se vërno in zvesto Bogu darovati, kakor on. „Kristus nam je dal izgled, katerega moramo nasledovati.“

Glejte v. k.! to je tista velika, vse obsežna dolžnost, katero nas uči in nam naloži sv. mešna daritva Kristusova.

Naša prva in naj vekša skerb mora zato biti, da s milostjo božjo, katero nam je Jezus pridobil, in katero nam deli v sv. zakramentih, da se s totoj milostjo spokorimo, si serce očistimo, duha posvetimo, voljo v dobrem okrepimo, in se tak Bogu darujemo s Kristusom. — Vse je božje, vse njemu sliši, kaj smo in imamo; samo to je vlastno naše, da se svobodno, da se sami radi gréha varjemo, dobrega deržimo, in zvesto in popolno skoz milost Kristusovo Bogu darujemo. To je jedina, prava, Bogu dopadljiva daritva, kako je dopernesel Kristus — in kakšo nas dopernašati uči.

Blagor vam, če s takšim prizadetjem vsako sv. mešo poslušate, pri vsaki za toto milost vërno prosite, od vsake s takšim terdnim naprejšvetjem iz cërkvе grete. Blagor tẽ vam. Tẽ ste vi po pravem

z Bogom in Bog z vami. Njegov sv. mir, njegova sv. milost bo iz božje hiše z vami domó šla, vas podpirala pri vsakem délu ino spočetju; Bog bo vaš trud blagoslovil, veselo bote rasli u vsem dobrem, u vsih čednostih in si obilno nabirali zaklade za sv. nebesa, ktere si vsi želimo. Le z Bogom je sreča, zvun njega nje ni. Ne-sreča in kaštiga vsakega čaka, kteri se véno Boga ne derži in njegovih sv. zapovedi.

O da bi zato spoznali ino si k sercu vzeli, kar je vam k sreči in zveličanju!

Ti pa moj dragi izvoljeni brat v Kristusu Jezusu, čiga Bogu vdano serce že dolgo želi po dnešni pervi daritvi, ti si skoz pobožne škofovske roke, skoz sv. mešni red Bogu posebno posvečen dar. O bodi vsikdar svesti, k čemu si posvečen. Ti imaš naj imenitnejšo službo na zemlji — pastirstvo nevmerljivih duš, za ktere je dal sin božji svojo sv. kerv; ti imaš naj svetejšo oblast, sam Kristus se da v tvoje posvečene roke. Bodi mu véni služebnik; lomi skerbno ljubim ovčicam nebeski kruh sv. naukov; iši, kliči ljubeznivo zmočene, zablodjene, zgubljene ovčice; odpiraj njim zvesto studence sv. zakramentov; dopernašaj pobožno presveto mešno daritvo, da sebi in tebi sporočenim sprosiš vse potrebne milosti; daruj samega sebe po izgledu Kristusovem v tvoji sv. službi. Nič bi ti ne pomagalo, njega v sv. meši darovati, če ž njim tudi sam se ne daruješ. Sv. apostel Pavl tak uči: „Jaz se tak vojskujem in spravljam moje telo v sužnost, da ne pridem sam v pogubljenje, dokler drugim evangelj oznanujem.“

Ne bom in nečem ti v toti sv. srečni uri na tenko razlagati britkosti, ki bodo te naj beržej v tvojem stanu zadele. Ti ja sam veš, da ni človeka brez križa, ni stana brez nevolj — od svetlega cesarja do naj nižjega šterca. Ti ja sam veš, kaj ti Jezus reče: Hlapec ne terja, da bi mu bilo boljše, kak njegovemu gospodu. „Kdor hoče, tak on pravi, moj služebnik biti, naj vzeme svoj križ na se, naj sam sebe zataji in mene nasleduje.“ Na njega si poglej. — On je božjo voljo učil — prevzetneži so ga zaničevali — tak do tebe; on se je gréhu in krivici vstavljal, grešniki in krivičneži so ga sovražili, tak do tebe; on je njih srečo iskal in vsim dobro želel; oni so ga krivo sodili in grajali, tak do tebe; on je povsodi pomagal — glej med deset komaj eden hvalo da, tak do tebe; on je htel vse gréšne nevednosti rešiti, slepi gisdeveci so ga preganjali, tak do tebe. Tisto

ljudstvo, ki mu je na cvétno nedelo veselo Hosana nazivalo, je čez neke dni kričalo: „Križaj ga.“ Tak znajo vemder tudi tebi. Zdajni časi so hudi za mešnike, kakših že dolgo ni bilo. Bog skuša vérne, loči pleve od pšenice. Terpi zato le vse voljao, bodi v malem zvest in od kraja, da boš mogel biti u velikem zvest in do konca — in zaupaj terdno u vsemogočnega Boga.

V tolažbo ti ponovim besede Gospodove, ktere je povedal od Marie, Martine sestre: Maria si je naj boljši del zvolila! Povem ti, ti si naj boljši del si zvolil — večnega Boga. Bodi ves v njemu; ne poželi nikol naj manjše stvari, ktera tvojemu sv. stanu ni dopuščena, in ti boš občutil v sebi takši nebeški mir, takšo rajsko sladkost, kakše vse prepovedano veselje dati ne more. „Moj jarm je sladek“ reče gospod, in ako mu zvest ostaneš do konca, bo te enkrat z lepšim, slajšim, častnejšim vencom venčal, kakor ti dnes pomaziljeno glavo kinča. Kdor z Gospodam terpi, bode deležen njegove večne veličasti.

Nečem pak te dalej v pričeti sv. daritvi muditi. Glej kolika množina se si komaj včaka viditi in moliti Sina božjega, v tvojih rokah prvokrat povzdignjenega! Posebno pa tvoji ljubi stariši. O zmisli pred vsem na nje hvaležno v tvoji pobožni molitvi. Tvoj stari, veliko boleni oče, že so mislili, da njim Bog te srečne ure ne bo dal doživeti — ali njegova milost, njim toliko pomore, da so zdaj nazoči, da te veseli gledajo. — Zahvali večnega Boga za vse prejete dobrote in prosi za nas vse, ki se dnes tukaj s tebo veselimo; da se enkrat tudi u nebeškem veselju znidemo. Amen.

Dr. F. Muršec.

III.

NAGOVOR PRI BLAGOSLOVU LÉSA NA CVETNO NEDÉLJO.

Ljubi kristjani! Nastopil spet je svet velikonočni čas, v kterem se posebno v tem tednu množijo cerkvene opravila in razni od cerkve vpeljani sveti obredi (ceremonije). S donašno sveto nedéljo začnemo obhajati spomin Jezusovega terplenja; toraj je potrebno, da vsaki

zmed vas dobro razumi svete opravila, ktere se v spomin našega odrešenja obhajajo. Prinesli ste sem u vežo božjo oljke in butare krasno okinčane; in cerkva, naša ljuba mati, zapove nam duhovnim, posvetiti in blagosloviti vam oljke in lés. Preden pa to storim, vam hočem kratko povedati, *kaj oljke pomenijo, in kakih misel biti morete*, kader z oljkami ali butarimi v procesji greste. — Oljke in butare, ktere dones duhovni in vi v rokah nosite, pomenijo, kako je ljudstvo veje iz dreves sekalo in po tleh stlalo, kader je naš Izveličar Jezus Kristus na oslici sedeč v Jeruzalem prijahal, in svojo najvékšo oblast, ktero črez vse stvari ima, očitno na znanje dal. Butare imate s trakmi in venci (pušelci) okinčane, v spomin, kako je ljudstvo svoje praznične oblačila na tla polagalo, Jezusa svojega kralja vredno počastit, in vas opomni, kako visoko, božjo čast Jezusu skazati tud vi dolžni ste.

Ali zakaj ravno se oljk in zelenega cvetečega lésa, zakaj ne suhih vej poslužimo? Glejte! oljka je znamenje in podoba miru; z oljkami tedaj pozdravimo Jezusa kakor kralja miru in sprave, ktero nam je on skoz svojo smert in terplenje pridobil. Zelene veje pa nas opominjo, da se mora naše staro grešno življenje v pravi, resnični pokori ozeleniti, da ne smemo suhim vejam podobni biti, marveč sadunosnim drevesom, ktere dober sad prave pokore obrodijo. — Tud imate šego, kakor vem in slišim, blagoslovljenega lésa nekoliko na ogenj vreči in sožgati, kadar se huda ura bliža in vam černi oblaki vihar in drugo nesrečo žugajo. Da je v takem času treba k nebesam se obrniti in z združeno molitvo za odvernjenje toče in hude vjime prositi, ni nobene dvombe (cvibla); alj to vas prosim, ljube duše, da ne bote mislili, kakor nekteri kristjani napčno mislijo, kakor da bi dim blagoslovljeniga lésa točo ali hudo vréme ali kako čaro (copernijo) odgnati zamogel. Položite, ako že ravno hočete, blagoslovljeni les na ogenj, in sožgite ga v terdnem zaupanji na Jezusa, da njemu je lahko, vkrotiti véter in vihar, kakor nekdam na Genezareškem jezéru; ali zravno ne pozabite, svoje serca v molitvi povzdignuti in terdni sklen narediti, svoje življenje poboljšati.

In zdaj vam v imenu Jezusa in njegove svete cerkve oljke in lés blagosloviti hočem.

VIII.

NAGOVOR PRI BLAGOSLOVU JESTVIN
NA VELIKONOČNO NEDÉLJO.

Preljubi v Kristusu zbrani! Veselje dones zagledam, kamorkoli se moje oko ozre. Veseli se mlado in staro, veseli se zlata krona in vboga siročče. In vsaj je prav; kdo bi se ne veselil dones, ko obhajamo spomin častitega vstajenja našega Gospoda, ki je premagal hudiča in smert, in nam očitni porok postal, da tud mi bomo enkrat od smerti vstali in za njim šli v boljšo deželo. Mnogo veselja tud vi imate, ki vam ga iz serca privošim, da bi le vselej pošteno bilo!

Stara šega je v katolski cerkvi, da v velikonoči kristjani kruhe, meso in druge razne jedila k blagoslovu prinesejo. *Kaj pomeni to, in zakaj se te jedila blagoslové?* Jedila, ktere v svojih jerbasih imate, imajo visoki pomen, v sredi vašega veselja opomniti vas, ne pozabiti, da ste v preteklem velkem tednu od Jezusa odréšeni bili. Vaši *kolači* naj vas spomnijo tiste ternjeve krone, ktero je Jezus v neznanih bolečinah na svoji sveti glavi nosil. *Pisanke* ali rudeče pisane jajca naj vas spomnijo tistega dneva, kdér bote kakor pišče iz jajca, tud vi iz svojih temnih grobov vstali in na sodbo šli. *Hren* vas opomni, da kakor Jezus, tako tud človek le po potu terpenja dojde u véčno življenje. Povojeno rudeče *meso* pomeni neizrekljivo velike muke (martre), ktere je Jezus od svojih sovražnikov kervavo bit in šiban na svojem telesu terpel, in *velikonočni kruh* pomeni angelski kruh, kterega je Jezus pri zadni večerji v spomin svojega terpenja in svoje ljubezni in v hrano naših duš svoji cerkvi izročil.

Vidite, tako vas velikonočne jedila opominjajo na bitko smert in terpenje Jezusa in na vaše prihodno vstajenje, in vas k hvaležnosti budé. Uživajte jih toraj vselej zmérno, in ne le samo zavolj telesnega poželenja, timveč tud v dušni prid. Da se pa po svetem

postnem času, v katerem precej dolgo mesa vžili niste, ložeje požrešnosti varvali boste, mati katolška cerkva velikonočne jedila blagosloviti velevala, in Boga prosi, da bi vam dobro teknile v dušen in telesen prid. — Ti blagoslov je pa tudi močen opomin na vas bogate in premožne, da ne pozabite v svojem blagostanu revnih bratov in sester, ki v pomankvanju živé in si svoje hrane sprebirati ne morejo. Povabite jih vsaj te dni enkrat k svoji mizi, da se z vami razveselijo in zahvalijo Boga Očeta toliko dobrotljivega; oni bodo molili za vas, in Bog bo njih molitvo vslišal in blagoslovil vas, da bote srečni tu na zemlji, in tam, kdér je zmirom velikanóč in se večno aleluja poje. Amen.

IX.

NAGOVOR PRI BLAGOSLOVU VINA V ŠENTJANŽEV DAN.

Preljubi poslušavci! vidim dones u vaših rokah verče in steklenice (flaše) ki so žlahtnega sada vinske terté polne, in marskdo zmed vas se že veseli Šentjanževega vina, katerega bode v čast sv. Janeza in na zdravje svojih prijatlov pil. — Lepo je, če kristjan v svojem veselju ne pozabi, da vse dobro pride od zgoraj dol, od Očeta, ki je v nebesih; lepo, če prijatli v ljubezni združeni veselo s kozarcomi in kupicami terkajo in jeden drugemu vse dobro iz serca vošijo; vino je Bog vstvaril, da se naše serce v njemu razveseli: ali joj, da toliko kristjanov je, ki toti žlahtni božji dar v slabo obračajo, v pijanost, iz ktere mnogo drugih gréhov izvira! Zatoraj nas skerbna mati, sveta katolška cerkva, dones, ko vino blagosloviti velevala, prijazno opominjati hoče, da bi se vse potrate in nezmérne pijače skerbno varvali, ter v pobožnih molitvah Boga prosi, da bi nam vžitva vina ne le neškodljiva, marveč za dušo in telo koristna bila. — Zakaj pa se ti blagoslov ravno donešni dan opravlja, me prašali bote! Zato, kér je nekđaj sv. Janez evangelist zavdano vino, ktero mu je neki nevérník v kozarcu piti ponudil, skoz to neškodljivo storil, da je znamenje sv. križa nad vinom napravil, ter

spričal resničnost Jezusove obljube, ki pravi: *Ako bodo kaj strupenega pili, jim ne bode škodalo.* Vino, če tud ni zavdano, je vonder strup za vsakega, kateri preveč pije, in škoduje duši in telesu, ako ravno se v čast in spomin sv. Janeza pije. Zatoraj, prelubi moji, nikarte pozabiti, ti dar božji zmérno vživati; ne vpijanite se, da bi svojo človeško naturo zatajili, se omotili in poživinili — takim tud Šentjanževo vino blagorja ne prinese. Sveti Janez je bil apostol ljubezni, in kar je storil, je storil iz ljubezni do Boga in do bližnega. Tako tud vi, če kupico nalijete in svojo žejo vgasite, ne pozabite Boga, ki vam tako dober je in vašo trudnost podpira; ne pozabite bližnega, ki v potrebi je, ne prijatla, ki prijazno vas objiše. Pijte vselej po pameti, da ne bote skoz nezmérnost Boga žalili in njegovo jezo dražili. Zdaj pa z menoj molite, da bi neskončno dober Bog po priprošnji sv. Janeza svoj blagoslov čez to pijačo izlil in jo za dušo in telo blagonosno storil. Amen.

Gospodarič.

PRIDGE OSNOVANE ZA SVETE NEDÉLE CELIGA LETA.

I. PERVA ADVENTNA NEDELA.

Od našega poklica.

Poglejte in povzdignite svoje glave; zakaj vaše odrešenje se bliža, Luk. 21, 28.

1. Zopet čujemo v svetim evangelji strašno prerokbo sodnega dneva. — Pokaj to? — Sveta katoliška cérkva želi, de bi konca vseh reči nikdar ne pozabili. Srečen konec krono imá.

2. Kristus v denašnim evangelji kliče: „Poglejte in povzdignite svoje glave!“ Zakaj? — De bote svoj cil in konec zagledali. — Sv. apostol Pavl pravi: „Ura je od spanja vstati.“ Zakaj? De spoznamo zakaj smo stvarjeni.

3. Hočemo torej prvo nedelo cerkveniga léta naj imenitnejši resnico premišlovati, *zakaj smo stvarjeni*, in na trojno vprašanje odgovoriti:

I. *Od kod smo?* II. *K čemu smo?* III. *Kaj bo z nami?* — O Gospod! daj nam spoznati naš poklic, de bomo modrega serca.

I. Vode vstajajo iz morja, in se iztekajo v morje, če je ravno razen njih tek. Tako izvira *Drava* iz Tirolskih planin in se pod Osekom v Donavo izliva. — *Sava* izvira izpod Triglava, in teče pri Belimgradu v Donavo — *Donava* v černo morje t. t. d. Poslednič se znidejo zopet vsi studenci, potoki in réke v širokim morji. — Poglejte podobo življenja našega! — *Od kod smo? Naša duša je od Boga — našo truplo iz zemlje stvarjeno.*

1. Od vekomaj je Bog sklenil, tebe po svoji podobi stvariti. Kar je sklenila njega modrost — je storila božja vsemogočnost. Ona zernice v maternim krili zemlje — ona tebe v maternim telesu oživila je — krono stvarstva. Psalm 112, 7. — Vse na zemlji je tebi, človek, podvergel, ptice, ribe, živino. — O velika imenitost človeka!

2. Kaj si dal človek Stvarniku, de te ni kakor kamen stvaril — ne drevo? Kako si zaslužil, de nisi živinče brez uma — marveč nevmerjočo dušo — pamet in voljo imaš? — Kako si mu bil toljko vreden, de ti je katoliške stariše dal, te sprijel svojega otroka, delčiča nebeškiga kraljestva? — To je storila nja neskončna ljubezn. „Kaj je človek, de se ga spomniš, ali človeka sin, de ga obješeš? Malo pod angele si ga ponižal, z slavo in častjo si ga ovenčal.“ Psalm 8, 5 — 6.

II. *Zakaj nas je pa Bog stvaril?* Katekizem uči: De bi Boga spoznali, njemu služili in izveličani bili. — Tri reči obsežje naš poklic:

1. *Boga prav spoznati.* „To je večno življenje — veli Jezus. Jan. 17, 3. To ima biti človeka prvo delo na sveti, in posledna skerb. — Kako je tedaj, de stariši svoje otroke tako slabo učé — ne radi v šolo pošiljajo — kesno h keršanskemu nauku vodijo? — Odrašeni pridge opuščajo? — „Poslušajte nebesa. — Otroke sim izredil, oni pa so me zaverгли. — Vol pozna svojega gospodarja — moje ljudstve pa mene ne pozná.“ Izaia 1, 2 — 3.

2. *Kdor Bogu in nja svete volje prav ne spozna, tudi Bogu prav služiti ne vé;* kako bi Boga prav ljubil? „Ne kdor veli: Gospod!

Gospod! pojde v nebeško kraljestvo, marveč on ki stori voljo mojega Očeta, ki je v nebesih.“ — „Kdor zapovedi moje derži, on je ki mene ljubi,“ govori Kristus. Koljko je pa kristjanov, ki deset božjih zapoved prav ne znajo — ne razumijo, prelomijo jih pa! — Kmet družinčetu slovo da, ktero mu služiti prav ne zna. Kaj hoče pa Bog s teboj storiti, neveden grešnik — grešnica? — Kdo vas bi si upal k cesarju v službo jiti, ki še na kmetih dela prav ne vé? — Kako si upaš Bogu prav služiti, dokler te za božji nauk tako malo skerbí? Oh slab služavnik, koji naročila svojega gospoda tako malo obraja! —

Veliko jih služi Bogu le iz strahu, alj zavolj samo svojega prida, ne iz čiste ljubezni. Taka služba je hlapčarska, ne otroška, in nima nobene cene pred Bogom. — Za to je žena v Aleksandrii v eni roki gorečo baklo, v drugi vedro vode prinesla, rekoč: „S toj baklo bi nebesa požgala, z to vodoj pekel pogasila, naj bi ljudje ne toljko zavolj nebes, ne iz strahu pekla, marveč iz čiste ljubezni božje Bogu služili.“ — Naš poklic je

3. *De bi izveličani bili.* „Bog hoče, de bi vsi ljudje izveličani bili.“ 1. Tim. 2, 4. Kde pa je naše izveličanje? — Kjer je naša ljubezn — naše serce — naš zaklád. — Kde pa je naš zaklad? Nekdo ga ima v skrinji zaklenjeniga — dnar; drugi v nesramnim ženstvu; tretji v bokali — vino. Timu zakladu, svojemu maliku daruje zdravje — življenje — dušo in vse. — Kaj bi kmet rekel, naj bi se konj alj vol k tvoji mizi vsedel? Djal bi, to je gerdo. — Kaj pa Bog poreče, ako se ti požviniš, in v pregrešnem veselji svojega izveličanja jišeš? — Taki razujzdanci so malikvavci. —

III. *Kaj bo z nami?* — Srečal sim svoje dni človeka jahati konja brez ujde. Vprašam ga, kamo pa greš? Odgovori mi: sam ne vém; kamur me konj ponese. — Tako jaha razujzdan grešnik na konju svojega napuha — lakomnosti — nečistosti — jeze, eden v ječo, drugi v bolnišnico, tretji v prerani grob, poslednič pa v pekel. — Mladenč — deklica! kamo greš po svoji široki cesti? — Mož, ki pijančješ, igraš; kamo gre tvoja gladka pot? — Sosed ki se pravdaš, kamo boš prišel? — V časno sromaštvo in pogubljenje večno, ako se hitro ne poverneš. — Milo kliče sveta mati katoliška cerkva po besedah sv. Pavla: „Ura je že, de od spanja vstanemo. — Verzimo od sebe dela teme. Kakor po dnevi hodimo; ne v požrešnosti in pjanosti — oblecimo Gospoda Jezu Krista.“

Rim. 13, 11 — 14. Le če za Jezusom gremo, homo k Jezusu prišli v tisti srečen kraj, kojega nam pripravlja.

Konec. Velika grešnica je Evdoksia bila; sv. pušavnik German njo skoz milo petje in razlaganje sodniga dneva k pokori poverne. Postala je iz grešnice svetnica (beri: Keršansko Devišтво petiga natisa, stran 54). — Tud mi smo poslušali Jezusa strašen sodni dan — konec sveta popisovati. Ali nam kaj k sercu gre? Bomo z novim cerkvenim letom za svoj svet poklic v novo oživelci? — Oh pogledjte in povzdignite svoje glave! Amen.

II. DRUGA ADVENTNA NEDELA.

Od poželenja mesa.

Koga ste prišli gledat? človeka v mehko oblečeniga? Mat. 11, 8.

1. Sv. pušavnik Nilo je prišel svoje dni iz pušave v mesto. Veliko radovedežev ga obsuje in za vse to praša. „Kaj misliš, Nilo! so djali, ali bo veliko ljudi izveličanih?“ — „Saj véste, jim Nilo reče, kaj je Kristus govoril: „Veliko poklicanih — malo pa izvoljenih.“ — Lažeš, motiš se, so mu besedlivci djali. Zakaj smo pa keršeni — k čemu kristjani?“ Le počasi, jim Nilo reče. Ali živite za nebesa? Se varjete kletve, prešestvanja, goljsije i. t. d. Nilo povzdigne svoj glas in jim tako serčno prigovarja, de se je vse jokalo.

2. Tako bo res le malo izveličanih? Res; dokler jih malo svoj poklic prav spozna in jiše — malo ljudi Boga prav ljubi — za nebesa skerbi. „Široke so vrata, in gladka pot — veliko jih je, ki po njej hodijo. Vozke so vrata, in sterma je pot — malo jih je, ki po njej gredó v življenje.“ Mat. 7, 13 — 14.

3. Tri posebne ključavnice so, ktire ljudem nebesa zaperajo. Sv. Janez 1. 2, 16 nam jih pové, rekoč: „Vse kar je na sveti, je poželenje mesa, in poželenje oči, in napuh življenja; in to ni iz Očeta, ampak iz sveta. Svet pa prejde in vse njegovo poželenje.“

Preljubi! ravno zdaj je čas te tri ključavnice odkleniti. Dones hočemo prvo odpahnuti: *poželenje mesa*. O Gospod! pošli svojega angela, naj z gorečim ogljem moj jezik očisti, spodobno govoriti.

I. *Poželenje mesa.* Sv. Janez kerstnik, naj večji med rojenimi žen, v ječi sedi. Kdo ga je vklestil? Poželenje mesa razujzdanega Heroda in pa hudobne Herodjanke. — Sv. Janez bo ob glavo djan; kdo mu da glavo vsekati? Poželenje mesa. Plesavki za plačo pade glava Svetnika. Oni, ki so v mehko oblečeni po meseno živeli, so nedolžnemu svojost in življenje vzeli. — Tako dela poželenje mesa neprenehama tud med nami. — Oh naj bi ne bilo potreba greha ziniti, ki se med kristjani še imenovati ne sme! — Ali mati molči, oče kaj ne reče; pohujšlivi ljudje pa brez vsega strahu govoré, nedolžne pohujšaje. „Gorjej meni, ako molčim!“ Ezech. 3, 18. — Povzdignem torej ko tromba svoj glas, in hočem oznanovati mojemu ljudstvu sedajnega časa naj grozovitnejši greh nečistosti in prešestvanja.

2. Z bliskom in gromenjem je vsemogočen Bog iz gore Sinaj govoril: „*Ne prešestuj!* — ne skoz nesramne misli alj želje, ne s hotivnimi pogledi; — ne z nesramnimi pogovori (alj kľafanjem) tudi beseda dušo vmori — ne z vmazanimi pesmi — šalami — igračami — ponočnim pohajanjem — nečistim znanjem in djanjem. Vse to in tako nesramno je velik, večidel smertni greh. „Kdor ptujo žensko pogleda, de bi z njo grešil, je že prešestoval v svojem serci.“ Mat. 5, 28. — In če ti v svoji postelci kaj nesramnega počneš, česar bi te bilo sram pred ljudmi, in strah pred Bogom, oh lahko je strašen mutasti greh — kteriga je Bog že v starem zaveti preklel. Žalibog, de so se ljudje v nečistosti toljko razvadli, de nje za greh skoraj nimajo, rekoč: Kaj pa to; saj smo vsi kervavi za kožoj. — In tako se dopolnijo besede sv. Avguština: „Satan je v prvih časih cerkvo z mečem in ognjem preganjal; pa mu ni šlo na speh; zdaj njo preganja z prešestvanjem, in to mu bolj služi.“ — Ali to znajte, veli sv. Pavl, de noben kurbir alj nečistnik nima dela v kraljestvi Kristusovim in božjem. Ne dajte se nikomur zapeljati z praznimi marni; kër zavolj tega pride jeza božja nad otroke nevere! Ne bodite torej njih deležniki. Efež. 5, 3—7. — Strašni so

II. *Nastopki nečistosti za dušo.* — Si slišal očeta in mater tožvati, kako je hčer vsa druga, svojoglavna, zamišlena — kar je v taberni plesala in z sosedovim sinom znanje storila? — Dekla poprej pridna in bogahojča je zdaj svojoglavna in besedliva, kar se je z hlapcom poznanila. — Mladenč poprej svoje hiše lepota in veselje zdaj ne vboga več in se vlači cele noči. Mati joka, oče se krega, pa vse zastonj. — Po vsej soseski že govoré, žlahta kolne,

onadva tajita in lažeta — cela vas se pohujša. — Nedolžnost zgubljena — poštenje zaverženo — duša slepa, podobna kipu, kteriga iz altarja potegneš in po blati povaljaš. „Pregrehe mladosti bodo napolnile njegove kosti, in z njim v grobi počivale.“ Job. 20, 11.

2. *Strašni so tudi nasledki za truplo.* Mati nesrečna noči prejoka; otrok pregrehe le prepogosto pod maternim sercom konec jemle. — Brez postrežbe, dostikrat brez strehe hodi zapušena srota po sveti, in svojo lastno dete zapravi, kar je misliti strah! — Oh koliko nedolžnih otrok strašno smert stori, alj pa v slabi reji pomerje! — Kdo prešteje nezankonske divjake, ki clo divji izra-
stejo? — Kdo ne pozna neznanih bolézn, ki jih cele hiše, soseske dobé? — Dopolni se jezerom kar sv. Duh pravi: „Kdor nečistost vganja, bo skoraj červom v živež; nja duša pobrisana iz bukev večniga življenja.“ — Strašne so pa tudi

III. *Očitne sibe (strafe) nečistosti.* Ni greha, ki bi človeka — cele rodbine tako oslabil kakor nečistost. — Bog je nečiste rodove pokončati dal, in je nesramne ljudi od nekdan nar huj tepel.

1. Ves prvi razujzdan svet je z vesolnim potopom pokončal, rekoč: „Potrebil bom človeka iz zemlje; in žal mi je, de sim jih stvaril.“ I. Mojz. 6, 7. Le osem oseb je ostalo. — Sodomo in nje sosede je z žveplom in z živim ognjem pokončal. — Izraelci so s ptujmi ženskami prešestvali, in Bog jih je zapovedal štiri in dvajset jezér poobesti. — Nesramen Onan greši, in obleži mertev. — Kdo bi dopovedal strašen konec vseh ljudi in narodov po nesramnim razujzdanim življenji!

2. Ne rekajte: Sim grešil, grešila; kaj se mi je pa zgodilo? Bog je prizanesliv, pa tudi pravičen. Dolgo odlaga, pa gotovo zadene. „V grehi seješ, od greha boš pogubljenje žel, kedar bo greh dozoril. Rim. 8, 13. — Ne tolažite se, de se hočete vzeti. Kder je greh starašina, ne bo prida zakona. Take obljube in pa lanski sneg. — Ne zanašajte se na spoved; nečistost človeka oslepi, de greh zamolči — obljubi poboljšanje, pa ne derži — stori božji rop, na milost božjo greši in brez milosti božje vmerje. „Nečistniki in prešestniki ne pojdejo v božje kraljestvo.“ — Oh strah in groza nečistega greha!

3. Nič dobrega vas in vaše kraje ne čaka, vi gospodarji in srenjski poglavarji, kteri razujzdano, nesramno djanje terpite — gerdim ljudem skoz perste gledate. Nesramni grehi — zaprave otrok, ki se pod vašoj strehoj, u vaši soseski godijo, v nebo

vpijejo. — Kerv bo prelivana, kder se nečistost vganja, kakor na Dunaji leta 1848. — Zavolj tega greha pride jeza božja čez ljudi.

Konec. Pokaj take reči oznanovati, porečete; saj nič ne pomaga. Ako ne vam — pa meni pomaga. Povedal sim, in rešil svojo dušo. — Ne zamerite pastirju svojemu, in imajte poterpljenje, saj tudi Bog z nami poterpljenje ima. — Ako zgubljenim ovčicam ne pomaga, saj še med vami Jezus nedolžnih jagnet ima. Pošteni mladenči — nedolžne device bodo čuli, in se zapeljvanja varvali. Slišali bojo angeli varhi čistih duš. Oni gledajo obličje Očeta, ki je v nebesih, in izprosili poslušitelom mojim svete čistosti dar. Amen.

III. TRETJA ADVENTNA NEDELA.

Od poželenja oči.

Judje so poslali Janeza vprašat: Kdo si ti? Mat. 11, 2.

1. Velik dar božji je človeku oko, studenc brez števila veselja in spoznanja. — Slepec je vbožic. — In vender uči sv. Janez, de poželenje oči ni od Očeta, marveč od tega sveta. — Ljudje imajo oči, pa ne vidijo, vprašajo kakor Judje sv. Joana kerstitela: Kdo si ti? Sami sebe pa ne vidijo — ne spoznajo. — Za to veli Jezus: „Glej de luč, ktera je v tebi, ne bo tema. Ako je čisto tvoje oko, bo svetlo celo telo; če je pa slabo, bo temno tudi tvoje telo.“ Luk. 11, 33.

2. Oko, studenc veseliga življenja, je nam lahko vir večne, smertne teme, če je hudobno, polno nesramnih pogledov, željno posvetnega blaga, slepo za večnost.

3. Poželenje oči je torej druga ključavnica, ki nam nebeško kraljestvo zapera, če posvetno blago

I. *Samo hraniti želi, ne z blagom dobro storiti* —

II. *Samo zaržiti hoče, ne tudi drugim podeliti.* Taki lakoti je svet premajhen in življenje prekratko, napolniti želje oči. — Bog, ti Oče luči! odpri nam oči našega duha, naj spoznamo in poželimo, kar je prav.

1. Črna mati, želja oči je dve hčeri na sveti porodila: prva je *lakomnost*, druga *požrešnost*. Prva želi samo grabiti, naj bo po

pravici alj krivici — ne misli z blagom dobro storiti, temoč le zhraniti ga, druga zapraviti.

2. Lakomnosti sestra je gerda *skopost*, ktera sebi in svojim potrebnega ne dovoli, iz skerbi za prihodnost. Skopcu se mili družini pravico dati — otroke v šolo poslati — zdravnika poklicati, streho pokriti. — Lakomnik bi otroke prodal, če bi jih kdo kupil — on ima dušo naprodaj.

Lakomnosti druga sestra je *goljfi* pri vagi — méri — kupčii. Ona živino s trupam pita, vino kvasa, svoje blago prehvali, ptujo pregraja, de le več pridobi. — Pa en krivičen krajcer deset pravičnih požre. Kakor se pridobi, tako se razgubi (beri: Drobtince leta 1848, stran 182).

Lakomnosti žlahta je *latvina*, *rop in morija*. Poželenje oči tate in človekomorce stori — mesta in kraljestva izda, kakor Judež Iškarjot svojega Gospoda. „Lakomnost je korenina vsega hudega.“ I. Tim. 6, 10. — Lakomnik je sužnik svojega blaga; še le po smerti vstreže ljudém.

3. Lakomnost je železna suknja, ktera se izsleči ne da, in s starostjo raste. Več ko lakomnik ima, več poželjuje; — njega serce je terdo ko kamen; gnada božja ga ne omešči. Razbojnika na smertni posteli poboljšaš, lakomnika ne (premisli Dizmasa in pa Judeža Iškarjota). — Lakomnik moli zlato tele; njega djanje je malikvanje. Efež. 5, 5; on nima deleža v kraljestvi božjem.

Varujte se bratje in sestre moje, de vas lakomnost v svoje zlate in sreberne pone djala ne bo, vi ki kmetijo za kmetijo — polje za poljem pokupite, dokler za vbogega prostora ni. — Varujte se lakomnosti vi stiskavci, ki otrokom in žlahti prihranjujete, namesti dobriga po svoji moči storiti. Šparovec najde cerovca; kar vi težko pripravite, bodo vaši otroci lahko zapravili, kleli, namesto moliti za vas. Lakomnika blago blagoslova nima. — Varujte se vsi, kateri dnar preradi imate; gerdiga greha skoposti. „Kteri želijo obogateti, pridejo v skušnjavo in zadergo hudičevo. I. Tim. 6, 9. — Izveličani so vbogi v duhi; takih je nebeško kraljestvo.“ Mat. 5, 3.

II. Druga hčer poželenja mesa je *požrešnost*, ki svojo sestro zapravlživost ima. Ona želi le več imeti, za dobro živeti. — Zgublen sin vidi premoženje očeta in ga poželi, de bi po sveti šel in dobre volje bil. Za dnar se vse dobi, srečno in veselo lahko živi — si je mislil, pa se je močno vkanil. — Kakor zgubleniga sina tudi posvetne ljudi goljfa poželenje oči:

1. *Kteri po visokim stanu in posvetni časti hrepené.* Hlapec bi rad bil kmet — ta gospod, ker vidi kako se vozijo in se jim marskdo odkrije. — Pa kaj je vsa posvetna čast in oblast? Prazna pena na vodi. Za to zažgejo novemu papežu ošvalk prediva rekoč: „*Sveti oče! tako mine čast sveta.*“ —

2. Poželenje oči hoče *gizdavo, oholasto obleko.* Dekla se nosi kakti gospa, rokodel suknjo knezovo ima, vsacega mesca po drugi šegi, kakor pri drugih zagleda. Glejte pregrešno poželenje oči! — Ono več škode kakor toča naredi. — Gizdost (ofart) je dober kup, pa obleka je draga, dolge dela, ljudi slepari, poslednič pa sama v sramoti ostane. Mōli snedó lepe oblačila, červi pa truplo. — O vi mladenči in gizdave deklice — vi razvajeni možje in žene! vprašajte se, kdo ste? — Stopite na pokopališe, vzemite lopato, pa odgernite rajnih vozko hišico — tam bote odgovor prijeli, in pa vračtvo za poželenje oči. — „Goljufna je priljudnost, in prazna lepota. — Pregov 31, 31.“

3. Poželenje oči le *dobre volje* jiše, zdaj igre, zdaj obilne pijače in jedi. — Kakor rabelni pod križem — igravci cele dni in noči kvartajo, poželijo ptujega blaga, ali pa kradejo sebi in svojim. Poželenje oči jih ne pusti, dokler posleden vinar iz žepa ni. — Požrešno oko je bolj lačno kakor želodec — vživa brez potrebe, pije brez žeje, zapravlja premoženje in zdravje. — Naša sveta vëra poštene dobre volje ne prepoveda. Kristus je bil na gostii, in šel tudi h grešnikom kruh jest. — Tudi sv. Pavl veli: „Veselite se v Gospodu; ali vaša zmérnost naj bo znana vsim ljudém.“ — Naša sveta vëra pa prepoveda zapravljivo požrešnost, grešno vžitvo brez vse božje ljubezni in bližnega, ki človeku svete nebesa zaklene, in pekel odpre, kakor pojedunu, od kteriga Jesus pripoveduje. Luk. 16, 19. — Poglejte žalosten konec poželenja oči!

Konec. Kaj nam je tedaj storiti? — Stiskati premoženje ni prav — zapraviti še hujše. Pošteno pripraviti — pošteno oberniti, kakor je prav. — Moder kristjan se ne da slepiti poželenju oči, ampak razdeli svoje prihodke na troje: *Pervi del oberne za sebe in za svoje ljudi*, de po svojim stanu pošteno živé. — *Drugi del prihrani za potrebo*; in če posebne potrebe ne bo, svojim za doto. — *Tretji del pa vbogajime da*, dokler je živ, in se na druge ne zanaša. Milošnja, kojo damo pri zdravji, je zlata; kojo dajamo boleni, na smertni posteli, sreberna; ktero izporočimo po naši smerti, je železna; gostokrat clo kaj ne veljá. — Delajte si prijatele, veli Jezus, de kedar onemagate, vas vzemejo u večno prebivališe,“ Amen.

IV. ŠTERTA ADVENTNA NEDELA.

Od napuha življenja.

Pripravljajte pot Gospoda, ravne storite njegove steze; vsaka dolina se naj napolni, in vsaka gora se naj poniža. Luk. 3, 5.

1. Kdo je naredil iz angelov božjih hude duhove? Napuh. — Satan se je povzdignul, rekoč: Ne bom služil — in je iz angela hudič postal. — Kdo je pekel prižgal? Napuh. — Pahlen je bil hudič in njegovi angeli v ogenj njim od začetka pripravljen. — Kdo je prvim starišem vesel raj v dolino solz premenil? Napuh. — Ko sta Adam in Eva prevzetno roko stegnili po prepovedanem sadu, in mislila biti kakor Bog, se je njima vesel kraj premenil v kraj strahu in trepeta. — Kdo je človeku sveto nebo zaperl? Napuh; on je prvi, naj večji greh sveta — naj večji ključavnica, ki nam nebeško kraljestvo zapéra, pa tudi zemljo v solzno dolino ljudem premenjuje. — Zato uči sv. Joan: „Vse, kar je na sveti, je poželenje mesa — oči in napuh življenja.“ —

2. Nam svete nebesa odpreti, se je Sin božji ponižal. — Hočemo za njim priti, se mormo tudi kakor on ponižati. — Za to kliče sv. Joan kerst. v pušavi: „Pripravljajte pot Gospoda i. t. d. —

Premisliti hočemo torej:

I. *Kaj je napuh, de ga spoznamo in se ga varjemo.*

II. *Kako napuh življenja srečno premagamo in ponižnost ljubimo.* „Učite se od mene, pravi Kristus, kako sim krotek in ponižnega serca.“ Govori ti, o Gospod, in tvoji služavniki te bodo poslušali!

I. *Napuh je prvi med sedmi poglavitnimi grehi, pa tudi po pravici.* — Prevzetija je košata mati vseh pregreh. — Napuh človeku glavo napihne, de sam sebe v mislih besedah in v djanji za več ima, ko je — ga omami, de sam sebe preveč — druge pa premalo časti — sam sebi prestol napravlja, za druge pa železje kuje. — Ali kdor visoko leta, nizko obsedi. „Kdor sam sebe povišuje, bo ponižan.“ Luk. 18, 14.

2. Napuh se v pisan plajš zavija, naj bi ga svet veliko obrajal. — Napuh za svoje čast skerbi, pa na božjo čast pozabi, ter pregrešno častilakomnost porodi. — Napuh si omisluje čedno oblačilo, pa se hitro v gizdost premeni. Pri katerim človeku on gospodari, njega nesrečniga stori, če ni ponižnost gospodinja. „Napuh je začetnik vseh

grehov. Kogar on vjame, bo kletve poln; napuh ga bo pogubil.“ Sirah 10, 15.

3. Napuha hčer je prevzetnost alj ošabnost, ki druge zaničuje, pika in žali, sebe povišati. Eni prevzetujejo s svojim rodbinstvom, kajti imajo gosposke stariše; — drugi z bogastvom; tretji s svojim storjenim delom; alj na vse to in tako se ni zanašati. Veliki gospodje so veliki reveži postali — bogatini beraško palico pobrali; naj boljši delavec onemore. „Kdor sam sebe povišuje, bo ponižan.“

4. Naj gerši pa je *prevzetija kmetovska*, de se kmet s svojem premoženjem baha, na svojo zemljo preveč zanaša, nobeniga gospoda clo Boga ne spozná, in se z hudičem pobrati. — Takih prevzetnjakov je v sedajnih dneh po sveti na cente, ki pravijo, de smo vsi glih. „Kdor sam sebe povišuje.“

5. Naj hnjsi je pa *svetohlinski napuh* hinavskih kristjanov, ki mislijo de so sveti, pa niso, se s čednostmi hvalijo, kojih nimajo, in clo slabosti imajo za keršanske kreposti, ter po farizejsko govore: „Gospod! zahvalim te, de nisim kakor drugi ljudje.“ „Luk. 18, 11. — Takih ljudi ni poboljšati; kdor jim kaj reče, jih razserdi. Pridige oistre jih razžalijo, navadne pa kaj ne pomagajo. — Prederznejo se duhovske pastirje učiti, kaj in kako naj govore — jih preganjati, se jim rotiti, če jim vse po volji ne storé. — Takih poslušavcov Jezus imel ni; farizeji prevzetneži so ga hitro zapustili. Taka se še nepreneham godi; prevzetnih kristjanov k božjemu nauku ni. Oh naj bi taki čitali, kaj jim vsmileni Jezus v skriv. razodetji 3, 17—18 veli: „Kër praviš: sim bogat in premožen, in nobeniga nepotrebujem i. t. d. Prevzetnik čuje, pa ne porajta, bere, pa svoje serce vkameni, in se ne poboljša.“

6. Kakor je svoje dni satan djal: Ne bom služil, tako govorijo zdaj po sveti ljudje, tak delajo narodi. Sin noče služiti očetu, hčer materi ne pokorna biti — družina ne vboga gospodarja, kmet gosposko malo spozná. — Cesarske postave se grajajo — cerkvene zapovedi zaničujejo; gerduni kolnejo božje reči — kar si peklenšek ne upa. — Sreča pa tudi familje zapuša, po deželah zaupanje gine — svetu se godi kakor zgublenimu sinu. — Oh naj bi sedajni svet, od napuha življenja pjan, zopet zagledal, kaj mu k izveličanju služi, in se povernil k svojimu Očetu, k Bogu rekoč: „Grešil sim!“

II. *Napuh življenja srečno premagati* nam sv. Bernard trojno vprašanje priporoči:

1. *Kaj si bil?* Od nekdaj bilo te ni. Pred 10, 20, 60 letmi ni bilo tvojega imena, ne sledu; bil si nič. „Le on sam sebe prav spozna, ki spozna de je nič.“ Sv. Krizostom. — Gal. 6, 3. Kako si pa postal, kar si? Vbogi červič si bil spočet; Bog ti je dal dušo. Revno dete je mati rodila, jokaje si prišel na svet. Pokaj torej prevzetuješ? —

2. *Kaj si zdaj?* Revež, poln zmot in nadlóg. Luč tvojega uma temno gori, tvoja volja je slaba. Kar za dobro spoznaš, ne storiš, kar storiš, prave popolnosti nima. Kaj prevzetuješ? — Truplo tvoje je červov podmet, tvoje življenje kaplja na veji. — Kar pa dobrega imaš, je božji dar. „Kaj imaš, de bi ne bil préjel. — Kor. 4, 7. Kar smo, smo le skuz gnado božjo; brez nje nismo nič.“

3. *Kaj boš?* Na to prašanje hoče ti grob nar bolj resnično odgovoriti: Prah si bil, v prah se boš premenil. — Majhen veterc pohlidi — mala žilica počí, in tebe ne bo več med živimi. — Še ene leta, nekaj dni, in boš na smertni posteli léžal — zopet ene dni, in boš v hladnim krili zemlje počival. Kupček červov in pa černe zemlje bo tvoje telo, in tvoja duša? — na božji pravici — v pekel veržena, ako se ne ponižaš. „Bog je prevzetnim sovraž; le ponižnim milost daja.“ I. Petr. 5, 5. Poglejte napuha in njegove žlahte konec! — „Joh, kakor senca človek memo gre, zlo vganja in ropoče za prazne reči; zapihne veter, po njim je, in mesto njegovo se ne pozná.“ Psal. 38, 7. 102, 16. — „Premisli, o človek, kaj si bil, kdo si, in kaj boš, tako boš napuh izlekel, ponižnost oblekel, pozemeljsko slabo obrajal, nebeško iskal, se greha varval, in čednost ljubil.“ Sv. Bernard. To je kristjana prava modrost.

Konec. Napuh angelov in človeka nam je svete nebesa zaperl, ponižnost božjega Sina je nam jih zopet odperla. Prevzeteni angel je djál: Ne bom služil; napuhnen človek je djál: Ne bom slušal (vbogal); za to je Sin božji podobo hlapca navzel, in je prišel nam služiti; malo dete je bil, nam dati ponižnosti lep izgled. — O balite grešniki in grešnice, vi prevzetni otroci oholega Babilona, prihodne božične svetke, pridite in pogledajte v malo mestice Betlehem Efreta, v nizke jaslice Jezusove, poslušajte kaj lepiga vas božjo dete uči: „Učite se od mene, kako sim krotek in ponižnega serca, in bote najšli mir svojim dušam.“ — „Ako se ne ponižate kakor malo dete, ne pojedete v nebeško kraljestvo.“ — Napuh je nebesa zaperl, ponižnost nam jih odperla. — Vsaka gora prevzetnosti, in vsak grič napuha naj se poniža, kar je krivega, naj bo ravno, in kar je ojestrega

serca, naj bo gladek pot. Tako bo vse meso videlo izveličanje božje. Amen.

V. NEDELA PO BOŽIČI.

Od krive reje otrok.

Simeon je Marii rekel: Tvojo lastno dušo bo meč presunil, de se razodenejo misli veliko sere. Luk. 3, 52.

1. Žalostne dni je bogaboječ Simeon srečni materi Mariji prerokoval. — Veliko žalosti je tudi Marija včakala — slišala svojega preljubiga Sina po krivem tožiti, preganjati, k smerti obsoditi — vidila Jezusa k grozovitni smerti gnati — na križ pribiti — vmoriti. Oh v resnici je prebodel materno serce Marije žalosti meč; pa ne za njo ampak za grešen svet.

2. Žalostne čase imam tudi jaz vam napovedvati, vi očetji in matere; tud vaše serce bo žalosti meč presunil, dopolnile se vam mile besede, ktere je vsmileni Jezus Jeruzalemskim ženam govoril: „Hčere Jeruzalemske! ne jokajte se nad menoj, marveč nad seboj in nad svojimi otroci. Dnevi pridejo, ob kterih porekó: Srečne so nerodovitne.“ Luk. 23, 28—29. Taki dnevi pridejo nad vse stariše, kteri svoje otroke prav ne redé, alj izkojijo. In takih je veliko, silo veliko med nami. Oh poslušajte saj:

I. *Kako se pri reji otrok velika krivica godi.*

II. *Koljko hudiga pride iz krive reje otrok.* — Po resnici vam povém: sedajna reja otrok je večí del napak. Poslušajte.

Le bolje čase si ljudje obetajo; tudi jaz jih želim; ali kde jih bomo pa vzeli? Časi bodo le hujši, dokler se ljudje ne poboljšajo; boljših ljudi pa ne bo, dokler ne bo boljše izrejenih otrok. — Kriva reja otrok je slabih časov mati.

1. Perva krivica je, ako mati sama *otroku pers ne daja*, če ji mogoče. Nesrečne nezakonske matere dojé pri gospodi otroke, in deca pijejo z maternim mlekom poželenje mesa — seme nespodobnega djanja. — Ne pije dete bolezni materne? —

Druga krivica v reji otrok je *gerda razvada*. Deček še le pregovori, že vsej luši zapoveduje; vse mu mora po volji biti. — Svo-

joglavnost — huda terma človeka vse žive dni v železji imate ako se otroku vse po volji stori; in to je velika nesreča.

Tretja krivica je *nečemernost*, oholost dekliča, ktiro mati prelepo oblači, pred ogledalo postavlja, ga hvali in kušuje, pa ne vé zakaj? Kaj bo iz tacega otroka? Vbogi zanič bo, sebi in drugim v nadlogo. Stareši razvajenim, mehkužnim otrokom pomerjejo, berači pa ostanejo, če ravno nosijo pisano suknjo.

2. Velike krivice se pri otrokih tudi na kmetih godé; prva je *nemarnost* v prvi mladosti. Mati zapre otroka in na delo gre; otrok se celo popoldne v nesnagi valja. — Cele trope otrok se snujejo po spašnikih in ledinah; otroci se učijo kleti, legati, krasti. Strah božji mladenči — sramožljivost dekliči zgubé; — nedolžnosti cvetje pomerje. Druga krivica v reji otrok je preoholasta *obleka*, ki razločka stanu ne pozna. Otroci po gosposko oblečeni po navadi ne delajo radi, skerbijo za kinč, ne za delo, ter se obleko zamazati bojé.

Tretja krivica je *pohujšanje*, ktero se otrokom daja. Kako je to, se dan denašen vpraša, de več ko je šol med nami, več je hudobnih otrók? To pohujšanje stori. Deca se v šoli moliti učé, doma pa kleti čujejo — v šoli se jim naroča, naj se Boga bojé, namestnike božje spoštujejo, doma pa čujejo božje reči zasmehvati, zaničvati služavnike božje. — Otroci se v šoli učijo postiti se zapovedane postne dni; doma pa ob petkih meso jedó. i. t. d. Ni to pohujšanje? — Šterta krivica je *svojvolja*, ki se otrokam da, in se jim skoz perste gleda. — Dete lastno mater tepe, in mati se mu smeji — se ob kamen udari, in kamen se okrega alj otepe — dekla otroku mahoma ne vstreže, in bo hudo ošpotvana, na videž tepena i. t. d. Tako ljuti oroslan raste. Sin odraste strahu, in oče se mu ne upa kaj reči, de si ravno cele noči v slabe tovaršije zahaja; — hčere letajo na ples, nesramno znanje imajo; oče in mati pa molčita! Ni se čuditi, de se mladenči ne sramujejo — dekleta ne bojé očitno prešestvati. „Imaš sine, poduči nje, in vklanaj v mladosti njih vrat. Imaš hčere, varuj njih telo, in ne kaži preveliko veselja nad njimi.“ Sirah 7. 25. 3: Kako bi se črez krivo réjo nezakonskih otrok zadosti potožil? — V eni bajti jih živi po troje — sedmero, odrašeni in otroci. Mladi čujejo ljudi opravljati — vidijo krasti, skrivati in tajiti. — Taka družba bi tudi angele pokvarila. — Komu se ne vžali viditi nezakonske matere, za ktero po dvoje, troje razcukanih dec lazi, in se beračije uči! — Brez dela izrastli, vsi razvajeni in svojoglavni v službi

ne obstojé; vlačijo se, kakor je njih navada od mladih dni. Za to je redek hlapec in dekla iz takih otrok. Jabelko daleč od debla ne pade. — Glejte! slaba reja otrok je strašna jama, ktero si kopljemo. Oh premislimo, kaj strašnega iz nje pride.

II. Kako drevo — tak sad; kriva reja otrok je vse hudobije in nesreče vzrok. Poglejte:

1. *Sploh pohujšan svet.* Mladina brez strahu in sramote — nevéra iz razujzdanega djanja, ki taji, de greha — pekla ni. — Nezvestoba otrok in družine, tatvine, robstvo in vboji. — Vbožstvo se množi, dokler ljudje le dobro živeti, delati pa vajeni niso. — Vsi nauki duhovske — vse postave deželske gosposke ne bojo svet poboljšale, če prav izrejenih otrok ne bo. — Slabo izkojeni otroci so:

2. *Kervava šiba starišev*, sramota cele žlahte. (Beri Drobince leta 1848, stran 184.) Razvajeni sini delajo starišem sive lase, razujzdane samice pijejo solze matrne. Jim pohištvo prepusté, morjo stradati, alj se za svoj prevžitek tožvati. „Moder sin je veselje očeta; aboten pa serčna žalost matere.“ Preg. 22, 6. — In kaj bo za take stariše? Nebesa niso za nje, ki otroke za pekel redé. „Boljše je brez otrok vmreti, kakor hudobne otroke zapustiti.“ Sirah 16, 4.

3. Slabo rejeni otroci so *bodeče ternje za celo sosesko*. — Od vseh krajev po konfoji pridejo — so domačiji mladi v pohujšanje, stari v težavo dokler jih mora rediti, ali pa plačvati za nje.

4. Slabo rejeni otroci *napolnejo ječe*, vóze in prisilene delavnice, ktere jim že pretesne hodijo. — Po ječah so mladenči in samice po 17 — 20 let stari v železji, vbijavci, tatje, otrokomorke i. t. d. Od kodi so? Iz slabe reje otrók. — Povejte sami, ali nam slaba reja otrok boljše kaže? Bomo dobili boljso družino — gospodinje in gospodarje — boljše deželske in duhovske gospode iz napak odrejenih otrók? — Oh Bogu se vsmili! Slabi otroci nam le slabe čase obetajo.

Konec. Porečete: naš gospod ne vedó kaj drugiga ko nam naše slabosti očitati, in pa hudo napovedvati. V resnici; in pa po pravici, preljubi moji! — Ko so Jsraelci nehvaležno svojga Boga zapustivši zlate teleta molili, clo maliku Molohu svoje otroke morili, so jih preroki oestro svarili, in jim žugali z božjimi šibami. Nehvaležni Jsraelci niso na njih svarjenje porajtali; so si pa tudi oestre šibe poskušali. —

O stariši! imajte vsmilenje z svetoj materjoj katolskoj cerkvoj. Ona vam je zakon posvetila, naj bi ji bogaboječe kristjane redili, nebesa polnili, ne pa pekel. — Vsmilite se naše države, celiga cesarstva, ki vam terdi in varije vaše pravice, naj bi mu dobre, pridne, pokorne državljane redili, ne pa puntarje. — Vsmilite se svoje ljube domačije, skerbite naj bojo vaši otroci domačega kraja veselje in čast, — ne pa sramota in zaveržek. — Stariši, tud sami sebe vsmilite se, in po keršansko otroke izkojite, ki bodo na tim sveti vaše veselje in pomoč, lepa krona pa u večnosti, Amen.

VI. NEDELA PO NOVIM LETI.

Od prave reje otrók.

Jožef je vstal, vzel dete in njegovo mater, in je prišel v Izraelsko zemljo — in je prebival v mestu, kterimu je ime Nacaret, Mat. 2, 19 — 23.

Preljubi moji poslušavci! za novo leto vam kaj dati imam. Lepo, drago reč, ki več velja od zlata in srebra; in če vse drugo zgubite, naj vam moj dar za novo leto ostane. — Kde pa je? V denašnim sv. evangeliu tri svete peršone, *Jezus, Marija in sv. Jožef*; te vam za novo leto podám: očetom svetiga Jožefa, materam Marijo, in otrokom božje dete Jezusa. Oh prejmite ta dar v živo ogledalo prave keršanske reje otrók. Otroška reja je naj imenitnejše delo, kojega malokdo prav zna, če ravno le dvojno opravilo ima:

I. *Otroke skerbno varovati;*

II. *Otroke pridno uciti, in vsega dobriga vaditi.* — Bog nam daj stariše, kakor sta bila Marija in sv. Jožef, bomo tudi otroke ljubeznive, kakor dete Jezusa imeli. Poslušajte!

Kdo je videl v jesen bogato vinsko tertó, in ni bil v sereu vesel? — Ravno močen kol stoji, krog njega se mati terta ovija, in komaj žlahnega grozdja derži. Lepa podoba keršanske rodbine alj familije. — Kakor čerstev kol oče v sredi svoje rodbine je, njega se derže mati in otroci, in dopolni se blagoslov svetiga zakona. Ps. 127, 3 — 4.

Naj bi grozdje lepo zorilo, se mora vinograd skerbno čuvati. Naj bi otroci čedno odrasli se imajo pridno varvati:

1. *Zunajnih sovražnikov*; koji so pogosto *stariši* sami, li otroke pohujšajo skoz preklinvanje, leganje, kreganje, tepenje, zakonsko postel. Oh očetji in matere varjte ognja—varjte greha svoje otroke! —varujte jih *razpušene družine*. Varučke rade otrokom prazne basne pravijo, jih strašijo, in krive vére učé. Pésterne jih rade k sebi jemlejo in nečiste slade vadijo —razujzdani hlapci in dekle jih pohujšajo. — Oh očetji in matere čujte!

Varujte otroke *slabih tovaršij*. Se otroci poteplejo, skrivajo in igrajo, se goli koplejo in sami živino pasejo, hitro se gerdobe privadijo. Ena grintova ovca celo čedo zaleze; slabe tovaršije pošteno zaderžanje pohujšajo. — Tudi v taberne in na plesiše ne jemlite otrók; ložej sneg v peči ohranite, kakor otroke v takih krajih brez pohujšanja. Varvati je lahko, pa odvaditi gorjé: — Varujte otroke:

2. *Znotrajnih sovražnikov*. Priden vertnar ima neprenehama trebiti, oberati in obrezovati svoje mlado drevje; še več imata oče in mati svoje otroke odvaditi hudih navad in slabih nagonov, ki se pri otrokah prikažejo. — Naj nevarnejši so jeza — nevošljivost — nečemernost — nepokoršina. — Ako beseda ne pomaga, naj šiba pripomore. Kdor svoje dete v strahi ima, ga bo vesel. — Globoko je hudobija v serce otroka vsajena, šiba njo bo izgnala. „Ne zanemari šibe pri otroku, de te žalilo ne bo,“ opominja sv. Duh. Blagor otrokom ktere stareši tepó; ne bodo jih ptuje vrata po petih tolkle.

3. *Čujte in premislujte otroke, kamo kažejo*. Že zarano začne žgati, kar kropiva hče ostati. — Barajte eden družiga rekoč: Deca so veliko hujši; kaj je tega krivo? Kako bi se pomaglo? — Poslušajte sosede, kaj od vaših otrók pravijo. Ne mislite de so angeli, nikarte jih zagovarjati, jim potuho dajati!

4. *Ne naveličajte še učiti, moliti, svariti svoje otroke*. Dokler je še drevo mlado, se lahko zravna; staro drevo se vlomi. — Pa drevo na en sam mahlej ne pade, tudi otrok se z eno besedo ne poboljša; v skerbi torej imajte svoje otroke, kakor sta Marija in sv. Jožef Jezusa lepo varvala.

II. *Potreba je otroke pridno učiti, in vsega dolrega privajati*. Lepa je rodovita dolina, polna sadunosnega drevja — še lepši je dežela polna prav po keršansko izrejenih otrók, ki po izgledi Jezusovim na pameti, modrosti in ljubeznivosti rastejo. — Potreba je otroke doma učiti treh reči:

Pervič *moliti*; molitvaje tudi otrokom zlati, nebeški ključ. Matere! ne zamudite svoje otroke zjutraj in zvečer k molitvi opominjati—očetje na glas prejmoliti; taka molitva bode otrokom juterna zarja srečnega življenja; molitva nedolžnih otrok je zlata vredna.

Drugič *delati*. Človek je za delo, kakor ptica za letati, riba za plavati, pa se ga ima iz mladega vaditi. Mali otroci naj igrajo, odraseni mladenčji in dekleta naj delajo. — Pridno delo lastnih rok blagoslovi dober Bog. Človek se ima toljko učiti, de prehitro nikolj ne začne, pa tudi nigdar ne skončá, od oralá do peresa, od kuhle do šivanke.

Trejič učiti otroke *gladko vbogati*. Le v mlinu se dvakrat pové. Šterta božja zapoved ima svoj poseben blagoslov. — Tudi Jezus je bil svojim starišem pokorn.

2. Domá se nauku le dobro dno naredi, v šoli se nauka čeden stan postavi; *otroke v šolo pošiljati je starisev sveta, velika dolžnost*, koje veliko njih ne razumi, ne dopolni. — Stari hajdi so učitele drago plačali — sedajni Jndjani v Amerikanskih dobrovah iz plohov šolo napravijo, s škornji pokrijejo, in misjonarije milo prosijo, naj jim otroke učijo. — V naših krajih pa stariše najdeš, ktere bolj skerbi živini za rejo, kakor otrokom za dober nauk, rajši plačajo za glavo živine na planini goldinarja dva, kakor za otroka v šoli eniga. — Po tim toljko otrók nevednih odraste, katerih Bog je blagó, jesti in piti pa nebesa, in konec pogubljenje. — Otrók ne v šolo dati, se pravijim lep talent zakopati. Bog ga bo terjal iz starišev rok. — Velik greh je, če oče alj mati otrokom pohoštvo, zemlišo in premoženje ponidam zapravi; pa še veči krivica, če se jim potreben poduk ne preskerbi. — Zaničarn oče otroka v šolo ne da, de vsako leto po dva goldinarja prihrani, pa ne pomisli, de otroku več ko jezer goldinarjev škode napravi. Otroka doma obderži, de mu kake krajcarje zasluži, v šoli pa zlate zamudi, ktere keršanski učitelji delijo; zakaj vsak dober nauk je zlata vreden. Ali se pravi to modro gospodariti — otroke prav oskerbeti? — Bog nas varji vsake vjime, posebno pa troje nesreče: *skopih starisev*, kterim se dnarjev več mili, kakor otrok — *zanikarnih starisev*, kteri nimajo za otroke nobene prave skerbi, in divjake izredijo — Bog nas varji *slabo izrejenih otrók*; oni so naj večja nesreča.

Konec. Za novo leto vam lep dar izporočim, o prejmite ga in zvesto ohranite: Jezusa, Marijo in svetiga Jožefa, — Naj boljše je Oče nebeški Marii in Jožefu izročil, svojega Sina, malo dete Jezusa. Kako skerbno sta ga varvala, kako lepo izredila! — Nar žlahnej

blagó je Bog tudi vam, očetje in matere, zaupal — otroke, po božji podobi stvarjene — kakor angelce očišene vam je dal, naj bi jih izredili modre ljudi, pravične kristjane, svetnike za nebesa. Oh po izgledi Marije in svetiga Jožefa jih redite, in ne pozabite, de vse to Jezusu storite. —

Pa tudi vi otroci bodite Jezusu podobni; rastite ne le na starosti, marveč na modrosti in ljubeznivosti pri Bogu in pri ljudeh — starišem svojim veselje in čast. —

Jezusa, Marijo in svetiga Jožefa vam za novo leto dam; te svete tri persone naj bodo v življenji vaša tovaršija, v smerti vaša pomoč, u večnosti pa vaše veselje. Amen.

VII. PERVA NEDELA PO SV. 3 KRALJIH.

Od dolžnosti otrok.

Jezus je šel z njima, je prišel v Nacaret, in jima bil pokorn. Luk. 2, 51.

Jmel je svoje dni bogat mož eniga samiga sina, in je clo mladiga v ptujo deželo poslal. Veliko let preteče, oče se postara in sin odraste, de se nista vidila. Oče zboli in vmerje, veliko premoženje pa sinu izporoči. Sina povabijo po premoženje; na mestu eniga pa trije pridejo in vsak terdi, de je rajniga sin. Ni človeka, ki bi jih poznal. — Gosposka vkaže podobe rajniga na steber djati, vsem trem sinovcom pa v podobo vstreliti, rekoč: Kteri bližej v serce zadene, on je rajniga sin. — Pervi vstreli, in v desne persi zadene; drugi zravno serca prebôde; — tretji prime za strel, se prestraši, in strel položi rekoč: Bog me ovarji tudi podobo mojega ljubega očeta raniti. — Ti je pravi, pristni sin rajnega očeta, ljudstvo zavpije, in gosposka mu z veseljem premoženje vroči. — Spoštuj očeta in mater, ter ti bo dobro, in boš dolgo živ na zemlji.

Tako je storil tudi božji mladenč Jezus, starišem pokorn, in je zapustil sinom in hčeram lep izgled. Oh de bi ga le posnemali! — Preveliko sedajnih otrok pa prebada serce, kakor una dva nepristna sina, serce ne mertviga, namalaniga — ampak živo serce svojega očeta in matere. In to je sedajne mladine naj strašnej zakletva — naj večí nesreča. — Spoštuj očeta i. t. d.

Vas, preljubi sini in hčere, posvariti, naj večí nesreče ovarvati, vam pokazati želim:

I. *Pravico, ktera starišem gre, de njo zvesto dopolnite.*

II. *Krivicu, ktira se starišem godi, do se je varjete, ako hočete dolgo na zemlji živeti, in vam dobro bo. Dobro poslušajte!*

I. Ni lepši in slajši zapovedi za tremi prvimi, kakor je šerta zapoved božja: Spoštuj očeta in mater i. t. d. To že vsakimu serce pravi — kerv pové, ako še ni od pregrehe vstruplena. Cela natura vam veli, otroci vi

1. *Očeta in mater v časti imajte!* — Kdo je prvi poslušal vaš jok, kakor oče, ki vas je zibal in pestval; kdo vas je povijal in snažil, ko vaša dobra mama? Oče in mati sta se vas prva vsmilila, ko še drugi za vas niso vedli; prvo čast za Bogom jim skažite tudi vi. „Iz celiga serca spoštuj svojega očeta, in ne pozabi porodnih bolečin svoje matere; pomisli, de si od njih rojen; kako jim boš povernil, kar so ti dobrega storili?“ Sirah 7, 29—30. Tako je Egip. Jožef v časti imel svojega Očeta Jakopa. — Otroci!

2. *Pokorni bodite svojim starišem v pravičnih rečeh; oni so vaši prvi učitelji in vladarji.* — Kaj bo iz drevesa, ki se ne da poravnati — iz konja, ki se ne da vkročati? Kaj bo iz otroka, ki starišev svojih ne sluša? Divjačina bo. — Kar se je godilo zgubljenimu sinu, bo se godilo vam mladenči, ki brez dovoljenja očetovega po dobrih voljah hodite, zapravljate poštenje in premoženje — vam vi deklice, ki matere še ne poprašate, kedar greste na ples alj nevarn sprehaj. Kdor ne vboga, je brez Boga. „Odpri dobrimu svetu svoje uho, in daj se podučiti, de se boš zmudril. Neumen je, kdor očeta nauke zaničuje; — kateri svojimu oču žalost in svoji materi težave nareja, je hudoben.“ Prip. 19, 20. — Tako lepo je vbogala Rut svojo tašo Noemo in je bila srečna. — Otroci!

3. *Slrežite svojim starišem in pomagajte njim, dokler jih še imate; radi bi jim stregli, pa jih ne bote imeli. Ali ni mati po noči vstala — tebi persi dajala? — ni oče svojim ustam pritergal, in tebi dal? — „Otroci se naj svoje ljudi spoštovati učijo in svojim roditelom povračevati dobro z dobrim; to dopade Bogu.“ I. Tim. 5. Sirah, 3, 14—15. Jezus svoje ljube matere tud na križi pozabil ni. — Veselite se velike sreče, očeta in mater do sive starosti živih imeti, šerte zapoved božjo nad njimi dopolniti; in kedar vmerjejo, mirno oči zatisnite jim. Očeta in mater od hiše ponesó, blagoslov šerte zapovedi pa pri vaši hiši ostane. — To je pravica, ki starišem gre. — Pogledjte pa tudi krivicu, ktera se starišem godi,*

II. Žalostna je ta resnica, de en oče in mati po desetero otrok izredita in preskerbita, pa gostokrat vseh desetero svojega starega očeta, svoje matere na stare dni preživeti ne more. — Ker prave ljubezni do starišev v otroškim serci ni, se nar veči krivica godi, in takih krivic je po sveti veliko, ktire ko ojstre sulice starišev serce prebadajo. Take so:

1. *Klubost in nerboglživost* v mladih dneh. Vkažejo oče kaj storiti, in ti vprašas: zakaj? — rečejo mati kamo jiti, in ti praviš: kaj mi bote dali? — Klubješ starišem, in jim z žalostjo serce prebadaš. Solza se materi nad takim klubetnim otrokom po lici vdere, krivica pa v nebo za šibo vpije. „Otroci, slušajte svoje stariše, opomina sv. Pavl; zakaj to je dopadljivo pred Gospodom.“ Kol. 3, 20.

2. *Zanikarnost in lenoba* k dobremu. Noče otrok v šolo hoditi — ne doma priden biti — se nobeniga dela prav prijeti — pravega stana ne izvoliti, dela skerb očetu, dela žalost materi, de pogosto izdihujeta: Kaj bo iz tega otroka? — Mlado drevce pokaže, ali bo tern, alj sadunosno drevo; kaj pa vi otroci kažete svojim starišem? — Otrok, ki se na premoženje starišev zanaša, svojo srečo na pesek zida. —

3. *Razujzdanost in nespodobno zadržanje*. Sin, kteri se le po novi šegi véde, ga cele noči doma ni — hčer, ktera le na lepe oblačila gleda, vsako plesiše pomete — dela očetu in materi velike skerbi. In kedar otroka za sinom prineso, in mati nesrečno hčer k domu dobi — oh, kdo šteje solze, ki se nad takimi otroci prelivajo! — Raspušeni otroci so starišev počasna, pa gotova smert.

4. *Nezvestoba pri delu in premoženji*. — Perve plenice otroku mati preskerbi, prvi kosček kruha oče zasluži; kako jim pa vse to hudobni otroci povračujejo? Sin očeta goljfa — krade, in tudi posilim vzeme, de ima za čem piti in razujzdano živeti. Ravno tak nezvesta hčer dela, in skrivaj od hiše prodaja. Kaj pa pravi sv. pismo od takih otrok? „Kdor svoje stariše okrade, in reče de ni greh, on je razbojnikov tovarš.“ Prip. 28, 24.

5. *Nehvaležnost in kratenje izgovorjene pravice*. Hlapec ima dobro službo, po keremah ženstvo napaja, njega oče pa vbogaimce prosi. Ali je to prav? — Dekla olišpana hodi, mati se pa pokriti nima s čem. Je to pravica? — Sin in sneha — zet in hčer v lepi sobi prebivata, stara pa v temni čumnati na stare dni kučita; — in če hočeta svoj prevžitek imeti, se morta z mladimi kavsati in tožvati — z naj bornejšem blagom za dobro vzeti. Godi se njim kakti mošni,

kojo zaveržemo, kedar dnarjev v njej ni. — Pa tudi pravica božja ne spi. (Beri Drobtince leta 1847 stran 180.) Moder svēt daja sv. Duh starišem: „Ne daj svojmu sinu, ne žlahti oblasti, in premoženja nobenimu ne daj, dokler živiš. Boljše de otroci tebe prosijo, kakor bi ti otroke.“ Sirah 33, 20—22.

6. *Zasramvanje in zaničvanje.* — Kdo se otroka prvi podstopi, kdo zagovarja — kdo ga na noge spravi? — Oča in mater pa mnogi sin noče spoznati — se jih sramuje, če nosijo kmetiško suknjo, on pa gosposko. — Papež Benedikt XI. ni hotel matere svoje spoznati, po gosposko oblečeno. Mati hiti, in se v svojo borno halo obleče, in zopet k papežu, svojemu sinu gre. Papež mater objame rekoč: „Zdaj poznam svojo staro preljubo mater.“ Tako sv. pismo uči. Sirah 3, 14—15.

7. *Zaroblenost alj grobost do svojih starišev.* Ti očetu in materi beseduješ — jih hudo gledaš — clo preklinjaš — alj svojo hudobno roko iztegneš nad nje! — Veš kaj sveto pismo pravi? „Krokarji naj tacemu oči izkljujejo in mladi orli požró.“ Prip. 30, 17. Kdor svoje stariše preklinja, njemu luč v sredi teme vgasne. Preg. 20, 20. Kdor očeta do praga privleče, njega suncjo otroci čez prag. — Sv. pismo nam pové od nesrečnega Hama, Absolona in več drugih hudobnih otrok, pa srečnega ne pozná, ki je stariše gerdo imel. Po sveti vidimo in slišimo od mnogotirih otrok, pa srečnega ne najdemo, ki šterte zapovedi ne dopolni. Ali vi kteriga poznate? — Oh krivice, kture se starišem gode, so ojstre psice, koje prej alj slej hudobne otroke zadenejo. Bog je nehvaležnost otrok zaklel. „Preklet bodi, kdor svojega očeta in svojo mater ne poštuje; in vso ljudstvo naj reče: Amen.“ V. Mojz. 27, 16.

Konec. Dosti sim žalostnega povedal od malopridnih otrok; — naj tudi kaj veseliga od dobrih povem. Vboga vdova kruljeva ni dolgo časa v cerkvo mogla. Vsako nedelo je izdihvala, de bi rada pri sv. maši bila, pa obhoditi ne more. Solze njo polijejo, ter pobožno križec paternoštra na usta pritisne, z katerim je doma roženkranc molila. Njena verla sina, prebožna za mater voz najeti, naredita za nošo čeden stol, mater na-nj posadita, in v cerkvo neseta. Solze so ljudi polile za to otroško ljubezn. Šli so in njima stezo z rožami potrosli. — Kako lepo je to! — Tudi vi sini in hčere tako storite, šterto zapoved zvesto dopolnite, in tudi vam bodo cvetle rože sreče in veselja po poti življenja vašega. Amen.

VIII. DRUGA NEDELA PO SV. 3 KRALJIH.

Od zakonskega stana.

Bila je ženitnina v Kani na Galilejskem. Joan. 2, 1.

1. Imenitno drevo raste iz srečniga raja, staro nad šest jezerov let. — To žlahno drevo je Oče nebeški zasadil, Bog Sin požlahnil, Bog sv. Duh ga poliva in mu rast daja.

2. Čudno drevo raste po celim sveti, naj žlahnejši — pa tudi naj slabši sad rodi. Ali to drevo poznate? —

3. To drago drevo dva verha — pa le eno deblo ima. Od njega že Mojzes v bukvah stvarjenja piše, od njega Kristus govori: „Človek bo ...“ Mat. 19, 5. Sv. zakon je to drevo, kteriga nam sv. evangelijski na svatovšini v Kani Galileje pokaže.

4. O zakon, zakon! ti si sreča, ali pa naj večji nesreča tega sveta. Nesrečnih zakonov najdemo preveč, srečnih pa premalo. Kde jih hočemo jiskati? — Kako najti? — Srečni zakoni so:

I. Kteri se pošteno z Bogom sklenejo,

II. Kteri se pravično z Bogom imajo. — Želite srečen zakon poznati? — Poslušajte!

1. Kdo bo najšel serčno ženko? Pregov. 31, 10. — On njo bo najdel, ki se *Boga boji* — pošteno živi; dobra ženka je božji dar. — Ktera bo najdla žlahniga moža? Ona ki *po devisko živi*. Po poti greha se v srečen zakon ne pride. „O kako lep je čist rod i. t. d. Modr. 4, 1. Srečen ženin, ki ima brajdelc (pušlec) za klobukom, serce nedolžno pa v persih. — Blagor nevesti z zelenim vencem na glavi, z deviškim poštenjem k altarju! — Takim je dan poroke vesel dan za celo življenje. — Kar človek seje, bo žel.“

2. Kdor hoče v srečen zakon priti se ne sme po dnarje, ne po golo lepoto ženiti, ne močiti, temveč si ima pridno bogabojeco tovaršico poiskati — si izvoliti pametnega, pravičnega tovarša. — Narbolji juterna je pošteno serce, glava modra, pa roke dela vajene. Zdravo telo je naj večjo bogastvo. „Veliko hčer je blago zberalo; ti si jih vse presegla. Goljufna je priljudnost, in prazna lepota; žena, ki se Boga boji, ona bo hvalena.“ Pregov. 31, 30.

3. Kdor hoče v srečen zakon stopiti, mora z Bogom zakon začeti kakor mladi Tobija in Zara — ima poštene svate povabiti,

kakor ženin in nevesta v Kani Galileje. Pjanci in razujzdanci novozakonskim sreče ne prinesó. —

Potreba se je ženinu in nevesti z Bogom popolnoma spraviti skoz čisto spoved — z Jezusom skleniti skoz sveto obhajilo — Marii, svojim patronom in angelu varhu priporočiti se, naj bojo svatje. Očeta in matere blagoslov ima za njima k poroki jiti, de pojde božji blagoslov od poroke za njima na dom. Tako se zakon z Bogom začne. Kako se pa zakon z Bogom ima?

II. Kdor hoče v zakoni z Bogom živeti, se mora petero sovražnikov srečniga zakona varvati:

1. *Ljubosumnosti* (neumniga ajfranja); ona je živi červ zakonskih — morija zadovoljnosti — mol zakonske sreče ki še na smertni posteli ne vmerje;

2. *Nezvestobe zakonske*; ona je mati prešestvanja in morije. — Gorje hiši, soseski, deželi, kder svete zvestobe zakonske ni; tam červ drevo sreče podjeda. Ojstro veli Kristus: „Kdor žensko pogleda, de jo poželi, je že prešestval z njo v svojem serci.“ Mat. 5,28

3. *Hude jeze*; jezova žena deca s strupom doji, kujava možu jesti in piti greni. Neotesan, serdit mož ženo pretepa in vbija otroke. Mladi otroci bojo srote, stari pa berači. „Ne bodi kakor lev v svoji hiši.“ Sirah 4, 35. „Vi možje ljubite svoje žene, in ne bodite jim grenki.“ Kolos. 3, 19. „Žene naj bodo svojim možem pokorne kakor Gospodu.“ Efež. 5, 22.

4. *Lakomnosti*; skopec je naj nevsmilejši zakonšek, on ženo krasti uči — prisili — otrokom v šolo ne da — v bolezni po zdravnika ne pošle, ker se mu dnarja mili.

5. *Zapravljivosti*. Zapravljiv pijanc, igravec je hudi letni podobn; požre kar je prihranjeniga, in še semena za prihodno ne zapusti — ženo in otroke okrade — je svoje lastne hiše razbojnik. —

Kder v zakoni tih peterih sovražnikov le eden stanuje, tam zakon nima svetiga Duha. Zakon pa tudi prijatlov petero ima, koji zakonskim za pravo srečo skerbé.

1. *Pobožnost*, ona je za vse dobra, zakonskim pa sosebno potrebna. Boga vedno pred očmi imeti, sebe in svojo hišo greha varvati bolj pridno ko ognja, vsakdanjo molitvo opravljati, sv. zakramente pogosto in vredno prijemati je zakonskih velika dolžnost. Ako Boga ne pozabita, ju tudi Bog ne bo zapustil.

2. *Lepa zastopnost zakonska*. Nobeno ne smé pred drugim skrivati, čez vse domačo se je potreba pogovoriti — skupaj skleniti

in storiti. Le če dva vprežena voleka ob enim vlečeta, bota lahko vozila. — Podpihačem, ki radi združbe delajo, imata vrata zapreti. —

3. *Prihranljivost.* V dobrih letinah se mora kaj prihraniti za dneve potrebe — po svojim stani se ima miza in obleka preskerbeti. —

4. *Sveta zakonska ljubezen*; ona zakonsko življenje posladi, in polajša težavne dolžnosti. — V Silski dolini je navada, da ženin in nevesta na gostii z enoj žlico in z enim vilcami jesta obdva. —

„Možje ljubite svoje žene kakor Kristus cerkvo.“ Efež. 5, 25.

5. *Poterpežljivost* drugi z drugim. Vsak svoje dobre lastnosti — pa tudi svoje slabosti ima. Poterpita eden z drugim, bo tudi Bog z vama poterpel. — Noben zakon brez križev ni; blagor mu, kdor s poterpežljivim Jobom veli: „Bog je dal, Bog je vzel — naj bo ime Gospoda hvaleno.“

Konec. Nar starej in nar imenitnej stan na tim sveti je zakonski; na njem zaupanje boljših časov cveti. — Mož je glava, žena pa serce, noge in roke srečnega zakona. Blagor hiši, mestu, deželi, ki dosti srečnih zakonskih ima!

Cesar Konrad III. je Vinico, mesto na Nemškim oblegel. Huda lakota vstane; vse cesarju ponudijo, naj jim le svojost da. Cesar le samo ženam dovoli iz mesta jiti in z sebo nesti, kar usaka naj ljubšega ima. Vrata se odpro, žene svoje naj dražje blago prinesó: vsaka svojga moža in pa otroke na ramah. — Cesar to videti se razjoka in mestu prizanese. — Ljube žene kako vam ta dopade? Oh nosite tud ve svoje može in otroke na ramah svoje skerbi v nebeško svatovščino. Amen.

IX. TRETJA NEDELA PO SV. 3 KRALJIH.

Od sramožljivosti.

Gobov je prišel, in je Jezusa molil, rekoč: Gospod, ako hočeš, me lahko očistiš. Mat. 8, 1.

1. Gerda bolézen so bile gobe; ves život v eni krasti. — Nevarna bolézen so bile gobe; morli so gobovi po samoti prebivati. Hvala Bogu, da te bolezni med nami ni!

2. Pa druga nevarna bolezn po naših krajih sega, se jih jezerov prime in hoče posebno našo mladino clo vgonobiti — pomoriti svete nedolžnosti cvet. — Ta neznana dušna bolezn je *nesramnost*. — Oh

naj bi skoraj prišel mogočen zdravitelj našo mladino ozdravit! — Nevaršina je velika.

3. Vi stariši, učitelji in redniki, vi imate prvi varhi in zdravitelji biti svojih otrok, učencov in rejencov. — Hudo bolézen srečno ozdraviti je potreba sosebno treh reči:

I. *Bolezn prav spoznati,*

II. *Vzroke bolezn poiskati,*

III. *Naj boljše pomaglje rabiti,* de se boleni ozdravijo, zdravi bolezn ovarjejo. To trojno bodi naše premišlovanje. Jezus, ti naš božji zdravnik, iztegni svojo mogočno roko, in pomagaj nam!

I. Dva naj hujši sovražnika človek ima: za dušo greh, za truplo smert. — Dober Bog je človeku dva varha dal: zoper greh svet sram, zoper smert pa bolečino. — Brez svete sramožljivosti bi zginula nedolžnost in sveta čednost — brez bolečine bi minulo življenje. — Bog je dal varha nedolžnosti in sveti čednosti sveti sram, de hitro čuti kar se ne spodobi, kar ni prav. Rudečica oblije lice, sveti strah objide serce, ko se nevaršina bliža. — Sveta sramožljivost je mladine juterna zarja devištva žlahen cvet, znamnje naše vrednosti in visokosti; — pa je zlo med nami pozebla!

2. Mladenčem in možem se ne zdi gerdo z *nesramnim ženstvom znanje imeti* in se z njim očitno pohajati. — Deklice, ki se za device štejejo, se ne sramujejo z razujzdanim moštvo pečati, voziti, v lituž, po zhodih, na raj hoditi. Kar se po noči, po potih in pod ptujih strehah godi, se še ziniti ne smé. — (Vidi petero smertnih nevarnost deviške sramožljivosti v Drobntinah leta 1848 stran 214.):

3. Kaj pa je vse to hudega? porečete. — Ako ni *hudo samo na sebi, je strašno v svojih nasedkih*; ako še ni vse greh, je pa *greha načetek*. Po tem je tako redka deviška čistost — toljko navadno nečisto djanje — toljko nesrečnih dekličev — razujzdanih mladenčev — toljko divjakov brez nauka in brez keršanske izreje. —

Oh to je grozovitna bolézen sedajnega sveta, za toljko nevarnejši, za koljkor manj njo spozná. *Od kod ona pride?*

II. Kedar zdravnik bolnika objiše, ga na tenko izpraša, kako se mu je bolézn začela? Uzroki nesramožljivosti so:

1. *Zanikarnost starišev*, ki dajo otrokom obdvojega spola v enim vojdrli ležati, alj jih clo v svojo zakonsko postelo jemljó — jih pustijo gole hoditi, se v samoti po kotih potikati i. t. d. Je slana cvetje pomorila, prida sadja ne bo; tako otroci, kateri sramožljivosti ne občutijo,

2. *Gizdost alj oholnost* (nečemernost) deklet, ako jih matere razvadijo na ošabne oblačila, kako bi drugemu spolu dopadle, razgalene hodile i. t. d. Angel svete sramožlivosti take zapusti.

3. *Pregrešen ponós* in hvala mladenčev, koji se svojega razujzdanega djanja, zapeljvanja, clo očitniga greha hvalijo in v hudobijah časti išejo. Taki so vbijavci svete sramožlivosti. —

4. *Očitno pohujšanje*, ako nesramni posli, rokodeli vpričo otrok klafajo, se nespodobno cukajo, pjani po ošterijah delajo, kar je povedati strah. Gorjé človeku, skoz kteriga pohujšanje pride i. t. d.

5. *Razvada v jestvini in pijači* poželenje mesa obudi, preveč kave, močnega vina, žganja in drugih sladčic požvini človeka, de je kakor konj in mezeg, ktera pameti nimata. — Ni gerši stvari na sveti kakor nesramno ženstvo; ona je kakor blato na cesti. Sirah 9, 10. — Ni hujši zverine v božjim kraljestvi kakor razberzdano moštvo; najemnik pekla. — Ena garjeva ovca celo čedo natekne, en sam nesramen človek celo hišo, sosesko pohujša. *Kako imamo timu pomagati?*

III. Težko se gobe ozdravijo, še težej nesramnost odpravi. Veliko lahkkej se je varvati, kakor ozdraviti. Potreba je:

1. *Otroke vaditi, de svoje potrebe spodobno opravljajo.* Ako k hiši prideš, alj memo vogla greš, lahko spoznaš, kakšni ljudje so domači. Snažnost in sramožlivost ste si sestre. Česar se mlado navadi, to staro zna.

2. *Otroke privajati, de se spodobno oblačijo.* Angel beži, ako dete čedno odeto — oblečeno ni. Sedem let stari otroci se naj po spolu v postel odločijo; pa tudi odraslenim vkup ležati ni varno. —

3. *Vsako nespodobno djanje in zadržanje se ima odpraviti.* „Fej, to je gerdo, nesramno“; mora otroku zadosti biti, de opusti. So pa otroci odrastli, jim skerbna mati velí: „Deca! ne mislite, ne govorite in ne storite, česar bi vas bilo pred Bogom strah — pred meno alj pred poštenimi ljudmi sram. Bog vse vidi, Bog vse vé; angel varh vas povsodi gleda.“ Mati je sramožlivosti naj bolj-ši oskerbnica.

4. *Obláčila imajo biti čedne, pa ne rozšopirjene, ne prepisane.* Gizdovo dekle sramožljivo ni. Obleka je le spomin pokore. Rože preširoko cveteče hitro obleté.

5. *Varvati se slabih tovaršij;* one pokvarijo pošteno zadržanje. Sirah 26, 13. Ne dopustiti se mladini z drugim spolom pečati;

že šolarji se imajo po spoli razposaditi. Kjer svete sramožljivosti ni, tam vmira nedolžnost in sveta čednost. — Nesramna deklina in pa kuhinska capa; nesramen mladenč in pa garjovi človek; potreba se ga je zогibati. Zapstoj žuga oče, prosi mati, žugajo pridgarji, opominajo spovedniki; ni sramožljivosti, tudi ni čednosti. — Sramožljivost vse velja. Kakor Kerub z gorečim mečom, stoji sveti sram pred srečnim rajam devištva, odpodli lizuna, vbrani sitneža, in ohrani deviško čast. — O sveta sramožljivost, ti si družica angelska! Sirah 26, 19. —

Konec. Nesla je pred nekimi letmi odraščena deklica iz Holomanovca na Vogerskem število dnarjev v Golnico. Zunej vesi se ji človek pridruži in tovaršijo ponudi rekôč, de gre ravno to pot. V sredo dobrove prideta, in mož jo po stranskim poti spravi, kakor bi bližej bilo. Do rudnika prideta, in mož zakriči: „Tukaj je tvoja smert; hitro daj dnarje.“ Trepetaje mu dnarje poda in le za življenje prosi.

Grozovitnik ji vkaže oblačilo izsleči, rekoč, de bi bila škoda zagniti. Deklič se izsleče in v sami srajci pred njim stoji. Tudi srajco hoče imeti. Sramožljivo dekle pred nja poklekne, roke povzdigne in prosi, naj se od nje oberne, ker se ne spodobi, de bi gola pred njim stala. Vbijavc ji herbet oberne. Mahoma ga dekle od zadi zgrabi in v globočino rudnika prekucne. Dirja pravit kaj se je pripetilo. — V jami najdejo hudodelca mertvega z dnarmi in z oblačilom, pa troje drugih trupl trohneti. — Kdo je rešil pošteno devico strašne smerti? — Angel svete sramožljivosti. Kdo bo varval vaše otroke dušne smerti, kedar vas starišev poleg ne bo? Angel svete sramožljivosti. O ne dajte, de bi zapustil vašo hišo angel svete sramožljivosti; le ona otroke nedolžne, angelom podobne stori. Amen.

X. ŠTERTA NEDELA PO SV. 3. KRALJIH.

Od treh božjih čednost.

Gospod! pomagaj nam; vtonujemo. Mat. 8, 25.

1. Kdor moliti ne zna, naj se na morje podá. — Štrašna je huda ura na globokem morji, kakor nam njo denašen sv. evangelj pokaže. — Serditi vetrovi — veliki valovi — nevarne skale — strašne so

globočine. Kakor ptica pod nebom barka po morji plava. Kdo bi ne klical z učenci Jezusovmi: „Gospod, pomagaj!“

2. Življenje časno na tem sveti je nevarna vožnja po morji. U velikih nevarnostih je naše telo — še u večih naša duša od zibele do pokopališa. Potreba nam je moliti kakor učencem: „Gospod, pomagaj.“ —

3. Ktira molitva je pa naj boljši, naj potrebnejši? Tri zlate molitvice, *tri božje čednosti*; kdor njih prav moliti zna, se na morji življenja ne pogubi. Tri čednosti božje prav moliti se imamo vsi učiti. Učimo se torej:

I. *Kako se tri čednosti božje prav obudijo;*

II. *Kdaj se naj tri čednosti božje ponovijo.*

Kdor moliti ne zna, naj se na morje poda. Vsi smo na morji; moliti se torej učimo!

Trojne reči nam denašen sv. evangelj pokaže: nevarno morje — boječe učence — Jezusa mirno spati. Tako mirno lahko spi, kateri tri čednosti božje prav razumi in jih zvesto ohrani, vero, upanje, ljubezn. — Od Boga pridejo, ker so od njega vlite čednosti; k Bogu peljajo in so trije terdni stebri izveličanja našega I. Kor. 13, 13.

1. *Kaj je kerš. kat. vera?* Je dar božji, čeznatorna luč vse za resnico imeti, kar je Bog razodel, apostoli učili in nam sveta kat. cérkva verovati veli, naj bo v svetim pismi zapisano alj od ust do ust izročeno. „Kdor veruje, bo izveličan — kdor ne veruje bo pogubljen.“ Mark. 16, 16.

De nam luč prave vere ne vgasne, njo mormo pogosto obuditi, kakor nas katekizem uci:

„Verjem v tebe, pravi trojedini Bog i. t. d.“ Kedar slišimo krive nauke, recimo z svetim Pavlom: „Vém, komu sim verval.“ II. Tim. 1, 12. Kedar vstajajo misli zoper véro, alj nas krivi učeniki motijo, ponovimo sv. véro, kakor je storil sv. Vincenc Pavlan, kateri je véro napisano vedno na persih nosil, in je pri vsaki skušnjavi roko na persi položil in vero obudil.

2. *Kaj je kerš. kat. upanje?* Dar božji, de vsega z svestjo od Boga dočakujemo, kar nam je Bog po zaslužnji Jezusovim obljubil za časno srečo in za izveličanje večno. — Obljubil nam je telesen živež in oblačilo: „Poglejte ptice pod nebom — lilje na polji i. t. d.“ Zagotovil nam je očetno skerb za nas: „Vsi lasje vaše glave so

prešteti i. t. d. Vso vašo skerb na-nj položite; njemu je skerb za vas.“ — Obljubil nam je posvečujočo gnado božjo, po smerti pa večno življenje. — O sveta božja previdnost! — prelepe in vesele so tvoje obljube! — Lehko se zanesemo — dvomiti ne smemo, marveč pogosto obuditi upanje rekoč: „Upam in se zanesem i. t. d.“ Kedar se nam huda godi, za nas pomoči videti ni, ne obupajmo, ne tožujmo; stari Bog še živi. „V tebe o Gospod sim zaupal, vekomaj ne bom na sramoti ostal.“

3. Kaj je keršanska ljubezn? Dar božji, po katerem Boga črez vse zavolj njega samega, bližnega zavolj Boga ko sami sebe ljubimo — čeznatorni ogenj, ki nas ogreva za Boga, in za vse, kar je božjega. Kdor Boga ne ljubi, ga ne pozna. Pač je potreba prav pogosto ljubezn obuditi rekoč: „O moj Bog! ljubim tebe i. t. d.“

Naša kerš. ljubezn pa ne smé mertva biti, temuč živ ogenj, ki sveti in greje. „Ogenj sim prišel prineset na ti svet; in kaj hočem, kakor de gori.“ Kako smo toljko merzli za molitvo, počasni k službi božji i. t. d.? Prava živa ljubezn vmira. Hitro ljubezn ponovimo in recimo s svetim Ignacijem: „Daj mi ljubezn, o Gospod, in pa gnado, tako sim srečen dovolj.“ Naj se svet spremeni, naj se zemlja zdrobi, tri čednosti božje ostanejo po nauki sv. Pavla ki pravi: „Zdaj pa ostanejo vëra, upanje, ljubezn, to troje.“ I. Kor. 13, 13.

II. Veči nesreče ni, kakor če človek eno treh čednost božjih zgubi. Pride ob vëro, mu izveličanska luč vgasne — ob upanje, veslo izveličanja zgubi — ob kerš. ljubezn, mu ogenj izveličanja vmerje. Potreba je torej tri čednosti božje obuditi:

1. Otrokom kedar odrastejo; v tim jih imajo starši vaditi vsak dan; če ni mogoče, saj vsako nedelo in praznik.

2. Koljkorkrat kak sv. zakrament prejmemo. Tri čednosti božje so naj gorši kinč (cir) naše duše. —

3. V hudih skušnjavah; one bežé človeka, ki tri čednosti božje prav obudi.

4. V hudi bolezn in na smertni posteli imajo nam biti vsakdanji kruh. Pa posledno uro jih bomo le razumeli, ako smo jih svoje žive dni skerbno in pa pogosto obudili. Za to jih sv. mati kat. cerkva zapové po vsaki pridgi obuditi.

Konec. Barka življenja k kraju gre; hitro njo goni našega življenja čas. Njeni jambor (drevo jadreno) je sveta vëra — sidro (maček barke) je naše upanje — korman (kormanuž) je kerš. ljubezn,

ki nas v nebeško kraljestvo peljá. — O Gospod! pomogaj nam, da ne potonemo v globočino večnega pogubljenja. Amen.

XI. PETA NEDELA PO SV. 3 KRALJIH.

Od duhovske dremote.

Kedar so ljudje spali, je prišel sovražnik, in je ljuljke med pšenico zasjal.
Mat. 13, 25.

1. Čudno se nam zdi, pa je vender resnica, da veliko ljudi po sveti noč in dan spi. — Gremo po polji, vidimo ljudi orati, sjati in žeti; — kaj delajo? Spijo. — Gremo po cesti — pridemo v mesta in terge; — kaj delajo? Spijo. — Pogledamo h kmetom, rokodelom; — tudi oni večidel spijo. „Kedar pa ljudje spiyo, pride sovražnik, in ljuljke med pšenico zaseje.“ Kakšno je to spanje? Duhovsko spanje, pregrešna dremota, mati hudobnih ljudi in pa slabih časov. — Se najdejo med nami taki dremotni ljudje? —

2. Oh kdo mi da trombo glasno, ki bode sodni dan mertve iz grobov budila, naj vse svoje poslušavce izbudim premisliti:

I. *Strašno škodljivo duhovsko dremoto;*

II. *Močno potrebno duhovsko čutoto* (čujnost) posebno v sedajnih nevarnih časih. „Izdramite se, ki spite; in Kristus bo vas razsvetlil.“

I. Duhovska dremota je pregrešna zanikarnost, da za resnico in pravico ne poskerbimo, laži, krivice in hudobije ne porajtamo. Iz nje vse slabo in hudobno izvira, časno in večno.

1. Poglejmo na polji dve njivi zimine; na prvi raste čista pšenica, na drugi večidel plevel. Perve njive gospodar je čuječ mož, ki zgodaj vstaja in reče njivo pleti; — druge gospodar je zaležuh, ki nima za svoje nobene skerbi — prerad spi.

2. *V eni vesi* — terzi — mesti sta soseda dva. Otroci Gregorja so pridni — družina poštena, vsa hiša po volji božji; Gregor gleda na svoje ljudi. Otroci Lenčeta so razujzdani, hlapci in dekle malo-prida, vsa hiša slabo sluje; Lenče za svoje malo čuje, dni in noči po kerčmah poseda.

3. *Dve županii* ste si sosede, in koljki razloček med njima! V Dragomili ne najdeš pjancov po dnevi, ne čuješ razujzdancov po noči. Kerčme so o pravi uri zaperte in ljudje ob pravim časi doma. — Oče župan so ojster, pa tudi pravičen mož, njih svetvaci so

serčni pomagavci za poštenje in pravico po soseski. — Zdaj pa v Krivobrezo poglej, boš najdel raja na cente, pa tudi vbožtva na cente. Cele dni so na keglišah, cele noči na plesiših; razujzdanih ženstev je več ko poštenih, vse polno pjancov in potepuhov; oče župan spijo, njih pomagači dremlejo; ni nobeniga strahu, pa tudi ne pravice. „Dokler ljudje spijo i. t. d.“

Dre fari (župi) so v enim kraju; pa se ločijo ko noč in dan. V Dobrovljah so že nad dvajset let skerben dušni pastir. Otroci so dobro podučeni in se čedno vedejo; mladina pametna in sramožлива, ki v strahu božjim živi; možje modri, žene poštene, cerkve lepe, daleč okrog šola slovi, in veselo je v Dobrolje k službi božji priti. — V Grehovcah imajo dobrega gospoda, Grehovčani so pa zlo slabi. Vsako nedelo se tepó; cerkva je po poldné prazna, kerčme pa natlačene. Pri spovednici le o veliki noči ljudi vidiš; k božji mizi pogoje hoditi navada ni. Zakonski možje imajo ženske po strani, maloktera nevesta prinese deviški venec k poroki; za ženinom otroke nosijo. — Fajmošter pa molčijo, ker so dober gospod, de se Bogu vsmili! — „Dokler ljudje spijo, pride sovražnik i. t. d.“ Oh, tako so spale trapaste device, kó je nebeški ženin prišel, kakor spite zanikarni kristjani vi! — Device so terkale in klicale: „Gospod, Gospod! odpri nam.“ Tako bote terkali enkrat tudi vi. Gospod pa poreče, kakor je dremastim devicam rekel: „Resnično vam povem, jaz vas ne poznam.“ Glejte žalosten konec dušne dremote! — Izdramite se, ki spite, in pogledjte duhovsko čuvanje! —

II. Kedar je v deželi vojska, postavijo cesar čuvaje po svojem kraljestvi — viši vajvoda čez vse čete vojšakov, vsaki četi poglavarja, vsakimu tabru vladarja, de za kraljestvo čujejo. — Prikradejo se ogleduhi v deželo — sovražni napredniki jišejo v deželo planiti, tud izdajavci se najdejo. Kraljestvo je lahko in pa hitro zgubleno, ako čuvaji zvesto ne pazijo. — Kdor na svojim mesti zaspi, njemu za glavo gre; en zaspanec celo kraljestvo lahko nesrečno stori.

2. „Vojska je človeško življenje na zemlji.“ Job 7, 1. — Mi vsi smo čuvaji postavljeni od kralja nebes in zemlje vsak na svojim kraju. — Zaspanci bodo obsojeni k večni smerti.

Vsak kristjan mora biti *čuvaj svojega lastniga serca*, de mu skušnjavec ljuljke pregrehe ne priseje. „Vaš sovražnik hodi okrog kakor rujoveč lev, uči sv. Peter; trezni bodite.“

Vsak gospodar, gospodinja ima biti *čuvaj svoje hiše*, de njo Drobtlace za novo leto 1851.

sovražnik ne pohujša, in se v njo ne vseli. „Kdor za svoje, zlasti za domače ne skerbi, je véro zatajil,“ pravi sv. Pavl.

Vsaka gosposka je od Boga kralja nebes in zemlje postavljena čuvavka, de se krivi nauki — slabi izgledi po obsegi ne širajo in ljudstvo od šuntarjev ne pohujša. Oh naj bi ne veljale ojstre besede preroka od naših čuvajev! Izaia 56, 10—12.

Tudi *duhovski pastirji* mi smo čuvaji drage črede Kristusove; od nje bomo račun dajali, Bog bo terjal duše iz naših rok. Ezechiel 3, 18—21. — Ne jemlite nam torej za zlo, ako vas ojstro opominjamo; saj ne bo nihče vas sodni dan za nas odgovor dajal? Sv. Krizostom. — Gorje nam ako dremlemo — molčimo — izdajavci svete vére, kersanske čednosti smo. „Blagor onim hlapcom ktire Gospod, kedar pride, čuti najde.“ Luk. 12, 37.

Konec. Na Oljski gori moli Jezus — učenci spijo — sovražniki pa čujejo. Ravno taka se še zdaj po sveti godi. — Jezus svoje spijoče učence objiše, rekoč: „Šimon! kaj spiš? Niste mogli eno uro čuti z menoj? Čujte in molite, de v skušnjavo ne pridete. Duh je scer voljn, pa meso je slabo.“ — O zapišimo si te zlate besede Jezusove globoko v serce svoje — Čujmo in molimo; Gospod je obljubil krono tistim ki čujejo. Amen.

XII. ŠESTA NEDELA PO SV. 3 KRALJIH.

Od zvestobe v malih rečeh.

Nebeško kraljestvo je podobno ženofovemu zernu, ktero je človek vzel in na svojo njivo vsejal. Mat. 13, 31.

1. Kako ljubeznivi so tvoji božji nauki, Jezus naš nebeški učenik! — Kako lepe in jasne so tvoje prilike! — Ali ste razumeli dve pri-podobni v denašnjim sv. evangeliu?

2. Majhno je *žehoforo* (gorčično) zerno — njemu je božje kraljestvo podobno. Jezus je zernice vsadil, izrastlo je veliko drevo, ki svoje veje razprostera črez vse kraje sveta. — Tako se vse dobro iz malega prične.

3. Malo je *betvo krasu*, kojega gospodinja meli primesi; v enih urah skisa vso testo. — Tako se tudi hudobno iz malega začne, in izraste naglo veliko drevo, ktero se podreti ne da. Priliki nam velite: Bodi v malim zvest, de ne prideš hudemu v pest; zakaj:

I. *Skroz male reči v nebesa prideš,*

II. *Skroz male reči si pekel zaslužiš.* O Bog, ki vsemu dobremu rast dajaš, daj tudi zernicu mojega nauka, de na dobro zemljo pade in obilen sad obrodi.

I. Ljubeznivi sv. Franciško Zalezjan je posebno majhine čednosti in dobre dela veliko obrajal, one ki ne blišijo — koje po sveti ne vrešijo, one pred Bogom posebno ceno imajo. Velike kupe dnarjev ne moreš vsak dan pridobiti, ene beliče pa lahko zaslužiš; in če jih prihraniš, obogatel boš.

2. Gospodar ne sme na stotine čakati, ako si hoče pomagati; pri krajcarjih in goldinarjih ima začeti. — Gospodinja gleda na vsako jajce, in vsako žlico masla pospravi. — Rokodel mora na vsako delo paziti, šivár na vsak vbodlej, kako ga naredi — zidár na vsako šibro, kako njo vloži — stenár na vsako drevo, kako se sprime. Učenc mora v šoli vsako pismenko dobro spoznati — vsako nadavo zvesto storiti, ako se hoče dobro učiti. — Tako mora hlapec in dekla vsak svoj posel zvesto opraviti. Kdor ni v malim zvest, zajide škodi v pest.

3. Želiš otroka *varčnosti* (šparovitosti) privaditi, vkaži mu vsako drobtinco kruha hraniti, ki na tla pade; božji dar je — *rednosti*, vadi ga vsako jutro o pravi dobi vstati, zvečer vsako oblačilo na svoj kraj položiti; malo je, pa veliko zda — *hvalečnosti*, naj za vsak kosček kruha poprosi, za vsak grizlejš zahvali, tebi oče, mati, roko poljubi. — Naj bi pač stariši te resnice ne pozabili: Pri malim se začne, pri velikim konča.

4. Koljko priložnosti imaš, kristjan, se v malih čednostih vaditi za veliko svetost — majhne dobre dela opravljati in si nabirati velike zaklade v nebesih! — Kaj je kupica vode, kaj sta dva beliča vboge vdove, in koljko jih Jezus obraja! — Kaj malega je hudo besedo požreti, poterpeti bližnega ojster pogled, pa je začetek velike poterpežljivosti in svetosti. — Ni veliko pohlevno odgovoriti, kedar nas kdo serdito prime, po krivim obdolži; pa je vender igla v zlatim venci svete pohlevnosti. — Poglejte nebeske stopinje popolnosti; to je šola svete čednosti: „Le kdor je v malim zvest, njemu se veliko zaupa.“

5. V starih časih katoliške cérkve so redovniki (duhovski služavniki) imeli šest redov preslužiti. Začeli so vratarji, de so došli do altarja posvečeni mašniki. Le kdor je bil v prvih službah zvest spoznan, on je bil u višej službo povzdignen. — Tudi dober Bog z nami enako ravna; nam kaj malega da, en talent zaupa; ako zvesto

po svojem stani v njegovi službi ravnamo, nam veselo poreče: „Dobro tebi zvest in priden hlapec; ker si bil v malim zvest, hočem te čez veliko postaviti.“ — O sveta zvestoba v malih stvarih! ti velike cerkve podperaš, de se ne zisujejo, ti kraljestva ohraniš, de se ne razletó, ti narediš hlapčiča kralja v nebesih, vbogo deklo, de bo v svetim raji gospá, ako je na tim sveti zvesto služila. Zvestoba v malih rečih je ravna pot v nebesa.

II. Nezvestoba je gladka cesta v pogubljenje. Drobna kepa snega se iz višave potoči, strašno naraste, veliko stanovje zasuje. Mala iskrica v streho pride, v kratkim veliko mesto požge. — Serklej merzle vode na vročino popiješ, hitro zbolíš in vmerješ. — Mala rana začerni, od nje celo truplo zgnije. — Ravno taka je po duhovsko.

2. En prešern pogled Davida, moža po božji volji v prešestvo in človekomorstvo zapelja. Po malem je nesrečen Judaž krasti začel, poslednič je svojega Gospoda izdal in se obesil. — Le šivanko je deček vkradil in materi damo prinesil; mati ga ni postrahvala, na obesilo je prišel. Pred kratkimi letmi so na Dunaji razbojnika obesli. On je v mladih letih kebrom nogice pulil, ptičkam habe pipal, mačke mučil in pese dražil za veselje in kratik čas. Odrastil je mesar, in z vbogoj klavnoj živinoj ravno tak nevsmileno delal. Poslednič se je ljudi lotil in jih nekoliko pomoril. Glejte, tako hudoba v človeku iz maliga raste.

3. Kako je uni premožen mož tak hitro v nič prišel, ženi in otrokom beraško palico podal? Polič vina je čez potrebo pil, eno uro predolgo se je v lituži pomudil. V kratkim mu je bila nedela premalo; po tri dni je v kerčmah posedal, in zadnič ga ni bilo po cele tedne domu. Tako se je postaral zapravljive, tat svoje žene in otrok. — Tako se začne kamen iz gore takati; čedalje naglej teče, se vstanoviti poprej ne da, kakor na dnu brezdna, kder obleži. — Tudi pregrehi le perstec pokaži, zgrabla te bo za celo rokó; le en las ji daj, hitro bo iz nja verv izpletla, te močno zvezala, in poleti z tebo v pogubo kakor goreč kolovrat. — Tako je vidila sv. Terezja v pekli prostor njej pripravljen, ako bi ne bila opustila majnih grešnih priložnost. — Sv. Avguštin veli, de se je nam nekako malih grehov več bati, kakor velikih; smertnih se prestrašimo, malih pa ne obrajtamo in skoz nje u velike grehe naletimo. —

Konec. Oh preljubi! petero zlatih naukov si dobro iz tega zapomnimo:

1. *Prizadevajmo si vse še tako majhno zvesto storiti*, če hočemo v bolje priti; le kdor je v malim zvest njemu se bo veliko izročilo.

2. *Varujmo se vsega hudega*, naj se nam še tako malovredno zdi. Tudi pšek za morjem je droben; ga pa čolnič z njim napolniš, potonil bo.

3. *Izprašujmo se pogosto*, vsak večer, saj vsako nedelo, in počistimo svojo vest skozi serčno žalost — čisto spoved. Hiša bo gerda, če njo le enkrat ali dvakrat na leto pometeš. —

4. *Ne hvalimo se po hinavsko*: nisim nobeniga okradil, nikogar vbil; meni vest kaj ne očita. Kdor to govori, na robu pekla sloni; hitro mu bo izpodderknilo. „Kdor misli de stoji, uči sv. Pavl, naj gleda, de ne pade.“

5. *Prizadevajmo si v malim zvesti biti*, tudi majhnih dobrih del prav veliko storiti, se v malim lepih čednost privajati; tak bomo hitro bogati, Bogu ljubi in sveti. Veselo nam enkrat Gospod poreče: „Prav tebi, dober in zvest hlapec! Kër si bil v malim zvest, te bom črez veliko postavil; pojdi u veselje svojega Gospoda. Amen.“

XIII. PERVA PREDPOSTNA NEDELA.

Od nezadovoljnosti.

Delavci so godernjali nad hišnim gospodarjem. Mat. 20, 11.

Kaj mermrajo otroci čez svoje stariše? Ker jim ne dopusté vsega, kar se otrokom poljubi. — Kaj godernja družina čez svoje gospodarje? Ker ji ne premorejo vse tako dati, kakor bi rada. — Zakaj se švarajo podložni čez svojo gosposko? Ker jim ne more vsega po volji storiti. — Pokaj tožujejo farmani gostokrat svoje duhovne? Ker jim ne smejo vsega dovoliti. — Kaj se vzdigujejo narodi zoper svoje kralje in cesarje? Kër bi radi sami kraljevali in gospodarili — Tako so godernjali delavci po den. sv. evangelji zoper svojega gospodarja — tako mermrá ves hudoben svet — tako godernja tudi pekel. — Le v nebesih ne mermrajo — ne godernjajo na svetu pravični kristjani. — Kako pa kaj pri vas? — Mermranje je peklena navada; nezadovoljnost mermrati uči, in ljudi nesrečne stori. In koliko je takih! — Oh de bi mi Bog dal vsem nezadovoljnim prav živo pokazati;

I. *Nezadovoljnosti neumnost:*II. *Zadovoljnosti modrost.*

Veliko je poklicanih, malo pa izvoljenih. Poslušajte!

I. Mogočen kralj in pa nezadovoljni podložniki (Beri čedno priliko v evangelski Hrani 2. natisa v III. deli stran 21 — 22.) — Taka je z vsemi nezadovoljnimi ljudmi; sami ne vedo, kaj hočejo. Nezadovoljne ljudi storijo:

1. *Gerde razvade in pregrešne strasti.* Otrokom vse dovoliti, in jih za vse žive dni nezadovoljne storiti. — Sedem naglavnih grehov je tudi sedem glav nezadovoljnosti.

2. *Kratka pamet ljudi,* ki ne presodijo, zakaj mora vse tako biti, in le na se gledajo.

3. *Nehvaležnost ljudi,* kateri dobrot ne pomnijo, ampak le težave čutijo. — Na tem sveti ni sladkote brez grenkote, ne veselja brez terpenja. „Ako pa dobro prejmemo iz roke Gospodove, kaj bi hudiga ne.“ O zlata beseda poterpežliveriga Joba! Reci ravno tak nezadovoljno družinče, kterimu ni kruh prav pečen, ne bob dosti zabelen. — Tako se potolažite nezadovoljni podložni i. t. d.

4. *Pohujšlivi izgledi;* en nezadovoljnež desetero gedernjačev naredi. Izberljiv hlapec žlico položi in noče jesti; hitro potegne družina za njim. — En besedlive v taberni pri vini celo sosesko nadraži. — Taki ljudje in pa kača v raji, ktera je perve stariše vkani. — Požarji so, ki ogenj v streho zadovoljnosti nosijo; — njih hudoben jezik je žereči vogel. — Skušnja uči, de med desetimi eniga ni, ki bi se po vsej pravici švaral. — Torej tudi Bog ne more vsem po volji storiti.

II. Ljuba zadovoljnost je drago blago, koje se ne da kupiti z zlatom ne srebrom, nego z modrostjo. — Ne najdeš nje na zlatem sedeži, ne na palici beraški, ampak le pri ljudeh:

1. *Kteri svoje poželenje v strahu imajo.* — Vsaka razvada je huda zvér; mora se na berzdah imeti. — Človek nerazvaven je z kosom zmesnega kruha bolj zadovoljn ko razvaven pri mastni pečenki — se kupice čerstve vode bolj razveseli, kakor požrešnik laškega vina. —

2. *Kteri previ dnosti božji vse izročé,* oni zadovoljno živijo. Bog daja slabo in lepo vreme — pošilja dobre in hude letine — pošle dobro, pa tudi hudo gosposko; las brez božjega vedenja iz naše

glave ne pade. „Njim, ki Boga ljubijo, vse reči v dobro izidejo.“ — Najmo Boga gospodariti!

3. *Kteri dobrote prejete hvaležno spoznajo*, in drugih ne zavidajo. — Milijonov je lahko nesrečnejih, ko mi. — Kar imamo je božji dar; — veliko jih je, koji še tega nimajo. „Kaj imaš, kar nisi prijel?“ — I. Kor. 4, 7.

4. *Zadovoljni so, ki ne pozabijo, da ni stanů, ne kraljestva na sveti brez križev in težav*, ne človeka, komur bi vse po volji bilo. „Eden drugega butaro nosite, in bote Kristusovo zapoved dopolnili.“ Gal. 6, 2.

5. *Kdor želi zadovoljn biti, naj minjočnost vsega časnega pred očmi ima*. Minule bodo tvoje dobrote; ne prevzemi se — minule bodo srote; ne obupaj! — Ako z Jezusom poterpimo, se bomo z njim veselili.

Konec. Mlad, bogaboječ mož je sklenil prav dobre volje živeti. Slišal je od otoka med morjem, na katerim ni potreba težko delati ne terpeti. Gre ga iskat. Pride na otok, kder so bili vsi blede ljudje od škodljive sape in pa slabe vode. To ni srečen kraj, je djal, kjer ni zdravja. Prepelja se na drug otok, najde rudeče, zdrave ljudi, pa vse razcukane. Tukaj je vbožstvo doma, je djal, in se na drug otok preselil. Na tretjim otoki so imeli veliko bogastva, pa vedno vojsko med seboj; veliko jezér ljudi je nedolžno smert storilo. Tudi tukaj ni srečno in zadovoljno živeti, je rekel, in je še celih sedem let po sveti zadovoljnosti iskal; pa v enim kraji najde preveliko vročino, v drugim prehudo zimo, tukaj potrese, tamo prehude viharje, v tim kraji veliko slepih, v drugim kruljevih ljudi! Zdaj mu še le na misel pride, da prave stanovitne sreče na tim sveti ni. Ne išče daleč zadovoljnosti po sveti, marveč v svojem serci; pobožno živi in sveto vmerje. — Le v Bogu je naša zadovoljnost — naša prava sreča v nébesih.

Veliko si ljudje želijo; jaz posebno tri reči, da bomo srečni in zadovoljni:

1. Bog daj gosposkam pravo keršansko modróst, ljudstvo prav vladiti;

2. Bog daj podložnim keršansko poterpežljivost, težave voljno nositi, brez kterih ne moremo biti;

3. Bog nam daj po tem revnim življenji svet raj; le tam bomo vse po volji imeli. Amen.

XIV. DRUGA PREDPOSTNA NEDELA.

Od božje besede.

Sejavec je šel sejati svoje seme. — Seme je božja beseda. Luk. 8, 5 — 11.

Svoje dni sim hodil morja gledat. — Gredoč sim prišel v žalosten Kras, v pravo kamnito morje. Po uri krog drevesa ne ugledaš, ne polja, ne trate zelene. Huda burja vse pobrusi — nar večje voze na cesti zverne: zvonovi od hudega vetra pojó. — Naj bi še toljko mernikov zernja razsjal, ne boš pešičke našel; seme pade na nerodovito zemljo. — Krasu podobno je terdovratno serce.

Premislujem pa naše srečne kraje, rodovito polje, senožeto zelene, sadunosnike cvetoče. Oh! naj bi, izdihnem, tudi naše serca ravno tak lepe — rodovite bile za besedo božjo!

Sejavec gre sjet vsako nedelo in svetek — seje seme božje besede od leta do leta; — ali veliko serc je kamnitemu Krasu podobnih:

I. Kteri božje besede ne poslušajo. —

II. Kteri božje besede ne ohranijo. — Kdor ima ušesa za poslušati, naj posluša!

I. Prelepo Jezus v denašnim sv. evangeliu čveterne poslušavce popiše. — Kaj pa tistim pové, kteri besede božje clo ne poslušajo? Kdor je iz Boga, božjo besedo posluša; za to nje vi ne poslušate, kër iz Boga niste. — Joan. 8, 47. In takih kristjanov je silo veliko:

I. *Iz napuha.* Mnogo jih misli, de jim potreba ni slišati božjih reči; posvetne kvante so jim na misli II. Tim: 4, 3. — Mnogim ni za Boga; dnar in pa bahuš sta njih bogova; za to božje nauke zamečujejo. — Veliko jih misli, de so se v šoli dovolj naučili; pa kaj de hitro pozabijo, in se poslednič še izpovedati prav ne vedó — ne sv. zakramente vredno prijeti. „Bog razodene preprostim in ponižnim, kar je prevzetim modrim skrito.“ — Veliko jih božjo besedo mudi iz posvetne lehkote, zavolj kakih posel. Oh moj Bog! kako lahko je ena sama pridga cena nebes, alj pekla za nas. Njo zamuditi, je izveličanje zgubiti. — Vsem takim velja, kar Kristus angelu Laodiceje pravi v skriv. razodetju 3. 15. —

2. *Iz duhofske lenobe;* pridga jim je predolga, h kerš. nauku predaleč — premerzlo i. t. d. — Podobni so trapastim devicam, ki

niso za olje skerbele. — Naj bi pridgar na mesto božje besede zlate alj pa sreberne krone sjal — pač bi ne mudili poberati. Beseda božja je pa drag zaklad, za kojega imamo vse dati. Mat. 13, 44. —

3. *Poslušati je velika dolžnost; Kristus nam je zapovedal:* namestnikom svojim oznanovati, ljudem poslušati. „Kdor vas posluša. Vera je iz poslušanja; Rim. 10, 19. Po tem toljko modrijanov sveto vero zgubi, ker celo leto božje besede ne sliši — neverne knige pa bere.

4. *Sveta katoliška cerkva zapoveduje božjo besedo poslušati; in njim v greh zarajta, ki brez pravega vzroka iz cerkve od pride gredo.*

5. *Božja beseda je vsem koristna, mnogoterim pa močno potrebna, (Psalm, 18, 8.) popraviti in doveršiti, kar smo se v šoli naučili — serce za posnemo keršanske pravice in resnice ogreti in oživeti.*

Dolžni smo božjo besedo poslušati drugim v lep izgled. Besede mičejo, izgledi vlečejo. Vidi sin očeta — hlapec gospodarja h keršanskemu nauku iti, hitro pojde za njim. — „Naj se sveti vaša luč pred ljudmi —“ Mat. 5, 16.

Besedo božjo še sploh pridno poslušamo; — ali njo pa tudi v serci ohranimo?

II. Božja beseda je čudni večerji podobna, ktere gosti jedila sodijo, pa ne zavžijejo in lačni svoj pot gredo. (Beri Apostolsko Hrano III. del, stran 75).

Veliko poslušitelov posluša pride in kerš. nauke, zaslišane hvali alj graja, pa hitro pozabi, v sercu ne ohrani, in svojega djanja po božjim nauki ne poravna. „Tak je človeku enak, kateri se v serkalu ogleduje; se ogleda, oberne in berž pozabi, kakšen je bil.“ Jakob 1, 23 — 24. — Kdor božje besede sad želi, mora:

1. *Pripravljeno serce imeti*, željno božjega nauka. „Ako ogenj napraviš, ni zadosti, da le luč imaš; potreba je tudi suhih derv. Hočes žeti, ni zadosti, da le naseješ, njiva mora rodovita biti.

De pridga hasne, ne leži le na pridgarju, ampak duše poslušitelov morjo pripravljene biti besedo božjo sprijeti.“ Sv. Klemen. Oh prinesite saj uka željno serce, lačno besede božje; tako bote nasiteni.

2. *Ponižno božjo besedo poslušati*, in na se — ne na druge obračati. Naj pridigje škof alj kaplan — ne govori iz svojega, ampak v imeni njega, ki ga je poslal. — Naj pridgarju sladko in gladko

beseda teče, alj preprosto od ust gre, beseda božja je. Naj bo posodva sreberna alj glinasta, de je le voda zdrava in čista. — Naj poslanik bo kakor rad, de nam le dober glas od dalnega doma prinese. Naj beseda božja reže alj hladi, prevdarimo, kaj nam veli, kako nas zadene. — Pobožno ženko so vprašali, kaj si je pridge zapomnilo? „Zadosti, je djala, de ne bom več grešila.“

3. Doma zaslišane nauke božje čedno povedati, otroci starišem, stariši otrokom, posebno varhom. „Imajo navado iz rožnega verta prinesiti kako violco alj drugo cvetlico dāmo, — nekteri vlomijo vejco s sadjem — drugi prinese svojim otrokom dragih jedil. Stori tudi ti tako, kedar iz cerkve prideš, prinesi svojim otrokam, možu in prijatlom opominov, kojih zaslišiš. Oni so več vredni kakor vse rože na verti — vse jedila na gostii. Te rože božjiga nauka se ne osiplejo, to sadje ne zgnije, te jedila se ne pokvarijo. Une prinesó kratko veselje, te pa dajo stanoviten haser.“ Sv. Krizostom. — Ne morem vam zadosti priporočiti, de božje nauke doma povete in svoje učite. — Sedajni časi so nevarni, vse polno nevé in krivovér. Satan vas hoče presejati, kakor pšenico. — Vaši očovi so vam izporočili svete vére neprecenliv zaklad; oh, skerbite, de ga zapustite neoskrunjeniga svojim mlajšem, — pripravljeni odgovor dati vsacemu, ki vas po zaupanji vpraša, ktero je u vas. I. Petr. 3, 15.

Konec. Sejavec je šel seme sejat — Jezus, nebeški učitel, na zemljo človeškega serca. — Sejavcov veliko jezerov gre lét neprenehama sjet seme božje besede — učiteli sv. katolske cérkve so. — Kde pa so ženice? — Angeli božji bodo prišli žet, ljuljko od pšenice odbrat. — Gospod ženicam poreče: „Zvežite plevel v snopiče, de se zažgé, pšenico pa spravite v moje žitnice — Oh skerbimo, de tudi mi dobra pšenica bomo!“ Amen.

TRETJA PREDPOSTNA NEDELA.

Od veselja in žalosti.

Glejte, gremo v Jeruzalem, in vse bo se dopolnilo, kar je od Sina človekovega pisano. Luk. 18, 31.

Dnevi veselja so zdaj; zdaj vidimo svate, zdaj slišimo raj. — Tudi nas vabijo ljudje z njimi dobre volje biti — „Veselite se z veselimi!“ Rim. 12, 15.

— Vsmileni Jezus pa v denašnim sv. evangelji svoje učence na terpenje povabi, rekoč: „Glejte, gremo gor v Jeruzalem — in sveta mati kat. cerkva tud nam veli v duhi v Jeruzalem, premišlovati Jezusovo terpenje in smert. — Kamo se hočemo podati?

I. *Vesetje počteno zavživati, pa terpenje ne pozabiti;*

II. *V terpenji ne obupati, ampak v svoje izveličanje obrniti.* — Bratje in sestre! veselite se z veselimi, jokajte z žalostnimi. Kako? Vam pokazati hočem.

I. Dober Bog je človeka za veselje stvaril; za to nam pravičnega veselja ne prepove. — „Veselite se v Gospodu, pravi sv. Pavl, in zopet vam rečem, razveselite se; pa vaša krotkost naj bo znana vsem ljudem.“ — Nespameten človek si je pa veselje v žalost premenil, in milijonov ljudi si še neprenehoma veselje greni. — De bi se nam taka ne godila, skerbimo:

1. *De ne bo naše veselje zdravju škodljivo*, skoz nezméro pri-jedi — pjači — rajanju alj na plesi, i. t. d. (Beri: Življenja srečen pot, stran 38. 46. 50. 57.)

2. *De ne bo izveličanju naše duše nevarno*, kakor so slabe tovaršije, gerdo znanje i. t. d. (Beri: Življenja srečen pot, stran 27. 32. 40. 44. 76.)

3. *Naše veselje naj bo Bogu v čast in hvalo*; naše pesmi spodobne, naši marni pošteni, po pameti naš smeh. — Slovincov veselice in zdravičke so večidel pobožne. (Poglej: Pesme Ahacelnove v Celovci 1838 stran 55. 59. 64. 67.)

De bi pa človek v sreči in veselji ne vprašal: Kdo je moj Bog? mu neskončno moder Bog med veselje tudi terpenje pošilja; v izveličanje si ga obrnimo!

II. Veselo in srečno so živeli učenci z Jezusom; tožilo se jim je njega ločiti se. — Za to jim je napovedal žalost in terpenje. „Glejte, gremo v Jeruzalem — Sin človekovi bo izdan, križan i. t. d. Kako milo se je učencom storilo to slovó! Ali Jezus jim pravi: Dobro je za vas, de od vas grem i. t. d. Vaša žalost se bo u veselje premenila.“ Jan. 16, 7. 20 — 22.

Tudi nam ne bo neprenehom sonce sjalo; ura žalosti in terpenja se nam bliža. — De nam v izveličanje bo:

1. *V sveto voljo božjo se podajmo.* Tako je storil Jezus na gori Oljki. — Tako so storili svetniki — tako vsak moder kristjan stori. (Beri: Evangelsko Hrano drugega natisa I. del, stran 201.)

2. Poterpimo voljno, kar nam Bog v našo poskušnjo pošle alj za pokoro, alj za večo popolnost in lepši venec v nebesih. „Blagor človeku, ki skušnjavo poterpi, — Jakob 1, 12. — Ni svetnika v nebesih, kateri bi ne bil hodil po stezi terpenja. — Kdor nevoljno terpi, ključ nebeški zamečuje; križ je ključ svetih nebes. „Tudi Kristus je moral terpeti, in tako v svojo čast iti.“ Luk. 24, 26.

3. Posvečujmo svoje terpenje Bogu v čast, in v izveličanje svoje duše skoz molitvo; ona je žlahno hladilo za ranjeno serce. „Je kdo žalosten, naj moli; veli sv. Jakob. — Se nam terpenje množi, izdihujmo: „Gospod, če nam terpenje množiš, pomnoži nam tudi potrpežljivost!“ Sv. Pij V. — Tako bo njim, ki Boga ljubijo, vse v dobro izišlo.

Konec. Veselje in žalost se menita kakor dan in noč. Ni ga pod soncem stanovitno srečniga. — Ne pozabimo u veselji terpenja, de nas sreča ne pohujša; tolažimo se v terpenji s prihodnim veseljem, de ne obupamo; za dežem vselej sonce pride, naj nas terpenje poboljša. — Skoraj se bo tud nam žalost u veselje premenila, in veselja našega nam nebo nihče vzel. Amen.

Dalje sledi.

B.

OGLEDALO

SLAVNIH DOMORODCOV

RAJNIM V HVALNI SPOMIN, ŽIVIM V ČEDNO POSNEMO.

Malo hudega so prenesli ali veliko dobrega bodo
prejeli; kajti Bog jih je skušal in sebe vredne
najšel.

Modr. 3, 5.

SLAVNI DOMODCOV

RAJINI V HVALNI SPOINI, NIN V ČEDNO POSRENO.

I. TOMAŽ KREN

SLAVNI LJUBLANSKI ŠKOF, STEBER KATOLŠKE VÈRE PO KRAJNSKIM IN ŠTAJERSKIM.

„Na svetu bote britkost imeli, pa zaupajte; jaz sim svet premagal,“ je Kristus za slovo svojim apostolom djal, in je lepo obljubo svojim namestnikom dopolnil: „Glejte! jaz sim z vami vse dni do konca sveta.“ — Priča te vesele resnice je pravovernim Slovincam življenje apostolskega moža Tomaža Krena, IX. škofa Ljublanskega, kojega navadna beseda je bila: Tomaž! se dela bojiš, poglej kaj dobiš. (Si taedet labor, aspice praemium.)

Kakor kužna bolezn je Lutra kriva véra v šestnajstim stoletji tudi po Krajskim in Štajarskim segala, se naj več gospode prijala, za gospodoj so mestlani in teržani, za njimi pa tudi preprosti ljudje po deželi potegnili, so sveto katolško véro zamečovali, veliko cerkev katoličanom posilim vzeli, altarje poderli, podobe svetnikov poterli in v Luterske tempelne premenili, alj si pa nove pozidali. Bila je velika zmešnjava po vsih krajih, pa tudi težava med ljudmi. Oče je imel drugo véro ko sin, sosed je soseda sovražil. Vse je bilo polno prepira; ljubiga mira ni bilo pri krivoveri in keršanska ljubezn je med kristjanami vmirala.

Kjer so ljudje spali, je prišel sovražnik in ljuljko krivevére med pšenico zdraviga nauka zasjal. Sila je bila velika, in potreba možev, koji bi zaspane ljudi izdramili iz njih pregrešnega spanja. Eden tih mož je bil slovit služavnik božji *Tomaž Kren*, IX. Ljublanski škof, katera škofija je tisti čas tud pet dehantij Celskega kroga na Štajarskim obsegla. Njega je dober Bog Slovincem dal, krivovéro med njimi potrebiti, pravo katolško pa oživeti. „Bratje! opomina sv. Pavl,

spomnite se svojih prepostavlenih, kateri so vam božjo besedo ozna-
novali; glejte konec njih življenja, in ravnajte po njih veri.“

Tomaž v Ljublani leta 1560 rojen, gosposkih, tode bogaboječih
starišev sin, je imel na Dunaji dobrega vujca, doktorja pravde, ki je
bistriga mladenča v Beči izšolati dal. Tomaž je izrastil u vučenosti
in u vsaki čednosti, ter si izvolil duhovski stan in sklenil serčen
vojšak Kristusov biti. — Pač dobro delo stori, kdor razumnega po-
božnega mladenča v šolo spravi, in mu po svoji moči izšolati se
pomore. Mladenčem, ki so za to, v duhovski stan pomagati je boljši
dobro delo, kakor nove cérkve zidati, posebno tam, kjer jih potreba
ni. H čemu nam bodo lepe cérkve, ako mašnikov pobožnih ne bo?
kakor se nam kaže.

Tistokrat je bila služba duhovska silo težavna. Ljudje nevedni
in le v posvetno zamišljeni, krivoverci serditi, gospoda zlo pokrivo-
verjena je katoličanske duhovne čertela in tudi preganjala, jim
prihodila jemavši. Naj boljši fare so tisti čas celo v nič prišle; veliko
njih še zdaj od tiste dobe slabo izhaja. Vse te in takih težav se ni
Tomaž plašil, je mašni stan srečno nastopil; in če ravno mlad, so
ga v šest in dvajsetim leti starosti korarja v Ljublani postavili, in mu
vkazali v stolni cerkvi svetiga Miklavža pridgovati, in popraviti, kar
je njegov sprednik, krivoverc, pokvaril in zapeljal ljudi. Tomaž
močen mož v besedi in v djanji, je oznanoval kakor mogočna trobenta
zdrav nauk, je trebil krivoverce, in svete čednosti sjal. Hitro so pri-
dniga delavca na polji Gospodovim stolniga dehanta povzdignili; in
ker je bil služavnik božji v malim zvest, so ga črez veliko postavili.
Škof Joan Tavčar je leta 1597 vmerl, in viši vojvod Ferdinand II.
je našega Tomaža Ljublanskega škofa izvolil in oklical. — Verli
mlad mož! bodi si stanu duhovskega alj deželskega, zvesto opravljaj
svoje dolžnosti tam, kamor te Bog po namestnikih svojih postavi.
Delaj in čakaj, dokler te dalej zakliče in ne posili se, kamor nisi
poklican. Komur se veliko zaupa, tudi njega velika rajtenga čaka.
Viši je stan, veči pomoči je nam od zgoraj potreba. Oče nebeški bo
pa njim dobriga Duha dal, ki ga za-nj prosijo, kakor Tomaž novo
izvoljen Ljublanski škof.

„Bogu in devici Mariji, veliki božji porodnici bodi hvala in čast!“
tako Tomaž piše. — „Gospod Jezus, izveličar naš in škof naših duš,
raz kteriga pomoči ni naše moči, naj mi svojega svetiga Duha gnado
podeli, de mi slabemu pomaga to veliko opravilo izgotoviti, naj skoz
svoje djanje in podučenje njegovi veči časti prav veliko hasnem

keršanskim dušam v izveličanje, in poslednič nebeško krono dosežem, ktera je njim obljubljena, koji do konca zvesti ostanejo. Amen.“ Kar je mlad škof prosil, mu je Bog dal, serčnost, modrost in stanovitnost. Bil je steber katolške vére, kladvo krivovérstva.

Viši vajvoda Ferdinand je Tomaža postavil svojega deželskega zaupnika (komisarja) in mu dal oblast krivoverske besedune iz dežele počediti. V treh dneh so se morli iz dežele pobrati, kakor jim je viši vajvoda vказal. Šterti dan po tem gre z procesjo v Špitalsko cérkvo svete Elizabete, ktero so si Lutrani bili v Ljublani osvojili, očisti vežo božjo z posvečenoj vodoj, sveto mašo služi in cérkvo zopet katoličanom pridobi.

Krivoverce sovražiti in priganjati jih bi ne bilo prav, tudi oni so otroci božji, to de v zmotah in na krivih potih so. Pa njih zapelivih naukov se imamo skerbno varvati, takim krivovernim ljudem stanovitnega sela med nami ne dati, in si vse prizadeti v hoga krivovérne ljudi, kteri v zmotah vére tičijo, skoz dela milosti za resnico giniti, skoz poduk prepričati in jih na stezo resnice in pravice poverniti, kakor škof Tomaž. Vzel je ljudem krivoverske bukve, z kterimi so jih krivi učitelji motili, jim je dal novo natisnen evangelj v roke, in je tako čerstvo pridgval, de so se Ljublancani večidel k pravi katolški cérkvi povernili. Potem je tudi iz Krajna, Kamnika, Radolce in iz drugih krajev Lutersko véro potrebil, in je pisal papežu Klemenu VIII. „Težko in pa nevarno delo poobhervitve k katolški véri po vsem Krajskim in Štajarskim do Drave sim za toliko rajši prevzel, ker sim priložnost dobil po nagibu svetiga Duha apostolsko orožje nad puntarske, hudobne Lutrane obherviti.“ V kratkim je nad 41000 duš pravi katolški cérkvi pridobil. Kakšno orožje pa je to bilo? Molitva in pa beseda božja. Molitva serce pomoči in izrahla, de se ga božja beseda prime, poduk obséje in gnada božja pa rodovitno stori.

Čudo veliko lepega in dobrega en sam mož po volji božji naredi, kteri veliko dela, pa malo tožuje, se sam trudi in na druge ljudi ne zanaša. Tako je serčen, nevtrudliv škof naj prvič Ljublano, za tem pa tudi drugo Krajnsko premenil, in leta 1601 zopet na telovo v Ljublani lepo procesjo imel, koje že veliko let zavolj sovražnih krivovércov niso imeli. Vsa Ljublana bila je pražno oblečena, vse ulice bile so v zelenji, vse okna čedno pogernjene, na kterih so svete podobe stale in pa sveče gorele. Veselo so topovi gromeli, in Gospodov dan daleč po deželi oznanovali, petje in godba se je z glasovi zvonov družila, povelicati presveto obhajilo

Jezusove ljubezni. — Vesela spomlad (vigred) novo oživilene svete katolske vére po dolgočasni zimi merzlega krivovérstva bila je ta lepa procesja. Ljublančani so spoznali, kaj lepiga, kaj božjega katoličanstvo ima, in so živo občutili, kaj sveta katolska cerkev velja. — Katoličani! pogledjte, in povzdignite svoje glave. —

Serčen škof Tomaž pa ni samo skerbel za poglobitno mesto svoje dežele; na vse kraje gleda dober pastir, in hiti odpodit volke od čede Kristusove, nevedne podučit in slabovérne poterdit skoz gnado svetih zakramentov, ter se ne boji nevarnosti, ne težav. Tako pride eno jutro na spodnim Krajskim do grada, v katerim je Lutran gospodaril. Blizo grada je cérkev bila, ktero so krivovérniki katoličanom vzeli. Hoče njo za katolsko véro pozadobiti; pa krivérski kmetje njo z orožjem branijo, in Lutranski učitel v cerkvi uči. Škof Tomaž brez strahu po sredi med njimi v cérkvo stopi, krivérskega pridgarja izžene, posveti cérkvo zopet za službo božjo, služi sveto mašo in pridigje. Po tem objíse vse okoljne podružence, mašuje in uči po hribih in dolinah, in se gostokrat še le na večer obtéši, z svojim mojstram rekoč: „Moj živež je, de dopolnim voljo njega, ki me je poslal.“ — Veliko dni ni od jutra do štirih popoldné svoje škofove obleke izslekel, ampak po sveti maši in pridgi je zakrament svete birme vérnim delil, in še le po večernicah k mizi sedel, in imel kratko kosilo in pa večérjo ob enim. Po pravici so torej Tomaža vsi véрни katoličani družiga apostola Krajske dežele imeli. Pa tudi po Štajarskim je skerbel za pravo véro in za lepoto katolske cérkve apostolski mož.

Lepe cérkve so žive vére očitna priča, zakaj pravoverni kristjani ne dajo, de bi njih Gospod Jezus Kristus u vmazani hiši v presvetim rešnim Telesu per njih prebival. Za to je Tomaž škof za ozaljšanje cérkvi posebno skerbel. Dal je stolno cérkvo svetiga Miklavža ponoviti, velki altar narediti, in v kori čeden tlak iz rezaniga kamnja položiti. Ravno tak je dal cerkvo v gornim Gradi in več drugih po njegovi škofii okinčiti. Samo v leti 1611 je tri jezere goldinarjev za ozaljšanje cérkvi izdajal, in skerbel za lepo opravo službe božje. Tudi za mlade duhovne je imel skerb, de so se imeli v Ljublani, v Gradci in na Dunaji šolati začém. — Tako zvest in dober hlapec Gospodov, ki pet talentov dobi, drugih pet po svoji moči pridobiti jiše. Kdor le dva talenta ima, naj ne mudi za dva dobrega storiti. Pa tudi on, ki samo eniga prejme, ga ne smé zakopati. Bog hoče delavce v svoj vinograd, ki storijo kar

premorojo za nebeško kraljestvo. — Kakovo je naše storilo — tako bo tudi plačilo.

Ko je sveta katoliška véra po Nemškim skoz Lutrove zmote zlo onemagala, in tudi v Slovenske kraje silila, so Slovenci po veselih homcih in visokih gorah veliko belih cerkvi pozidali, svojo pravo véro oživeti in pomotenimu svetu očitno pokazati, komu vérjejo, koga jišejo in kamo gredó.

Gorskih cerkvi ena nar. viših in imenitnejših je c rkva svete *Uršule*, na *Plešivcu*, 958 se enov visoki gori med Koroškim in  tajarskim. Iz te visoke gore gledaš po širokim Krajske hribe, Koroške planine in doline,  tajarske gorice in ravnine kakor daleč oko donese. Velik svet človeku pred nogami leži, lekho se duh h nebesam povzdiguje, in človek tukaj prav za prav spozna, de ni na tim sveti doma, ampak v nebesih. Na tej visoki gori so leta 1570 gorjanci začeli c rkvo zidati; pa so hitro onemogli, ker niso vladarja, ne pooblastenja od svete katoliške c rkve imeli. Sveto eljn  kof Tomaž to zvedeti, pride v Dobernov s na Koroško k novi maši Boštjana Kebelna, stariga znanca in prijatla. Od undod se poverne v svojo škofijo in pride na goro Ple ivsko v leti 1601 nove c rkve za etvo pogledat. Bilo je kamnja veliko, lesa in druge priprave, tudi zida nekajko, to de nobene prave obleke.  kof pošle iz Ljublane zidarskega mojstra, koji se je dela čerstvo prijel; tudi dobrotniki in sosedje so prav radi pomogli; in kaj vse združena mo  ne stori! Na stermi, goli glavi Plešivca veliko c rkvo sveti Ur li postavi, veličasten tabor svete katoliške c rkve. Sercu, ktiro Boga prav ljubi, njemu ni nobena gora previsoka, nobeno delo pretežko; ljubezn je močnejši ko smert.

Leta 1602 pride  kof Tomaž vdru i  na Goro, in posveti v nedelo po veliki Gospojnici veliki altar v čast Bogu, sveti devici in mu enici Ur uli in njenim tovaršicam, pa tudi dva stranska altarja svete Trojice in Marije device; po tem jih več jezer birma. Opravilo je bilo od osmih zjutraj do štirih po poldn . Po večernicah  e le pri bli nim gorjancu Ple iv niku Florjanu, ki je bil dober, pobožen mo , in pa gorske c rkve poseben dobrotnik, kosilo ima. Sedem let poznej so gorjanci škofa Tomaža v tretjič naprosili, de jim je štiri druge altarje v tej c rkvi posvetil. Od tiste dobe se je bo  i pot na to goro  e le prav veselo vnel. Iz pod Junske doline, in iz Ptujске ravnine, kakor iz bli nih in daljnih krajev grejo ljudje na to višavo Boga in devico sveto Ur ulo  astit. In kdo jim bo branil? Saj je tudi Mojzes

pred svojo smertjo na verh gore Nebo izlezil, obljubleno deželo pogledat, ktero je Bog njegovimu ljudstvu dal. Abraham je na gori Morii Bogu dar pokoršine opravil, Kristus je na goro šel in celo noč v sveti samoti premolil, se je na gori pred svojimi tremi učenci po nebeško premenil, je na gori za nas terpel in vmerl, je poslednič na oljski Gori v nebesa šel tudi nam prostor pripraviti; kaj bi tudi mi za njim ne hodili? Ako pa gremo na božjo pot, ne hodimo Bogu na pot, drugim v pohujšanje, sebi pa v pogubljenje.

Kakor veliko je bilo serčnega škofa Tomaža prizadevanje sveto katoliško vero oživeti in potrebiti zel krivoverstva, toljko serdito je bilo tudi sovraštvo krivovercev do serčnega moža. V Ljublani je kriverska gospoda nad njega segla, in ga oblegla v njegovim lastnim poslopi; ali Dobrovljani, serčni kmetje iz Dobrove in okrajn pridejo, gospodo razženó in oprostijo svojega dobrega pastirja. Póvsodi so jiskali Lutrani Tomaža nadlegvati; alj božji mož se jim ni dal motiti, ne muditi, marveč jih je neprenehama premagoval rekoč: „Jaz hočem, dokler je božja volja, v tim težavnim škofijskim opravili stanoviten ostati, naj se me moji zoperniki lotijo, kakor hočejo. Prosite Boga zame, naj mi kakor do zdaj moje sovražnike srečno premagati da, oni, ki mi več z svojem sovraštvom, kakor pa z priljudnostjo pomagajo. Nikaj storil ne bom, kar moje meso in kerv poželji, in bi zoper Boga in mojo vest bilo.“ Tako piše Tomaž Ljublanskimu proštu leta 1605, ter ga opominja, naj serčno napreduje obdelovati vinograd Gospod Boga Sabaot; in Bog, ki mu je to opravilo izročil, mu bo tudi moč in serce dal.“ — Bog daj tudi v sedajnih časih pravo serce katoličanom vsem sploh, posebno pa njih pastirjem, de bi se ljutih sovražnikov vére kar ne zbali, kateri hodijo scer v ovčjih oblačilah, pa so znotraj zgrablivi volki. Vojsak, ki se pred sovražnikom trese, bo lahko premagan; hitro tudi katoličan zapeljan, koji se zasmehavcev vére boji. Le serce veljá!

Lepo katoliško serce pa ne skerbi le za svoj dom; po vsem sveti želi božjo čast povišati, ljudem pa srečo in izveličanje pomnožiti, kakor od škofa Tomaža beremo. V leti 1601 ga povabijo v Zagreb na posvetitvo novega škofa. Zagrebški korarji Tomaža na Tursko mejo spremijo v Sisek in Petrino pogledat. V Petrinji niso Graničarji cérkve imeli, in Tomaž jim obljubi na svoje troške novo cérkvo postaviti. Petrinci se čudijo njegovi obljubi, ker v njih krajih ni bilo kamnja, ne lesa lahko dobiti. Škof jim pa reče, naj se le na njega zanesó, de bodo cerkvo dobili. Ko v gorni Grad domu pride, da

čedno leseno cérkvo narediti, po tem pa brune na flose naložiti, po Savinji v Savo, in po Savi v Petrinjo peljati. Za flosarji, kateri so cérkvo peljali, pošle stenarjev (cimpermanov) in drugih rokodelov, ki so v Petrinji cérkvo čedno zistavili. Pošle jim tudi zvon, in druge cerkvene priprave. Poslednič jim od višivajvoda še kaplana izprosi in z prežvitkom previdi, de v novi cérkvi stanovitno službo božjo imajo. — Kako lepo in pa čudno je to! — Nova cérkev po vodi priplava, in z njo naj veči dobrota na sveti. Tako znajdena je kersanska ljubezn ljudem pomagati.

Tabri katolske cérkve so samostani (kloštri); za to sovražniki vselej nar poprej nad nje sežejo, in menihe preženó, ker hočejo sveto véro zatreti. So samostani prazni, po tem po samim nad druge duhovne, in poslednič nad vérne vderó. Katolški véri stanovitnost v svoji škofiji dati je Tomaž, previden škof, posebno učene in pobožne menihe družbe Jezusove veliko obrajal, jim je pomagal lepo cérkvo svetiga *Jakoba* postaviti, ktero jim je v leti 1615 posvetil, in veliko dobrega storil. — On je *Kapucinarje* v Ljublano zaklical, jim samostan oskerbel, in novo cérkvo v leti 1608 slovesno posvetil. Iz cele Ljublanske škofije so prišli fajmoštri na posvečitvo. Bilo je nad pet sto banderov in pa nad dvajset jezerov katoličanov per tim častitim opravili. Tudi v *Celi je Kapucinarjam* 14. listopada 1615 cérkvo miloserčen škof Tomaž posvetil.

Vsak pravovern katoličan *Marijo* v posebni časti ima; kakor njo vsi krivovérce zamečujajo. Pravó poštvanje *Marije* je gotovo znamnje pravega katoličana. Uveliki časti je *Marijo* tudi škof *Tomaž* imel, in je lepo, slovito cérkvo *Marijuno Naceret*, na veselim griči v gorni Savinski dolini blizo *Mozirja* nad *Verbovcam* postavil. V leti 1624 na svete *Ane* dan je prvi kamen za *Nacaretansko* kapelo položil. V štirih letih so jo dodelali, in v leti 1628 slovesno posvetili. Poznej je bila razširana in z samostanam obdana. Kakor nevesta *Gospodova* gleda lepa *Nacaretanska* cérkev z dvema turnama po gorni Savinski dolini, in vabi pravovérne kristjane v hišo božje *Mater*e. Od vsih krajev hitijo v *Nacaret* na božji pot. Veliko jezer žalostnih je najdljo svoj točž, veliko jezer grešnikov svoj dušen mir, in veliko sto tavžent revnih svojo pomoč v tej sloviti veži božji, ktero je škof *Tomaž Bogu* in *Marije* v čast, vérnim pa v izveličanje postavil. — Tako ljudje pomerjejo, njih lepe dela pa ostanejo, in njih zaslužilo za njimi u večnost gre.

Dober gospodar pa tudi za svoje nastopnike skerbi, ter jim ne

zapravi kar je ed prednikov prijel, marveč po svoji moči pomnoži, kakor naš skerben škof Tomaž. On je zastavleno grašino *Goričanje* zopet rešil in dolge poplačal, je *Verbovec*, grad pod Nacaretam za 14000 goldinarjev kupil, in svojim naslednikom izporočil za duhovske potrebe Ljublanske škofije. Pač lep izgled vsem duhovnim cerkveno blago varvati, ne pozapraviti; cerkve in vboge ne pa žlahti in druge z njim bogatiti. Duhovsko blago sliši cerkvi in pa vbogim; le fretji del premoženja se po stari cerkveni pravici potrebni žlahti izporoči.

Bo kdo vprašal, od kodi je Tomaž škof toljko vzel, cerkve zidati, samostane staviti, vbogim pomagati in še svojim naslednikom toljko zapustiti? Imel je zlato žilo, milošno, ktero nam Jezus pri svetim Lukežu pokaže rekoč: „Dajte in se vam bo dalo, dobro natlačeno in natreseno, clo zverhano mero vam bodo dali u vaše naročje. Z kakoj méro namreč bote merili, z tako se vam bo odmerjalo.“ Škof Tomaž je obilno debriga storil, in dober Bog mu stotero povernil. Dober človek več ko da, več ima na tim in na unim sveti.

Teža let in pa sivi lasje so nevtrudliva Tomaža objiskali. Zvest delave u vinogradu Gospodovim ni poprej delati henjal, dokler ga ni Gospod iz dela na plačilo poklical. V tih gorogranski dolini je svoje posledne dni preživel, in svoje delavno življenje 10. Svičana 1630 sklenil v sedemdesetim letu svoje starosti. V tim tihim kraji počiva od svojega truda, in njegove dela gredó za njim. Kar je naj raj govoril (besedo: Si taedet labor, aspice praeium—Tomaš, se bojiš? Poglej, kaj dobiš) je tudi storil; zaupajmo, de je velik imenovan v nebeškim kraljestvi.

III.

ANTON BIZJAK,

ZVEST IN DOBER DUHOVSKI PASTIR LAVANTINSKE ŠKOFIJE.

Blagor možu, ki je brez madeža najden, kateri ni hodil za zlatom, se na dnar in zaklade ni zanašal; kdo je on in hvalili ga bomo? zakaj

on je storil v svojim življenji čudne reči. " Po takim možu vpraša sv. Duh v bukvah modrega Siracida, in od tacega moža naj letašne Drebtince kaj povedó. Bili so ovaki mož rajni gospod *Anton Bizjak* spomina vredni fajmošter pri *svetim Martini v Pohorjih*, pravi mož po volji božji, skerbni in zvest pastir svoje črede, in pa dober oče svojih farmanov.

Krajnski rojak iz lepe Lipave doma, prebrisane glave in pa žlahniga serca so bili. Bog je videl mladenčca zalega pricveteti kakor žlahno rožico za germom, ki z svojim duhom po celi okoljci lepo diši. Zaklical je mladega delavca v svoj vinograd, kakor skerbni hišni oče dobre služavnike jiše; žali božje! de jih je malo takih, kakor so bili rajni Bizjak Anton. Izšolali so se v Ljublani in v Gorici, v katerim mestu so bili mašnik posvečen.

Lepo je gledati verta, v katerim dišočih vertnic veliko cveti; ženin skerbno tak vert pojiše, in si dišečo vertnico vterga, ter jo svoji zaročeni nevesti v nederje da. Še lepši je čuti od imenitne, poštene soseske alj srenje, v kateri zali mladenčci prirastejo, se v šolo podajo in kakor dišeče rože polni pravih vednost in keršanskih čednost izšolajo se. Tako sosesko tudi nebeški ženin rad objiše; zdaj eniga in družega rojaka izvoli kakor žlahno cvetočo rožo, ter ga svoji nevesti, sveti cerkvi za pastirja da, naj ji služi z duhom keršanske pravice in resnice. Srečen kraj, koji takih domorodcov ima. Oni so dragi bizeri slavne krone kraja svojega, vredni, de jih hvalimo.

V tistih časih ko so rajni Bizjak novo mašo služili, so bili večí del vsi krajikrog Drave in Dravine, po Savi in po Savini posebno na Štajarskim pod Goriško nadškofijo, ki je slavna hčer nekdanje Oglejske velike škofije. Iz laške Gorice so tudi poslali mladega mašnika gospod Antona narprej v Rogatec za kaplana, kder so sedem let zvesto služili. Iz Rogateca so jih predstavili v Bistrico, in po tem v Studenice k nonam za spovednika.

Studeniški samostan v polnočnim znožji košatega Boča je bil svoje dni čedno pribežališče deklicam, ki so nevarn svet zapustivši po redi svetiga Dominika žvele, Bogu služile, za žensko mladino šolo imele, delale drage cerkvene reči; in kajti so bile premožne, so tudi veliko dobrega celi soseski, posebno pa cerkvam storile. Imele so več župnij alj far krog Bistrice in na Ptujskim polji v svojem oskerblenji, in med njimi staro, imenitno faro svetiga Martina v Pohorjih, na visokim, vetrovnim in tudi merzlim kraji. In ko je

bila ta župnija (fara) v leti 1777 vdova, so ji dali gospod Antona Bizjaka pastirja. Ker so bili služavnik v malim zvest, so jih črez veliko postavili.

Duhovska služba po visokih planinah je težavna, posebno po zimi, kedar sneg vse pote zamete, in zameti nanese kakor hiše visoke. Je sneg zapadil, mora gostokrat po pet mož do bolnika gaz delati; ako sneg derži, je potreba kerple na noge privezati; pa tudi krampiželjne na pete djati, kedar voda po zimi kipi. Zjutraj se na spoved alj obhajilo gre, in še le u večerko alj v mrak k domu pride. En sam tak pot v planini človeka huje izpeha, kakor v ravni tri dni hoda. Potreba je kosček kruha v žep djati; in če na gazi v planini komu hudo pride, in koga slabost objide, hitro kruha pri-grizniti, de slabota prejde, in človek v snegu ne obleži. Tako težkočno službo so si gospod Anton Bizjak izvolili, de so ravno visoko učen gospod in pa pridgar posebno dober bili, ter clo lahko pri-ložneji službo dobili. Zvest služavnik Kristusov pa niso svoje lege, marveč lego Kristusovo jiskali, in ona je bila terd križ. Čuli so nasledvave Jezusov vabiti svojega božjega mojstra: „Kdor hoče za menoj priti, naj sam sebe zatajivši svoj križ zadene, in hodi za meno.“ So pa tudi terdno zaupali, de komur Gospod službo da, njemu bo tudi moč dal, ki mu je potrebna prav veliko dobriga storiti, kakor našemu gospod Antonu.

Priden delavec jiše dela, ne pa pokoja, gleda na poslo poprej ko pa na plačilo. Intak delavec je vreden dvoje mezde. Gospod Bizjak so najdlji staro cêrkvo clo zapušeno, faroža pa toljko kakor nobeniga. Lotili so se dela, in farmani so jim lepo pomagali. Pozidali so novo župnijo (farož), predelali cêrkvo, in vse altarje popravili. — Srečna fara, koja ima skerbnege gospodarja, ako rada vboga, in pa fajmoštru lepo pomaga. Taki pošteni fari se hitro dobro pozna; pa tudi lahko na cêrkvi in faroškim stanovji vidiš, kaj farmani in njih vladarji velajo. Fara (farna cerkev, prebivališe duhovnikov in pa šola) je serce vse farne srenje (gmajne). Je serce slabo, tudi vse drugo po navadi veliko vredno ni. Skoraj bi rekel zanikarnim farmanam in njih neskerbnim vladarjem, kar sv. Pavl vsem hišnim poglavarjem veli: „Kdor sa svoje domače ne skerbi, je vero zatajil in ni boljši, kaj, hujsi je od nevernika.“ Farna cêrkev in stanovje njeno je cele fare pravi dom, na katerim jih je mati katolška cêrkev prerodila, na katerim bodo počivali za prihodno življenje.

Kdor rad vbogajime daja, njemu tudi Bog srečo da. Vse takimu

zda, in radodarniku en krajcer več pomaga, kakor sko pimn bogatinu deset. Dober in skerbni fajmošter so cerkvi drage oblačila omislili; lepe zvone kupili, pa tudi vbogim po planinah veliko dobriga storili. Pridni farmani so jim po svoji moči voljno pomagali; in kedar so vse lepo k božji časti preskerbeli, so več premoženja imeli kakor poprej; nobeden ni pogrešal, kar je cerkvi vbogajime dal. „Dajte, veli Jezus, in dalo se vam bo.“ Sreča le dobre ljudi rada ima, skope stiskavce ona beži. — Veliko veselje so imeli fajmošter in cela srenja svetega Martina z predelanoj in krasno ponovlenoj cerkvoj. Verh tega veselja so jim Lavantinski knezo-škof Leopold naredili, ter jim cerkvo 3. Kimovca v leti 1810 posvetili, čedno nevesto nebeškemu ženinu.

Dobrotliv mož pa ne skerbi le za svoj lasten dem; celo sosesko na skerbi ima, in za čedno pripravo občestva rad da, koljkor premore. Tudi častit fajmošter Anton Bizjak svoje škofije niso brez dara pustili, ter izročili svojemu škofu drag srebren kelh 102 lotov težek, kojega bila Avstrijska nadvojvodinja Marjana svetimu Alojzju v čast leta 1755 podarila. Fajmošter so ga kupili, leta 1809 rešili in na vselej onimu škofu izporočili, pod kateriga pastirskoj oblasti župnija alj fara svetiga Martina bo. Tega zaliga kelha, ki je z več ko nad tri sto žlahtnimi kameni okinčan, se še neprenehama Lavantinski škofje per vsih slovesnih kronanih mašah poslužijo.

Kaj pa bi zlati kelhi pastirjem pomagali, ako bi bila njih čreda lesena? Le slaba hvala bi dušnemu pastirju lepa cerkev bila, če bi farmanov zadržuje gerdo, nekeršansko bilo. Nevtruden fajmošter so si torej vse prizadeli svojo ljudstvo v keršanskih naukih dobro podučiti in v sveti čednosti vterditi. Posebno so svojim vérnim premišlovanje terpenja Kristusovega priporočali, in so v postnim časi za vsak petek posebno pobožnost alj andoht utemelili, naj bi se véрни učili po stopinjah Jezusovih hoditi, iz ljubezni do njega vse voljno poterpeti, kakor je Izveličar naš iz ljubezni do nas terpel in vmerl. Napravili so po cerkvi križev pot in Pohorjancam priložnost dali to pobožno opravilo vsako nedelo in zapovedan praznik v domači cerkvi obhajati. Tako so bili previdni pastir hišnemu gospodarju podobni, ki iz svojega zaklada staro in novo prinese, in svojim vse preskerbi, kar jim k izveličanju potrebnega in koristniga vidi. Ni jim bilo predragega, ne pretežavnega za božjo čast in k izveličanju njim izročenih duš. „Pač so tak duhovski pastir zvest in moder hlapec Gospodov, ki da svojim domačim pravo méro ob svojim časi.“ In kdor ostane svoji čredi tako do konca zvest, kakor Anton Bizjak svoji fari, bo izveličan.“

Posluj je marlivega pastirja zapušati jel, lasje so jim izpadali, in teža let jih je močno tlačiti začela. Še eno slovesno obhajilo so želeli včakati, svoje druge nove maše, naj bi jim in celi fari bila vesela duhovska posledna večerja. Ravno na veliko Križevo (vnebohod Jezusov) tretjega majnika 1816 so petdeseto leto svoje duhovske službe dopolnili. Kakor stari Mojzes izvoleno ljudstvo pred svojo smertjo, so fajmošter svojo ljubo čredo v hišo božjo pozvali, vzeli od svojih slovó in so jim za posledno izporočilo sami na svoji drugi novi maši slovesno pridgo povedali, ktera zasluži, de njo beremo, posnemamo kar je po naših pravičnih mislih, pa tudi popravimo, kar bi se nam bolje zdelo. Tako le se bere.

„Stepil je na visoko, izpeljal jetaške in je ljudem darove dal.“ Efež 4, 8.

Danes po pravici celo keršanstvo na zemlji in vsi angeli v nebesih posebno veselje obhajajo, zakaj danes je naš Gospod na visoko stopil, vsem veliko sto let pred peklam zapertim pravičnim dušam sveto nebo odperl, in je tiste z seboj pred obličje svojega nebeškiga Očeta peljal, je svojo za nas sprieto človeško naturo u večno življenje prestavil in nam ravno skuz to zaupanje dal, de bomo tud mi enkrat skuz njegovo moč z svojem truplom, ktero zdaj imamo, k njemu v nebesa prestavljeni, njegove božje nature deležni, z njim vekomaj nevmerjoči živeli. Vse to nas k današnjemu veselju prelepo vabi.

Ravno ta Gospod, katerim je dana vsa oblast na nebi kakor na zemlji, on ki vse nebeške zaklade bogastva ima, je veliko darov ljudem dal, in nam dobrotnika svetiga Duha na svet poslal. Tudi meni je dober Bog posebno veliko svojih darov dal, katerih nisim zamudil. Dal mi je veliko let doživeti. V sredi med vami sim se pri altarju in v drugih božjih opravilah postaral tako, de danes petdeseto leto svojega posvečenja za mašnika z vami, preljubi moji farmani, veselo obhajam, in drugo sveto novo mašo služim, ter besede, ktire je nekđaj Kristus Caheju govoril, zlobno ponovim: Danes je tej hiši, moji nevesti, vaši materi farni cerkvi svetiga Martina izveličanje došlo, *sreca druge svete nove maše*, ktire za našega pomnenja ta poštena fara še nikolj ni imela. — Od lete moje in vaše s.e.e bom jaz govoril, vi pa mene zvesto poslušajte. **Bodite pripravljeni!**

DOPRIČVANJE.

Častito obhajanje svoje druge nove maše začnem z besedami sv. Pavla apostelna na Timoteja I. 1. „Kralju večnosti, nevmerjočimu, nevidnimu, samimu Bogu bodi čast in hvala na vse večne čase,“ de je mene, ne po mojem zasluženju, temuč po svoji milosti že pred 73. letmi na svetlobo tiga sveta postavil, me k svetimu kerstu primesti, katoliškim kristjanom prišteti dal, in me z lučjo svoje gnade in prave vére razsvetil. Dar vére, kteriga nas vsak ima, je gotovo velik dar božji. Za dar vére je nas sledni dolžen Bogu hvalen biti, in spoznati z Davidam rekoč: „Tvoja desna roka, o Gospod, je mene pri svetim kerstu povzdignula.“ – Bog je meni poleg dara vére še drugi velik dar dal, ko je mene pred petdesetmi letami mašnika izvolil in posvetil. Vselej sim službo mašnika z veseljem opravljal, pa dočakati maštva petdeseto leto si nisim zavolj svojega sredniga zdravja nikolj upanja delal. Moje leta življenja in maštva so le božji dar.

Bog je na me pogledal, me je k vam poslal; in že teče štirideseto leto, kar je meni skerb za vaše duše k timu cilu in koncu naložil, de bi majhnim in potrebnim krub izveličanja lomil, nevedne prav učil, žalostne tolažil, omival kar je na vesti vmazanega, zacelil kar je ranjeniga, ozdravil kar je boleniga, poterpežljivo storil, kar je ojstrega, in vam vsem z naukam in zadržanjem pot k nebesam kazal.

Preserčne duše! ako so vam moje duhovske opravila ušeče bile, če ste imeli nad njimi dopadenje, ne meni, ne meni, temuč Bogu hvalo dajte; zakej: „Ne on ki sadi, ne kdor rosi, temuč Bog kteri izrasek daja, je hvale vreden.“ Tako je Kristus svoje apostelne za ljubo imel, ter njih zagotovil rekoč: Vi ste moji prijatelji, jih prej de je v nebesa šel z povzdignenimi rokami požegnal; oni so po sveti šli pridgvat in kerstit; pa Gospod, pričuje sv. Marka, je z njimi delal in poterdoval besedo. Tudi mene je Bog za ljubo imel, ko me je k vam poslal, tudi sim bil v svojih naukih pri vas vselej srečen; pa le Gospod je moja besedo, ktera je okolj štirideset let iz mojih ust u vaše ušesa in serca tekla, poterdoval, ji je dal moč in izrasek, de se je vaših sere kakor dobre zemlje prijela, in sad keršanskiga zadržanja obrodila. Za to ne meni, ne meni, temuč Bogu sliši čast in hvala, ki mu dopade v sredi med vami, kakor med svojim ljudstvom stanovati. Vi pak še tudi za naprej besedo božjo radi poslušajte in se tiste zvesto deržite.

Od sreče, katero sim te leta per cérkvi z vami imel, nočem veliko govoriti. Saj vi sami veste, kake temne, mrtvaške altarje sim najšel; zdaj pa pogledjte, kako je ta cérkev z božjo, vašo in mojo pomočjo čedno in spodobno olepšana. Mašni plajši bili so vbožni; en sam za praznike vreden; zdaj jih imamo toljko lepih in dragih, de malokder tak. Tudi milostiv škof in first (knez) so pri objiskanju in posvečenju te cérkve nad njimi dopadenje skazali. Mežnarska in kaplanijska hiša, večidel z mojimi dnarji postavljena, očitno priča, de sim per zidanji tiste srečo imel. Še lepši bo vaš veliki farni zvon, h katerimu sim v dobrih zlatih in srebernih dnarjih en tavžent rajnišev dal, po vaših gorah in grabnih glasil, de sim pri vas srečen bil. Ta veliki 24 Ct težek zvon je vas vseh farmanov svetiga Martina. Varjite zvon tako skerbno kakor svoje lastno blago. Želim naj bi ta zvon Bogu k časti, vam pa h veselju in tolaženju nekoljko sto in sto let srečno pel. Vaša je tudi sreberna monštranca, katero ste z srebernimi dnarmi k božji časti rešili.

Meni je tudi per mojim gospodarstvu sreča dobra bila, dala meni in mojim služevnim kruha dovolj. — Od kodi pa je meni vsa ta sreča prišla? Najte de svoje oči v nebesa povzdignem in spoznam z psalmistam Davidam: „V tvoji roki, o Gospod, je vsa naša sreča;“ iz nebes, od Boga prava sreča pride. Tisti Gospod Jezus Kristus, kateri je danes v nebesa šel, je poprej svoje roke povzdignil, in svoje apostelne z drugimi na oljski Gori pričjočimi požegnal (blagoslovil), ravno tisti Gospod je tudi mene in moje ljube farmanc požegnal, de smo se v miru lepo zastopili, svoje dolžnosti zvesto dopolnili, in toljko let srečno skupej doživeli.

Zakaj pa je dober Bog mene in vas tak milostivo požegnal? Kako umetnost (kunšt) sim jaz imel? Ne bom vam te umetnosti skrival. Zapomnite! Kedar sim 13. dan Aprila 1777 to faro v svojo skreb prevzel in k vam prišel, ali sim morebit precej v faro šel? Ne; ampak gredoč memo farofa sim se po stezi v cérkvo podal. Moj prvi pot je bil v cérkvo, kjer sim Boga molil, in klečé prosil, de bi me požegnal; naj bi Bog, kterimu je dopadlo meni duše te fare izročiti, meni tudi moč, ajfer in pravo zastopnost dal, njih prav vižati. Prosil sim Boga, de bi tudi vas požegnal, vam dobro voljo in voljno serce dal z veseljam k službi božji hoditi in božje nauke radi sprijemati, naj bi zavolj Boga kakor pohlevne ovčice keršanske dolžnosti dopolnili in po keršanski pravici živeli. Bog je mene uslišal, de sim vašega zaderžanja vselej toljko vesel bil, de če je lih ta fara

brežna in težavna, bi njo vendar z nobenoj drugoj lahkoj, imenitnoj faroj na ravni, naj bi tudi tavžente nesla, ne poprej v mladosti, ne zdaj zamenjati notel. — Oh kako dobro je pač delo z molitvijo začeti, z srečo naprej delati, in z Bogam dokončati! — Želim pa tudi z vami svojo srečo deliti.

1. Koljkor peršon je v fari za spoved, sledno bo eno sreberno evančearco dobilo, de se moje druge svete nove maše spomnite. Vsi pa ki dobro véste, de sim brez vašiga plačila per slednim božjim opravilu za duše u vicah, za duše farmanov, kterih trupla na tim britofu počivajo, za naše mertve stariše, za zlahto, za dobrotnike in druge, kteri od nas pomoči potrebujejo, molil, tudi vi po moji smerti za mojo dušo moliti ne pozabite, zlasti na pokopališu mojega trupla. Lehko bo moja duša vaše molitve tako veselja, kakor veseli ste vi večkrat bili mojega božjiga opravila.

2. De bi u vaših pobožnih sercih spomin britkiga terplenja Kristusoviga ohranil, bom eden tavžent rajnišov za gospod fajmoštra, in eden tavžent rajnišov za gospod kaplana štital alj na obrest (činže) položil, de bo sleden tih dveh gospodov tri petke v postu andoht pred altarjam svetiga križa opravil, za me sveto mašo daroval in obrest od tavžent rajnišov vžival. Vam pa priporočim, de bote ob petkih v postu tak obilno k tej andohti prišli, kakor ste dosehmalo že pet in dvajset let k tistej hodili; saj je vaš Izveličar z svojim terplenjem še več od vas zaslužil.

3. Moja volja je, de se po moji smerti vse moje premoženje odda; in kar bo čez izročenje ostalo, na obrest (činž) položi. Ta činž pa se ima od Bisterške naprej postavlene komisijske gosposke z vedenjem fajmoštra in rihtarjev med tiste farmane sv. Martina razdeliti, kteri bodo od toče alj drugega hudiga vremena zlo poškodovani; tako, kakor so sicer več alj manj vbožni. Če bi pa eno alj tudi več let toča ne pobila, alj drugo hudo vreme v tej fari grobe škode ne napravilo, se nima činž v rodovitih letih razdeliti, temuč za druge oškodovane, kumerne leta za delitvo v gosposkih rokah privarvati.

Konec. Ljubi farmani! jaz za vas, za vaše otroke in za vaše prihodne nastopnike boljšiga testamenta storiti ne vém. Kar ste meni dobriga storili, vam nima žal biti. Bog je meni več dni mojega življenja dodelil, kakor sim se kdaj troštal (nadjal); Bog je mene z svojej srečoj pogledal; za to imam tudi jaz srečo in veselje vam za zdaj in za prihodne čase dobro storiti.

Vi pa se veselite moje starosti in hvalite danes Boga z menoj, de mi je dal vesel dan moje druge nove maše včakati. Pristopite duhovski otroci matere farne c  r  kve sv. Martina z menoj, z svojim duhovnim očetam k altarju! Pridite, ljube ov  ce! z svojo molitvijo, z svojim dobrim srcam; mi bomo svoje roke proti nebesam povzdignili in per tej drugi novi maši ravno tistiga gor v sveto nebo poslali, kateri je nek  daj na dana  en dan na svoj dom k svojimu nebe  skimu Očetu   el, in je z svojimi povzdignenimi rokami apostelne in druge svoje učence na Oljski gori požegnal, kateri je od nas na visoko stopil, pred peklam zaperte duše z sabo k nebe  skimu Očetu peljal in ljudem darove dal.

O Gospod! ker nas danes z svojim vnebohodom in z drugo   novoj ma  oj razveseli  , razveseli tudi v  rne duše u vicah, in jih peljaj iz ječe u veselo nebe  sko kraljestvo. Ne pozabi pa tudi nas tukaj v dolini solz, kateri smo tvojih darov to  jko potrebni. Ogledaj se na moje ljube ov  ce, na vse moje dobrotnike in dobrotnice, ozri se na celo ker  anstvo. Ne serdi se črez nas grešnike, katire jiskat si na svet prišel, katire izvel  icati si danes nebesa odperl. Per tej drugi novi maši ponovi nas z svojo   gnado   k pobolj  sanju našega življenja, in nas peljaj za seboj v svete nebesa. Amen.

Tako posnema zvest na  lednik Kristusov svojega božjega mojstra, ki je tudi pri posledni večerji svojim ljubim učencem zadno izporočilo oznanil. Tako skerb  en hišni oče na svoje stare dni svojim domačim vse čedno naroči, kako ima po njegovi smerti biti, de ne bi prepira in to  zvanja bilo. Tako ne pozabi duhovski pastir na svojo starost svoje c  r  kve, pri kateri je služil, in oberne svoje premoženje za božjo čast in pa potrebnim ljudem v pomoč. Bla  en taki mo  ; njega Gospod, kedar pride, lepo pripravleniga najde, kakor našega rajniga Antona.

Dober Bog je svojemu zvestimu slu  avniku   e štiri leta po drugi novi maši življenja podaljšal, v katerih se je   e sonce njih delavnega življenja po gorah in dolinah preteklih dni veselo oziralo, in je 30. prosenca (Januarja) 1820 lepo v gnadi božji zaj  lo. Zravno svoje farne c  r  kve počivajo pastir v sredi svojih ov  ce, njih ime pa neprenehama po visokih planinah med Pohorci lepo slovi. Oče pripoveduje svojimu sinu, kedar rajniga glasen zvon čuje, mati pravi svoji hčeri od rajnega Gospoda Antona Bizjaka, ter njo v c  r  kvo gred   na grob dobrotnika cele fare pelja. Lahko sklenemo lepo življenje dobriga pastirja in duhovskega očeta po besedah modriga Siraha, ki pravi:

Vterjeno je njegovo blago v Gospodu, in njegovo milošno bo označevala vsa množica svetih.

III.

MATIJA BALON,

SLAVNI TEHANT IN NAĐFAJMOŠTER LABUDSKE ŠKOFIJE.

Kar je krajev nekdanjega Celskega kroga, ne vem, ali najde kdo lepšega in bolj prijetnega, kakor je fara sv. Lorenca na Bizelskem. Naj se človek ob jasnem dnevu na homcu poleg cerkve vstopi in okrog sebe pogleda, kak rajski svet, kak nebeška krasnost se mu odpre! Pred seboj ima dolgo rodovito ravnino, ki je polna zelenih travnikov, košatega drevja, in dobre oravne zemlje; na levi vidi terg in samostan Klanec, vidi zalo grajšino Novidvor, in malo zad se prijazni Horvatski hribi stavijo, kakor bi branitelji prevelike poletne vročine bili. Drugod pa, kamor oči nesó, so veseli bregi in nogradi, ki obilno dobrega vina dajo: bizeljšino, Krajacom dobro znano. V totem krasnem kraju blizu farne cerkve so bili v létu 1783 rajni *Matija Balon* rojeni, od kmetiških in za tiste okolice premožnih starišev, ki so pri soseski in gosposki jako obražtani bili, in za kersansko izrejo svojih otrok si veliko prizadeli. — Tačas so bile ljudske učilnice še clo redke zlasti po Slovenskem, in kdor se je le za silo čitati in pisati navaditi hotel, je mogel večdel v ptuje kraje potati ondi se učiti, kar se zdaj skoraj u vsakej fari že zamore. Rajni Balon so na Krajnsko v Kersko šli, kdér so njih oče prijatle imeli in so tamo naj potrebniši poduk prájeli. Na Kerskem se jim je nekaj primerilo, kar je od ene strani zlo sméšno, od druge pa ravno tako resno in stariše glasno opominja, svojim otrokom, ko jih med ptuje ljudi dajo, naj že bo v službo ali poduk, pošteno hišo in pridne varhe poiskati. Z majhnim Balonom je bil še jeden v stanišu, ki je bil že precej potegnuten pa tud zadosta muhast. Neki polétni večer, ko sta ravno oba v posteljo se vlegla, reče: Pojdiva! v sosedovem vertu so lepe hruske, ti bom na drevo pomagal, jaz pa bom spodej stal in

shranoval, kar boš odtergal; in kar dobiva, si bova polovičila. — Gresta v samih srajcah in začneta po hruškah hvastati; kër pa domači še niso bili pri pokoju, so slišali šum u vertu in pridši gledat kaj da je, mladega tatu na drevesu najdejo; uni pa, ki je bil vsega kriv, je pete odnesel. — V stanico ga peljejo, med se postavijo in zbor imajo kako bi ga kaznili. Tepsti ga, veli prvi, tako dolgo, da bo kerv scurkoma od njega tekla. „Kaj se bomo ž njim onegavali, reče drugi, obesti ga na drevo, na katerem je hruške kradel.“ — „To bi bila prenagla smert, reče tretji, na ognjišče ga nesimo, pri počasnem ognju pečimo, dokler bo na pol mertev, potem pa ga v Savo veržimo, da ga ribe pohrustale bodo.“ Mladega Matička pa bi bile med tem skor solze zalile; tak je jokal in prosil in zdihoval, da bi mu le življenje še pustili; dokler se gospodinja njega vsmili in mu urata odpre da je potegaul. — Ni bilo scer prav, da se fantič prepeljati da: vonder ludo bo tako zlo zameril otroku, ki še pravega spoznanja nima. Tisti, ki otroka premoti in pohujša, on je šibe in kazni vreden.

Bili so med četerimi otroci jedini fantek, in očetovo kmetijo bi bili prevzeti imeli; ali kër so bili zlo jasne glave in do nauka toljko veselja imeli, so umni stariši velikim željam svojega sina vstregli, ter v Novomésto in v Ljublano jih poslali, kdër so latinske šole slavno dokončali. V modroslovskih in bogoslovskih znanstvih so v Gradu in Beču se izurili in o svetih treh kraljih 1807 novo maso imeli.

Njih *perva* duhovska služba je bila v Laškem tergu, kamor so po zimi u velikem snegu prišli. Komaj so po svoji sobi betvico se ogledali, že cerkovnik (mežnar) pride jih povabši, bolnika spovedat iti u visoke hribe sv. Mohorja. Jaderno in brez pomude grejo, netožljivo po velikem snegu koračijo in črez tri ure v naznanjeno hišo stopijo. Na vse štir kote se po hiši ozirajo in svoje oči napenjajo ali zastonj: bolnika ni nikde zapaziti bilo. *Kde pa bolnika imate?* osupnjeno domače prašajo. *Naj malo poterpcé*, jim odgovor dajo, *ba ročno tukaj, dol do lése je sel*. Njim naproti in nazaj nekoljko bolj počasno stopa. — To slišati, jim kerv po žilah vreti jame, in že domače pokrécati hočejo. „V takem snegu in tako daljo moram gaziti, so sami pri sebi rekli, ti déd pa se okolj spreha in me za zijaka imeti hoče.“ Ali kmalo se vtolažijo in nobednemu žal besedice ne rečejo. Novinc sem še, so mislili, kaj vem, kako navado tukaj imajo. In opravši svoje sveto délo so se domu vernili in doma svojemu gospodu tovaršu pripovedovali, kaj se jim je primerilo, kako

so lajhani bili. Pa niso še dokončali povesti dogodbe svoje, ko kmet skoz vrata k njima stopi, naznanivši, da bolnik, ktereга so ravno previdili, je že sklenil, ter jih lepo zahvali, da so tako pridno in urno šli. V tistem trenutki, kakor so potem večkrat pravili, so si terdno naprejvzeli, nikolj se obotavljati, kader je treba k bolniku iti; in so radi in pogosto mlade duhovnike opominjali, de naj brez odklade grejo, kolikor krat na spoved k bolnikom poklicani bodo.

Iz Laškega so se v Brežce preselili, kdér pa neso dalje kakor jedne kvatre bili; zakaj dobre duhovne pastirje ljudje kmalo spoznajo, njih ime se hitro razglasi in nevidna moč ga nese črez hribe in doline. Rogatečki tehant Kešner, že star gospod, so mnogo hvaljevrédnega od mladega mašnika Balona slišali, ter pri škofii prosili, da bi njih za kaplana dobili, kar jim je tud dovoljeno bilo. V Rogatcu so bili nekoliko nad tri lèta, dokler so Kešner vmerli in novi tehant prišli; potem pa so po ukazu svojih vékših se spet basati mogli in drugemu staremu gospodu v pomoč in podporo biti.

Na Krajnski meji poleg Save je imenitna Videmska fara, kdér dobre vina rasejo in kdér so tačas gospod Dizma Jan tehant bili. Bili so svoje dni ves goreč za božjo čast in nevtruden delave v vinogradu Gospodovem; ali takrat so že nad osemdeset lét imeli in na trupli in duhu pešati jeli. Gospod Balon so jim oko, roka in noga bili, ter namésto njih delali, hodili in nad faro čuli; nobeden otrok ne mora lepše ravnati s svojim očetom, kakor so oni s starim gospodom v caker hodili. Bili so céle štir lèta njih prijatel, svetovavec in spovednik, so jim v njih boleznih z vedno skerbjo na strani stali, ko je njih zadnja ura udarila, jim oči zatisnuli in potem še jedno léto farni naméstnik ostali. O svečnici 1816 so častiti gospod in poslejni škof Ignaci Cimerman, za tehanta u Videm prišli; gospod Balon pa so se v Gornigrad predstavili, ondí najpoprej namestnik bili, potem pa še tisto léto fajmošter postali in tehant.

Deset lét so Gorogransko faro vladali, bili dober pastir svojih ovčic, vsi goreči v svojej službi in po noči in po dne pripravljeni, vsakemu vstreči, kteri je njih duhovske pomoči potreboval. Ali tud gorečnost mora razumno délati in previdna biti; seer se lohka smertno opeče ali pa prehladi, kakor okoljstave prinesó. Šli so urno in daleč nevarno bolanega spovedat, vsi spehani in s potom obiti damu pridejo, in hitreje se ohladit merzle vode v skledo denejo in svoje potne noge pomakajo. Drugi dan že niso mogli iz postelje vstati, protin jim je v kosti zlezil in veliko veliko tednov je pre-

Drobtince za novo leto 1851.

teklo, dokler so na noge mogli; zakaj *zdravje*, kakor pravijo *gregor po niti dol po curku*. — Tudi ne moram zamolčati, da so bili *šol* in *otrok* poseben prijatelj. Ne le, da so povsod, kamor jih je njih služba pripeljala, nedélsko šolo imeli in mladenče in deklíče slovensko čitati in pisati vadili, timveč so tud slovensko knižico za *nedelske šole* spisali in v Gradcu natisniti dali, kar očitno kaže, kako živo so spoznali potrebo šolskega nauka umilem maternem jeziku.

V létu 1826 jih je Bog, moder vladar človeških osod, ki vsakega lastnost in zmožnost na tanko razsodi in ve, v druge kraje svojega vinograda zaklical in jim nadfaro svetiga Martina na *Laškem* v skerb izročil. Laška nadfara ima precej nad tri jezar ljudi, ki nekaj u ravninah nekaj u visokih hribih raztreseni živijo, nekaj premožni nekaj pa tudi vbogi so; rajni Balon so bili vsim, enim ko drugim, dober pastir in skerben duhovski oče. K velikonočnemu spraševanju je moral vsak priti, naj je bil teržan ali bajtlar, bogat ali reven, blizo ali daleč; zakaj red ali ordnga mora biti, kakor pri hiši tako pri fari; kder nobenega reda ni, vse križem gre in se zmeša. Na dom spraševanskega listika ali cegelca niso nobenemu pošiljali; imeli so navado reči: „Kdor je zdrav, ima priti, da ga saj enkrat v létu vidim in se prepričam od njegove vednosti u nauku; kdor je pa bolan, bomo pa mi duhovni njega šli obiskat.“ Prav so imeli; dober pastir mora poznati svoje ovčice; kako pa jih bo poznal, če jih nikolj pred se ne dobi? nikolj nič od nauka ne praša? Pa tud hvale vredni vsi, ki radi vbogajo kakor so Laški farmani svojega pastirja vbogali; dobre ovčice so, ki peklenskemu volku ne pridejo v kremplje. — Ne hotel bi scer terdití, da med dobrimi ovcami nobene krastove ni bilo, ali ko bi se smelo reči, nobenega kozla, ki so čez nje svoj jezik stegali rekoč, da so preojstri in prehudi; tode dober pastir se ne vstraši takih klepetcov, marveč še bolj goreče stori, kar je njegova dolžnost, in se vstavi in potegne za svoje dobre ovčice.

Nobeden se ni oženil, nobena omožila, ki keršanskega nauka ni dobro znal ali znala; in marskdo je mogel veliko tednov k nauku hoditi, napreden je smel v zakon stopiti. Dobro namreč so vedeli, da človek, pri katerem poduka manka, je podoben tersu, ki ni na količu privezan in ga veter zdaj na jedno zdaj na drugo stran giblje ali pa clo vlomi. Neveden oče kako će otroke učiti? in mati kar sama ne zna, kako će svoje otročiče naukvati? kako jim voljo božjo razodeti, ktero sama malo spozna?

Čerstvi na duši in trupli, so bili nad vse *marljivi*, vedno na nogah in mislim, da naj hujša kazen za njih bi bila, ko bi bili kaki dan brez dela pohajkvati mogli. Tako postavim, so za velikonočno spoved celo faro, fante in deklete, može in žene vse léta svojega pastirstva večdel sami izprašali; vsako nedeljo pridigo in keršanski nauk imeli; bili zmir pripravljene v spovednico iti, kolikorkrat jih je kdo prosil; in koliko drugih raznih opravil so imeli kakor tehant in krožni šolski ogleda, ki so vse ob pravem času doveršili! — Farovsko poslopje je bilo zlo razderto in pokvarjeno; oni so na svoje stroške vse lepo popravili; kaplania so novo sozidali in ravno so 28. Travnja 1840 temelj za šolsko hišo kopati začeli, ko po noči strašen ogenj vstane, dve tretjine terga, cerkvo, stolp (turn) in zvonove, njih hleve, gumno in kozele popali in pokonča, ter jim mnogo novih skerbi na rame naloži. Serčno se dela lotijo; postavijo hleve, gumno in stog, lepše ko poprej in vse na svoje stroške; popravijo in ponovijo cerkvo in stolp, in l. 1842 po velikem prizadetju tud nove zale zvonove omislijo.

Zlo so bili veseli oni in farmani lepih, soglasnov zvonov; ali kdo bi bil mislil, da gospod tehant bodo prvi, ki jim bodo novi zvonovi mervtaško pesem zapeli. Mesene dni potem je bila sveta birma napovedana, gosp. tehant popolnom zdravi so šli svojemu milostljivemu škofu v Škale naprot in se nekoliko prehladili. Bolehni se damu vernejo in v posteljo vležejo; griža jih prime in v šestih dneh njih drago življenje konča. Slovesno so se s sv. zakramenti previditi dali in bili v svoji bolezni svojim farmanom izgled poterpljivosti in vdanosti u voljo božjo. „Rad bi bil še ene léta živel, ko bi bila božja volja,“ so rekli, „pa kér je Bog drugač z menoj sklenul, je pa tud prav.“ En den pred sv. Jernejem so jih pokopali in velika žalost je bila za njimi in mnogo solz se prelilo. Zdaj pa počivajo od svojega truda in nadjam se, da so prijeli krono življenja, katero je obljubil pravičen Sodnik vsmi ki njega ljubijo.

Gospod Balon so bili krepke nekoliko nizke postave, dobro rejeni; redkih las in čistih oči, vedre glave in zlahtnega sereca, vroče kervi in bistrega uma. Zmirom veselega obraza in prijatel petja so znali pošteno kratek čas délati, so ptujce radi spréjeli, jim prijazno postregli in po dolgem in širokem je bila znana njih gostoljubnost. — Bili so slavni tehant in nadfajmošter, kinč in čast Labudsko škofije.

Jožef Rozman.

IV.

JOŽEF TAVSL

SLAVNI DUHOVEN LAVANTINSKE ŠKOFIJE.

Ovela tam leži na smertnim pragi
 Lepodišecha roža ino zala;
 De se nje slava bo v »drobtinah«^a brala,
 Dovoli mi prijatelj moj predragi!

Sej je že tehtano na božji vagi
 Življenje tvoje; cene zdaj mu hvala
 Ne bo povišala, ne zmanjševala:
 Le nam služila bo v spomin preblagi,

Ki še žalujemo, de zvezda mila
 Življenja tvojga, ktera ljubeznivo
 Je mnogim u izgled naprej svetila

S prijaznostjo nam še nepozabljivo,
 Tak zgodej za ta svet je ugasnila,
 Vternivši v groba hišo se trohljivo.

Pobožni duhoven, kterim ta pesmica velja, ki je prijateljske ljubezni izvir, so *Jožef Tavsl*, na lepim Savinskim polji v Žavskim tergu 7. Sušca leta 1819 rojeni. Njih oče, po svojim rokodeljstvu sodar, so obče spoštovani, pobožni mož, kteri že veliko let službo cerkveniga ključarja pri Žavskih cerkvah opravljajo; svojo mater pa so že zgodej v mladosti zgubili. Že v domači Žavski šoli se je mali Jožek verlo obnašal, in je že tukaj svojo brihtno glavo pokazal, ter tako veselje do šole občutil, de je vedno očetu nadlegoval, de bi ga v Celjē v latinske šole poslali, dokler de se mu je ta želja spolnila. Tudi tukaj je ukaželjni, iskreni mladenč u vsih naukih veselo napredoval, se čedno nosil, ter je bil vedno med prvimi eden. — Nekdaj ko še ni bilo toliko lakomnosti in sebičnosti med ljudmi, kakor donašnje dni, temuč še veliko keršanskiga usmilenja, ljubezni in dobrodelnosti, dokler so premožni še večidel verovali resnico, de jih je Bog le zato s premoženjem obilniši oblagodaryl, de bi

ubogim pomagali in si skoz dobre dela nebesa služili; je bilo tudi kaj navadniga, de so premožni ljudje v testamentih nekoliko svojga premoženja v tako imenovane štiftenge sporočili, ter njih obresti ali bolnišnicam ali cerkvam ali samostanam ali duhovščicam, ali ubogim ali tudi šolarjem v pomoč namenili. Naj bi ne bili naši predniki tako dobrega serca imeli, bi se ne mogla v toliko klostrih noč in dan božja slava prepevati, bi ne bilo toliko šol in bolnišnic po mestih, mnogi ubožni kmečki sinovi, ki so zdaj s svojo učenostjo kinč svete cerkve in podpora države, bi ne bili mogli ne šol začeti ne končati, in mnoga soseska bi še svoje cerkve in svojih dušnih pastirjev ne imela. Tudi naši Jožef so po svojim lepim zaderžanji in pridnim učenji zaslužili, de se jim je v peti latinski šoli enaka štiftenga z osemdeset goldinarji v srebru na leto podelila, katero so noter do osme šole vživali, ter starišam nekoliko njih skerb polajšali. Sedmo in osmo šolo so v Gradecu obhodili in obe slavno končali. — Pa šolci kateri dobro glavo imajo in se lahko učé, se kaj radi zavolj tega prevzamejo! Misli visokoleteče jim serce napolnujejo, na kupe si obetajo sreče, časti in visokih služb, ter le prepogosto tisti stan zgreše, v kteriga jih je Bog poklical, in akoravno lepó in slavno začnejo, mnogokrat prav žalostno končajo; zakaj napuh gre pred padcam. Tudi gospod Jožef so mi večkrat pravili, kako so jim te leta skušnjave hudó nadlegvale, in kako dolgo so se sami z sebo vojskovali, ali bi stopili v duhovski stan, ali bi svoje sreče v drugim svetovnim stanu iskali? Bog pa, kateri jih je že v zibeli za duhovski stan odločil in vedil, kako zvest in priden delavec de bodo enkrat v vinogradu Gospodovim, in koliko duš de bodo iz poti pogubljenja na pot zveličanja pripeljali, je v svojim usmiljenji sklenil, jim to vojsko polajšati in jih pred nevarnostjo oteti, de bi sebi odločeniga stanu ne zgrešili. Sploh cerkveni učeniki učé, de smo dolžni, terplenje, križe in bolezni med naj večí gnade šteti, ktere od Boga prejmemo; in tako smo tudi primorani reči, de je ena izmed naj večih gnad, ktere so gospod Jožef od Boga prijeli, tista bila, de jim je, ko so še v šolah bili, nevarno bolezin na očeh poslal, ktera jim je žugala oba očesa vzeti, je po pravici jih in njih očeta brate in sestre z veliko skerbjo in s strahom napolnila, ter gospod Jožefa v šolo prave ponižnosti in serčne molitve peljala, in jim svet in vse njegovo veselje v njegovi nečimurnosti pokazala. Dolgo jih je mučila ta bolezen, dokler de jim je pogled desniga očesa za vselej vzela! Zares bitka osoda, ktera zamore veseliga mladenčá zadelí, kateri z nadepolnim

sercam v prihodnost gleda. Bog pa je namen dosegel, kteriga je pri tej boleznj imel. Gospod Jožef, poprej nekoliko veselih kratkočasov prijatelj, so zdaj spoznali, da človek ni zato na tem svetu, da bi se kar veselil, in živel brez misli na večnost. Postali so zdaj reznj, molčeči, prijatelj tihe samote, sovražnik posvetniga truša; — lastnosti, kakor so v duhovskim stanu posebno potrebne. Ta tiha molčečnost in reznost, jim na licu živo vpodobljena, se jih je dalej bolj tako prijela, da jim je tako rekoč njih druga natura postala, in jih vsakimu, kdor je z njimi opraviti imel, še posebno častivredne storila. Še zdaj po njih smrti, je neka Brašlovčanka njih življenje popisovaje pisala: „Gospod Jožef so se res malo smejali, pa še takrat tako, kakor da bi bilo sonce posijalo.“ Tako je Bog v svojim ljubeznjivim usmiljenju bolj in bolj vse njih želje in nagnjenja očistil, in njih serce k sebi potegnil, dekler so osmo šolo skončaje sklenili — se podati v duhovski stan.

V jeseni leta 1838 so stopili v duhovščico v Celovcu, in so bili zavolj svoje brihtne glave in lepih čednost čez svoje verstnike za predstojnika postavljeni. Pa zavolj tega se niso prevzeli, temuč ponižni kakor poprej, je bilo njih veselje, drugim postreči po besedah Kristusovih: „Kdor je večji med vami, naj bo vaš služabnik.“ (Mat. 23, 11). Ker so vedili, da zna le tisti drugim prav zapovedovati, kdor se je poprej učil, sam pokoren biti, so natanjčno u vsih rečeh voljo svojih predpostavljenih storili, ter jim ravno zavolj tega toliko ljubi bili, svojim verstnikom pa u vsih rečeh posnemanja vreden zgled dajali. Po takim zadržanju so zaslužili, da so bili že po dokončanim tretjim letu 4. Velikiga Serpana leta 1841 v mašnika posvečeni. Koliko so jih tudi tačasni Žavski fajmošter *Valentin Predornik* spoštovali, se je pri novi maši pokazalo. Zakaj niso le kar njim in njih žlahči imenitno gostijo pripravili, temuč želeli so, da naj se cela fara tega veseliga godovanja radije, zato so razun veliko drugih gostov iz vsake soseske posebno veljavniga moža in ženo h gostij povabili. Gostov je bilo tedaj silno veliko; veselovanje pa tako priserčno, da še današnje dni ta nova maša po Žavski fari sluje. — Prav je, da se nove maše, kolikor je mogoče, slovesno obhajajo, le posvetno veselovanje, kakor postavim ples in druge prazne kvante se take svete dni ne spodobijo. Mnogoteri fantič je že pri enaki priložnosti veselje do duhovskega stanu dobil, se v šolo podal in srečno svoj cilj in konec dosegel.

Ko so potem četrto leto bogoslovskih šol doversili, so bili naj

poprej v Škale za kaplana postavljeni, kjer so dve leta zadovoljno, veselo in z nepopisljivo gorečnostjo svojo službo opravljali. Njih pobožnost, ktera se jim je nehoteč na licu brala in se u vsih njihovih delih in opravlilih razodevala, njih priljudnost in ponižnost, s ktero so vsakiga človeka enako ljubeznjivo sprejeli, njih usmileno serce, ktero jih je z neko skrivno močjo k ubogim, bolnikom in žalostnim vleklo, njih modrost, ki je vedila vsakimu, njemu potreben nauk in svet dati, njih odkritoserčnost, njih natanjčnost in ojster red u vsih rečeh, njih ognjena gorečnost na prižnici, njih neizrekljiva skerb in trudenje v spovednici, njih ljubezen do nedolžne mladosti jim je v kratkim serca cele fare nagnila. Kolikor bolj pa so farmani njih in oni farmane ljubili; toliko milši se jim je storilo, ko so v jeseni leta 1844 poklic prijeli, se v Braslovče za kaplana podati, akoravno so jih tukej boljši dohodki čakali. Veliko solz se je za njimi prelilo, in visokovredni gospod tehant *Andrej Urek*, kteri so vedili imenitne lastnosti gospod Jožefa vredno ceniti, kterih so pa tudi gospod Jožef kakor svojga očeta ljubili, so jih, jim slovo polajšati, sami noter do Braslovč spremili.

Braslovški terg na zahodni meji prelepe Savinske doline na malim griču v znožji mogočnega Dobrola stoji. Od severa ga gleda veličasten Plešivec, na katerim cerkva sv. Uršule, kakor bela ženka nježno sedi, h kteri Zasavinčan poletni čas rad poroma. Na njo se tudi pri delu kakor na svoj naj boljši vremenik ozira, in kadar si ona glavo z meglo odene, pravi, bo dež. Proti jutru pa se celo Zasavinsko polje u vsi svoji lepoti razprostira. Bistra in krepka voda, šumeča Savina se kakor sreberni pas med poljem vije; po njej plava les gorogranskih planin do „Zidaniga mosta“ v Savo, in po Savi na Horvaško noter do Belgrada ino še dalej. Kamorkoli se ozreš po hribih ali po dolini, te bele cerkvice in grajšine ljubeznjivo pozdravljajo, in kjer ti gorice proti jutru razgled zapró, se ti mesto Celje prijazno nasmeja. Ako se pa od „Grobelskiga mosta“ proti Braslovčam peljaš, kadar je dolina od večerniga sonca razsvetlena, ti je to v resnici rajski pogled, in stojim ti, de se ti bo pri sercu milo storilo! Sapa je tukej čista in zdrava, in ljudje zadovoljni in veseli. Slovenska beseda se tukej blagoglasno izgovarja; se ne zateguje po dolensko, pa se tudi glasniki in celi zlogi ne pomolknejo in ne požerajo po gorensko. Tukejšni Slovenci so ukaželjni in imajo za uk po večim prebrisane glave. Še med malo letmi je štela edina Braslovška fara ob enim devet svojih duhovnov in več cesarskih uradnikov. Kdo bi

se tedaj čudil, de se je ti kraj gospod Jožefu v kratkim toliko prikupil, de so bili tukej kakor v drugo doma? Ravno tiste lastnosti pa, ktere so jih Škalskim farmanam toliko ljubih in nepozabljivih storile, so jim kmalo tudi serca Braslovških farmanov naklonile. Bili so v resnici, „ljublenc farmanov“, kteri so s pazljivim očesam vse njih stopinje spremlali; pa saj so bile tudi zares vse posnemanja vredne. Blagor mašniku, kteri tako, kakor v cerkvi uči, tudi zvunej cerkve živi! In izmed teh eden so bili naši Jožef. Brez madeža je bilo njihovo življenje, lepiga zgleda polno vse njih djanje in nchanje, in akoravno so radi svoje dobre dela pred svetam skrivali, boječ se, de bi zaslužnja pred Bogam ne zgubili, se je vendar luč njih lepih čednost svitlo po celi fari razprostirala; še pomnijo Braslovčani z hvaležnim sercam pobožniga Jožefa.

Akoravno je Bog svoje darove med ljudi različno razdelil, in tudi med duhovnimi eni posebno veselje do šole, drugi do spovednice, tretji do bolnikov in drugi do drugih opravil imajo: bi bilo vendar težko povedati, ktero duhovsko opravilo so gospod Jožef z večim veseljem opravljali. Osebe, ktere sim poprašal: s čem so kaj gospod Jožef naj veči veselje imeli, so mi odgovorile: *Ta gospod so bili za vse!*

Imenitni so bili in veliko sluli kakor guverniki na prižnici. Dobro jim je v to služil njih gladki, prijetni glas. Govorili niso visoko in učeno, temuč po Jezusovim zgledu po domače in lahko umevno; niso hotli v pridigah svoje učenosti kazati, temuč njih edine želje so bile, greh med ljudstvam zatreti in božje kraljestvo v cloveškem sercu vterditi. Zato so radi in pogosto od pokore in spokorniga življenja, od nesreče greha in od prevelike cene božje gnade govorili, — resnice, kterih donasnji kristjani tako radi pozabijo, le na zemlji nebes iskaje! — Pa kdor hoče s pridam pridgovati, se more tudi pridno na to delo pripravlati. Zato so bili gospod Jožef neutrudeni v pripravlanji na pridige, in mende v celim času svojga pastirstva so malokedaj na leco stopili, de bi ne bili celiga govora spisali; — rekel bi, de so bili v tem obziru skorej preboječi. Zavolj tega so bile pa tudi vse njih pridige izverstne in potrebam poslušavcov primerne; in kako globoko so poslušavcam v serce segale, se iz tega lahko posname, de so jim ljudje tako dolgo nadlegvali, de so jim morali zdaj eno zdaj drugo pridigo v branje posoditi, ktere so se potem po večkrat prepisale in šle od rok do rok; še je mnogo takih pridig po fari, in med tem, ko to pišem, štiri take pred mano ležé. — Pre-

pričani so pa bili, de so keršanski nauki za priprosto ljudstvo še skorej imenitnej, kakor pridige, kér jih ložej umé in v spominu ohranijo; zato so se tudi na keršanske nauke z enako skrbljivostjo pripravljali. Imeli so dvojne bukve, v ktere so si razlaganje celiga katekizma spisali, po vsakim keršanskim nauku pa obilno prostora pustili, de so pri ponavljanji, kar se jim je še potrebniga zdelo, dostavili, nove prilike in pripovedi uverstili, in tako dalej. Vselej preden so začeli keršanski nauk pisati, so naj bolj glasovitne razlaganja katekizma prebrali; kar so brali, so s svojo pametjo dobro pretehtali in s potrebami svojih poslušavcov primerili; potem pa, kakor so bili nadušeni za božjo čast in duš zveličanje, so pisali z gorko, vneto, gladko in prepričavno besedo, in beseda, ki je tekla iz serca, je tudi pri poslušavcih serce zadela, katerih so vedno prav obilno imeli. Pogosto so jih prišli ljudje za toliko lepih nauk zahvalit; pa nisi jim lahko kaj povedal, kar bi jim bilo bolj težko djalo, kakor če si jih pohvalil. Naglo so besedo presekali ter rekli: »Ne meni, le Bogu gre čast in hvala,« in urno so kaj drugiga govoriti začeli.

Vedili so pa, de se delo spreobrnjenja in grešnikoviga prerojenja na prižnici le začne in še le v spovednici konča. Zato je bila tudi spovednica jim naj ljubši kraj, in akoravno jim je pri njih vednim bolehanji na jetrih sedenje zelo težavno in tudi škodljivo bilo, jih vendar nisi lahko bolj razveselil, kakor če si jim rekel, de jih ljudje za spoved čakajo. Naj bi bilo še tako zgodej v jutro ali pozno na večer, naj bi imeli opravek, kakoršni si bodi, naj bi se bili tudi med svojimi prijatli veselili, hitro so pustili vse, ter se podali v spovednico. De bi pa vedili pri spovedi vsakimu in za vse okoljšine potrebin nauk dati, so bukve, ktere so za spovednike pisane, neutrudljivo prebrali in pogosto sim jih najšel v premišlevanji pri takih bukvah sloneti. Bili so podobni pridni bučelci, ki cel dan brez počitka okoli porožicah sterdi išče; pa oni je niso iskali za se, temuč de bi zamogli vsaki svojih ljubih ovčic potrebno dušno hrano deliti. Bili so v spovednici bolj ostri, kakor mehki, zato ker so vedili, de premehki spovedniki na lastnih ramah grešnike v pogubljenje nosijo, vendar so bili pa tudi vsi usmileni, tako de so tisti, kteri so kaj posebniga na vesti imeli, radi njih spovednico poiskali. — Priporočali so ljudem pogostno prejemanje sv. zakramentov, in so ravno zavolj tega vedno zadosti opravka v spovednici imeli; terjali so pa tudi de se je sad pogostniga obhajila nad njihovim spovedencimi razodeval. Taki, kteri

kar iz navade h spovedi hodijo, brez resnične volje, si bolj in bolj za večjo popolnost prizadevati, niso mogli njih ojstre svaritve prenesti, ter se niso dolgo okoli njih spovednice potikali. — Nobeni človek pa ne more dvema gospodama služiti, ne po široki cesti posvetniga življenja se radovati in ob enim po vozki stezi za Kristusam hoditi, tako de se mlačni kristjani, kateri sicer nočejo Kristusu popolnoma slovesa dati, pa tudi svojih grešnih navad ne zapustiti, u vsi resnici u večji nevarnosti večniga pogubljenja znajdejo, kakor veliki grešniki; je tudi gospod Jožefu de mlačnih kristjanov posebno merzelo. Zato so si pri vsacim, kateri se je njih duhovskemu vodstvu podvergel, brez odjenjaanja prizadevali, njegovo serce popolnoma od sveta odtergati in z Bogam skleniti. V ta namen pa posebno dobro služijo tako imenovane *dolge spovedi*, pri katerih človek svojo dušno revšino in svoje zadolženje pred Bogam jasniši spozna, in potem ko od celiga poprejšniga življenja z Bogam rajtingo sklene, si toliko gorečniši za sveto čednost prizadeva, tako de je dolga spoved, ako je dobro opravljena, večidel konec poprejšne mlačnosti in začetek prav pobožniga, čisto noviga življenja. H dolgim spovedim so gospod Jožef svoje spovedence skerbno napeljavali, pa jim takšne storiti tako dolge niso dovolili, dokler jih niso tako dalječ pripeljali, de so začeli greh resnično sovražiti, ter v resnici željeli, novo življenje v Kristusu začeti. Pri takih spovedih pa so neskončno *poterpežljivost* imeli, in so sami pomagali spovedencu moliti, naj de bi Bog njemu v čast začeto delo tudi blagovoljno doversl. Še so jim hvaležni ljudje, kateri so tako srečni bili, pri njih tako spoved opraviti. —

Eden naj boljših pomočkov od Boga obilnih gnad izprositi in posebna podpora pobožniga življenja pa so *pobožne bratovšine*. Tudi teh prijatel so bili rajni gospod Jožef. Pa kakor smo rekli, bratovšine so le pomoček in podpora pobožnosti, pa še niso same na sebi *jedro* pobožnosti, kakor nekteri napčno mislijo. In kakor tudi naj bolj zdrave jedi človeku škodjejo, če si želodec preveč z njimi preobloži, je tudi škodljivo, kdor se brez premiselka u vse bratovšine zapisati hoče. Tako si mnoga pobožna duša preveč naloži, in ker potem vsiga natanjčno opravlati ne more, ji postane vest nemirna. Nima pa, bi rekel, pobožnost hujšiga sovražnika, kakor je taki nepokoj serca. Kakor se ribe takrat naj tožej lovè, kadar je voda vsa razbrojena in kalna, tako tudi sovražnik naj ložej duši škodje, kadar jo v nepokoji najde; jo napolni s praznim strahom, ji grehe kaže

tudi tam, kjer jih ni, ter jo zmeti, de opeša in v nezaupnost pade. Zato se ne more bogoslužnim dušam nikoli zadost naročati, de naj se le po pameti s takšnimi dobrimi delami, ki niso zapovedane, obložijo, de v enaki dušni nepokoju ne zabredejo. Bog je Bog miru in sprave — oče nepokoja pa je peklenski duh. To vse je bilo tudi gospod Jožefu dobro znano, zato so vselej vse okoljsne svojih spovedencov dobro presodili, preden so jim dovolili, v kako bratovščino stopiti. Sploh so terjali, de so jim od vsiga, kar duhovsko življenje zadene, rajtengo dali in brez njih dovoljenja nič storili. Kolikor sim jih zamogel jaz presoditi, bi rekel: krona njih pastirskiga zasluženja bi bilo njih nepopisljivo trudenje v spovednici.

Malo hvale vreden pa je tisti duhoven, kateri le v cerkvi pokaže, de je svoje čede duhovski pastir, zvnaj cerkve pa le malo skerbi, kod njegove ovčice hodijo, kaj delajo in kako se nosijo? Tode od teh eden niso bili rajni gospod Jožef; temuč tudi zvnaj cerkve je bilo vse njih djanje in nehanje svojim izročnim v prid obrnjeno. Ker so toliko poterpežljivi in usmileni bili, so tisti, kateri so kakošniga dobriga sveta ali podučjenja potrebovali, kaj radi k njim prišli; pa so tudi vsikdar najšli vrata odperte in gospod Jožefa pripravljenih; zakaj ročno so položili vse na stran, ter tako dolgo podučevali in tolažili, de je bilo serce v resnici polajšano. Njih posebna skerb pa je bila mladosti obrnjena. Z žalostjo so namreč vidili, kako malo vejo mladi ljudje neizrekljivo vrednost nedolžnosti in gnade božje ceniti, in kako lahko se nedolžnost zgubi, kako redko pa na njenim grobu sad prave pokore spet ozeleni! Zato niso nikoli opešali, v pridigih in keršanskih naukah in v spovednici od rajske lepote nedolžnosti govoriti, mladim ljudem ljubo čistost priperočati in jih z milim glasom pred mnogimi zankami svariti, v ktere razvujzdani svet bogeljubne duše lovi. Enake nauke je pa tudi vsak mladenč in vsaka deklica prejela, ktero je kakošno opravilo v njih sobo pripeljalo. Praznih pogovorov kar za kratek čas, brez duhovskega prida, posebno z osebami drugiga spola niso poznali, ampak vse njih govorjenje je imelo edini namen, svoje duhovske otroke za sveto čednost vneti. — De bi malopridne in klafarske pesmi z boljšimi nadomestili, in naj bi se pobožne duše v svetih petji razveseljevale in Boga častile, so svoje nedelske šolaje nevtrudljivo lepim pesem učili. V to jim je posebno dobro služilo, de so bili sami pravilno izurjeni pevce, ter so imeli tanjki, lepi, kakor zvon jasni glas (tenor), kakor ga le malo malo kdo med možkimi ima. Še jih ne morejo v Celovcu pozabiti,

kjer so pri službi božji toliko lepo peli, de je kar njih petje veliko poslušavcov tudi iz visokih stanov privabilo. Tudi mi je še v spominu, ko je bilo enkrat več ptujih gospodov pri rajnim Brašlovškim tehantu *Jožefu Batistiku* pri kosilu, ko se je ravno v cerkvi pred keršanskim naukam lepa pesem vzdignila, kako so urno okno z veseljem odperli, ter nam rekli, de naj gremo lepo petje poslušat, kteriga so gospod *Jožef* toliko mojstrovsko vravnali. — Vsakdanje šole seer niso poprej imeli, kakor poslednjo leto v Braslovčah, pa so se tudi v tem kratkim času kakor izverstuiga kateketa skazali. Koliko gorečnosti pa de so do šole imeli, se lahko že iz tega posname, de ako ravno so bili pogosto ob nedelah od raniga jutra z opravili močno obloženi, so vendar nedeljsko šolo pogosto clo do mraka deržali. Ne bom pozabil, ko sim se enkrat, na šolske praznike domu pridši, po polji v nedeljo na večerko sprehajal, ko se je že skorej mračilo, kako me je naj poprej tropa mladenčev in daleč zadej tropa deklíčev srečala, ktere so glave skupaj tišale, ako se ne motim, neko pesmico bravši. Ko sim jih pobaral: od kod de tako pozno? so mi odgovorile: „Iz šole.“ Tako so pridni gospod *Jožef* posnemali izgled Kristusov, kteri je tudi jesti in piti in si počiti pozabil, nevtrudeno za zgubljenimi ovčicami hodivši. — Mladih ljudi posebno hudi sovražnik pa je leno pohajanje zlasti ob nedeljskih večerkah, ker priložnost daja slabim tovaršijam, pohujšljivim kratkočasam in pletenju grešnih zavez. Pred to nevarnostjo mlade ljudi ovarovati, so gospod *Jožef* dokaj lepih bukev imeli, ktere so radi razposojevali, med ljudi poprodali, ubogim tudi pogosto zastonj podarili. Zares veliko dobro delo stori mladim ljudem, kdor jih za branje pobožnih bukev vneme in ž njimi preskerbi. Dobre bukve toliko veljajo, kakor dober prijatelj in včasi še več.

Srečen pa je po besedah Kristusovih le tisti, kteri do kence stanoviten ostane in blagrovati se nobeden poprej ne sme, kakor po smerti. Zato so tudi rajni gospod *Jožef* posebno skerb za bolnike imeli, de bi jih dobro pripravili za poslednjo vojsko in srečno pripeljali skoz smertne vrata u veselo večnost. Že sv. pismo pravi: „Boljši je, iti v hišo žalovanja, kakor v hišo gostovanja.“ (Eccles. 7, 3.) In teh besed so se deržali tudi gospod *Jožef*. Ker jim za posvetne kratkočase ni bilo, so lahko časa najšli, tudi bolnike pogosto obiskati; in ker jim je sprehajanje pri njih vednim bolehanji posebno dobro storilo, so radi svoje sprehode tako vravnali, de jih je pot memo hiše peljala, v kteri je kaki bolnik ječal. Bolj zapušeni kakor so bili bolniki, raj so jih obiskali, in kjer je bila po-

treba velika, so tudi radi, kolikor zamogli, z dnarji pomagali, ter z minljivim premoženjem si zakladov zberali za nebesa katerih rja ne spridi in moli ne snejo.

Človek pa se nikoli ne izučí, in treba je iti na poti spoznanja vedno naprej; kakor hitro nehamo naprej hoditi že gremo rakovo pot. Posebno pa mašnik svojih šol nikoli ne skonča. On je namreč v pravim pomenu besede služabnik božji in delivec skrivnost božjih. Bog pa je nezapopadljiv, neizrekljivo je Njegovo ime, nad vso človeško misel visoka je Njegova modrost, in čez ves zapopadek. slajši Nja ljubeznjivost; tedaj se vč, de mašnik, kateri iz tega studenca zajema in věrnim deli, svojga učenja nikoli doveršiti ne more, pa tudi končati ne smé. Zato so tudi rajni gospod Jožef kolikor jim je pri njih tolikim trudenji še časa ostalo, ga skerbno porabili v branje pobožnih in učenih bukev, iz katerih so si toliko učenosti pridobili, kakor se redko v tako mladih letih najde. Naj stoji tukej v njih častiven spomin pohvalno pismo, katero se jim je od naj viši časti vredniga škofijstva leta 1845 za izvrstne odgovore na postavlene letne vprašanja poslalo: "U vaših odgovornih sestavkih, ki ste jih na bogoslovske vprašanja tekočega leta zložili, se neutrudljiva pridnost, marljivo čitanje izvrstnih bogoslovskih spisov, pametno porabljenje vzajemnih pripomočkov, natanjčnost v besedah in bistrost v mislih, zraven pa pravi cerkveni duh tako lepo in očitno razodeva, da se Vam namesti posameznega pretresovanja. Vaših sestavkov s temle le naša popolnoma zadovoljnost in naše veselo upanje na znanje da, da od svoje iskrenosti ne bote odjenjali, ampak se nam tudi posihmal s svojim učenostnim prizadetjem in verlo obnašo priporočali."

Sveti cerkveni učeniki pa učijo, de je mašnika prva in poglavita dolžnost: *molitva*; zakaj ako Bog s svojo gnado ne zaljiva in rasti ne da, mašnik zastonj seme razseva. Zato so bili tudi gospod Jožef posebni ljubej pobožne molitve. Molitva je bila njih vedna tovaršica in naj boljši tolažnica v mnogih težavah in zopernostih, ki so jih zadele. Z veliko vestnostjo so vsakdanje duhovske ure molili, in če ni bilo časa po dnevi, so tudi noč dostavili, po izgledu Kristusa kateri je tudi celi dan učil, pa molitve ne opustil, ampak mnoge noči v molitvi prečul. Ta je namreč regelea keršanskiga življenja: *moli in delaj, delaj in moli!* Pa gospod Jožef niso molili kar za se, ampak tudi za sebi izročene, posebno za svoje spovedence, zlasti ako so se bali, de bi bila grivinga še preslaba, in sklep poboljšanja

še ne zadosti močen; in gotovo je, da se je ravno zavolj tega nad njihovimi deli tako vidno žegen božji razodeval.

Ako tedaj na gospod Jožefa neutrudeno delo in slavno obnašanje še enkrat pogledamo, bomo rekli, da so bili tistimu evangeliškemu hlapcu podobni, kateri je pet talentov prejel, pa tudi ž njimi pet drugih pridobil, vreden, da ker je bil v malim zvest, je bil čez veliko postavljen. Slavno obnašanje, marljivo prizadevanje in modra glava gospod Jožefa tud pri škofu ni bila neznaná, temuč veliko cenjena. Tim tedaj nekoliko znamaje viši zadovoljnosti dati, so jih v spomladi leta 1847 za kaplana h stolni cerkvi v Š. Andrej na Koroško poklicali. Milo se jim je storilo ta poklic zaslišati, ker je njih serce na ljublenih farmanih tako močno viselo, in radi bi bili še dalej tukej ostali; pa spoznanje, da je glas božji, ki jih skoz usta višiga pastirja v druge kraje kličē, jo storilo, da so se v voljo božjo vdali in vbogali. In tako je prav. Zakaj mi smo le popotniki na svetu, in posebnó mašnik na nobeno stvar in na nobeni kraj svojga serca preveč navezati ne sme, temuč more pripravljen biti, vsako uro zavolj Boga vse zapustiti, in se radovoljno podati kamur ga Bog kliče. Nepopisljiva žalost je farmane opadla, zvedeti da je grenka ura slovesa se približala. Solz je teklo veliko, posebno med njih spovedenci. Dvoje dekličēv je lepo pesem k slovesu zložilo z nadpisam: "Pesem od naše žalosti", v kateri jim v imeu vsih farmanov dolžno hvalo dajo, se z voljo božjo tolažijo in se po njih naukih ravnati obljubijo. Dolga pesem ima 27 oddelkov. Mile so besede, ki tožujejo:

Vigred preluba res lepo cveti,
Veselo po polji vse zeleni,
Lepo pojejo tičke, k' so beli dan atri,
Le naše žalostne serca nič ne veselí.

Res je, da rožice lepo cvetó,
Res je, da tičke veselo pojó,
Nam pa se solze uderajo zlo,
Ker vzeli so očē duhovni slovó.

Tako so gospod Jožef scer kraj svojga pastirskiga dela spre-menili, pa svojga serca ne. Slavno in neutrudljivo so tudi na svojim novim mestu a vinogradu Gospodovim delali. Prejeli smo od eniga njih prijatlov dopis iz Š. Andreja, iz kteriga vidimo, da so se tudi tamkej nad njimi besedo dopolnilo: *da so ta gospod bili za vse!*

Pohvalene bodo v pismu njih pridige in keršanski nauki, njih prijazno obnašanje z ljudmi, njih skerb za bolnike in mlade ljudi, njih natančnost u vsih opravilih, razposojevanje in podarenje lepih bukev in tako dalej. Spovednico pa so tudi v Š. Andreji čez vse ljubili, pogosto noter do desete ure ponoči, akoravno bolehní v njej sedeli, in s težkim seream vstali, ako so jih druge opravila iz spovednice zaklicale, preden so zadnjiga odpravili. Lepo pismo sklène takole: „Njih življenje je bilo brez madeža. — Za kratek čas so radi s svojimi tovarši kako igro napravili; njih naj večí veselje pa je bilo nedolžno petje, posebno v koru z večimi možkimi vred in njih veselje je bilo še dvakrat večí, ako so zamogli s svojim petjem druge razveseliti, za ktero jih je Bog zares z nenavadno lepim glasam obdaril. Se še nam vsim milo stori, kedar se spomnimo poslednje pesmi, ktere so nekoliko dni poprej peli, preden so se na smertno posteljo vlegli — lepe pesmi od „nebeške domačije.“ Ravno kakor če bi bili čutili, de je ta poslednja pesem, ki jo bojo tukej zapeli, so peli od svetiga raja tako gaudjivo, de je tudi nam serce od milih občutljev kipelo.“

Tukaj še nekaj dostavim. Ko so tri mesce poprej zadnjokrat svojega očeta obiskat prišli, so došli tudi v Brašlovče, in med drugimi so tudi neko staro gospo obiskali, ktero so v njeni bolehnosti večkrat tolažit hodili. Slovo jemaje stopijo h škropivniku, vzamejo v roko žegnane vode, poškropijo ž njo žalostno gospo ter pravijo: „Zdaj pa jih ljubi Bog obvarji; zdi se mi, de vzameva slovo za veselej.“ Na to se jim je tako milo storilo, de so hitro za sebo zaperli in — šli. Bilo je res slovo za vselej!

Od njih bolezní in smerti piše zgorej omenjeno pismo takole: „Njih poslednja bolezen je bila seer kratka, težave in bolečine pa hude. Po izreku zdravnika se je njih stara bolezen na pljuče preselila in umerli so na turovi pljučni jetki. Akoravno je bila pa huda njih bolezen, so jo vendar s pravo keršansko poterpljivostjo prenesli, in ko so zdravniki dvomiti začeli, de ne bodo iz te poste le več vstali, se niso kar nič prestrašili, temuč le rekli: „Če je pa temu tako, tedaj je naj boljé, de precej z Bogam in svetam rajtengo sklenem,“ kar so tudi brez odloga storili. 28. dan Grudna 1848 so v jutro med 4. in 5. uro umerli. — Koliko ljubezen so ljudje do rajniga gospod Jožefa imeli, je pričala velika množica ljudstva pri njih pogrebu. V stolni cerkvi so stopili sami milostljivi knezoškof *Anton Martin Slomšek*, pokazaje, kako močno so rajniga Jožefa

spoštovali in kako visoko jih cenili, na prižnico, ter so prelepo besedo tolažbe zbrani žalostni množici govorili. Od tod se je procesija proti pokopališu obrnila, in ko so jim njih nekdanji pevski tovarši na grobu lepo pesem za slovo zapeli, ni nobeno oko suho ostalo, in še zdaj, ko že dolgo v grobu počivajo, se še hvaležna ljubezen vernih ni ohladila, zakaj vsako leto na praznik sv. Jožefa njih kerstniga patrona, je ves grob z rožicami prijazno ovenčan; na vsih vernih duš večer pa od mnogo ljuči milo razsvetlen, med tem, ko njih nekdanji spovedenci s solznimi očmi okoli groba kleče in za svojga nepozabljivega duhovskega očeta molijo.“

Resnično je: še le takrat vemo prijatla in dobrotnika prav ceniti, kadar ga zgubimo. To se je tudi pri gospod Jožefu pokazalo. Komej je žalostna novica od njih nenadane smerti na Štajarsko dospela, so vsi, kateri so jih poznali in ceniti vedili, žalosti ostermeli in žalovanja po Škalski, Braslovški in Žavski fari, posebno med njih spovedenci ni bilo ne konca ne kraja. Hvaležni Škalski in Braslovški farmani so po večkrat sv. maše ali križovi pot za njih najeli, in polne cerkve in pričujočih serčne molitve in mnogo solznih oči je pričalo, kako drag in nepozabljiv de jim je rajniga gospod Jožefa blagi spomin. V Škalih se jim je mila pesem v hvaležen spomin zložila, ktera je bila tudi v Braslovče prinesena, mnogo brana in večkrat prepisana. Naj se tudi ona v „drobtinah“ bere, v čast Škalskih farmanov, kateri toliko hvaležno serce do svojih dušnih pastirjev imajo, pa tudi gospod Jožefu v častiven spomin. — Ko so ljudje zvedili, de so sami milostljivi škof pri njih pogrebu pridigovali, so tako dolgo nadlegovali, de sim jim mogel pridigo v nemškem jeziku govorjeno, na slovensko prestaviti. Naj mi bo dovoleno, tudi njo v drobtinah u vednim spominu ohraniti, naj se njo bravši vsi, kateri so rajniga poznali in ljubili, tolažijo in ž njo razveselje. Tako končam popis življenja eniga svojih naj ljubših prijatlov, in iz duu svojga serca besede pristavim: *Bog daj rajnimu Jožefu Tarselnu, neutrudenimu delavcu u vinogradu Gospodovim večni mir in pokoj in večna ljuč naj jim sveti. Amen.*

F. Kosar.

BESEDE TOLAŽBE

na grobu mašnika *Jožefa Tavšeln*a kaplana pri stolni cerkvi v Št. Andreji v Lavantinski dolini, govornjene ad naj viši časti-vredniga knezoškofa *Antona Martina*.

»Njegova duša je bila Bogu dopadljiva, zato je hitel, jo iz srede hudobij proč vzeti.« Modr. 4, 14.

Kadar slana *cvetečo rožo* vmori, in verta kraljica ovela med osutim perjem stoji, *priden vertnar* žaluje. — Kadar silni vihar *mlado sadunosno drevo* izdere, in ga v naj lepšim cvetu na zemljo verže, *priden kmet* zdihuje. — In kadar upanja polni *mladi mašnik* v naj lepšim cvetu življenja, kakor rop neusmilene smerti pade, bi mi pastirji ne žalovali, katerim je zvesti brat, prijatelj in duhovni oče bil?

Ravno smo z žalostnimi glasmi visoko zaslužnemu mašniku poslednjo popotnico odpeli, kteriga so naj lepši čednosti praviga Jezusoviga učenca lepotile. Našimu od vsih spoštovanimu *stolnimu kaplanu Jožesu Tavšelnu* je naša grobna pesem veljala. — Rojeni so bili 7. Sušca 1819 v Žavcu blizo Celja, v rodovitnim kraji lepe Savinske doline, od ubogih pa pobožnih, purgarskih starišev. S posebno pridnostjo in naj boljšim vspeham so dokončali svoje šole, ter so bili 4. Velikiga Serpana 1841 v mašnika posvečeni. Začeli so kakor dušen pastir svojo slavno službo pri tehintii v Škalah, so delali pri tehintii v Braslovčih s posebnim koristam u vinogradu Gospodovim, so bili zavolj svojih imenitnih lastnost h stolni cerkvi poklicani; in povsod so bili ljublene farmanov, ktere so skoz svoje prelepe pridige ravno tako, kakor skoz svoje ponižno, tiho in pobožno življenje učili. Kakor spovednik ravno tako neutrudeni kakor natanjčni, prijatelj bolnikov, tolažnik umirajočih, so bili ljuč sveta in sol zemlje, s svojim čistim in lepim glasam *prijatelj peja* in ljublene vsake poštene tovaršije. Od vsih ljubleni in spoštovani so dokončali ti zvesti služabnik Gospodovi po osemnajst-dnevni boleznii, osem in dvajsetiga Grudna v tridesetim letu starosti svoje kratko pa slavno življenje, ter zamorejo dones s pobožnim patrijarham Jakopam govoriti: »*Dnev mojga življenja je bilo trideset let, malih pa hudih, in niso dosegli dnev mojih očetov, med tem ko so ptujci bili.* Gen. 47, 9. Njih otročje leta niso bili dnevi obil-

Drobtince za novo leto 1851. 10

nosti, dnevi mladenča so bili polni skerbi in pomanjkanja, kratke leta mašnika so bile le dnevi truda in dela; zdaj pa njim in njihovim tudi poslednja cvetlica časniga upanja ocvetela! Proč je vse, kar sta jim čas in minljivost dala ali dati obetala, le cvetljice njih čednost so jim ostale, venčajo zdaj u večnosti njih dušo, s svojim žlahnim duham še nas razveseljujejo in tolažijo našo žalost na njih prezgodnim grobu. — Neutrudena delavnost je bila njih življenja tovaršica, pobožnost in učenost njih prijatelce; ojster red, natanjčnost, krotkost in ponižnost so bili svitle zvezdice v njih lepim duhovskim zaderžanji. Naš Jožef so bili *žlahnemu kamnu* enaki, kateri nar raj na skrivnim leskeče. — Oh, in ta kinč duhovskega stanu nam je vzet — zlamana podpora njih ubožnemu, postaranimu očetu — vzeto upanje njih v solzah utoplelim bratom in sestram, poklican neutruden delavec iz vinograda Gospodoviga, vzet iz venca duhovstva eden nar žlahniših biserov v naši škofii! —

Tode h čemu toliko žalovanja na njih prezgodnim grobu? — Glasi naše žalosti se v nja globočino ne slišijo; — tudi naše solze se le kar na groba mah vtrinjajo. — „*Pravičen nam je proč vzet in njegov spomin ostane v miru.*“ Blagosloven naj nam ostane njih spomin, in de nam zares k žegnu bode, hočemo na njih grobu na imenitno vprašanje odgovoriti:

Zakaj je Bogu, Gospodu življenja in smerti dopadlo, svojga zvestiga služabnika v ročnim cretu njegovih let iz tega sveta poklicati? Zares imenitno vprašanje — ali ravno tako naukapoln je pa tudi odgovor za nas.

Iz prahu rojen človek naj scer sklepov Najvišiga ne sodi, zakaj nezapopadljive so Njegove sodbe in neizvedljive Njegove pote. Ne sme se prepirati zemlje sin z naj modrejšim Vladarjem in vprašati: Zakaj si nam to storil? Vender pa mi On, ki je Najmilostlivši, ne bo v greh zarajtal, če na grobu ljubleniga brata njegovim prijateljem in znancam v tolažbo pokažem, de je Bog svojga zvestiga služabnika tako zgodej izmed nas vzal k njegovim — in k našim zveličanju.

1. *Bog ga je zgodej k sebi vzal k njegovim zveličanju.* Dolge leta niso človeka prava sreča, še manj pa je mašniku let veliko število v zveličanje. *Komur je veliko dano, se bo tudi veliko tirjalo od njega.* Luk, 12, 48. Zato nas opomina sv. Gregor, dobro po-

misлити, de mi, kateri smo od Stvarnika sveta veliko prijeli, tudi ojštrejšimu odgovoru naproti gremo; zakaj s pomnoženjem božjih darov raste tudi ojštrost rajtinge čez njih obrnitev.

Ako bi dones angel z nebes k nam prišel in nam oznanil: Vi vsi bote skorej — bote še to leto umerli, koliki strah bi jih več del izmed nas obšel, ki se na visoko starost zanašamo. Če smo pa tudi navadno starost s petdesetimi letmi srečno dosegli, ali če smo, kar je pa že bolj redko, sedemset ali tudi osemdeset let v težavah težko dosegli, kaj bomo na zadnje od svojga življenja, od vsiga kar nas na življenje veže, več imeli, kakor naš, zgodej u večnost poklicani brat Jožef zdaj ima? — Oh, le ozek ojder iz šest malih desk — lôzen mertvaški pert — in temni grob — to bo naš delež, ravno kakor našiga rajniga brata: *„Nič nismo na ta svet pernesli, ni dvoma, de tudi z sebo nič vzeli ne bomo.“* I. Tim. 6, 7. — Morebit serce po dolgih letih z več zmotami obteženo; morebit vest po daljšim vživanji tega sveta z večimi grehi omadežvana; dokler se je duša našiga zgodej u večnost poklicaniga brata, kakor zau-pamo, k svojimu Stvarniku podala. *„Bil je proč vzet, de mu hudobija ni pameti spačila in goljufija mu duhá ni zmotila. Zakaj čar nečimurnosti otemni dobro, in nestanovitno poželenje tudi nedolžno serce omoti.“* Modr. 4, 11 — 13. — Oh! ta svet od kteriga se mi odtergati ne zamoremo, je zakopan v hudo. I. Jan. 5, 19. In kdo nas zagotovi, de bomo skoz ta svet čisti in neomadežvani do visoke starosti prišli? — Čist, kakor srebro, studenc izvira; čisto kakor srebro lesketa v njemu prijazna podoba sonca in lune in zvezd nebrojno število. — Čistimu studencu enak stopi tudi mašnik pogosto v duhovski stan, začetik njegoviga duhovniga življenja je lepimu binkoštnimu jutru podoben, od samiga sv. Duha posvečen. — Ali čisti studenc naprej hiti, se more skoz mlake in močvirja viti, zastonj išeš v nja daljšim teku izvirká čisto vodo. Oh le prelahko je to tudi podoba življenja mašnikov na tem svetu! Zato Moder tistiga srečniga imenuje, kateri neomadežvan v mladih letih k svojimu Stvarniku pride. Skoz svojo smert le kraj spremeni ne družbo, njegovo življenje ne konča, temuč se le skoz časno smert spremeni. S svojim Odrešenikam in božjimi svetniki je tukej v družbi živel, z Bogam in Njegovimi svetniki tudi unkraj groba živi. *„Duše pravičnih so v rokah božjih. Očém neumnih se zdi, de umerjejo, in njih smert bo za žalost deržana; oni pa so v miru.“* Modr. 3, 1 — 3.

Morebit se pa z zasluženjem tolažimo, ki si ga mislimo skoz

daljši življenje nabrati, z veliko dobrimi deli, ki nas bojo u visoki starosti skoz temne vrata ogrba spremile? Takšna želja po dolgem življenji s takšnim upanjem bi bila scer pravična. Ali kdo pozna vse brezдне in zanke, ki nas na potu življenja čakajo? — Kdo je preštel vse nevarnosti, ki nam čolnič življenja razdrobiti protijo, in vse naše zasluženje in dobre dela v brozdu pogubljenja pokopati? — Kdo od nas je vidil kedaj tisto vago, na kateri se bo naše daljši življenje vagp valo? Kdo od nas zamore vediti, ali bodo naše dobre dela ali pa naše zamujene dolžnosti in grešne dela na vagi večne pravice bolj potegnile? — Ali bodo eokrat solze naše pokore ali pa proklinjevanje nespokroniga življenja čez našo večnost razsodile? O preljubeznjivi! nikar se ne zanašajmo na dolgo življenje, temuč *s strahom in trepetanjem si rajši za večno zveličanje prizadevajte*. Filip. 2, 12. — Naš zgodej u večnost poklicani prijatelj je že svoje popotvanje dokončal, dokler še čolnič našiga življenja med škalevjem plava. *Njemu je Gospod že izročil dobro zaslužen dnar, dokler še mi dnava težo in vročino nositi moramo*. Mat. 20, 11. Scer je le kar sedem let njegovo delo u vinogradu Gospodovim terpelo, alj nebeški hišni Gospodar ne gleda na let število, ampak On gleda na zvestobo v dopolnovanji dolžnost. Blagor tedaj našimu mladimu rajnimu bratu! Od zvestiga dopolnovanja dolžnost mu dajo vse fare, pri katerih je za dušniga pastirja služil, nar lepši spričovanje, zakaj povsod se njegova hvala sliši. In akoravno je bilo le kratko njegovo delo, bo vender njegovo plačilo veliko, kakor velika je zvestoba njegoviga poklica bila. *„Zakaj častiljiva starost ni sklenjena z dolgostjo in šterilam let, ampak modrost človeka velja za sive lasé, in neomadežvano življenje je prava starost.“* Modr. 7, 8—9. Kadar bomo veliki sodni dan pred vesoljnim Sodnikom stali, se bo naš brat svojga zgodniga dokončanja veselil, dokler se bo marskteri izmed nas čez veliko število slabo obrnjenih let — čez svojo sivo starost jokali. *„In pravičen, kedar je umerl, prekolne hudobne ki še živijo, in zgodej dokončana mladost dolgo življenje krivicnih.“* Modr. 4, 16. O nikar se tedaj ne jokajmo na grobu scer zgodej poklicaniga, pa pravičniga moža, tistim enako, kateri nobeniga upanja nimajo. Čednosti cvetlica, ki je tukej cvetela še lepši tam v nebeškem Jeruzalemu pred vsim hudim vremenam v zavetji na večno cveti. Blagor tedaj tebi, ljubleni Jožef! Po božjim nezapopadljivim sklepu si scer zgodej dokončal, pa mi zaupamo,

de si veliko let dopolnil. Tvoja zgodnja smert je k tvojimu — pa tudi k našimu zveličanju.

2. Življenja veseli mladenč, pa tudi sivi starček le prerad na rezne in važne besede pozabi: *Misli na smert!* Zato je naš rajni brat v svoji zadnji pridigi poslušavce tako ljubeznjivo opominval rekoč: „Stari morajo umreti, pa tudi mladi niso pred smertjo brez skerbi; zato vsi na njo pripravljeni bodimo.“ On je zdaj resnico tega nauka s svojo lastno smertjo le prenaglo poterdil. — In zares; kako brez vsiga pomiselka, pisanemu metulu enak, si mladenč med cvetlicami pozemeljskiga veselja igra, in ne gleda na nobeno nevarnost, ki čednosti žuga, ne pomisli ne na smert ne na konec. Pa tudi kako merzla in gluha je še *siva starost* za vsako rezno misel, akoravno že na kraju pogubljenja večne smerti stoji! Ali na enkrat mertvaški zvon zazvoni, en prijatelj, mož naj boljših let, od merzle smerti poljuben se v prah zdrobi. — In besede: *Misli na smert!* zdaj vsakiga serce presunejo in kosti spreletijo. Bog pusti eniga v nar lepši starosti umreti, de bi družiga od dušne smerti rešil; Bog pusti eniga v smertno spanje zaspati, de bi družiga iz grešniga spanja zbudil. Tako je tudi naš prijatelj in brat v nar lepših letih umerl, de bi mi, še živi, hudobii odmerli in za vse dobro se na novo prebudili. Poslušajmo tedaj rajniga rezne besede — poslušajmo njegovo zadnjo pridigo iz njegoviga groba.

Mislite na smert! Vselej bodite pripravljeni na njo! zakaj: *Dones meni, juter tebi!* — Pobožni menihi v Latrappi imajo vedno prazen grob za perviga prihodniga merliča pripravljen. Nam pa naj ostane prezgodnjo pokopališe našiga rajniga brata u veden spomin na smert. List pade od drevesa, memo tekoča voda ga sebo odnese; tako minejo tudi kratki dnevi našiga življenja. *Človek od žene rojen, malo časa živi in je z veliki nadlogami napolnjen. Kakor roža razcveti in bo poteptan in zgine kakor senca. Kratki so dnevi človeka, število njegovih mescor je pri tebi, o Bog! ti si mu mejnik postavil, kteriga prestopiti ne more.*“ Job. 14, 1—5. Tako govori tudi s pobožnim Jobam naš prijatelj iz svojga zgodniga groba.

Mislite na smert, vi mladenči in device, kterim sim učenik in voditelj mladosti bil. Življenja leta mlade in lica rožen cvet pred smertjo ne ovarje. „*Vi ne veste ne ure ne dneva, kadaj bo Gospod prišel. Blagor tistim hlapcam, ktere Gospod najde, de bedijo.*“ Luk. 12, 37. Sonce scer iz zagór prisije, pa se naglo spet za

gorami skrije. Tudi vam se bodo skorej posledne večernice zvonile, kakor so meni dones odpele. Zato bodite pripravljeni!

Mislite na smert vi vsi moji zvesti duhovski otroci, kterim sim dušni voditelj bil. Ne pozabite nikdar, pred čemur sim vas svaril, pomnite zmiram, k čemur sim vas opominjal. „Nikar ne ljubite sveta in njegove nečimurnosti. Svet prejde s svojim veseljem; le kdor voljo božjo stori, ostane vekomej.“ I. Jan. 2, 17. „Le eno je potrebno.“ Luk. 10, 42. „Prinesite vreden sad pokore, zakaj sekira je že na korenino dreves postavljena. Vsako drevo, ki ne da dobriga sada, bo izsekano in verženo v ogenj.“ Luk. 3, 8—9.

Mislite na smert vi kristjani vsi, kteri ste moji pridni poslušavci bili, kterim sim tolikokrat besedo zveličanja oznanoval. Kratek je vaš delavnik na zemlji; leta tečejo, dnevi in ure hitijo, velika sabota je že pred durmi za vas. „Kdor malo seje, bo tudi malo žet.“ II. Kor. 9, 6. Kaj bi počitek in mehkost življenja zdaj meni pomagala, ako bi bil svoje mlade leta s praznovanjem brez dela doprinesel? Večni počitek bi bil zdaj meni peklenska martra. O zato vi vsi, ki še štejete ure, dneve in leta, delajte, dokler je dan, zakaj pride noč, kadar noben več delati ne more.“ Jan. 9, 4. Počili si bote, kakor jaz v grobu. Ta naj bo zadnja pridiga našiga mladiga rajniga brata. Ako smo jo prav razumeli, je njegova zgodnja smert tudi k našimu zveličanju, blagosloven ostane njegov spomin med nami.

In zdaj, preljubi rajni brat! počivaj mirno v hladnim krilu matere zemlje, dokler de nas vse mogočna trobenta iz grobov k sodbi zakliče. Veselo naj tvoja duša tam v blaženi Očetovi hiši prebiva in naj poje tisto skrivno pesem, ktero le izvoleni peti znajo. — Noben dragi spomenik ne bo tvojga groba kinčal, noben zlati napis ne bo tvojih del prihodnim narodom oznanoval, v kratkih letih se bo pobožniga mašnika Jože a Tavšelnega komej še kdo spomnil. Ali svetilo se bo tvoje ime tam v bukvah večniga življenja in tvoj spomin bo živel v naših srcih. Z žalostnimi glasmi miliga zvonjenja spremimo zdaj tvoje truplo k tihim grobu, tvojo dušo pa s svojimi molitvami pred tron božjiga usmiljenja. O de bi ti gnado najšel pri Tistimu, v kteriga si zmiram veroval, v kteriga si terdno zaupal, in tisti častitljivi sedež med nebeškimi prebivalci posedel, kteriga je tvoj Zveličar, ki si mu tako zvesto služil, pripravil. — In kadar si tam v častitljivim številu mašnikov pred tronam gnade in usmiljenja, o govori dobro za nas in se ogledaj ljubeznjivo nazaj na to solzno dolino in prosi za nas, dokler de tudi mi k Očetu pridemo, in se na

vekomej s tebo pri Njemu veselimo, tam kjer nobenih solz več ni,
tam kjer nas nobena smert več ločila ne bo. Amen.

OBŽALNICA GOSPODA JOŽEFA TAVŠELNA.

(Zložena v Škalah.)

1. Žlahna roža razcvetela
Se v katolški cerkvi je,
Duh nebeški je imela,
K' je dalje okrog razširal se.
2. Žlahni roži so enaki
Bli nekajni naš pastir,
Njih nebeški sveti nauki
So rosili sladek mir.
3. Bli so nam gospod premili,
Jožef Tavšel naš pastir,
V večnost so se preselili,
Ni jih vidit' več nikjer.
4. Na Koroškim so končali
V sedmim let duhoyski stan,
In v Gospodu so zaspali.
S svetmi čednostmi ohdan.
5. Bli so oni pridgar slavni,
In nevtruden spovednik,
Vselej bili so pripravi,
Zakramente nam delit.
6. Milo smo nekdaž žalváli,
K' se od nas ločili so,
V črni zemlji zakopani —
Zdaj njih vidit' več ne bo.
7. Mnogim dušam so delili,
Kruh življenja večniga,
Tudi grešnike budili
So iz spanja grešniga.
8. Vsi so radi se podali
H spovednici njihovi,
De bi svojo vest oprali,
Vsi od greha jenjali.
9. Vse ovčice svoje čede
Ljubeznjivo vabli so,

Imeli edine želje,
Vse peljati k Jezusu.

10. Zlasti pak so za mládino,
Silno skerbni oni bli,
Deb' nedolžno oblačilo
Nikdar ne zapravili.

11. Tud bolnike obiskvali,
Lep tolažnik njih so bli,
De bi duše njih ozdravli
S svetni zakramentami.

12. Vse ovčice so poznale
Mili njih pastirski glas,
Rade se za njim podale
Po zelen', nebeški paš'!

13. Njih edini cir je bila
Rožica ponižnosti,
Tudi druge je učila,
Njih izgled posnemati.

14. Zdaj njih apostolske noge
V miru b'do počivale,
Ki so nam nebeške nauke
Tolk' nevtrudno nosile.

15. Sladko spijo zdaj njih oči,
In se več ne zdramijo,
V hladne zemlje temni noči
Vtrudene počivajo.

16. Če so ravno vse pustili,
V svoj' naj lepši starosti,
Bodo se na nas spomnili
Tam v veseli večnosti.

17. Skerbno so se oni trudli,
Vse dolžnosti spolnovat;
Daj zato jim Jezus ljubi!
Gor' v nebesih sedež zlat.

18. O de bi tako živeli
Kakor so učili nas,
Tak se bomo veselili
Tam v nebesih večni čas!

19. Kadar homo zapustili
Tudi mi posvetno vse,
Daj nam Jezus ljubeznjivi
Vsim nebeško veselje!

Y.

KARL KEPEL

**ZZLATO SVETINJO OKINČAN UČENIK C. K. GLAVNEŠOLE
V CELI, ČASTNI MESTJAN CELSKIGA MESTA, ORGANIST
IN VODJA GODBE PRI ABTIJSKI MESTNI FARI V CELI.**

Malo ljudi bo na sveti, ki ostanejo svojiga nizkiga stana zmiram zadovoljni, če jim ravno sreča ino priložnost kakovo boljšo službo ponuja. Takih redkih ljudi eden je bil *Karl Kepel*, prepriden šolnik, sloviten organist, in mož prav po boži volji, ki je 3. dan aprila 1850 v 65 letu svoje starosti vmerl. Rojen je bil v Celi 10. januarja 1785, nepremožnih starešov sin. Svoje perve šole je izdelal v Celski glavnišoli, kir so P. P. Minoriti učili. Po 3. klasu se je v Marburg podal v latinske šole. Kër mu pa ni šla latinšina od rok, se je k šolstvu obrnil, in je detovodstva se učil pod vodjam P. Mansuetam Cangerl, kar je bil v šterih mesencih slavno dodelal 1805, zlasti ker je bil muzike od mladih dni dobro uvajen. Od tega leta je Karl služil za familjaza noter do leta 1807, kir je šolski pomočnik postal pri glavni šoli v Celi. V letu 1809 so ga za pomočnika predstavili na novo šolo v Polčane; v letu 1810 ga je c. k. deželsko poglavarstvo zvolilo za učitelja 1. klasa v Celi, v kateri službi je vse svoje žive dni celih 40 let nepremekliv in zadovoljen ostal.

Po smerti Strohsaka, ki je bil mežnar in organist ob enim, je Karl organistovo službo prevzel, in po smerti Benedikta Sluga 1827 je vodja cerkvene godbe postal. Pri muziki je bil dobro znajden, znal je skor na vsaki muzikalni cev delati, zlast je veljal za dobriga koralista in verliga organista, ki je zavolj svoje gibčnosti na orglah po širokim slovel. Svoje mlade dni je rad in veliko godil na bas, tak de mu je pleče na eno stran potegnili in na svoje stare dni nekajko

olaman hodi'. Veliko muzikalnih tovaršij al band je na noge spravil; če so mu pri vojaškemu naberanju eno trumo razkropili, je pri mladih fantih novo bando izpodrejati začel in se nikdar ni naveličal od kraja učiti začeti. Rad je imel muziko, še rajši je zapel zlasti pri dobri volji, ki je vsako oživel z svojim priložnim petjam, ki mu ga nikdar zmenkalo ni; kar je v mladosti znal, v starosti ni pozabil. Kjer je on bil, tam so se poštene in vesele pele.

Kakor je bil serčen prijatelj vsakimu poštenimu človeku, tak je bil ljubeznivi mož svoji ženi in mili oče svojim otrokam. Dvakrat oženjen je obekrat srečen zakon imel.

Tri lepe lastnosti so znašale tega moža kakor se ne znidejo lahko kirbodi vkup v taki velikosti; njegova *zvestoba*, njegova *delavnost*, ino njegova *zadovoljnost*. Zvestobo je deržal pri delu v besedi in djanju; svojga dela nikolj ni opustil alj opravila zamudil, bodi si pri cerkvi alj v šoli alj pri drugim opravku; bodi si podne alj ponoči, po zimi alj po leti. Bil je svoje besede mož, njemu bi bil smel zaupati vse svoje dragine. Bil je povsod krediti postreči o pravi času, in čeravno so ga na svoje stare dni mnoge težave tlačile, vonder ni nikir zaostal, pa tudi ne tožoval. Neprenchama je rad posloval od jutra do večera leto in dan. Nedela je bila za nja dvojni delavnik, in šolski prazniki so mu bili začetek novih opravil alj noviga šolanja. Ker je bil svojga dela in opravila in svojga doma vesel, mu ni bilo mar za dolge pote in hoje po svetu. Njegov najdaljši pot, ki ga je svoje žive dni storil, je bil v Gradec, kamor je bil enkrat z svojo famijlo za kratek čas po železnici derknil. Pa ravno ta urna delavnost ga je na starost naj bolj krepčala, zakaj kedar kolj je imel naj več dela, je bil naj bolj vedriga lica in zdrav. Kako zadovoljen in poterpežliv je Karl Kepel bil priča ta okolstava, de je on celih 40 let za učenika 1. klasa ostal, ako ravno so se mu dostkrat više službe odpirale ino ponujale. Če ga je kdo nagovarjal se v prošne za više službe spustiti, je djal: jaz imam dela in kruha zadosti; z dvema žlicama tud tam ne morem jesti, in z štirimi rokami tud tam ne morem delati. Karl ni bil navajen skerbeti kaj in koliko mu bode to alj uno opravilo dobička dalo, on je bil srečen dovolj, če mu je kdo kako delo sporočil; nikdar ni prašal, kaj bo meni za to.

Nar bolj srečen je bil Karl kadar je na svojih orglah sedel; zlast je v sv. večirih in u velikih praznikih kakor spremenjen orgle preberal, kakor de bi bile novo oživele. Njega od njegovih orgel in

pa od njegove žene ločiti, je zamagla le smert. Na zadni posteli ga ni ničezar bolj vžalilo kakor spomin orgle zapustiti; ko je namreč na svojo postel orgle zaslišal, se je milo razjokal, ker se mu je tožilo po njih. Te nove orgle v farni cerkvi imajo pa zares Karlna za svojga začetnika; on je bil namreč leta 1841 tirolskega orglarja Aloizja Hörbiger zvedel, z njim nove orgle z 26 registrami za 1800 gl. sr. vdinjal, in večdel dnarjov po fari za orgle sam sprosila in pobral. Te orgle so mojstru tak dobro stekle, de so zaslovele po celi deželi.

Rajni Karl je bil prijazen ino zgovoren, za vsakiga je imel priložno besedo, zato se je lahko zastopil z kmetam kakor z gospodam, zato so ga otroci ljubili in odrašeni štimali, zlast je vedel se odsekati tistim, ki so ga hteli zabavljati; vedel je vselej tako krepko in kratko odgovor dati, de sta resnica in smeh očitna bila. Na primer damo kake dve alj tri zasolene šale v spomin: Če mu je kdo hotel sponašati de ga je svoje dni v šoli zlo tezal, je djal: „Jes sim zato tako zlo tezal, ker sim že tistokrat vedel, de pri nekimu človeku ostane bolj tezanje v spominu ko dobrota; jes bi pa vonder bil rad pri Vas v spominu ostal.“ Neki veliki gospod ga je pri mizi pohvalil, de je tud Karlnov učenc bil, pa uk pisanja se nad njim slabo kaže. Berž mu je nazaj dal: „Velikih gospodov šega je slabo pisati“ Enkrat je neki žlahtnik s svojo gospo pred Karlnam njegoviga šolskiga tovarša v pričo svojga otroka omival ino pravil, kako ve smešno svojga učenika oponašati. „Pokaži no Francel kako obrača tvoj učitel svoj robec v šoli pred ko se vsekne.“ Na dolgo silenje začne fantič tak smešno oponašati svojga učenika, de smeh vstane po hiši. Stari součenik vperto na prizor gleda brez vsega smeha. Na koncu komedje pa reče: „Alj smejem žlahni atej in žlahna mama tud jes povedati, kako se Francel vede v šoli? Tako le se zleca, zdaj naslanja glavo na desno roko zdaj na levo, zdaj dene nogo na klop, zdaj sejha, zdaj bolanta; včasi še gerje zna, pa nočena povedati.“ Neki speklivi šalovec mu je bil prav živo segil s svojo srovo šalo, in prav rahlo stran zadel: „Povejte mi Karl, je djal, zakaj večdel šolmojstrov otroci se spridijo; malokedaj je iz šolmojstroviga sina kaj prida“ — in mu jih zaporedama pol tucenta takih porednih šolmojstrovih sinov po imenu našteje, in poverh reče: kakor se mi zdi, Vaš nič kaj bolšiga ne obeta. „Vam bom zdaj povedal od kod to pride; mi šolmojstri se pečamo od jutra do večera z učenjam in gojenjam drugih srovih otrok, in tak ne vtegnemo za svoje skerbeti,

dokler za druge skerbimo, svoje lastne otroke omikati zamudimo.“

Lepi značaj alj karakter Karlnov je bil tud ta, de ni mogel veselja sam za sebe imeti; rad je veselje svoje delil med druge, ako je pa žalosten bil je rad žalost zakrival, tiho terpel, toževal nikolj, ako ravno je svoj težek križ nosil na lastnemu životu; lubezniv se je skazal tud kadar je bil kedaj pokregan alj posvarjen. Bil je dobri-mu otroku podoben, kateri vse krotko, tiho in pohlevno brez besedovanja gorvzeme, in tak je dopolnil zapoved Kristusovo, ki reče: „*Če ne bote ko toto dele, ne pojdete v nebeško kraljestvo.*“

Kar je Karl v šoli otrokom in šolskim pripravnikom dobriga storil, bo še dolgo v hvaležnih srcih ostalo. Bil je 27. Decembra 1849 z slatoh svetinjoj slovesno okinčan. Kratko je vžival svojo zlato spričo; od starosti in od vedniga truda oslablen, je zbolel na veliki četertek, dokler je še popred žalostne pesme Jeremija preroka prav serčno popevati pomogel. Dal se je s svetimi zakramenti previditi, in na belo sredo je mirno v Gospodu zaspal. Celo mesto ino fara ga je obžalovala; pri sv. Maksimiljanu počiva, kakor pogrebница nasledna pove:

POGREBNICA.

Ni mi mogoče od tega groba se ločiti, de bi od našiga ljubiga *Karl*na slova ne vzel. Ti ljuba dobra duša, moj dragi *Karl* boš tukaj ostal? ne boš več z nami domu šel? ne boš več nas spremljal od doma do groba, od groba domu? ne boš več z nami prepeval žalostne in vesele pri opraviilih in pri pogrebih v cerkvah ino veselih tovaršijah? Oj kako te bomo pogrešali po vsih potih in kotih, pogrešale te bodo orgle in vse dobrevolje, pogrešala te cerkva in šola, gospôda in kmeti; kaj bi še le rekel od tvoje ljube žene, od tvoje zapušene familje ki v solzah zdihuje. Tvoja smert nam je veliko žalost naredila, toliko bolj žalostna nas je zadela, ker si se tak nagloma is tega sveta odpravil. Domišlovali smo si še neke lepe dni vkupej preživeti, pa te je nemila smert pobrala, dokler so tebi ravno naj bolje mirni dnevi tekli. Kako serčno smo une dni velikiga tedna v svetih pesmah vkupej prepevali, pa v sredi petja, v sredi svetiga tedna — ki je bil tvoje žive dni tvoj naj sivnejši čas — te zakliče večni Bog na svoj dom, de bi tam drugi del svetih pesem med angelskim korami speval. Zdaj razumim, zakaj si letas ves zamaknen

pri žalostnih pesnih toljko tanko na svoje uho vlekel, ki so se čudno lepo spevale na novih orgelcah: (*Vox humana*.*) Občutil si nebeškiga glasa sladkost, zapustil našiga petja mili glas, kir se solze cedijo, pa se obrnil taj h tistimu nebeškemu petju, kir se poje z čistim veseljam brez prelivanja solz.

Kamor Bog kliče, dober Oče kliče; naj bo tebi dober Karl iz serca vošen sveti raj. Samo tvoje lepe čednosti bi radi za teboj posneli in tvoje dobre dela radi spominali tukaj na tvojim grobu. Rad bi kratko vse povedal, kar vse lepiga in dobriega od tebe vem, pa ne vem ločiti, ali je večji hvale vredna tvoja *zvestoba*, s katero si svoje dolžnosti opravljal; ali tvoja *delarnost*, s katero si ti noč in dan rad posloval in se dela nikdar ne naveličal; ali tvoja *zadovoljnost*, s katero si toliko potrpeliv svoj težavn stan prenesil; ali tvoja *nesamopašnost*, s katero nisi nikdar prašal kako plačilo, temoč kako delo bi bilo pripravno za te. Samo to vém, de tvoja ljubezniva pohlevnost in tvoj pošten značaj te je prikupil vsem ljudem in priporočil. Hvale vreden mož! 41 let si sprebil učitel 1. klasa, pa zmiram zadovoljn ostal; dostekrat se ti je priložnost ponudla višej službo nastopiti, videl si svoje tovarše pipati se za nje, ti pak si mirn ostal in zadovoljn na svojim mestu. Ni te mikala čast, ne lakomnost gonila; večji želje nisi imel, ko svojo službo vredno in popolnoma opraviti. Če si pa ravno nizek ostal, si na časti rasil. Tvoji učenci so postali mašniki, dohtari, poglavarji in knezo-skofi, pa so te enako spoštovali v svojim visokim kakor popred v svojim otroškim stanu. V svojih 65. letih si videl mnoge in razne spremembe. Jmel si 5 abatov, 8 šolskih vodij, vikarjov, kapelanov, in součnikov veliko in veliko, vžival si jih prijazne in neprijazne obraze, pa vonder vsakimu si bil ljubleni stari Karl. Tvoja priprost ni bila na poti, de so te mesto in gosposka v lepi časti imeli; Celsko mesto je vedelo ceniti tvojo veljavnost, in te očitno spoznalo za svojga vredniga sina, daje ti naslov častniga mestjana. Hvalita kresija in visoka škofija sta priporočale tvoje zasluge pred cesarskim tronam, in svetli cesar Franc Jožef I. so blagovolili ti zlato svetinjo

* *Vox humana*, eine Art Orgel Positiv mit 3 Registern, neu erfunden und conftruirt vom Cillier Orgelbauer Alois Hörbiger, welches Instrumēt sich zum Chorgesange vorzüglich eignete, indem es das Crescendo ausdrückt, und welches zu der Mette in der Charwoche 1850 zum ersten Mal gebraucht wurde.

podati; alj Karl si tisti ljubeznivi prijatelj in tisti skerbni oče svojih šolskih otrok ostal kakor si bil. Ni bilo mogoče spoznati, ali bolj tvoja priprosta svetinja razsvetluje alj svetinja tvojo ponižnost lepša.

Ves si živel za svoj poklic in za svojo famijo, sveta skerb so ti bile cerkvene opravila, in orgle tvoje veselje, od katerih se ločiti kakor od tvoje ljube žene ti je le smert zamogla. Ti zvesti sluga svoje cerkve, te pridni hlapec svojga stana, vzemi našo zahvalo za tvoje zveste in pridne opravila in prejmi svoje plačilo pri Bogu, ki tebe k sebi vabi rekoč: „Pridi ti pridni in zvesti hlapec, ker si bil v malim zvest, bodi čez veliko postavljen!“

SKLEN.

Pojdi tedaj svojo božjo pot ljuba duša, najdi obilno plačilo pred božim tronam za vse svoje dobre dela; odehni si tam pri Očetu nebeškemu od svojga truda in počini si v krilu božjim. Pojdi za njimi, ki so bili svoje dni tebi toljko dobri brati, znanci in dobrotniki, in razveseli se na strani svojih jezarov bratov ino sester, ki si jih svoje dni do tega pokopališa spremljal, in jim v sv. pesmih posledno popotnico pel. Naj bode dnašno čerkveno opravilo v tolaženje tvoji duši, in molitve, pesme ino spevod od vsih tvojih znancov, prijatlov, učencov in učenikov naj pridejo na vago božje pravice, ter milost ino gnado za te pridobijo pred božim sodnikom. V znamenje naše zahvale naj kaže ta zidan spominek, ki ti ga cerkva sv. Maksimiljana brez plačila prepusti, tvoj večni sprebitek, in naj priča kako drag in ljub si nam bil. Jezus tvoj Izveličar, ki je tvojo dušo v zakramentu sv. obhajila objel, naj bo tvoj varh ino tvoj tažej, ki te bo peljal u večno kraljestvo po svojih svetih besedah: „Jes sim vstajenje in življenje.“ Naj te vzeme v hišo nebeškiga Očeta; in tam za nas prosi, de tudi mi srečno taj pridemo, in Boga hvalimo vekomaj. Amen.

Matija Vodušek.

VI.

MARTIN LAŠIČ,

VERLI MOŽ IN POŠTEN TERŽAN.

O slava Bogu, de zapeti znam,
De verlemu možu pohvalo dam, Koseski.

Veliko saboto preteklega leta so pokopali moža, kakoršnih je malo na svetu. Ni si po visokih šolah ali vseučeliških glave lomil, ni v hudih bitvah za svojo domovino kervi prelival, tud nobene občnokoristne naprave znajdel; ni bil po širokem znan, in novice njegove slave nikoli oznanile niso: toliko lepše pa je v svoji srenji slovel, in vsi koji (kteri) so ga poznali, so ga visoko cenili in si obstati mogli, da je *verli mož*, v katerem ni napake.

V *Laškem* tergu na dolnem Štajerskem poldrugo uro pod Celjem se je rodil, in *Martin Lašic* mu je bilo ime; po domače pa so mu *Župnek* nekteri tud *Žili* rekli. Svoje matere ni nikoli poznal; njih oči so ravno vgasnile, ko je on svoje pervobart odperl, in vsa skerb za njega je na njegovega očeta padla, ki so pošten in priden usnjár (ledrar) bili. Berž ko je bil zato, je mogel v šolo iti, kdér se je bil tako dobro obnašal, da je vse prekosil in med svojemi součenci zmirom prvi bil. — Oj da bi soseske pač spoznale, koliko korista prinese dobra šola, gotovo bi jih povsod napravile, in ne bilo bi treba toliko siliti, ne otrok da bi v šolo šli, ne starišev da bi jih pošiljali. Kdér ni pravih šol ni ljudske omike, mladina zraste sirova in polna ternja; na ternju pa ne zori noben žlahtni sad. Zatorej otroci, ne kujajte se, pridno in radi v šolo hodite in Bogu hvalo dajte, da priložnost v šolo hoditi imate; kar se v mladosti koristnega naučili bote, vas nikdar kesalo ne bode.

Mladi *Martinek* bi bil rad v šolah više se zobrazil, ali takrat še ni bilo ne v Celju ne v Novem mestu viših učilnic, v Nemški Gradec pa ali v béli Ljublano iti je bilo predač in predrago, in njegov oče neso ravno zlo pri dnarji bili; zato so ga poslali v Celje, usnarskega se učiti. In vsaj ni treba, da bi mogel vsak, ki si po šolah glavo bistri, ali duhovnik postati ali kaki vradnik; naj

se tud kmetijstva ali rokodela prejme, kar se v učilnici nauči, mu pride zmirom prav. Kako žalostno postavim je za kmeta, ako veliko posestva in družine ima, ali morebiti še kaj kupčije zraven, pa ne ve ne čerke zapisati ne številke narediti! Kako žalostno za rokodelca, ki ne zna ne pobotnega lista (kvitenge) ne konte zgotoviti!

Česar pa se človek loti, naj se dobro izuri, da ne ostane kak polovičnik ali mojsterskaza. *Lašič* se je usnarije poprjel in tako jako izučil, da se zastran svojega dela ni nobenega vstrašil, in kar se ne sme zamolčati, tud je zmirom čednega zaderžanja bil.—Po njegovem zgledu se morate ravnati tud vi, ljubi fanti, ki hočete rokodelci biti; prvič *dobro naučiti in izbrusiti* se v svojem rokodelstvu, da bote vsakemu kos; in drugič, *pošteno se zaderžati*, da vas bodo ljudje veseli. Ali ni gerdo, dan donešni toliko rokodelcov viditi, ki so zgol lenuhi in postopači, ki od same beračije živijo, pa tud dostokrat rastergani so, da jih je pogledati groza? Ali ni gerdo, če podmojster vsako nedeljo svoj tedni zaslužik po gerlu požene, in če mu kaka slika v žepu ostane, še v pondelk kerčme ne zapusti? Jz takih nič prida ne bo; taki tud vi ne smete biti.

Lašič, kakor je sam večkrat pripovedal, takih zanikernih tovaršev ni mogel terpeti, ter ogibal se jih kakor ternjevega plota. V delavnikih je pridno delal, v nedeljah pa ravno tako pridno v cerkvo hodil; rad vesel bil, vonder zavolj veselja svojega dela nikoli zamudil: zato tud ga je gospod, pri katerem je v službi bil, čez vse rad imel in mu vse gospodarstvo izročil. Tako se je tud pri njemu dopolnilo, kar sv. Pavl veli; da *pobožnost je za vse dobra, ter ima obljubo sedajnega in prihodnega življenja*.

Pošten mladenč kakor je bil, si je tud pošteno nevesto poiskal, *Rozaljo Župnečko*, ki mu je rodila petëro otrok, od katerih so trije že v zibki pomerli, jeden sin in jedna hči pa še živita po lepih naukih in zgledih svojega očeta. — Kdor se ženi, naj ne iše pri svoji nevesti samo bogastva ali dnarja ali okroglega obraza ali kaj drugega takega, kar obstanka nima; marveč naj si poiše nevesto krotko, delavno in modro, ki se po deklisko, pametno in sramoljivo zaderži, rada uboga in poštuje svoje stariše.

Lašič je seer hišo priženil, ali hiša je bila rahla in velikih poprav potrebovala; dolgov in plačil je bilo obilno in mnogokrat je v hudej stiski bil: vonder s pomočjo svoje žene, ktera mu je u vsih rečeh zvesto na roko šla, je vse srečno prebavil. — *Molil* je rad, tako da se spomniti ne vem moža, kteri bi bil toliko molitve storil

kot on; večdel vsak dan dvé svete maše slišal, v nedeljah in praznikih pa skoraj čeli dan v cerkvi bil. Kolikorkrat je opoldne ali ob večernem mraku angelsko česenje zvonilo, vselej je pokleknil in molil; in če je na spoved pozvonilo, brez odloga je šel svojega Jzveličarja spremit in blagoslov božji prějet. Kolikorkrat je iz doma šel ali k domu prišel, je podobo križanega Jezusa poljubil ter se s blagoslovljeno vodo poškopil. Duhovne je visoko spoštoval, in če je koga zmed njih srečal ali v sobi obiskal, je svojo glavo nagnil in jih prijazno pozdravil, rekoč: Hvalen bodi Jezus Kristus! Dobro jutro, ali dober dan, ali dober večer Jim Bog daj! — Z jedno besedo, karkolj je storil ali rekel, karkolj hvalil ali čertil, je pričalo, da v Bogu diha in misli, v Bogu govori in živi. — Nič ne dene, če ravno kdo reče, da je terejal bil; željeti je, da bi veliko veliko takih terejalov bilo!

Tudi v drugih rečeh bi se lahko v zgled postavil; bil namreč je bogat na čednostih. Kako *vésten*, postavim, je bil, naj sledeča zgodba pričuje. Neki kmet je usnja na brado kupil, in *Lašič* da bi ne pozabil, ga v dolžne bukve zapisal. Čez nekaj časa spet pride, spet na dolg ostane in *Lašic* ga spet zapiše; in to se je nekokrat zgodilo. Ali kër je v bukvah dolg v šajnu zapisoval, kmet pa potem v srebru plačoval, se je primerilo, da je kmeta za pol krajcarja srebra podrajtal. Pozneje pa, ko je rajtenge pregledoval in svojo zmoto zapazil, je svojim domačim ročno naročil, da kdorkolj bo kmeta pred oči dobil, naj mu poverne. — Kaj pravite, ali ni lepo kaj takega slišati? ali je kdo, da bi ne cenil moža, ki noče ne pol krajcarja krivičnega dnarja v svoji lasti imeti! Zato pa tud ga je vse rado imelo, kar ga poznalo; kmeti in teržani, duhovska in deželska gosposka, clo družina si za čast deržala, pri njemu v službi biti.

Kako *dobrotljiv* in *vsmitljen do vbogih* je bil, mu mora ako bi trebalo, cela soseska pohvalno pismo dati. Vsak siromak je za njegovo hišo vedel, in kdorkolj v potrebi bil ali kaki kamen na sereu imel, k *Zupučku* je šel, njemu nihče ni zastonj potožil. Posebno v létu 1840, ko je nad polovico Laškega terga nesrečen ogenj požerl, se je njegova dobrotljivost kaj lepo pokazala. Sam je u veliko škodo prišel, sam pomoči potreben bil; vonder je za vboge še zmirom odperto hišo imel, in kakor premogel, ali z besedo ali s djanjem, ali z obleko ali z dnarjem njih tažil in njih solze obrisal. In kar mi naj bolj dopade, ubogal je v svoji dobrodarnosti nauk

Jezusa, ki veli: *Nikda naj ne vè troja levica, kar je storila troja desnica.*

Pa kaj bi ga više hvalil, kër ga dohvaliti ne morem; bil je kakor sem v začetku rekel, *verli mož*, v katerem ni napake bilo; in golo resnico govorim, ako rečem da polpeto léto, kar sém na Laškem bil, nisim sam vidil in tud ne od drugih slišal, kar bi rajnemu oponositi zamogel. Bil je ljubček božji in vsih poštenih ljudi.

Ali tud njegove léta so dotekle, in dozoril je kakor dober sad za hišo večnosti. Njegova žena, ki mu je 38 lét ljuba in zvesta tovaršica bila, je umerla, in od tiste dobe mu je na zemlji merzeti jelo. Žalost in mnoge skerbi so ga polomile, vidoma je oslabel in persna vodenika ga na smertno posteljo položila. Brez pomude se je s svetimi zakramenti previditi dal, poravnal lepo kar je še za poravnati bilo in ves voljn in pokojnega serca v 66. letu svoje starosti svojo dušo nebeškemu Očetu izročil. — Blagor mu! bil je dober in zvest hlapec, in ne dvomim, da je šel u veselje svojega Gospoda, kojega je od mladih nog iz célega serca in iz céle duše ljubil.

Jožef Rozman.

G.

PRIGODBE

ZALOSTNE IN VESELE

ZA PODUK IN KRATEK ČAS.

Vsak pismar, ki je podučen v nebeškem kraljestvu,
je enak hišnemu gospodarju, kateri nosi iz svojega
zaklada novo in staro

Mat. 13, 52.

I.

KAMEN NA SERCU 1).

Pač marsikterimu leži
Na sercu težek kamen,
Ki huj, k' ognjeni plamen,
Ga martra, peče ino skli.

Oh! lahko serc se odvali,
Če serčnost bi imeli;
V ljubezni če b' goreli,
Se tudi čisto raztopi.

Prišel je nekda j gospod imenitniga stanu v glasovito mēsto Antverpen. Ves zamišlen je počasi po cesti jahal, ravno kakor de bi tudi konj težo tistiga kamena občutil, kteriga je njegov i gospod tako težko na svojem sercu nosil. Ta gospod ni bil eden izmed tistih, ki se vedno kislo deržé, in so s sebo in celim svētam nezadovoljni, alj zdaj je pa vendar ves temen njegov obraz in vse zgrudjeno njegovo čelo, in to že tako dolgo, od kar se je neko pregrešno djanje, ki ga je dopernesel, s skelečim černilam v bukve njegove vesti zapisalo, ki ga je martralo noč in dan, in mu kakor težek kamen na sercu ležalo. Kakor odkrito se pa tukaj od britkosti njegoviga serca govori, ravno tako skerbno si je pa on prizadeval, svojo dušno rano pred celim svētam skriti, in zdelo se mu je, de bi ložej vse, tudi peklenške muke ali martre prestal, kakor de bi kedaj živimu človeku svoj storjen grēh razodel. Vendar ga je serce veliko preveč bolelo,

1) Iz bukve: Erzählungen und kleine Schriften von Johann Emanuel Veith, 2. Band.

kakor de bi si na vse zmišljive viže prizadeval ne bil, v svojem dušnim terpenji pomoči najti, in je tudi iz ravno tega namena v to mesto prišel, de bi mnoge imenite in učene može obiskal, se čez to in uno z njimi pogovoril, in tako brez de bi sami vedli, od njih sprašal in zvedel, kako de bi se dalo njegovi dušni bolezní pomagati. Res mu je tudi sreča tako potekla, de je od učenih mož zvedil, de se nobeden ni tistih gréhov spovedati dolžen, ktere je popolnoma pozabil. Vesel, ta, kakor se mu je zdelo, zlata vredni in lahki pomoček zvedeti, je terdno sklenil, si na vse mogoče viže prizadevati, de bi svoj gréh popolnoma pozabil in se mu ga tako nikdar spovedati treba ne bilo.

V kratkim mora kamen se
Od serca odvaliti,
Za vselej pozabiti,
Naj tud velja, karkoli če.

Zato se noč in dan dervi
Okrog po veselicah,
Ko čebele po cvetlicah,
Pa gréh ga zmíram bolj teži.

Pri plesu ne, pri igrah ne,
Ne da se pozabiti,
Ne v vinu utopiti,
Le hujši ga boli serecé.

Z eno besedo: godilo se je našimu plemenitniku, kakor si grešniki vsih časov skušajo, de za nje cel svet praviga veselja nima. Grěšniku veselje ravno toliko zda, kakor če bi iz ostrupeniga kozarca sladko vino pil; bolj ko piješ, hujši ti prihaja. Ko si je tedaj tudi naš plemenitnik sam nad seboj to skusil, je storil drugi sklep. Namenil se je na dalje pote, iti v ptuje dežele, čez široko morje v neznane kraje, nespametno upanje imevši, kakor de bi zamogel skelečo skrivnost svojga serca doma pustiti in jo med tem, de spet domu pridé, popolnoma pozabiti.

Alj stara že resnica je:
Če dalje tud popotuješ,
Scer kraje spremenjuješ,
Pa svojga serca ne.

To skusil je tud naš gospod:
Kar serce je bolelo,
Zacelit' ni hotelo,
Ga peklo je povsod.

Je kupil res lep'ga blaga,
 Po morji z njim veslajo,
 Po cestah ga peljajo;
 Veselo je, kar gledat ga.

Oh, eno še zraven blagá
 Bi rad dal naložiti!
 Alj sam mora nositi —
 Star kamen svojega sereá.

Tako je čez lèto spet ravno tako žalosten, brez vsiga polajšanja svoje skrivne britkosti nazaj domu prišel, kakor je od doma šel. Alj eno se je po svojim dolгим popotvanji vendar le naučil, kako mično in spodbudljivo de je namreč za človeka, u velikih bukvah božjega stvarjenja brati in v premišlevanje čudapolnih stvari božjih se popolnoma zatopiti. Bila je takrat navada, de so si učeni posebno veliko z napčnim zvezdoznanstvom (astrologijo) prizadevali, ter iz tega, kako so zvezde v tem ali unim času na nebu sostavljene, razne prihodne reči vganjavali in si zvedeti prizadevali, kaj je temu ali unimu človeku, ki je pod to ali uno zvezdo rojen, namenjeno. Ta popolnoma goljffjiva pa tudi zlo pregrèšna modrija je bila ravno voda na mlin našiga od dne do dne bolj otožniga plemenitnika. Zaupal je, tam gori med zvezdami tolažbe najti, svojo prihodnost zvediti, in pri tem zlo težavnim uku svoje znotrajne bolečine popolnoma pozabiti. — O kako se pač vbogi ljudje trudijo, spoznati to in uno, le na to nobeden ne misli, de bi spoznal samiga sebe!

Zdaj zvezdoznanstva se uči;
 Po nebu pridno gleda,
 Kdér zvezd prijazna čeda
 Stvarjenje čudno lepota.

Pa bolj ko mile zvezdice
 Na nebu ogleduje,
 Njih pote premiš'juje,
 Bolj kamen mu teží serce.

Spet je celo lèto preteklo, kar se je noč in dan pri bukvah potil, ter nevtrudljivo po nebu oziral. Ali mutaste so bile zvezde, ter mu niso mogle nobeniga zdravila za njegovo dušno bolezen povedati, le to so mu noč na noč glasno oznanovale, de je nje in njega Bog vstvaril, ki gor nad zvezdami stanuje, in ves usmiljen je do spokornih grèšnikov; se pa strašno mašuje nad tistimi, ki terdovratni v grèhu

ostanejo, ter umerjejo — brez pokore. Naveličal se je tedaj goljfive zvezdoznanske učenosti, in zoperna mu je bila noter do smerti. Zvedel je pa zdaj od drugiga pomočka za dušne bolezni, in zdelo se mu je, da bi mu vtegnilo to hitreje pomagati. Slišal je govoriti od posta, od molitve, od dobrih del, od ojstre pokore, in zvedel, da te reči ranjeno vèst ozdravijo in človeško serce greha očistijo. Predolgo in pretežko je že naš vbogi plemenitnik svoj stari kamen na sercu nosil, kakor da bi se tudi tega težavniga, pa vse hvale vredniga dèla z vso serčnostjo in pridnostjo lotil ne bil, ter je tako ojstro živel, da je daleč okrog nja spokorno življenje slovelo.

Pri suhim kruhu se posti,
Na terdih tleh počiva,
Nja roka dobrotljiva
Vse vboge preskerbí.

Tako se dolgo pokori,
Svoje meso strahuje,
U solzah omaguje:
Alj kamen se ne raztopi.

Pri tim ojstrim življenji še ni celo lèto preteklo, kar je težo kamena na sercu še le hujši občutiti začel, kakor poprej. Zakaj dobre dèla in ojstra pokora še le takrat serce potolažijo in vèst vmirijo, kadar se je grèšnik v ponižni spovedi greha že očistil; alj dokler grèh iz bukev vèsti ni zbrisan, vsa tudi naj ojstrejši pokora nič ne pomaga. Tode kèr naš plemenitnik tega spoznati še ni hotel, se ve da, je od dne do dne le toliko otožniši prihajal, kolikor bolj se je pokoril. Pa saj ni čudo. Poprej si je že, Bog ve kaj vse prizadjal, znotrajniga nepokoja se znebiti, in zdaj mu tudi naj ojstrejši terpenje, ki si ga je iz proste volje naložil, nič ne pomaga. Sam nad seboj se zatorej čudi, in svojga serca zapopasti ne more; alj na bledim in upadenim licu se mu že zdavnej bere, da ga neki hudi znotrajni červ grize. Ravno zavolj tega se je začel bolj in bolj vsake drušine sogibati; samši je naj raji v svoji samotni stanici sedel, se sam čez sebe jokal in zdihoval, to in uno z obupajočim sercam pre-mišlevaje.

Oh, kak je pač le kratko to,
Kar me je veselilo!
Kedaj je že minilo,
Kakor da bi nikolj ne blo! —

O ja, de bi nikolj ne b'lo! —

Alj kar je kolj storjeno,

Če v hipu tud zgojeno,

Pozableno nikdar ne bo!

O gréh, o gréh, nesrečen gréh!

Nebesa si ohetal,

Ko si me v se zaplehal,

Zdaj jok je tvoj poprejšni sméh

O serce prenesrečno, glej!

Po grehu si željelo,

U gréhu si živelo,

Kako pa gréh plačuje zdej?

Ko kamen težek centov sto,

Leži mi zdaj na duši, —

Oh, na ubogi duši! —

In boljši več nikolj ne bo.

De vino vzame vse skerbi,

Ljudje scer govorijo,

Pa res ni kar terdijo;

Pomagalo mi vino ni.

V veselji pravijo, de sercé

Pozabi bolečine:

Alj spet veselje mihe,

In stare rane spet bolé.

Veliko sim se naučil,

Kar prej mi ni b'lo znano;

Čez morje tud prestrano

Sim v ptuje kraje se spustil,

Sim tud pokoril se ojsró;

Molitve pa in posti

So moje mi britkosti

Še le pomnožili hudó.

Zastonj, zastonj je bilo vse!

Na svétu ni zdravila,

Za me, ne tolažila; —

Le smet zdravilo bo za me! —

Kakor smo že zgorej rekli, se naš vbogi plemenitnik ni zamo-
gel zadosti čuditi, de mu nobena stvar na svétu več ne pomaga.
Mi pa se nad tem clo nič čuditi ne smemo. Zakaj kakor če bi bolnik

vse zdravila poskusil, pa samo tistiga ne, ki je za njegovo bolezen edino pravo, se mu ne bo zboljšalo, ampak gotovo še le shujšalo: ravno tako se je tudi plemenitniku godilo, ki se je scer raznih zdravil poslužil, pa samo tistiga ne, ki je bilo zanj edino pravo. Se ve, ako bi naš plemenitnik ne bil že pred dve sto letmi živel, marveč v sedajnih nevérnih časih, bi na svoj gréh ne bil toliko porajtal; zakaj današnji kristjani si vejo to reč veliko polajšati. Kar je mlačnih kristjanov, in takih je brez števila, ne zmislijo od jutra do večera ne na Boga ne na svojo vbogo dušo, in léta in léta pretečejo, de ne pogledajo na tanjko v bukve svoje vésti, kako je kaj: ali černo ali bélo! — Drugi, ki so že bolj prebrisani in že nekoliko po gospôskim dišijo, pa pravijo, de se ne sme vse tako na tanjko vzeti kakor se v katekizmu bere, in kakor mašniki v spovednici in na prižnici učé. Zato je človek vstvarjen, de svét vživa, in veliko reči od kterih se v cerkvi uči, de so greh, nič drugzega niso, kakor nedolžna človeška slabost; in posebno, kar se iz ljubezni stori, že toliki gréh biti ne more. — Še drugi, ki so že nekoliko hlač po šolah raztergali, ki so že mnoge zapeljive, z umetno zakritimi lažmi ostrupene bukvice in novice brali, tudi kmečki postopači in bahači, ki se Kristusove šole, namreč pridig in keršanskih nauk skerbno sogibajo pa toliko bolj pridno v hudičevo šolo, zahajajo, cele dni po slabih kerčmah voglarijo in kvantajo in se brez déla in dobička po svétu pletejo; ti vsi so pa že veliko bolj prebrisani, ter pravijo: de se vender le nič prav ne vé, in še ni tako gotovo, kakor duhovni učé, ali je res Bog ali ga ni; ali je res duša nevmerjoča ali ne; ali so res nebesa in pekel ali ne? Tudi pravijo, de veliko ljudi poznajo, ki na spoved, pridige, sv. mašo, poste in vse take duhovske kvante celo nič ne deržé, so pa pri vsim tem prav prijazni in skoz pošteni; — čez nje kaj slabiga reči, Bog vari! — Kar pa clo tiste med nami zadeva, ki sami sebe *močne duhove* in *razsvetlene glave* imenujejo, ter menijo, de so učenosti celiga svéta na žlici popili, akoravno bi lahko s suhimi nogami globoko môrje njih učenosti prebredil; ti pa clo Boga in neumerjočnost duše popolnoma tajé, ter pravijo, de je človek živini popolnoma enak, samo de bolj prebrisano glavo kot ona ima; de naj tedaj vsak živi, kakor njegovo meso poželi, po smerti je tako vse pri kraju. Pač zares velika škoda, de našimu vbogimu plemenitniku, ki je zavolj svojga že zdavnaj doperneseniga gréha že toliko prestal, vsi ti zlati nauki, ki so jih otroci teme donašniga dné po svetu raztrosili, še niso bili

znani. Gotovo bi bil tudi on nad Bogam in svojo neumerjočo dušo dvomiti začel, ter vsaki dan novi koščik od svojga težkiga kamena odkrušil, dokler de bi ga bil počasi čisto odpravil, alj pa bil še raj z unimi razsvetlenimi glavami potegnil, Boga in véro popolnoma zatajil, in cel kamen na enkrat v prah in pepel razdrobil. Pa kakor smo že rekli, ta goljfiga modrija, ki je iz pekla doma, še takrat ni bila znana, in ljudje tistih časov so sploh v Boga in Kristusa še terdno verovali, če ravno ne vselej po tej véri živeli. Kér tedaj našimu plemenitniku od ene strani vsi poskušeni pomočki niso nič pomagali, od druge mu je pa véra z vsimi tistimi groznimi kaznimi protila, s kterimi Kristus gréšnikom žuga, jě stal, od Boga ločen in popolnoma zapuščen spodertim sercam v sredi vihnariga mórja hude vesti. Tudi zadnje zvezdice kersanskiga upanja so se poslednjič mu skrile. Zoperni so mu postali vsi ljudje, zopern mu je bil cel svet, ni je raslo več rožice na polji, ki bi mu bila še oči razveselila, ni se nobena pesem tako lepo več pela, glasovi nobene muzike tako prijazno vbrali, de bi mu bili temno serce še razvedrili, grenkejši ko pelin mu je bilo vsako posvetno veselje. Ni mu dišalo ne jesti ne piti; bežalo je spanje pred njegovimi trudnimi očmi, v naj lepših letih je pešala moč njegovega življenja: červ vésti pa ga je grizel noč in dan, in bolno serce je pod težo stariga kamena če dalej britkejši zdihovalo. Mračno obnebje njegove duše se je popolnoma stemnilo, nad njim so se dervili črni oblaki grozovitniga obupanja, in kakor ko bi od daleč globoko gromelo, so ga strašile sodbe božje. V takih okoljšinah ni hotel daleč živeti; — *obupal* je ter sklenil brez zamude življenje si vzeti. Navajen, kakor smo iz njegoviga dozdnjniga življenja vidili, kar sklene, tudi naglo in serčno izpeljati, se brez odloga u voz vsede ter na svojo samotno grajšnico zvun mésta peljá, tamkej svoj grozoviten sklep dopolnit.

Mu hud vihar u persih vré,
Se vés' mu je stemnila,
Kér božjo luč zgubila,
Se vgreznila v obupanje.

O serce, tak kamena se
Ne bodeš ti znebilo,
Ža vselej ne počilo
U hladnim krilu zemljice!

Že več ur hodá se je nesrečen mož peljal, in razun svoje kervave smerti na nobeno drugo reč ni mislil, kakor kako bi svoje

poslednjo sporočilo naredil in svoje veliko bogastvo razdelil. Razun voznika spredej in strežeja odzadej, je čisto sam u vozi sedel, njegova naj boljši družina pa je bila gotovo zgorej nad njim, katero so mu morebit ravno molitve tistih vbogih sprosile, ktere je tolikokrat in tako obilno obdaroval. Med tem, ko je bil namreč sam v se ves zamišlen, so se začeli iz zagôr motati črni oblaki in bolj in bolj se je nad njim temnilo jasno nebo. Od daleč je že bučalo gromenje in na enkrat se tako hudi piš vzdigne, de je prah po cesti kakor gosto meglo podil, ga u visoko obnebje dervivši;—in ravno ta nevihta je bila gospoda sreča, poslednja gnada njemu od Boga poslana. Kakor de bi se namreč iz globokiga spanja zbudil, se gospod začuden iz voza ozre ter zagleda peleg ceste peš pot iti stariga muiha, ki ves zamišlen v svetih bukvah bere. Gospod ga gleda in sam pri sebi takole premišluje :

Kak srečen je pač starčik ta,
Ki v svetih bukvah bere,
Gotovo de ne tère
Nobeni kamen mu sercá.

Ko zarja sije mir vésti
Iz lic mu ljubeznjivih,
Z oči, ko iskra živih
Pa čistost serca plameni.

O blagor, blagor starčik ti!
Nis' gréha strup okusil;
Pa tudi nisi skusil
Kak strašno grize červ vésti!

Med tem ga je muih tako prijazno in ljubeznjivo pozdravil, de mu je ta mili pogled ravno s tako nepopisljivo močjo skoz njegovo stenujeno serce šnil, kakor če nas večerno sončice še enkrat skoz mračne oblake prijazno pogleda. Na to se je tudi gospodu temno čelo nekoliko razvedrilo, in prosil je častitiga popotnika, k njemu u voz se vvesti, de ga nevihta sred prostiga polja ne prehiti. Spoštljivo se uni za to ponudbo zahvali in u voz vsede, in kakor zvun voza tako, bi rekel, je bilo zdaj tudi znotraj u vozi: prijazno sončice na eni, hudo vreme na drugi strani. Razložek je bil le ta, de je znotraj u vozi precej tiho bilo, kër se starčiku nikakor ni hotla sreča podati, z molčečim gospodam kak prijazen pogovor začeti; zvunaj pa je zmiram glasnejši hrumelo, dokler se je nevihta u vsi svoji togoti izsula, ko jih je ravno cesta skoz neki gojzd peljala.

In bolj in bolj glasno buči
 Vetrov strašno tučenje,
 Ružave zad gromenje,
 In blisk za bliskam se dervi.
 In tresk! se blizo ceste vžgè!
 Oh, naj bi raj trešilo
 U mene, in razbilo
 Mi kamen moj ino serec!

S silno močjo je namreč blisk tik ceste v neko drevo vdaril; kervavo ognjeni plamen zažari ter tudi u voz zasvèti, konji skočijo plah za kraj in tudi plemenitnik, se ves prestrašen zgene. Duhoven pa se prijazno nasmehlja in pravi: Hvalen bodi Jezus Kristus; hudo vreme bo kmalo pri kraji! Začuden ga plemenitnik stransko pogleda. Stari mnihi pa in skušen zdravnik v dušnih boleznih je ali spoznal, de more molčeči gospod nekaj bolečiga na svojem sereu imeti, ali pa je samo govoril, kakor mu je pri sereu bilo, ter je takole dalej besedel: Kar mene zadeva, sim pri hudim vremenu vselej dobre volje. Saj naše célo življenje drugiga ni, kakor nepretergana versta od hudih ur in hudiga vremena, tako de še v tej uri ne vemo, kako in kam bo že v prihodni uri trešilo in kakošna nesreča de nas bode zadela; mi pa pustimo vetrovam in nesrečam svojo pot, se podamo zaupljivo v previdnost božjo, in pričakujemo mirno prihod večne sončne svetlobe v nebesih, kjér hudiga vremena več ne bo. — Prazne besede! je zaničljivo plemenitnik zamermral in se proč obrnil. — Ja zares besede, je mnihi prijazno odgovoril, pa ne prazne, temuč tolažbe polne. Naj se gori nad nami sim ter tje dervé temni oblaki, kakor jim drago, visoko nad njimi se vendar veličastno razprostira večno prijazno nebo. Po moji misli so vetrovi, temni oblaki, blisk in gromenje ravno to, kar so razni križi, težave, strah in britkosti v človeškem življenji; čisto nebo nad oblaki pa se mi zdi to, kar je čista vèst v človeškem sereu. Blagor mu, kdor jo ima! — Pa takih bo mende malo! je plemenitnik pristavil. — Malo, mislite? Prav za prav kar eniga ni, kateri bi skoz lastno moč čisto vèst imel, pa veliko jih je skoz usmilenje Gospodovo, ktero obilno skazuje v svoji sv. cerkvi, ako se u vèri in ponižnosti stolu njegove milosti bližamo. O kako mogočna in ljubeznjiva je vendar sveta cèrkva! Ako ima kdo kateri madež na svoji duši, ga očisti, ako ima kamen na svojem sereu, mu ga ljubeznjivo odvzame, in mu da zgubljeni mir zopet nazaj. V resnici blagor mu, kdor se z otroškim

zaupanjem sv. c rkvi v roke da; blagor mu, kdor neprecenljivo dobroto sv. spovedi prav spozna, ktera edina mir v pekočo serce vliva! — Pri teh besedah je kipe a kri plemenitnikovo lice čez in čez podplula; on se je občutil zadetiga. Naglo in skorej razserden se k duhovnu oberne, ter ga vpraša: Od kod me vi poznate?

Kak véste od mojih težav?

Kdo skrivne moje rane,

Le meni sam'mu znane,

Kdo jih je vam na znanje dal?

Ne poznam vas, preblagi gospod! je duhoven odgovoril, do te ure vas  e nisim nikdar vidil, tudi mi  e ni živi človek kedaj besedice od vas povedal. Pa v našim stanu je  e navada taka, de u vsako govorjenje radi nekoliko od božjih in nebeških reči vpletemo, ravno tako kakor sploh ljudje radi od tega govorijo, s  emor vsaki dan opraviti imajo. Za drugo pa, ako bi morebiti mene, kakor služabnika sv. c rkve potrebovali, ali ako bi kaj na svojem sercu imeli, kar bi vam nepokoj delalo, sim jaz, kakor je moja dolžnost, vsako uro pripravljen, vam postreči. — Nikar se zastonj ne trudite, častiti gospod, je plemenitnik odgovoril. Kar bi vi radi, de bi jaz storil, tega ne storim zdaj in nikdar ne.

Nikdar nobena stvar ne zve,

Kar v sercu mi je skrito,

Ktero življenja sito,

Le v grobu si po it' želi.

In  e bi ravno večno mi

Na duši tud gorelo,

Se mi bo ložej zdelo,

Kakor se kdaj spovedati.

Nikar ne zamerite, preblagi gospod! je duhoven odgovoril; jaz sim vam le svojo dobro voljo in službo ponudil, in vas prosim, de bi mi tega za hudo ne vzeli. Vidim pa vendar, de ste zlo nepokojni in de se u veliki britkosti znajdete; kaj bi me tedaj bolj veseliti zamoglo, kakor ko bi jaz tako srečen bil, vam zopet k dušnemu miru pomagati? Ne silim vas k nobeni spovedi. Ako mi hočete pa svoje zaupanje dati, se nadjam, de bote z božjo pomočjo kmalo zopet mir najdlji, kteriga vrednost, kakor sami veste, nobeno blago na zemlji ne preseže. Te besede je duhoven tako resnobno pa tudo prijazno izgovoril, de mu je plemenitnik, ves ginjen in z

novim upanjem navdan roko podal ter mu obljubil, kakor svojega resničniga prijatla u vsih rečeh ga vbogati, ktere koli mu bo naložil naj bi še tako hude in težavne bile. Potem sta nehala od te reči govoriti, in ne dolgo sta do grajšinice dospela, v ktero komej stopivši se plemenitnik k duhovnu oberne ter ga prosi, mu zdaj povedati, kako in kaj de mu je začeti? Prijazen starček mu za tisti večer drugega ne naroči, kakor pri kozarcu dobriga vina si serce razveseliti. Tudi on sam se je, kakor zdravnik k svojemu bolniku vsedel, in mu s svojo odkritoserčno priljudnostjo vse njegove otožne in mračne misli iz glave izbil, de je bil plemenitnik tako dobre volje, kakor že ne veliko lét. Ko je pa duhoven od njega slovo vzel in se spati podal, se mu je spet sveta resnost in častivrednost od čela svetila. Obegnite zdaj še eno uro, mu je rekel, in skusite svoje pretečeno življenje noter do donašniga dne nekoliko v kratkim premisliti. Priporočim vas gnadi božji in želim, de bi prav mirno in sladko počivali. — Kaj pa se v jutro zgodi? ga vpraša plemenitnik. — Juter, kakor bo dan, se greva, ako vam je prav, po lepi ledini sprehajat. Potem mu je dal sveti blagoslov, se zaperl v sebi odločeno izbico, in molil skoz celo noč.

Že zgodej se sprehajata
Po tratci zeleni,
Od sonca pozlačeni,
Ki milo v rosi blesketa.

So tud že vstale rožice,
Ko srebro vse blišijo,
Pod nebam žvergolijo
Pa božjo hvalo ptičice.

Veselo vse je, — le gospod
On gleda v tla pobito,
Spet tlači grozovito
Mu serce kamen starih zmot.

Sivi starček poprime za besedo ter pravi: Visoko hvalena ino češena bodi presveta Trojica! Plemenitnik odgovori: Amen. Starček dalej govori kako lepo je že tukej na zemlji, kako neskončno lepši še more gori biti v nebesih! Nam se seer mnogo hudiga in britkiga tukaj prigodi, posebno zato, kér vsega zapopasti ne moremo, kar nas zadene. Kolikorkrat pa prelepo pisane travnike in zelene gojzde pogledam in globok mir, ki tu vlada, premišljujem, me sveta groza obide, in zdi se mi, kakor de bi tu predpoda bila večniga mirú v

nebesih. Kako mirno rase in cveti tukaj ena rožica poleg druge, eno drevo poleg drugiga! Tukaj ni nobene nevošljivosti, nobeniga napuha, ne sovraštva ne gréšnega poželenja. Kakor to drevo tukej, bi mogli tudi mi ljudje biti. Seer je v zemljo vsajeno, tode po sili na kviško hrepeni in razprostira proti nebu svoje košate veje, in kedar se cvetje osuje, nam prizori naj žlahniši sad. — Je pač res! je poterdil plemenitnik. — Oh kako vse drugač se pa mi ljudje na tem nepokojnem svetu obnašamo! Bog nas je vstvaril za nebesa, nam dal ravno postavo, de bi se, kakor rožice in drevje po soncu, tudi mi neprenehama proti nebesam ozirali in sad keršanskih čednost rodili: mi pa pozabimo na nebesa in Boga, se zaljubimo v ta svet, in rijemo kakor kerti, slepi na duši, v blatu posvetne nečimernosti in gréšne slaje. Večnaljubezen nas seer kliče, vabi, svari in opominja ter nas vse pripeljati želi v kraljestvo večniga življenja, mi pa zametujemo luč, in goljflivo senco minljiviga veselja lovimo. O, vsaki gréh je neumnost! — Ja, gotovo! je naglo plemenitnik pristavil. — In neumnost v svojem sercu terdovratno obderžati, ali je to modrost? — Vem, častiti gospod! kam vi merite. — De se neumnosti sramujemo, je prav in spodobno; kako pa ako se sramujemo neumnost od se odpraviti, ali se takrat ne sramujemo modrosti? — Zastopim vas; pa kaj hočete s tem? Nočem in ne bom se vam spovedal. — Tega od vas tudi ne terjam; velikoveč imam zdaj, kakor sim vam obljubil, čisto drugi pomoček v misli; in k temu je samo vaše dobrovoljne zamerkljivosti treba. V resnici, moj preblagi gospod! v mojem dolgem življenji sim že mnogotere in čudne reči vidil, pa izmed vsih reči se mi je zdelo, de je najčudniši, naj nezapepadljivši in naj grozovitniši — gréh.

In ko podobar umnih rok
Z lesa podobo struje,
Življenje ji vdihuje:
Tak minih rahlo gre okrog;

Popiše gréha strupen slad,
Sercá hudo nagnenje,
Pregréšno poželenje,
Goljfljivost vsih zemeljskih nad.

Napuh kako pregréšni je,
Kak lakomnost gnjusobna,
Zavidnost kak hudobna;
Preklete večno pa obé!

In več še dalej govori:
Z besedo sramožljivo,
Vso čisto, ljubeznjivo
Odkrije skrivne tud reči.

In ko še nekaj zgovori,
Gospod na glas zavpije,
Z oči se jok mu vlije:
O to je ravno, kar mene skli!

Ki toljko lét serce mori,
To je tist težek kamen,
To tist ognjeni plamen,
Ki huj, ko pekel, v men' gori!

Lepo tolaži mašnik ga:
Tok kamen odvalili,
In ogenj že vgasili,
Že spoved je opravljena.

Zdaj samo še dostavite
Okoljšine potrebne,
Bolj splošne in posebne,
In kar vam še teži serce.

Gospod se ne ustavlja več:
Je gnada omečila
Serce, in raztopila
Napuha staro skalno peč.

Na tenjko razodene vse
Od konca zdaj do kraja,
In ložej mu prihaja,
Bolj kakor čisto vse pove.

Ko spoved je opravljena,
Še verže na kolena,
De bi mu podelena
Odveze svete gnada bla.

Nad njim svet križ mašnik stori,
In glasno čez nja moli,
Po svoji sveti volji
Naj Bog mu gréhe odpusti.

Alj kdo popiše rajski mir.
Občutleje kdo svete,
Zdaj v gréšniku unete,
Sladkosti vse nebeški vir?

Pol ložej se mu serce zdi,
In duša vsa vesela;
Na novo oživila
Je v žilah spet otožna kri.

Prijazno se mu vse smehljá,
Kakor de bi vošilo
Mu srečo, in čutilo
Radost njegoviga sercá.

Ves ginjen zdaj svoje roke
Povzdigne prot nebesam,
In z vjokanim očesam
Besede govori leté :

O l'o neskončno velik si,
In čudne Tvoje dela!
Alj moč človeška céla
Izvira le 'z ponižnosti.

Zato si bil ponižen Ti,
O Jezus moj premili!
Od Tebe de učili
Bi se tud mi ponižnosti.

Človeku človek naj tedaj
Vést svojo razodene,
Saj vreden take ene
Je gn de božje sveti raj.

O Jezus, milo me pogl-j!
In sprejmi, serce moje,
Objokat gréhe svoje,
De Tvoj sim zdaj in vékomej!

Franc Kosar.

II.

DAJ NAM DONES NAŠ VSAKDAJNI KRUH.

Bilo je léta 1810, ko sim mladenč 18 lét star, pri svojim popotvanji po nemškim u ves D.... na meji Švajcarskiga kantona Lucern prišel. Jelo se je mračiti in ves truden y gostivnico grem, ondi prenočit. V hiši unkraj ceste, tej moji oštariu nasproti, so ravno, kakor mi je kerčmarica povedala, svatbo imeli. Ženin je bil priletel pa bogat mož; lastnik velike kmetije in drugobart vdovec. Kér v prvih dveh zakonih otrok imel ni, se je v tretje oženil; vzel nekiga roko-délca hčer, bomo scer, pa verlo in pošteno devico. Nerada pa morde od staršev prisilena je v to sklenitvo privolila; zakaj ženin nezaroblen in razujzdau je krog in krog slabo slovel. Kake baže mož de je bil se je pri svatovščini vidilo; jaz sim bil živa priča.

Željen, kakor so že mladi ljudje, čuti muzike glas in svatov truš sim se k oknu vsedel, tako de sim vse, kar se je unkraj v hiši veselja godilo, ne le dobro slišati, temoč tudi videti zamogel. Razujzdano, kakoršnega še nisim videl, in clo divje je bilo njih veselvanje. Mize so bile težko obložene z jedmi in pijačami; gosti pijani, de so komaj stali; plesavci vina težki, de so se neredno po hiši več vlekli in metali kakor verteli; eni za mizoj sedeli in nemarne pesmi krulili, drugi pri polnih bokalih stali, po divje kričali in med gerdim vrešom po mizi vsekavali, de so kupice in krožniki le plesali po njej. Prazne steklenice so prevzetneži pod klop metali, na pol oglo-dane kosti pa skoz okno lučali med trume voglarjev, ki so pred hišoj stali in juckali in čakali, dokler je iz kakega okna kost priletela, de so se spipali za njo. Zdaj se ženin, ki je doslej samizo sedoč vse druge prekričal, rudeč od vina ko kuhani rak do okna primaja, na cesto pogleda, in ko vidi voglarje po vun verženih kosteh planiti, se na ves glas nasmeji, kos mesa iz skleda zagrabi in ga na cesto verže, prav baharsko vpijoč: „Nate berači — našrite se.“ — Za njim drugi enako storijo. Celi hlebi kruha, cele potice in šarkelni, in polne skleda mesa so pri oknu vun letele, na ktere je mladina zvunaj sto-

ječa kakor divja zverina z velikim trušom planila, in kar je kdo dobil, se je naglo odmaknil mirno v kakim koti svoj rop zavžit.

Vse to viditi in čuti, mi je že črez in črez desti bilo in gnusilo se mi, dalej še gledati gerdega radovanja. Nevoljn svojo mestice pri oknu zapustim in — željn se svojga truda počiti in noč mirno prespati, kerčmarico pokličem, maslic vina, ki sim ga spil, in košček kruha, ki sim ga snedil, plačam, svojo culjo na ramo vzamem, in že mislim oditi, v drugi ne dalni vasi pokojno prenočit — kar se vrata odpró in v jispo stopi derhal pijanih svatov, ženin ž njimi. Kaj bi le radi? — Po mene so prišli, naj, ki sim skoz okno tok pridno na nje gledal, ž njimi grem in se ž njimi radujem. Tudi kerčmarica mora ž njimi, de zdaj še le bojo prav židane volje. — Tega mi je še mankaló! Prijudno se jim zahvalim za čast povabe in brez dolgiga zgovarjanja kratko povem, de za nič ž njimi ne grem. Ko pa ženin le ne henja, in bolj ko se odpovedovam, sitneje me nago-varja, rekoč: de me grevalo bo, če ne grem; se več zderžati ne moram, ter mu prav oistro odgovorim: „Vas, vas bo denašno prevzetno obnašanje dones alj jutri bitko grevalo; zapazite si!“ „Kaj? mene grevalo“ zavpije pijani bahač, danešno veselje mene grevalo? Mladi gospod! (in pri tih besedah ná mošno vdari, de so tolarji zarožlali); tudi kmeti si znajo dobro voljo narediti, ne le vi gospodje v mēstih. Pri moji duši! dones me nič ne greva, in de sim vesel, me nikolj grevalo ne bo, zakaj ni mi potreba za vsakdajni kruh prositi!“ „Že prav,“ mu jaz silo nevoljn zavernem, „zdaj vam tega potreba ni, pa zna čas priti, de vas sila primorala bo, k Bogu moliti: „Daj nam dones naš vsakdajni kruh.“ To zgovorivši vrata odprem, „z Bogam“ zakličem in svojo pot grem. —

Sedem lēt po tem, pisalo se je 1817, so nastopile hude lēta. Dragina in lakota ste obiskale tudi moje kraje. Kaka sila je tedaj bila, kako rastlo število revežev od dne do dne, in koliko vbožcov lakote pomerlo, je znano. Tačas sim enkrat v mēsti C . . . nekaj opraviti imel; ravno semnski dan je bil. Na levo in desno po ulicah so prodajavcov utice stale, kupcov se je tlačilo; pa tudi beračov vse mergolelo. Ravno po velikim sejmišču (tergu) grem, ko proti hiši na konci mēsta trumo ljudi vreti zagledam. Prašam, kaj de je in zvem, de ptuji star revček, ki je v mēsto prišel, na pragi hiše vmira. Naglo se skoz množico pregnjetem in — groza me popade — pred seboj vidim ležati v cape zavitiga sivčeka; ni ga bilo kakor sama kost in koža. Dva bleda, suha možaka v razterganih oblekah

lakote žive podobi, sta ga vzdigovala, le kratko in rahlo je dihal, in tu in tam tiho, de je komaj slišati bilo, besedo „vôde“ izgovoril, tode nihčér okolstojočih se potrudil ni, mu je prinesiti. „Kaj pa mu je?“ eniga unih dveh njegovih tovaršev pobaram. „Gladu umira“ mi tužno odgovori — „ni mu več za pomagati.“

Vender jaz nisim obupal; kar ljubezen velevala, si mislim, sim dolžen storiti in sim tudi storil. Okolstojoče poprosim, naj mi pomagajo. Eniga pošlem po vode, drugimu dnar dam, naj mesene juhe (župe) iz bližne gostivnice prinese — ene pa nagovorim, naj m sromakâ vzdignuti pristopijo, ki ga na klop položimo. Juha je pri-nešena in komaj ene kaplice vžije, ki smo mu jih v usta dali, se že po malim okrevati začne.

Omedlevca ga je premogla, sta mi njegova tovarša povedala. Že tri dni ni trohice jedel; iz bližne vesi je tisti dan z njima v mesto prilezel, si kakšne kosčke kruha naprosit; pa komaj v mesto pride, ga je slabost prevzela, in je omedlel.

Moj ino mojih pomagavcov trud, hvala Bogu, ni bil zastonj; revček se je oporavil, in jaz ukažem prinešeno juho med vse tri — njega in nja tovarša razdeliti. O kaj je bilo to za eno veselo kosilo Angelei nebeški bi se bili jokali gledati, s kolikim veseljem in s ka-! koj hvaležnostjo so ti vbogi siromaki maličkost poserkali. Uni starček, ki smo smerti ga oteli se preden ko žlico v roko vzame, odkrije, prekriža, roke in oči proti nebesam vzdigne ino — nikolj še tok goreče moliti vidil nisim — sveti „oče naš“ moli. Počasi je molil, in zastopljivo vsako besedo izgovoril; ko pa do šerte prošnje pride: „Daj nam dones naš vsakdajni kruh“ globoko izdihne, na ves glas jokati začne, se po celim životi trese in dva in trikrat te besede milo jokajoč ponovi, potem željno v skledičko seže in svojo jed pojè.

Meni se je zdelo, de še nisim zadosti storil; za to starčeka s seboj v gostivnico peljam, ter mu malo vina in še nekaj jesti prinesiti velim. — Pa jedil je le malo in prosil me, naj pripustim, de bi ostanke smel s seboj vzeti in damo za drugi dan nesti. „Serčno rad Vam to dovolim, sim djâl in ga proprašal, kje de stanuje. „Eno uro hoda od tod“ mi pové. Jmate kaj žlahte, ženo? ga baram. Na to prašanje sromaku solze v oči stopijo in pravi: „Nimam ne! sim imel verlo, pridno ženo in eno ljubo detice; alj Bog nju je oboje k sebi poklical, de niste doživele moje strašne nesreče.“ — Pri teh besedah moža bolj na tanko pogledam, in zdelo se mi je, de bi ga že bil kedej videl; premišljam in premišljam in še več kaj zve-

diti ga dalej prašam: „Ste morebiti kedaj premožni bili in se vam dobro godilo?“ Starček emolkne, solze se mu po suhim lici vtrinjajo, in dolgo besedice ne pregovori; na to pa si mokre oči obriše in mi takole pripoveduje: „Dro, premožen, jako bogat mož sim bil svoje dni. Pa ne jokam se zato, ker sim svoje bogastvo zgubil in zdaj toliko terpim. To sim zaslužil, in boljšega nisim vreden, kër sim Boga zapustil, in v svoji prevzetii molitvo zaničeval. Oj de bi bil svar si k serci vzel, ki mi ga je enkrat sam dober angelj v podobi mladenča dal; takrat bi se bil še lahko spreobernil! Tretjohart sim se ženil in na svatbi smo razujzdano radevali; med vsimi naj razujzdaniši sim bil jaz, se bahojoč s svojim bogastvom. Takrat je mladi mestlan, ki je popotvaje v naši vesi prenočiti hotel, meni, ko sim ga na svatbo k naši grešni dobri volji vabil, in mu po baharsko djal, de meni ni treba za kruha prositi, te besede rekel, ki jih nikolj pozabil nisim:“ „Mož! zna še čas priti, de vas bo sila primorala k Bogu moliti.“ „Daj nam dones naš vsakdajni kruh.“

„Jaz in moji zali tovarši smo se mu smejali — pa vonder mi je ti govor v serce segel; jezerokrat mi je že v misel prišel, jezerokrat pa tudi sim že občutil, kako resničen je bil, kako strašno se dopolnil. Ali tako občutljivo me spomin na te besede še nikdar zadel ni, kakor, ko ste vi danes z božjo pomočjo me smerti oteli!“

To pripoved starčeka čuti, sim kar odrevenil, ter spoznal, koga pred seboj imam, in že sim mislil mu povedati, de sim jaz tisti, ki ga je pred sedmimi lètami v oštarii svaril, pa — nisim ga hotel še bolj žaliti; temuč, ko mi je še od smerti svoje žene in otroka povedal bil, sim ga po svoji moči obilno obdaroval in s pobitim sercam od njega slovo vzel.

Kratko po tem, ko k domu pridem, sim zvedel, de je že vmerl z velikoj žalostjo nad pregrehami svojih poprejnih let, in de je na svoji smertni posteli s solznimi očmi okolstojoče opominjal, tudi v naj večej sreči in v naj večim bogastvi, nikolj ne opustiti, k Bogu ponižno moliti: „Daj nam dones naš vsakdajni kruh.“

Tako se bere v popotniku, v nemško-duhovskim časopisu.

III.

KAM SLABO ZNANJE PELJE!

Stara resnica je in skušnja vsih časov jo poterdi, da slabo znanje z drugim spolom malokdaj prinese srečen zakon, in od dveh, ki v gréšnih zavezah sta, večdel jeden v nesrečo pride, dostokrat pa tud oba. Poslušajte, kaj se je lansko léto v Znojemu (Cnajm) na Moravskem prigodilo.

Neka deklina, mlada in čerstva, se je soznanila z mladenčem, kateri ji je obljubil, da bi jo v zakon vzel, ko bi kakeh sto goldinarjev premoženja imela. S to obljubo jo je vso premotil, in vun in vun, in noč in dan ji je po glavi šlo, kje bi dnar vzela, kje dobila, da bi tako srečna bila, in s svojim ljubim v zakon prišla. Na poti poščenja se ga ni upala in ga ni mogla dobiti; iskala ga je tedaj na poti hudobije in pregrehe. — Dozdevalo se ji je, da v omari gospoda, pri katerem je v službi bila, bi znalo precej dnarja biti, in do tega dnarja priti je sklenila, naj velja, kar hoče. Pa to ni bilo lahko; gospa namreč je ključ od omare vedno pri sebi imela, in ker je skor zmirom boležnovala, je tud zmirom doma bila; torej dekla nikdar priložnosti ni zasléditi mogla, omaro zlomiti ali razsekati.

Vonder ložeje je derečo vodo zajeziti, ložeje gorečo germado pogasiti, kakor hudo strast, ko enkrat do verha prikipi, vkrotiti. Ko dekla vidi, da je gospodinja nje naklepu na poti, naredi strašen sklen, jo vsmertiti in potem se dnarja polastiti. Čele tri dni se je scer vstavljala svojemu hudemu nagonu, in glasno jo je vèst svarila, da bi kaj takega ne storila; slednič paje le mesena ljubezen zmagala. — Četrti dan zjutra ob pol desetih gospa vstane in dekli veli, da bi ji krilo zapnela ter jo oblekla, kakor je njeno šego vèdila. Dekla pa jo od zadi zgrabi, na tla telebi, na njo poklekne in za vrat tako dolgo davi, dokler je vboga gospa svojo dušo izdihnula. Zamorjeno na svoje rame zadene, v kuhinjo nese, njeni vrat da bi ja več ne oživila, s trakmi nje predperta zadergne, in jo z belim pertičem zagerne. Potem gre dnar iskat, pa ne najde ne ključa in ne more omaro zlomiti; zatoorej samo nekaj obleke in perila pobere, v svoji škrinji shrani in začne kuriti in kuhati, mirno in neobčutno kakor bi se ničesa zgodilo ne bilo.

Opoldne pride gospod domu in po svoji ženi opraša; dekla pa mu jasno v oči pogleda in clo nič plaha odgovor da, da je krasno oblečen mladenč prišel in sta šla, sama ne vè kam. Mož že poprej nekoliko ljubosumen, je bil v svoji zmoti zdaj še bolj poterjen, gladko vse verjame, kar mu dékla govori in si v glavo vtepe, da mu je kdo ženo odpeljal. Dekla pa je mrtvo tēlo svoje gospodinje celo noč v svoji postelji imela in tud ona zraven ležala. — Drugo jutro ob šestih, ko je gospod še spal, je zamorjeno iz postle vzela in na kose rezati jela. Gornji dēl tēlesa in drobovino je v brento dala, spodnji dēl pa spet v posteljo skrila; in ko je gospod malo pred desetim odšel, si je brento zadela in zvun mēsta v goščavo odnesla. Tretje jutro ob šestih je tud spodji dēl v brento dala, in tako srečno iz mēsta spravila, da jo nihče ni zapazil.

Ali kar se stori, se tud zvè; drugi dan že so najšli razkosano ruplo, kmalo vganili, od kod da je, in tu in tam deklo dolžiti začenjali. Kervava sodba jo prejme in oestro izprašuje; pa znala je govoriti in znala tajiti, in že so mislili, jo nedolžno spoznati in v miru izpustiti. Vonder kar sodnija ni zamogla, je božja roka pripomogla — vèst hudodelke se je izbudila, ter jo tako neizrekljivo skleti in griziti začela, da je sama prostovoljno vse obstala in razodela. Cēlih šest ur je vsa v solzah pred sodnikom klečala in milo prosila, da bi ji nič ne prizanesli, temoč jo kaznili, kakor njena velika pregrēha zasluži. Tudi je zlo prosila, da bi kaki spovednik k nji prišli, ter se je spovedala in svojo pekočo vèst vsaj nekoliko ohladila.

Kaj se je potem ž njo zgodilo; ali je bila k smerti ali v hudo ječo obsojena, nisem zvedel in novice ničesa oznanile niso: pa naj že bo jedno ali drugo, ta žalostna prigodba nam živo priča, kam pogosto človek zaide, ki se v mladih lētah v grēšno znanje zamota. Fantje in dekleta! ako vam je časna sreča, mir vesti in gnada božja ljuba, varite se slabega znanja kakor pisane kače. Če vam je Bog zakon namenil, le verjemite mi, da vam ne bo odšel, ako ravno nobenega znanja z drugim spolom nimate: po poti pregrēhe pa in nesramnega djanja še nobeden prave sreče ni najdel.

Jožef Rozman.

IV.

BOGOTAJC IN MODRA DEKLICA.

Poslali so pred neko letmi pošteni stariši svojega sina v Pariz se modroslovja izučit. Mladenč zajide v slabe tovaršije, zapeljan svojo nedolžnost in po razujzdanim življenji tudi vero zgubi, bedaku enak, ki veli, de ni Boga. — Bogotajstvo se tam začne, kder sveta nedolžnost konča; ono je smerdljivo, strupno drevo, koje v klatji (blati) pregreche svojo cimo dobí.

V enih letih pride gospodič v svoj kraj nevěro sjet, ktiro si je v razpušenim varoži (mesti) nabral. Povabijo ga v pošteno družbo na kratek čas, v katero se je mnogo znancov in znank nabralo. Prav židane volje po hiši govorijo, zdaj kaj novega pa še kaj smešnega povedo; le dvoje dekličev okolj dvanajstih let v oblaki pri okni s di, žoke plete in bere. Gospodič iz Pariza k njima prismoči in ju pobara: Kaj pa čitate drage moje? jeli kako lepo romano?*) „Ne, gospodič! me roman ne poznave; zgodovine kraljestva božjiga bereve.“ „Zgodovine ljudstva božjega? Kaj še v Boga verjete?“ Deklete se čudoma pogledate, rudečica njih bele lica preleti, in starejši gospodiča popraša: „Ali vi v Boga ne verjete?“ „Svoje dni sim kaj taciga verval, ko sim še neumen bil. Kar sim se pa v Parizi posvetne modrosti lotil in drugih vednost izučil, sim spoznal, de je Bog le beseda.“ „Jaz v Parizi nisim bila, tudi posvetne modrosti ne učila, koje vi znate, le katehizm za potrebo vém; pa vas le hočem pobarati, koji ste toljko modri in učeni, ter velite de ni Boga: povejte mi saj, od kodi pa je jajce?“ Deklica je bogotajca tako na glas prijela, de je vsa družba čula, in se krog njih nabrala zaslišati kaj bo iz tega.

„Noj, gospodič! ga deklica še hujše napne, le povejte mi, vi ki pravite de ni Boga, od kodi pa je jajce?“ „Smešno pitanje, odgovori gospodič, jajce je od kure.“ „Povejte mi pa dalj, od kodi je kura?“ „Vi gospodična sami veste tako dobro ko jaz, de je kokoš iz jajceta.“ „Ktero pa je poprej bilo, jajce alj kokoš? deklica

*) Romane imenujejo izmišlene dogodbe zaljubljenih ljudi; vmazane knige zapelive ljubezni.

dalej pobara. „Oj de vas! kaj pa hočete s svojim pitanjem, in svojoj kuroj. Pa de vam povém, kokoš je popréj bila.“ „Tako je po vašem kokoš bila, ki se ni iz jajceta izvalila? Kalj?“ „Ne zamerite gospodična; jajce je bilo poprej.“ „Tako je po vašem jajce bilo, kojega ni kokoš iznesla? Kalj?“ „Oj vrabel vašo jajce! — Ne zamerite... Vidite, glejte no!“...

„Poglejte, moj gospodič, de brez Boga ne veste od kodi je jajce, ne ktero je bilo popréj kokoš alj jajce.“ „Prav za prav je bila kokoš popréj.“ „Že velja, bogatajca deklica naganja; po vašim bi bila kokoš, ki se ni izvalila? Tako mi pa povéjte, kdo je prvo kokoš stvaril, od koje pridijo vse jajca in kokoši?“ „De bi vas in vaše kokoši! Kaj me za kokošarja imate?“ „Pač ne, moj gospodič; pa bi vender zvedla, ali veste od kodi je mati vsih kokoš, pišanc in jajc?“ „Pokaj pa to?“ Za to ker mi vi modrijan povedati tega ne véste, naj vas pa jaz podučim. On ki je prvo kokoš stvaril alj pa prvo jajce, kakor hočete, on je ravno tisti, ki je ves svet stvaril in vse, kar je. Njemu je Bog ime. On je naj popolniši bitje, pa nobena prazna beseda. Vi ne veste brez njega od kodi je malo jajce; kako bi pa vedeli, od kodi je velik svét, ako v Boga ne vérjete, v njega stvarnika vsega svéta.“

Ves osramoten se bogataje izmuzne; vsi pričujoči pa modro gospodično pohvalijo.

Y.

Sv. KRIŽ VERNIH MOGOČEN VARH.

Léta 1809 so Francozi Avstrijske dežele obsuli, si Laško, Primorsko, Krajnsko in pol Koroške osvojili, in tudi Štajarsko so oblegli. En oddel Francozkih vojakov v prijazno mesto Lujben na gorno Štajarsko pride in se pri mestlanih vseli. Eden častnik (ofcir) in več prostakov v pošteno hišo mestlana pride, ktereга ste dve pridne hčere po smerti rajne žene gospodinile. Prizadele ste si sovražnimu dostojniku postreči, kar ste premogle; alj vsa njih postrežnost in prijaznost ni bila vstani oholega gosta zadovoljiti. Gostokrat se hudoben ptuje nad dobrima gospodinjama zlo robasto znosi in nedolžne žali.

Enega dne nenadje k domu priropoče, in k redu ne najde kar poželi. Gerdo začne razsajati, in primši z desnico za meč zgrabi starejšo hčer po zavratniku (robcu alj fajncelnu). Pa kakor bi trenil obledi ko stena, roka mu strepeče, in on ves plah odstopi rekoč: „(Pardon, Mademoiselle!) Vsmilenje, gospodična! Vi imate močnega varha, ki vas brani; pred njim nemoč in trepetaje odstopim.“ Kaj pa je bilo? Pod zavratnikom lesen križec, kojega je hčer v spomin svoje rajne matere nosila.

Od te dobe je bil Francoz naj prijaznejši mož, ves poštvanja do poštene družine; in vsi so ga radi imeli. Ko je v enih tednih po tem slovo vzel, so ga solze polile; one so lepa priča bile, kako znamenje zvetiga križa mogočne premaga, in koliko so vredni, kojih ni svetiga križa sram. — V tim znamenji boš premagala tudi ti, keršanska deklica.

K. W.

VI.

POŠTENO ZADERŽANJE IN LEPO PETJE V ROGATECKI SLATINI *).

Pogosto tožbe slišimo, da so toplice, fužine, rudarije in druge jednake naprave v dušnih zadevah ljudem zelo zelo nevarne, in kolikor morebiti časnega dobička prinesejo, tolikor več keršansko zaderžanje takih krajev popačijo. Posebno mladi ljudje, fanti in dekleta, se radi spodtaknejo, pohujšajo, in za kako majhno betvo, za kakih krajcarjev ali kakega perstana voljo svojo ljubo nedolžnost, mir svoje duše in posvečujočo gnado božjo predajo. — Toliko bolj me je razveselilo, ko sém preteklo leto *Rogatecko Slatino*, to je, kisto vodo pri svetem Križu blizu Rogateca obiskal in od duhovnih gospodov zvedel, kako vestno gledajo undotni deželski oskerbniki, gg. Dr. Sok, Račič in Zdovšek, da se delavci in delavke, strežaji in vsi, koji (kteri) ondi kaj opraviiti imajo, pametno in pošteno vedejo in zaderžé. Kdorkolj zmed njih se kaj ponemari, brez odloga slovo dobí; ako pa tujcev kdo neroden in pohujšljiv je, mu tako tesno za

*) Domačih nihče ne veli: kista voda; marveč vsaki: slatina.

petami hodijo, da se večdel sam odpravi, čer mu še kaj takega reči treba ni. Zatoraj pa tudi Rogatečka Slatina zmirom v dobrem imenu ostane. In *dobro ime*, to je črez vse, to več velja kakor časno blago vse; kaj namreč bi hasnilo, ako bi slatina telesno zdravje delila, zato pa bi dušni strup razlivala in bližni ljud pohujšala!

Pri tej priložnosti sém se tud z veseljem prepričal, kako rado in lepo ljudstvo Kriške fare *poje*. Na Kislini ali Slatini je veliko deklet, ki steklenice (flaše) prenašajo in vmivajo in natakajo in pečatijo in si svoje dèlo s petjem slajšajo; zlasti ob sabotnih večerih, ko so od dèla nehale, so jo zapele, da je bilo rajsko veselje poslušati jih. Ob nedèljah po cerkvi vse kar zna, z jednim gerlom poje, in kateri po dopoldanski službi božji keršanskega nauka čakajo, namèst po kočah ali okrog cerkve po travi posedati, pa križev pot molijo in prepevajo. — To je prav; le prepevajte fanti in dekleta, pastirji in pastirice, in vsi, kateri gerlo zato imate: prepevajte ob nedèljah in svetkih pri službi božji v čast Najvékšega, pa tud doma na svojem dèlu, ako nograde okopavate, žito žanete, lan terete, predivo predete ali kaj drugega dèlate; lèpo petje vam težave polajša, vam strasti vkroti in serce očisti, vas v cerkvi dolgčasa obvarje in z notrajno sladkostjo navdaja. *Pojte Gospodu novo pèsem*, opominja prerok David, *pojte mu umerno z veselím in porzdignjením glasom. Vsa zemlja naj poje Gospodu*.

Le jedno vas prosim; varite se gerdih, nesramnih ali kosmatih pèsem, koje so zoper sramožljivost in nedolžne serca ranijo. Ne vadite se takih, in ako jih znate že, spet pozabite jih; zakaj nespodobne pèsmi je peklenšek sam izkoval in med ljudi zatrosil, da jih ložeje spridi in v grèh pripravi. *Pojte* lepe, poštene pesmi, naj že bodo za pobožnost ali za dobro voljo ali za kratek žas. Z lepim petjem vse kraje, kamorkoli pridete, razveselujte, in Bogu in ljudem boste ljubi. — Prosim pa tudi vas dušne pastirje in vas šolske učitelje, ki vam je ljuba mladina v skerb izročena, prizadevajte si, kolikor mogoče lepih pèsem med mladost vpeljati; obljubim vam, ako vam Bog le nekoliko živlénja dà, da vidili bote z lastnimi oči radostni sad, ki vam vaš trud obilno povernul bode.

Jožef Rozman.

VII.

PRAVA KERSANSKA LJUBEZEN NE
POZNA NOBENE NEVARNOSTI.

Ko je strašna zima leta 1850 s svojim belim plajšem bežati jela, se nam zelena spomlad prismejala, in ljubo sonce s svojimi toplimi žarki nas pozdravilo in obsjalo, so se zamerznjene reke mahoma otajale in velike povodnje postale, ktere so silno velike ploše debeliga leda s strašno močjo in z groznim šumenjem š seboj valile, in u več krajih, posebno pa na Ogerskim, kjer se je po zimi leta 1848 plamen kervaviga punta vžgal in do jeseni leta 1849 po celi deželi švigal, nezmerno škodo napravile. — Naj strašnejši med vsimi rekami je Donava razsajala, ter u več stranéh podertijo in razmet napravila. Tako čudo močno je kviško rasla in kipéla, da je na Ogerskim kakor bi trenil, svoje meje prestopila, in eno celo selo blizu Požuna (Prešpurga) popolnoma zalila in poplavela, preden so vbogi prebivavci pred strašno smertjo vbežati zamogli. — O kako žalostno pač so vbogi v hudim boju terpenja vpili, jokali, prosili, na pomoč klicali! — O kako milo so v naročji gotove smerti svoje roke stegovali proti ljudem rekoč: „V imenu svetih pet kervavih ran Jezusovih vsmilite se, vsmilite se!“ —

Ali kdo bi pomagal, kder so se naj bolj pogumni tresli! Vse pričijoče je serco zbolelo, ter jeden glas se slišal: „Bog naj se jih vsmili; človek ni v stani pomagati!“ Zastonj so vbogi u valovih na glas vpili: „Pomagajte za božjo voljo, pomagajte nam!“ Stiska je vedno veči rasla, valovi bolj divjali; veliko jezar ljudi je privrelo, tako de je na obdveh krajih vode vse se tērlo; vendar žalibog! ni ga bilo človeka, da bi se bil upal s čolničem v derečo vodo med velike ploše debeliga leda se podati, in sirote gotove, strašne smerti oteti. Kdo dopové strah in grozo, obup in vpitje pričijočih, viditi svoje naj ljubši, znance in prijatle se s strašnim elementom vojskovati? Vse so solze polile, in se njim ko jagode po licah vdirale; in iz vsih serc so goreče molitve k nebesam za božjo pomoč puhtele, kjer človeška pri naj boljši volji nič ni zamogla. Ni izreči, ni popi-

sati zavzetje in ostermenje gledavcev. Že je večina zbrane množice upanje zastran rešenja vbogih sirot zgubila, ter jih bolj in bolj omagovati vidila; ali kedar žalost do verha prikipi, se veselje že glasi.

Jn glej! kar na enkrat, brez de bi bil kdo tega pričakoval ali le mislil, plánetá dva častnika (oficirja), ki sta tolikanj težav v nevsmileni črni vojski na Ogerskim prestala, nadušena od prave kersanske ljubezni v čolnič, in veslata z vso močjo med ledenimi plošami in groznimi valovi u veliki smertni nevarnosti čez neizrečene globočine, zapušnim sirotam v pomoč, jih gotove, strašne smerti otet. V kratkim je bil njih nevarni trud z naj slajšim nasledkom plačan; zakaj eno in petdeset ljudi, ki so že v naročji smerti bili, spravita po mnogih nevarnostih zopet na suho zemljo. Serčnost velja; serčnost je kos vsaki teži!

V neizmernim veselju je jima serce plavalo, zbrana množica jih visoko slavi in hvali in od hiše do hiše, od sela do sela, od mesta do mesta se veselje razlega. Povzdignili so grozovitne smerti oteti z ginjenim sercom in na svojih oslabilnih kolenih klečejoči svoje mokre oči in trudne roke proti milim svetim nebesam, ter Boga za poslana dva angela lepo zahvalili; po tem pa te dva verla in neprecenljiva rešitelja zagotovili, de jim ostaneta vse žive dni v blagim, hvaležnim spominu. Vidilo se jim je, de so hudi boj prestati in veliko mraza vžiti morli; zakaj bili so bolj mrtvim ko živim podobni. Ni bilo suhiga očesa viditi, ako je ravno jezer ljudi bilo; vsem so solze v oči stopile. Jz vsih sere so goreče zahvalne molitve v nebeške višave puhtele. Glasu veselja in priserčne zahvale Bogu in serčnima rešiteljama però popisati ne zamore.

Grčar.

VIII.

KAJ PIJANC STORI!

„Nikarte se z vinom vpijaniti, zakaj u vinu je nečistost,“ tako je sv. apostol Pavl Efežane (5, 18.) svaril. — Kako resnično je govoril, priča sv. Avgustin, ki sledečo žalostno dogodbo pove: Nek mladenč z imenom Ciril je bil nad vse pijanosti vdan. En večer pride spet vina poln domu in svojo lastno sestro v nesramnost napeljuje in

naganja. Ona se mu scer brani in vstavlja; ali kër ni zadosti telesne moči imela se mu vbrani, si je raj nož v serce zabodla, kakor da bi bila svoje devištvo zgubila. Na to so njega oče prišli; ali komej jih nesramnež zagleda, jih že zagrabi in — zakolje. Slednič pride še druga sestra, ki je slišala zdih in stok unih dveh vmirajočih, in tud ono je hudobnež vsmertil. — Oh kako strašno je vender, tri morije zaporedom storiti! kako grozovito, smert svojega očeta in smert dveh sester na svojej vësti imeti!

Kolikokrat se tudi v naših časih pijanci stepejo in pokolejo! Koliko mladenčev v pijanosti grëh stori, nad katerim se vse žive dni kesajo! koliko dekličev u vinu svojo nedolžnost vtopi, in se jočejo in solzé, ko trezne postanejo, pa kaj ko prepozno je! Zatorej prosim in opominjam zlasti tebe preljuba mladost! varuj se nezmërnosti v pijači, naj že bo vino ali rozolje ali žganje. V mladih lëtah vino obilno piti je vse jedno, kakor olje v ogenj vlivati — še bolj gorí; in ložej je poplašnega konja obderžati, kakor kerv od vina vrelo ohladiti.

Rozman.

IX.

HUDA VEST NEVSMILEN RABEL.

Pred tremi letmi sta se v Benedkih človeka dva po noči zdravnika lotila, in bi ga bila hudobca gotovo vsmertil, naj bi ne bil imel serce se jima braniti in: pomagajte! upiti. Veliko globokih ran sta mu naredila, prej ko sta izbežala; zdravnika pa smertno ranjeniga na njegov dom zaneso. Nekoljko po tem so eniga hudodëlcov vjeli, koji je obstal, de je bil zdravnika napadil, in je tudi tovarša svojga povedal. Tovarša so zaperli, izpraševali; alj on je terdo tajil, in dokler ga niso prepričati mogli, ga izpusté. Zdravnik je ozdravil, hudodelec pa ves spokorjen bil na dvanajst let v hudo ječo obsojen. Rožnika 1850 je obsojene vmerl, in hitro po njegovi smerti pride njegov tovarš, obstojaše vse okoljstave poskušeni razbojnstva, ko ga je poprej toljko hudo tajil. Povedal je, de je pokojnimu tovaršu slovesno zaprisegel nikaj ne izdati, dokler eden nju še živi; le smert eniga odveže drugiga zaprisege. Zaslužen kazn je voljno

prevzel, ter zagotovil, de se nje ne boji, ter vse rad preterpí, le svojo vest očistiti in mir zadobiti.

Tako je huda vèst gréšnika nevsmilen rabel, ki ne počiva, dokler se pravici božji ne zadosti.

TUDI PRAZNA PUKŠA POKNE.

V Oseki je šala za kratek čas žalosten konec imela. Na Binkoštni ponedlek so si v neki kuči mladi ljudje kratek čas delali. Hčer, 17 lét stara vzeme staro rujavo pistolo iz stene, ter misli de ni nabita, in z njo v šali na mladenča pomeri. Mladenč nastavi persi; pa deklica ne more zaarjeveniga petelina podreti. Zdaj ona njemu pistolo poda, in mu vkaže, naj pa on pomeri. Berš ko mladenč za pistolo prime, se izproži, in krogla dekleta ravno skuz persi prestreli, in jo do smerti rani. Pistolo so imeli že tak zarijaveno, de nje nihče že več porajtal ni.

Potreba je varno z strelom ravnati, in tudi prazniga strelnega orožja otrokam ne v roke dajati.

D.

PRIJKE IN BASNI

ZA

SMEI IN RESNICO.

In učenci so pristopili in mu rekli: Zakaj v prilikah k njim govoriš? On je odgovoril in jim djal: Ker vam je dano vediti skrivnosti božjega kraljestva, njim pa ni dano.

Mat. 13, 10, 11.

A.

PAJEK IN MIŠKA.

Miška razvajena sladkih reči je rada letala sladkote iskat. Suho zernje ni ji več dišalo, za škorjico kruha marala ni; le sladke smetane se ji poljubi, in mleka piti miški diši. Vse kote prejiše, vse skledle polžiže in piskre iztekne, poslednič kosček slanine ovoha, ktira je v loncu nastavljena bila. Veselo poskoči in se v lonc preukue, alj iz lonca nazaj ne more, in dobra slanina ji več ne diši. Vsa plaha po temnim lonci skaka, plazi po vsih krajih, pa iz smertne globočine réva vjiti ne more. „Oh nesrečna sladkarija, miška milo izdihuje, kamo si me zapeljala! Lehko je v nesrečo priti, težko iz nesreče vjiti; meni zdaj pa clo nemogoče.“ Tako miška svojo željčnost obžaluje in trepetaje v koti čepi.

Jz visociga stropa velik pajek po svoji niti k miški v lonc prileze, vbogo jetnico obiskat, in se počasi na dno temniga lonca vsede. „Dobro došli, blagi prijatel! miška pajeka pozdravi; bom saj tovarša moje nesreče imela, in svojo revo ložej terpela, ako sva dva.“ „Ne bo dal!“ pajek miški veli. „Tako abotni avši, ko si ti, ne bom tovarš. Jaz pota iz lonca zgubil nisim kakor ti. Le počil si bom, in zopet pojdem od kodar sim prišel. Ti si pravo pot zapustila; prav ti je, če boš za to glavo zgubila. Kdor ne pomisli kamo gré, po tem nazaj ne vé, in sam sebe vjame kakor si se ti.“ Pajek se vzdigne in po ravno tisti vervi gre iz lonca na strop, po kateri je prišel.

Kakor vjeti miški se mladini godí, ki se v mladih letih razvadi. Sladkún in tat sta si brata; in nesreča je njih tovaršica.

Slomšek.

II.

OVCE IN OVČARSKI PES.

Mirno so se ovce svoje dni pasle; ovčarski čujež jih je lepo varval. Vodil jih je po zeleni planini in srčno branil ljute zverine, ki je okoli lepo rejene čede z dolgimi zobmi in pa z gladovnim trebuhom lazila. So se ovce židane trave napasle in pa čerstve vode napile, so mirno krog čuježa polegale in brez skerbi počivale.

Pritepe se glada in kurjak (volk) in jame ovce sladko nagovarjati rekoč: „Ovce! ste pač nerume, de ste čuježu v strahu; saj ste same dosti modre. Poženite psa in same svoje bodite. Pokaj bi pes nad vami lajal in vas v strahu jemal?“ Ovce site kurjaka rade poslušajo; sladke besede ovcam depadrjo. Noroglave se izpuntajo, začno čuježa od vseh krajev butati, rogati ovni bosti in kozli tako nevsmileno terkati, de vboji čujež jih zapustivši izbeži.

Ovce so same svoje; od veselja skakajo in meketajo de se po široki planini čuje. Pa le pogledite, kaj se sgodi! Gladovni volki nad ovce pridero in vso čedo raztergajo; čuježa ni, ki bi jih branil in v pomoč klical.

Taka se ljudem godi, ki svojo duhovsko in deželsko gosposko zaveržejo zapeljive svete sedajnih goljufov poslušaje. Ljudstvo bez gosposke in pa čeda bez pastirja pride derečim volkom v globót.

I laskan.

III.

MODRIČ IN POPOTNIK.

Modrič ravno iz mesta gre, in gredé premišluje, kako se človek ogolfa, ki verjame vse, kar čuje. Sreča ga popotnik mlad, in bi zvedel rad koliko ur hoda še v bližno mesto ima. „Le hodi!“ mu Modrič rečno pravi. „Za to vas ne poprašam, kar sam lahko vem, de grem, če hočem v mesto priti. Alj povejte mi, koliko sahotov (ur) še v mesto imam?“ „Le hodi!“ še enkrat reznej Modrič popotniku zazove. „Ako bote tako naglo hodili, bote v dveh urah do mesta pot storili.“ „Noj! kako pa mi veste zdaj povedati in ne poprej?“ popotnik Modriča jedno pobara. Modrič mu odgovori: „Kako bi vedel soditi hoje dolgoti, dokler ne vem stopinj hitroto?“

Potreba je prevdariti in dobro razsoditi, če hočemo kaj svetovati in prav odgovoriti.

17.

LASTOVKA IN MRAVLJE.

„Kaj pa delate?“ mlada lastovka pridne mravlje pobara. „Za zimo spravljamo,“ ji mravlice odgovorijo. „Tako je prav,“ lastovca reče, in brez odloga pobérati začne mrtve pajčke, suhe muhe, in jih v svoje gnezdo nosi. „Pokaj pa ti boče vse to? stara lastovica mlado pobara. „Za zimo, ljuba mamica! Le tudi vi naberajte, kakor skerbne mravlje vidite,“ ji mlada odgovori. „Pusti pozemeljskim mravljam pozemeljsko blago nabirati; stara mladi pravi. Kar se jim spodobi, nama ne sodi. Naji je Stvarnik za kaj višega poklical. Bo najno leto minulo, v tuje kraje poletive. Popotnice hove pospale, dokler naji mlada vigred k novemu življenju ne obudi. K čemu nama bo támo nabrano blago?“

Potreba je v mladosti z mravljami za starost spravljati, pa tudi kakor lastovke na večnost ne pozabiti.

Slomšek.

18.

DVOJE KONJEV.

Moder učitel svoje učence po šoli sprehajaj pelja in jim gredé lepo nauke daja. Tukaj jim drago rožo pokaže, ktira je v tej alj v uni bolezní dobra, tam svetel kamen pobere, ter jim pové, kako se mu pravi; in kar jih kolj sreča na poti, od vsega jim kaj koristnega reče.

Pod sternim klancom vozaija dojdejo, ki je dvoje vpreženih konj nevsmileno tepel in tako gerdo krel, da je vsih groza bila, pa ni izpeljati mogel. Ročni konj je bil prenašel in je poslednič obležal, odročni pa vporen, ki v breg voziti hotel ni. Tako je voz na cesti obtical.

„Poglejte deca! učitel pravi, taka se srovimu, ne podučenimu in slabo izgojenimu človeku godí. Tudi on dvoje ovakih konj vpreženih ima, pa ravno tako slabo vozi. Prenagel konj je človeka nevkroteno, razujzdano poželenje, strast in hudoba, ktira človeka na

glo vgonobi, ako njo iz mladiga ne kroti, temveč ji vse dovoli, kar hoče. Vporen konj je človeku lenoba, ktira ga opovéra in zadržuje, če nje od mladih lèt ne premaga in se ne privadi, vse o pravih časi storiti. Vozar (furman) je človeku um (pamet), kateri ima po nauku Jezusovim razsvetlen modro voziti, ne pa divjati kakor tega vozarja vidite. — Blagor vam, če bote vse svoje žive dni modro vozili!

Slomšek.

VII.

NOVI ZVON.

Ravno so novi zvon pripeljali; in poprej ko ga na visoko lino v stolp potegnejo, zvon na tri stebre obesijo, naj bi se ga ljudje nagledali. Tudi šolci hitijo novi zvon gledat, in učitel z njimi. Vsako bi ga rado poskusilo in zaslišalo kako poje. Učitel z kladvom poterkajo, in zvon se lepo oglasi de se vsi oveselé. „Res lepo poje, pravijo učitel. Glasno bo nas ob juternim svitu k molitvi budil, pa on ne bo molil. Ljubeznivo nas bo k službi božji vabil, pa on v cerkvo ne pojde. Prijazno bo ljudi pozdravljal, pa jih ne bo ljubil. Močno bo v sili v pomoč klical, pa sam ne bo sebi ne drugim pomagal. Milo bo mertve obžaloval, pa brez vsega vsmilenja. Zvon ostane terd ko kamen, merzel ko léd, dokler se ne potrupele, v ogenj verže in raztopi. — Zvonu je človek podoben, ki veliko lepega od svete čednosti in dobrih del govori, dobrega pa celo malo alj nič ne stori.

Slomšek.

VIII.

KAMEN U VODO VERŽEN.

Učenci se gredo po leti v gorki večerki kopat; samim u vodo hoditi je bilo oistro prepovedano. Za potokam posedejo in se ohladijo; zakaj prenaglo u vročini v hladno vodo skočiti je zlo nevarno: so učitel djali. Lehko vročega človeka božjast zadene, alj pa smertna bolezn prime, ki se prehitro izkalí.

Ko se učenci po malim izslačijo in za kopanje hale oblačijo (golim kopati se je gerdo in greh), dečko kamen pobere in ga v sredo stoječe vode zaluča. Vsi čedne locne pazno gledajo, ki se lepo krožijo, čedalje večji rastejo, in poslednič clo pozginejo.

„Poglejte otroci podobo naše ljubezni! rečejo školnik. Kakor kamen v sredi vode lepe kroge dela, tako ljubézn iz našega serca vstaja in naše bližne objema. V prvem krogi so naši starši, redniki in učitelji; v drugim krozi so naši bratje in sestre, pa drugi sorodniki; v tretjim obroči so naši prijatelji, sosedje in znanci; v četertim locni so naši rojaki, domorodci in sodeželani, i. t. d. Pa kakor bi mi čednih locnov na vodi ne videli, ako bi nam lepo sonce ne sijalo, tako tudi naša ljubézn do bližnega pridna ni, ako nje sonce božje ljubezni ne obsije. Bog ima biti vse naše ljubezni gorkota in luč.

Slomšek.

YIII.

GOSTIVNICA PRI ANGELU.

Martinek je bil prav priden fantek in se je v šoli prav jako obnašal. Ko pride tretje leto na šolske praznike, so mu jednega dne oče rekli: „Martinek! kër si letas spet tako dobro se učil, te bom jutre s seboj vzel v glavno mesto J., kdër opraviti imam in boš marsika lepega videl.“ To slišati mladenččku od veselja solze v oči stopijo ves ginjen dobremu očetu roko poljubi in težko pričakuje drugega dne.

Drugo jutro že zarano od doma odrineta, in srečno do mesta pridša se po ulicah ozerata, ter oštarijske kazala ogledovaje pre-mišljujeta, v kateri kerčmi bi ostala. „Oče! Martinek na enkrat reče, glejte, tukaj je gostivnica *pri angelu*, tukaj ostaniva, tukaj nama bo gotovo dobro.“ „Naj pa velja tvoja“, so oče djali, ter na dvo-rišče zavozijo, in vranca razprežejo in oskerbé. — Potem po mēstu gresta. in ko so oče svoje opravke doveršili, se v gostivnici *pri angelu* k večerji vsedeta. Lačna in žejna že sta bila in zlo potrebna, kër po poti sta le malo vžila; pa kmalo se jima je gabilo, ko je kerčmarica mizo pokrivati jela. Bila je vsa razkuštrana in marogasta, in vse kar je prinesla, noži in vilice, krožniki in mizni per-tiči, so bili gerdo zamazani in nesnažni. Jed je bila slabo kuhana in namēst vina so jima z zavrelko postregli. Ko ležat gresta, so bile

rjuhe černe kakor bi jih bil kdo iz blata potegnul, in ko sta zjutra vstala, sta bila vesela, da jih merčes ni vgonobil. Martinek je clo ob svoj nožek prišel; zvečer ga je na mizi pozabil, in ko je zjutra po njim prašal, nihče ni hotel vediti od njega. Oh, je djal zlo nevoljn, ko sta se na voz vsedla, kdo bi bil mislil, da je v kerčmi, ki tako lepo kazalo ima, tako slabo in nemarno!

Vidiš, so mu oče v besedo segli, tako se pogosto po svētu godi. Marsikdo se prilizuje in sladka kakor bi is samega medu bil; v srcu pa brusi meč, s katerim bi nas prebodel, ko bi le smel. Zatorej nas Jezus sam opominja, varvati se krivih prerokov in slabih prijatlov, ki hodijo v ovčjem oblačilu, od znotraj pa so dereči volkovi.

Jožef Rozman.

II.

ČLOVĚKA ŽELJE.

(Poleg Hervatskega.)

„Cuješ Milica!“ reče Marko svojej sestri, „ali bi to lépo bilo, ko bi se mogel jaz v goloba pretvoriti?“ Pa zakaj bi ti hotel golob biti? praša Milica svojega brata. Eh zato, kër bi zamogel letèti po zraku kamor bi hotel. — Ni še Marko tega izrekel bil, ko ga Milica za roko zgrabi in mu s perstom pokaže, kako je baš (ravno) v tistem hipu jastreb goloba za vrat ulovil in ž njim v germ odletil. Marko! mu reče Milica, bi li hotel še golob biti? — „Ne, ne! hvala Bogu, da sem člověk.“

Tako si člověk prepogosto sam svojo nesrečo želi. Svobodno kakor golob v zraku, bi dan današni vse, mlado in staro, možko in žensko rado živelo. Mladencem in dekličem težko dene, svojim starišem v strahu biti; podložni hočejo bez gosposke in vlade živeti, in kamor ušesa nastavimo, povsod se krik po svobodi razlega. Ali ljudém se rado godi kakor tiču v zraku; jastrebom, to je zapeljivcom in goljufom v krempelje pridejo, in nesrečni na tem in unem svētu postanejo.

Rozman.

UBOŽEN PREMOŽEN.

Lanjsko spomlad pride k Jovšinskemu grajšaku na Slovenskem neki mlad in verlo jaki možun za milošno prosit. Grajšak ga gori in dolji gledavši upraša: „Ali se nič ne sramujete beračiti, kér vunder tako lepo istino (kapital) posedujete.“ Prosac žlahtnega gospoda debelo pogleda, in počme zagotavljati in prisegati se, da razuncap in cunj na sebi ne péneza ne glešta.

Jaz žc vidim, veli grajšak, da mene ukaniti želite. Znate mož, kos kruha vam dam in čašo vina! potem pak, ako vam je ljubo, nacepito meni edon seženj derv, in dobro za to plačal vas bodem. In ako mi to sturite, vam potem pokazal bodem istino, ktera je vaša, in vi še menda za njo ne véste in zagotovim vas, da u prihodno od samih obrestov bote lahko živeli, brez milošne in nadležnega potovanja.

Čudne se zdijo prosacu le te besede; ali nada (upanje) skorej posesti istino lepo, daja veselo mu serce. Urno popade dervnico (sekiro) in serčno se dela poprime. Blaga misel, da sedaj morda zadno težko delo opravlja, in da skorej obljubljena istina bode mu v žepu, novo moč daja od lenobe gnilih kostem. Delo gre dobro od rok, in hitreje, kak vsaki navajen dervar derv seženj naseka.

Po storjenemu delu se brani prosac plačila, ter samo to prosi, naj žlahtni gospod mu poveda, kje da je istina njegova. — Kar sem obljubil, veli grajšak, hočem spolniti; nate tukej za vašo delo dva vogla, to znéce dve sreberne petice, jas mislim, da nije premalo. Vojak ima na dan po 5, po 6 krajcerov in pol hleba, in on zadovoljno živi, tok bodite vunder tudi vi s 30 krajceri lahko živeli. — Res da lahko živim, ali kje pa za vsaki dan delo? — Oj dela dosti, ktir ga le hoče. Glejte, tlake sedaj nije več! namésto tlačanov moram jaz dan na dan po dvajset delavcov najeti, in vsi živijo od dela in svojega zaslužka, ali nobenemu še dosedaj nije bilo potreba, razcapano hoditi, lope odpirati in kruha prositi.

„Ali nikarte žlahtni gospod, veli prosac, me tako dolgo pekliti; povejte za božjo voljo mi rajši, kje je istina moja. Nate tukaj je le!

reče grajšak primši prosaca za roke; tote zdrave močne roke le so vaša lepa istina.

Z njimi ste vi dones dve petice zaslužili, in ob času košnje, žetve in mlatve vam bodo še večje obresti prinesle. Glejte, ako vam one vsaki delavnik dve petice zaslužijo, tak znese to u enim leti, ako 52 nedelj ino 18 praznikov oduzamemo, u 295 delavnih dneh 590 petic, ali pa 147 zlatov (goldinarov) in 30 krajcerov. — Toliko tedaj si znate u enim letu z vašimi rokami, če bodo pridne, zaslužiti.

Jezar zlatov istine mora biti, da nese petdeset zlatov obresta.

Vaše roke vam pa zamorejo na leto trikrat po 50 zlatov prinesiti, potemtakem so one toliko vredne, kakor istina od 3000 zlatov.

Znate sedaj, kje je vaša istina? Vaše zdrave krepke roke so tista vaša lepa istina, za katero dosemal niste védili. Delajte tedaj z vašemi zdravimi rokami prav pridno, in po hišah kruha prositi vam potreba ne bode.

Tako je moder grajšak s tem dela boječem prosacam govoril, in toti pogovor je saj to dobro učinil, da so se enaki postopaki in lenuhi u naprej Jevšinskega grada skerbno ogibali.

Cesarski deželjni stražarji (žandarmi) so jeli sedaj take lene berače in potepuhe preganjati, naj se vsaki u svoj rojstni kraj zavrne, da ga tamo domača okolica živi.

Hvala za to napravo našemu presvitlemu cesarju! ali da bode ta naprava pravi izvirik blagodara po deželah, stopite na noge vi izvoljeni srenski župani, svetvavci, in kmetji po okolicah, in ne davajte takem lenuhom, ako u vaše srenje pridejo in so drugako zdravi in zmožni za delo, niti jesti niti piti popred, dokler vašemu delu svojo jim od Boga dano istino ne posodijo, in vidili bodite, kako hitro se bode zmajnsalo število prihajačev in postopačev, tabakarjev in vlačugarjev, tatov ino roparjev, zapeljivcev in podpihvacov.

Vi očetji pak in matere, vadite neutrudljivo svoje otroke iz mladih nog mnogoverstnega dela, da se gnila lenoba njih udov ne prime. Kažite jim u mladèh letah njih lepo istino, od ktere znajo lehko do smerti pošteno živeti.

In ravno to je u prihodno, ako želimo boljše čase doživeti, jako jako potrebno. Samo po totej viži se bode naših starih predcev zlati slavjanski prigovor ali prislovica med nami poresničila: „Ubožen premožen.“

E.

O G L E D A L O

ZA

SOLO IN DOMAČO REJO OTROK.

„Sromastvo in zasmeh pride nad tega, ki se strahu
odtegne; kdor pa svar voljno prejme, pride v čast.“

Salom, preg. 13, 19.

A.

ŠOLA SREČNO STAROST VČAKATI. (POLEG FRANCOZKEGA.)

Popotnik pridem v borno kerčmo, žeju in lačen, se poživiti — piše učen mož. Dva mladenča za mizoj sedita, jesta in pijeta, kar jima kerčmarica prinese, hvalita vino, de je dobro, tudi hlèb njima diši, in lepo vreme nja veseli. Tudi jaz si dam vsega tega prinesiti; pa meni je vino slabo, in kruh se mi zadosti pečen ne zdi. Ko sta odjedla, svoje mošne do penca izpraznita svoje kosilo poplačati. Vesela vstaneta in si pojeta svoj pot. — Kdo sta pa ta dva dobrovoljca? kerčmarico poprašam. Dva oboga delavca; mlada pa vsa zdrava tukaj blizo doma, mi gostarica odgovori. Mlad sim tudi jaz; pa nisim tako vesel; kerčmarici rečem. Vi ste mladi, pa ste prebogati, in pa premalo delate; zato vam jesti in piti ne diši, in ni vam serce tako veselo, kakor unima. Plačam svojo dolžnost in premislaje ravno tisto pot grem, ko sta njo mladenča hodila. Srečam za logam pastirja, z kojim sta mladenča govorila. Bil je serce velike postave, velike starosti in terdnega zdravja. Poprašam ga, ali sta mu mlada fantta znana. Že ene leta se poznamo, in se od srečnih dni pogovarjamo. Bogaboječa mladenča in pa poštenega serca sta. Ako nja začne skrbeti, kaj še bo, hitro nja razveselim, ter jima ravno tak srečno starost obljubim, kakove sim jaz dočakal.

Meni je vedro obličje starčeka močno dopadlo, njega beseda še pa bolj. Zdelo se mi je, kakor bi starega očaka najdel, od kateriga bi se lahko kaj prida naučil. Jela sva se pogovarjati.

Jaz. Ste vi svojega stanu in svoje starosti veseli, prijatelj?

Pastir. Vesel sim bil, sim še in še bom vsih svojih živih dni. Ako rayno vbožen, sim vonder srečne starosti včakal. Kaj pa je vam, de se tak milo deržite?

Jaz. Moje serce je žalostno, ako na starost pomislim, in na pretekke dni pogledam. Let še le 30 in 7 imam, in sim se živeti naveličal.

Pastir. Trideseto leto življenja res človeku skerbi naredi, ker občuti, kaj je zgubil, svoje mladosti srečne dni; kar ga v prihodnosti čaka, še ne ve. Alj vse toljke in take skerbi on ne pozna, ki v Kristusa verje, in se v previdnost božjo izroči. Jeli ste kristjan?

Jaz. Sim kristjan, če ravno slab, ker po rajnih časih svoje mladosti izdihujem, ko jih nikolj nazaj ne bo. Otroške leta so pač naj srečnejši na sveti.

Pastir. Res srečne so leta mladosti, alj mladost je večidel le norost. Vaše možke leta imajo biti leta modrosti; modrost pa je močnejša ko vse reči, in je mati veselja in zdravja možem.

Jaz. Kaj pa je prava modrost?

Pastir. Vam njo hočem pokazati. Ko sim še majhen mladenček bil, so me moj rajni oče molitvico lepo naučili, kojo so tudi oni molili do svojih starih dni. To molitvico sim tudi jaz neprenehama molil in dobro skusil, de ona pravo modrost uči. Ta molitvica je: *Oh Jezus, ki si krotek in ponižnega serca, vsmili se me!* Hočete tudi vi modri biti, bodite ponižni. Več ko tri dele terpenja, in še polovico štertiga nam previsoke, prevzetne misli naredè, de se nam krivica godi, de za nas ta stan ni, de smo si kaj večiga zaslužili. Kdor je v sercu ponižen, on je vsega tega vesel, kar mu Bog da, in z tem mestom zadovoljn, kamor ga Bog postavil. Prav ponižna misel do sebe vse nadloge odžene, ktire si človek brez potrebe sam nareja in si življenje greni.

Jaz. Ponižen biti je res lepo in prav, pa tudi težko.

Pastir. Za to vam je Bog pamet in prosto voljo dal, naj bi sebo prav spoznali in se premagali. Le vsak dan sami sebe izprašajte, in pa pogledjte, kako nevedni, kako slabi v dobrim ste še; in bote hitro spoznali, de vam je Bog več dal, kakor ste zaslužili, in vas v en stan postavil, ki ga niste vredni. To storiti je veliko bolj lahko, kakor prešerne želje častilakomnika dopolniti.

Jaz. Tako bi pa mi svoje talente zakopali, koje nam Bog dal si z njimi le višej pomagati, in lehkejši več dobrega storiti?

Pastir. Bog je vam, meni in vsem svoje talente izročil, pa ravno za tisti stan, v kojega nas je postavil; ono je polje, na ktero nas je delati poslal; ne pa na drugo, ki nam diši, pa mogoče ni nanj priti. Le zvesto opravljajmo, kar nam je večni gospodar odkazal, potem pa mirno čakajmo, jeli bo nas dalej zaklical. Tako hočemo biti zdravi in veseli, pa tudi srečni.

Jaz. Po tem takim ste vi, oče, s svojem zdravjem in stanom v svoji visoki starosti prav zadovoljni, in bi z nobenim ne zamenjali?

Pastir. Moj stan je bil poprej velikobolj težaven ko zdaj; bil sim vojšak. Dopolnil sim zvesto vse svoje dolžnosti kar sim premogel, sim si željel se izslužiti in iz žoldnirstva priti; pa sim tudi pomislil, de je božja volja tako, ter sim vse lahko prebil. V časih sim mislil in upal častnik (oficir) postati; ali ko smo ene vojske prestali, in se slavno deržali, sim vidil de za me viši vojaška služba ni. Rajši ostanem verli prostak kakor bi hotel biti slab častnik alj dostojnik — sim si mislil, pa zahvalil Boga, kteri me je pri življenji in zdravji ohranil, mi pa tudi vbranal, de po viši službi svoje zasluge nisim zapravil. — Čujte; kaj vam povem.

Čeda kojo pasem, je mojega nekdanjiga verstnika, z kterim sva v šolo hodila in na vojski skupaj služila. Njemu je, kakor pravijo, sreča potegnula. Postavili so ga generala, pervaka francozkega; in vse kar si človek želi, se je njemu zgodilo. Vse to zemljiše, kakor daleč oko donese, je njegovo. Tam le v unim lepim gradu za rekoj po leti prebiva, je bogat in veliki gospod. Ko sva se po nekoliko letih zopet vidila, je že imel več betegov (bolečin) v svojim životi, kakor svetinj in oralov zemlje po svojih grašinah.

Tolst je in pa tako težkočen, de se le z težavo po svoji loki sprehodi. Od njegovih skerbi ne govorim; zakaj on je vladoslovec alj politikar, kakor pravijo. Pred nekimi dnevi sva govorila. Pravil mi je, kako mu že na vse merzi, kako ga opravljajo in zaničujejo po sveti, in kaj ima poterpeti. Clo njegovo bogastvo mu dela jezo in merz. Enkrat sto taužent tolarjev mu je ko meni en krajcer, pa ga vender jezi, ako ene groše zaigra. Ti si vender bolj srečen ko jaz, je poslednič meni djal. Ali bi z meno menil? sim ga pobarał. — Tega pa ne, mi posmehlaže se odgovori. Naj, sim rekel; lahko še pride, de bi menila, ako bi tebi mogoče, meni pa po volji bilo, pa ne bo. Jn v resnici bi bore mož meni zdaj rad svojo kočijo in svoje konje dal za moje zdrave noge; ali jaz bi ne menjal. Ali meni bi še vender nekaj ostalo če bi tak reven bil kakor je on, česar on nima: svete vere. Jaz sim hvala Bogu, vern kristjan; on je pa, žalibog! vero zgubil; ni ga v cerkví videti. Jn ravno to je za človeka naj večí nesreča kedar mu sreča potegne, de Boga pozabi, in so mu božje pa cerkvene zapovedi hitro pretežke, ter si misli, de bez Boga in svete vere lahko srečno živi.

Jaz. Zdaj v resnici spoznam, de vas Bog za ljubo ima, ker vas zavida in nevere ovarje; vidim de je to dvoje krivo vse naše nesreče na sveti.

Pastir. Zavid alj nevošljivost in pa nevera sta si brat in sestra. Kdor bližnjemu sreče ne privoši, tudi ne verje, de Bog vse prav stori. Nebeninu nevošliv biti je prvi božji dar, kojega nam ponižen Jezus podeli, ako se od njega naučimo pohlevni biti in pa iz serca ponižni. Nisim nikdar mislil ne željel modrejši biti — alj pa bolj učen, kakor so naš gospod fajmošter. Pokaj bi meni to bilo, sim djal; ker sim le prostak in pa žvinski pastir. V svojih mladih letih sim ser prav željno bral, in lahko bi se bil v branji prevzel. Bukve so mi bile huda skušnjava. Pa naučil sim se od svojega rajnega očeta, Bog se jim vsmilil čez dušo! vsakrat pokrižati se, kedar bukve odprem, in se ponižnemu Jezusu priporočiti. Zakaj če Boga pred jedjo prosimo, naj nam telesn živež blagoslovi, zakaj bi ga ne poprosili nam duhovsko hrano blagosloviti, naj bi nam ne škodila. So mi knige v roke prišle, ki so slabe nauke zoper sveto vero, čednost in pravico učile, sim jih hitro iz pota spravil; za to pa tudi nisim zvedel, kaj zoper sveto resnico alj pravico imajo. Saj takih kvant brez škodlivega branja zadosti vidimo, čujemo in sami občutimo; in še le preveč. Nevera mi ni serca nikolj vnepokojila; in to mi daja veliko veselje in tolaž.

Eno vam še bom povedal, gospod, koje mi je pohleven Jezus dal. Ko sim se od njega naučil, nikomur kaj hudega željeti, ne storiti, ampak odpuščati, kar se meni hudiga stori, nisim sovražnikov imel; in veselila me je vselej sreča. Ljudje, kterim je žal, de so drugi srečni, so sebi naj hujši sovražniki. Te žalosti jaz ne poznam. Moj star tovarš, general imeniten in bogat je hitro hude volje, če kaj maliga zgubi. On kolne, vdeluje in ljudi dolži, de ga golfajo in hočejo ob vse spraviti, in se razbojnikov noč in dan boji. Mene pa pa še tiga nikolj ni bilo strah, hvala Bogu! Poglejte, de ni nobena nesreča v božtvi rojen biti in horno živeti.

Jaz. Pa je saj le žalostno potrebo terpeti, ne imeti česar potrebuje.

Pastir. Vaša beseda, moj prijatelj, koje ste zdaj izrekli, je silo huda in pa pregrešna, ne zamerite. Na posvetno blago se nihče zanesti ni mogel, in se ne bo. Celó kraljestvo kralju odpade, kakti suho pero iz drevesa, kedar veter pohladi. Le eno bogastvo lahko imamo, kojega nam nikolj ne pomanjka: terdno zaupanje v Boga.

Svoje dni mi je nekdo rekel: Janže! ti si le velik sromak. Ako bi zbolel, kdo bi tebe živel, ženo in pa tvoje otroke. Ta je resnična, sim djal, in cel drag dan nisim imel pokoja. Ko sim pa zvečer

večno luč molil, sim druge boljše misli dobil. Janže! sim sam pri sebi djal, ti si že pri trideset in še čez včakal; bil si neprenehama vbožen, pa si le živel. Jmel si vsakdajnega kruha, in si vsako noč lahko počil. Terplenja ti dober Bog še ni poslal, ki bi ga ne bil mogel prestati; brez pomoči še nisi bil. Kdo ti je vse preskerbel, kakor Bog? Janže! ne bodi Bogu nehvaležen, in pa daj vsaki taki skerbi slovó. Kdo bi vender mogel misliti, de bi te roka na stare dni zapustila, ktera te je do zdaj tako milo preredita? Odmolil sim, in vsa prazna skerb me je zapustila.

Jaz. Kaj ste oženjeni in imate otroke?

Pastir. Kaj pa de, hvala Bogu! Ko sim se na vojski izslužil, in v svoj kraj prišel, sim pridno, pošteno deklino za ženo vzel. Prav rada sva se imela, in prav zdravih dečkov in dekličev porodila mi je. Dober Bog mi je tiste pri življenju ohranil, ktire je poznal, de se bodo pošteno preživeli; oni radi delajo, in molijo kakor dobri kristjani; druge je Bog že iz zibeke k sebi vzel, hvala mu! Rajni moji otroci so angeli, in za me prosijo dokler živim; živi pa bojo za me molili, kedar vmerjem.

Bil sim srečen vse svoje žive dni; sim imel zdravo sapo in sim čisto studenčnico pil; sim po sveti žvižgal in pel, pa ljubil poštene ljudi, ki so dobriga serca. Jedel sim le zmesen kruh, pa moji zobje v pet in sedemdesetim leti vsako škorjico še tak terdo lahko zdrobijo. Nisim gledal čudnih iger, koje po mestnih gledališah po noči gledajo, pa moje oči me še niso zapustile, in od daleč vidim lepo zvezdo na zvoniku, in večerno sonce me še kakor v mladih letih veseli, ki se prijazno po hribih ozira. Moje terdno truplo ne občuti vremena spremin; naj bo vreme lepo alj gerdo, sim zdrav. Moje uho glasen zvon tenko zasliši, kedar juternico pozvoni; in jaz tak sladko spim, kakor naj mlajši otrok. Poglejte, to je moje blago; in pa gotovo veliko vredno! Kaj so lepe hiše, kaj bogastvo in čast, ako na večnost pomislimo? Vmerjem na perji alj na slami, alj na terdih tleh; to je vse eno.

Ako se moja žena in otroci krog moje smertne postele solzijo, kojim premoženja zapustiti nimam, mi bojo njih solze dobra priča, de sim jim dober otec bil. Bo moj angelj varh mene vesel, ki bo z seboj vzel dušo mojo, in če pravično upanje imam na pravici božji vsmilenje najti, mi bo ložej vmreti kakor na pernici, in pa imenitniga vrača pri smertni posteli imeti, ki roke križem derži, ter mi pomagati ne more. Tako živimo, de vmreti ne pozabimo, in vsako ter-

plenje nam bo lahko. Res de se za mojo smert malokdo zmenil bo, pa me tudi kleli ne bodo; in moj lesen križ na grobi mi bo slajši nada, kakor posvetnim bogatinam rezan kamen.

Tako mi je pastir, moder starček povedal, od kteriga sim slovo vzel. Gredé sim večkrat sebi in vsem posvetnim napuhuežem njegovo lepo molitvico pravil, rekoč: *Jezus! krotek in iz serca ponižen, vsmili se nas!*

Blagor mu, ki se uči iz serca biti ponižen; on bo doživel veliko veselih dni in pa visoko starost. Prevzetija je sedajnih ljudi naj hujši pregreha, ponižnost pa naj potrebniji čednost. *Preljubi Jezus, ki si pohleven in iz serca ponižen, vsmili se nas!*

Slomšek,

III.

POTREBNA RAJTINGA, KOJO MALOKDO STORI.

Ako dečko vsak dan po 3 smodke pokadi, kakor je zdaj pri možkih slaba navada, vsaka smodka pa po 2 krajearja velja, za koliko v enim leti smodk pokadi?

Odgovor: Za 36 gl. in 30 kr.

Ako dečko od 10. do 50. leta smodke kadi, koliko let kadi, in koliko dnarjev na smodkah zakadi?

Odgovor: V 40 letih pokadi 1460 gl. šajna.

Če pa dečaka moder oče v desetim leti starosti za tobak prav dobro otepe, ga odvadi tobaka in mu vkaže vsako leto tobaški dnar na obrest položiti, koliko bi v 40 letih dobička imel?

Odgovor: Jmel bi obresti in kapitala 4163 gl. 11 $\frac{1}{2}$ kr. šajna v 40 letih dobička od nekadenja, in bi se lahko z temi dnarmi raj lepši kmetijo kupil.

Poglejte, mladenči, tako ima tobak svoj dnar, kakor pravijo, pa ravno on ga zgubi, koji tobak kadi, kakor sedajni vertoglavi dečki.

Pravijo de je smod hujši vjima ko toča; jaz pa pravim de še hujši ko toča in smod je tobakaja, pravi vesoljni smod posebno za možke; za to se malim osvalkom alj klobaseam tobaka po pravici smodke (cigare) reče; zakaj one zasmodijo mladenčem pamet, pre-

moženje in zdravje. Razvada smodke kaditi je toliko, de so jih do leta 1848 na Avstrijskim le okolj 90000 0 pokadili, leta 1850 so pa v devetih mescih 36000000 smodk požgali, dokler že vsak šterkovec smodko v zobih ima, naj bo na poti alj doma, naj pije laško vino alj pa tepkovec.

Kakor je tobakaja mešnam hud smod, je tudi ljubimu zdravju velika škoda. Srov tobak je toliko strupen in omotičen, de z njegovo vodoj uši in drugo žival morijo. Napravi sroviga tobaka še tako vajenimu tobakajcu, slabo mu bo. Za to pravijo de je Hrovaški tobak bolj močen, alj prav za prav bolj strupen, ker je bolj srov. Kухan in pripravljen toliko škodljivosti zgubi, de zastarani kadivci in šnopavci škode ne občutijo; novince pa le glava boli in omotica prime; in nebena priprava tobaku škodljivosti clo ne odvzame, razun te, de ga na vselej opustiš; še boljši je, ako se ga nikolj ne lotiš.

Tobaški dim človeško kerv kali, sline cedí, želodec oslablja in persi suši, dfaži plúče in oči, ter več alj manj življenje krajša. Tako zdravniki, učeni doktorji učé, če ravno, žalibog! večidel sami kadé. Nekdo je sedemnajst ljuj eno za drugim izkadil, in na to mertev obležal. Jmeniten doktor Meeger priča, de vsak peti tobakaje na jetrah boleha in vmerje. Duhan, tobaški prah možganam škodje, preveliko mokrote po nosi iz glave potegne in šnopavcom mnogoterih betežev naredí. Še hujši ko tobak kaditi in šnopati, je tobak žvekati; taka navada je mati smrada in pa negude. Bog je tobak le za zdravilo stvaril, ne za potrato, ne za vsakdajni kruh, kakor je v naših časih škodliva navada.

Je škodljivo tokak srebatí in žvekati, je še za toliko hujši tobak žgati, za koljkor nevarnejši je po tobakaji pogoreti. Škricar gredé memo parne svojo smodko dožgé, in žereč ogork za kako steno zaluča. Žereč konc na slamo, dračje alj v kake smeti pade, po malim klije; in ko veter zapihne, se ogenj vplemení, stanovje pogori, dostikrat tudi živina in ljudje zgorijo. Pijane se iz kerčme pozno v noč prizible, gorečo ljujlo v zobeh onemaga, ter ves vinjen na pojato gre v slamo alj pa v seno. Z gorečo ljujlo v kermi zaspi, alj če izkadí, žereč pepel po navadi na kako bruno alj pa na nohti izterka in zatrosi, de ne vé kdaj in kako. Hlapci kermo spravljajo, mlatijo alj kožuhajo, in po navadi kadijo. Stan pogori, in ljudje prašajo, kako je pogorelo? — Kdo bi bil le zažgal? Morjo kakiga sovražnika imeti? Tobakajci so to storili; oni so gospodarstva očitni sovražniki, naj bojo ptuji alj domači, naj si bo sin alj oče, hlapec alj gospodar; ako tobak kadi, ni priden človek pri hiši.

Od leta do leta je za toliko več pogorelcov, za kolikor več je tobakajcov. Vstane pogorenje enkrat iz hudobije, vstane trikrat iz nemaršine, dvakrat gotovo po tobaci. Reče naj kdo kar hoče, tobakaja je zdaj navaden smod po sveti.

Ali ne stori oče prav, ki svojemu sinu šibo na mesti ljulje (fajfe) pokaže? — Mladenč, koji se tobaka ne privadi, bo zlata vreden mož; in kdor mladenču tobak vbrani alj ga odvadi, bolje dobro delo stori, kakor bi mu kmetijo kupil; kar očitno rajtenga pokaže.

Slomšek,

III.

VSAKDANJA RAJTENGA.

Naše nar dražše blago je čas; in ga vender nar več zgubimo, dokler ne prerajtamo, koliko zlatega časa ponidoma zamudimo.

Kdor vsakdan 1 minuto zamudi, koliko zamudi v 1 tedni — koliko v 1 leti?

Odgoror: Zapravi v 1 tedni 7 minut, v 1 leti 6 ur in 5 minut. Ako vsak dan pol ure praznuješ, koliko v 1 leti časa zgubiš?

Odgoror: Zamudim v 1 mesecu 15 ur, in v 1 letu 7 dni, 14 ur in 30 minut.

Če vsak dan 1 uro zamudimo, koliko v 50 letih zgubimo?

Odgoror: Zapravimo v 50 letih 2 leti, 30 dni in 10 ur.

V resnici velika zguba zlatiga časa! Hočemo torej zapeti:

Oj zlati čas!

Minuta, ki minila,

Sé ne bo povernila;

Kar časa zamudiš,

Ga vekomej zgabiš.

Oj zlati čas!

Je v mladih letih setev,

Bo v starih dobra žetev;

Če pridni bodemo,

Nam nikdar žal ne bo.

Oj zlati čas!

V mladosti kdor praznuje,

Na stare dni zdihuje;

Lenuha brat je glad,
Jn potepuha tat.

O j zlati čas!
Le danes si pomagaj,
Na jutre ne odlagaj;
Ne vësh če doživíš,
Kar danes zamudiš.

O j zlati čas!
Kdor svoj čas prav oberne,
Se z čednostjo ogerne;
Lepota sivih las
Je prav obernjen čas.

O j zlati čas!
Vse žive dni se trudi,
Jn časa ne zamudi;
Počivati sladkó
Po tem v nebesih bó.

Slomšek.

IV.

ŽGANJE IN TOBAK.

Slana in povodnja po ravninah naj večí škodo delate. Kalna voda poblati senožete, huda slana polje požge, in pomori nar žlahneje cvetje. — Kar blatna povodnja travnikom stori, to dela žganje človeškemu rodu. Jz žgavnega kotla vreje siva plamnjeva voda in se po sveti razliva, zaliva hiše in rodovine topí, polni ječe in bolnišnice, na unim sveti pa pekel, ki si ga žganopivci sami prižgó. Kaj tobak dela, lahko ovohamo, ako bi videti ne hoteli.

V mnogih šolah učenci in učenke toliko gladko pojó, de jih je poslušati veselje; imajo gladko gerlo ko orgle, in pa žlahno pobožno serce. Kakor hitro odrastejo, se deró kakor divja zverina po noči, alj pa pivkajo kakor červiva pišala. Od kodi je to? Modri moške pričajo, de ste žganopija in pa tobakaja vsega tega krive. Žganje in pa tobak pokvarita naši mladini glavo, serce in glas, dušo in telo, vkadita um, poblatita serce z grešnimi strastmi, ter podereta, kar šola dobrega naredi.

Oholite se s šolami kolikor radi, obrekujte stare, hvalite nove, postavite jih kar premorete, priganjajte učitele, poskušajte učence: boljih ljudi izpodredili ne bote, dokler dvojna vjima: žganje in tobak, človeški rod gnusi. Dokler mati hčerke po žganje pošila, in ji kruh va-nj pomakati da, dokler oče sinu ljuljo dovoli, in mu clo tobaka napravi, tako dolgo raste slab, červiv zarod betežnikov in pa hudodelcev. Mladenča, ki očetu dnar vzeme in za tobak izda — hčero ki rada žganje ima, nobena šola popravila ne bo. Bog pomagaj!

Slomšek.

V.

ZAKAJ SVETA VĚRA V NAŠIH ŠOLAH VMIRA?

Svoje dni so ljudje manj znali, pa so Boga bolj spoznali in častili ko zdaj. Zakaj? Zato ker sedajni kristjani kersanski nauk le v glavi imajo, v sercu pa ne. Glava je polna vednosti, serce pa čednosti prazno.

Ako se glava česar svetiga nauči, se ima tudi serce oživeti. Je serce merzlo za božje reči, govori jezik prazne besede, naj si bojo še tak lepe in svete; od serca ne pridejo, tudi k sercu ne gredo. Kersanski nauk, kateri iz glave le do gerla pride, věre ne oživi.

Kersanske nauke lahko vsakdo daja, kdor jih zna; alj učence za božje reči le on obudi, ki ima svoje serce vneto božje ljubezni. — Takih mater in očetov pa močno pogrešamo, takih učitelov premalo imamo.

Hočeš otroke za sveto věro oživeti, moraš tudi ti za sveto věro goreti; saj se iz ledu ogenj ne vkreše. Hočeš otroke moliti prav naučiti, se moraš sam odkriti in pokrižati, kedar k molitvi pozvoní. Želiš otrokam prav dopovedati, koliko in kako čast imajo v cěrkvi presvetimu zakramentu skazati, imaš tudi ti pokleknuiti in roke povzdigniti, kedar v cěrkvo prideš.

Veselo je res poslušati, kako še v naših šolah po kersansko učé; alj žalostno je prepogosto gledati, kako se u veži božji vedejo in zaderže kakti neznabogi, kakor bi tajili, kar so učili. Deca rajši storé kar učitele vidijo, kakor pa ono kar slišijo. Besede mičejo, izgledi vlečejo. — Le kdor izpolni in uči, on bo velik imenovan v uebeškim kraljestvi. Mat. 5, 19.

Kamo ste djali lične jaslice, koje so za božične svetke svoje dni deca imeli — celo leto veseli svetih jaslic in pa božiga deteta, kojega podobo so gledali? — Kamo so pisanke okrogle, ktire so otroci takali za veselo veliko nedelo? — Pisanke so še ostale, pa nauki so se pozabili, koje so svoje dni stareši, botri in botre, strici in tetke otrokam dajali, kedar so jim pisane pirhe prinesli. — Kamo so pesmice mile, koje so pridne pesterne deco učile od vsmileniga Jezusa, od Marije ljube matere, od desniga Angela varha, od romeniga sonca ki sije, od male bibe ki leze, katero Oče nebeški živi? — Oh svete pesmi otroške so potihnule; na mesto njih se le vma-zane otrokam pojó, alj pa nobene.

Kam so prejšle svete pobožne opravila (andohti) za mlade šol-ce, koje so imeli svoje dni ob godovno svetiga Alojza, mladenča angelskiga svete nedolžnosti zavetnika in priporočnika? — Kar učitelji ne poznajo, tudi ne dajo svojim učencem. — Pokaj ne peljate na spomin vsih věrnih mrtvih otročičev na rajnih razsvetleno pokopališe, naj bi oni pokojnim luči prižgali, malih bratov in sesterce gomme prijazno z rožami osjali, in se privadili v ranih letih za prihodno večnost skrbeti? —

Te in take šege keršanske so za otroke katoliške věre drago cvetje. — Ako cvetja ni, tudi sadu ne bo. Za to med nami sveta věra vmira.

Slomšek.

VI.

OD RUD.

Po vsem avstrianskem cesarstvu vsako lěto okoli 6785 mark ali liber zlata nakopajo. Pravijo, da se iz jedne libre 80 cekinov ali zlatov nakova; koliko tedaj se sleherno lěto zlatov naredi? — Odgovor 542, 800.

Ker ste tako dobro izrajtali, vam danes nekoliko več od rud povedati hočem. — Rude se razdelé v *lahke* in *težke*, v *žlahtne* in *nežlahtne*. Žlahtnih rud do zdaj deset plemen poznamo; naj znaniše med njimi so:

1. *Zlato*, lěpo romeno, svetlo, se lehko všibi, z nožem reže in na silno tanke listike razkuje. Najde se ali z drugim kamnjem združe —

no, ali v pesku nekterih rēk, kakor na Koroškem v Dravi in Labodi. Jz zlata delajo peneze, perstane, vuhane, verižice in mnogo drugzega dragega lišpa.

2. *Platina* ali *bēlo zlato*, naj težja med vsimi rudami, je sivkasta, terša kakor kotlovina in se redko najde. Ne zarujavi nikoli, se v ognju ne raztopi in se da osvetlati bolj od zlata in srebra. Na Rusovskem so iz nje že dnarje kovali.

3. *Srebro*, lēpo belo, terše ko zlato in mehkeje kakor kotlovina; zategadel se mora, ako se iz nje penezi ali kake posode kujejo, z kotlovino mešati, da terše postane. Jz srebra narejajo žlice, tobakire, ure, desetice, dvajsetice, tolarje itd. Naj več srebra se v Ameriki dobi.

4. *Živo srebro* se posebno na Krajskem v Jdrii kopa in mnogoverstno rabi. Ž njim gorko - in zrakomēre polnijo, ogledala obložē in razne bolezni zdravijo.

Nežlahtnih rud do zdaj 37 plemen poznamo; le nekaj jih vam povem:

1. *Kotlovina* ali *baker*, rudečkasta in težka ruda, se za strehe, peneze, kotle in razne posode potrebuje. Če pa kaka kislina v bakrenih posodah kaj časa stoji, se jih neka zelenjad prejme, ktereje se *zeleni volk* pravi in je naj hujši strup; zategadel se imajo vse bakrene posode s kositrom lošati ali s cinjem politi.

2. *Železo* je naj potrebniša ruda na svētu, brez ktere bi ne moglo nobeno rokodēlstvo in nobena umetnost obstati. Kdo bi naštel vse, kar se iz železa naredi? Sekire, motike, lopate, pile, noži, lemeži, podkove, peči, žreblji itd. Tudi *jeklo* ali *nado* se iz njega dēla. — Štajersko železo zavolj dobrote svoje po vsem svētu slovi; jeklo pa posebno Koroško zlo obrajtajo.

3. *Kositer* se naj bolj pogosto na Angležkem in v juterni Jndii dobi. Jz njega se dēlajo žlice, skledē, krožniki in mnoge druge reči. Ako se kositer med perstmi mane, neprijetno diši; ako se raztopi, dersketa in šumi, kar je dobro znamenje; ako se 22 dēlov kositra in 78 dēlov bakra pomeša, se dobi *zvonovina*, iz ktere zvonove lijejo.

4. *Svinec* ali *olovo* je zlo težek in se v ognju kmalo raztopi. Vem da svinec vsi poznate, tega pa znabiti vsi ne veste, da je močno strupen človeku in živini, in koji v takih tovarnah ali fabrikah dēlajo, sploh ne živē dolgo.

5. *Mišnica* ali *mišomor* smerdi kak or česen, če se v ogenj verže. Podganam, mišim in drugemu merčesu jo nastavljajo; tode treba je varnosti zraven, da kaki človek kaj ne okusi, kër je strašno hudi strup. Zdravniki jo mnogostrano rabijo.

6. *Licilo* ali *antimon*, po nemško *Spießglanz*, je samo na sebi bělo ko srebro, se lesketa in lahko v prah razdrobi. Rabi se v pripravi nekterih barv ali boj in zdravil, kakor tud pri mēšanju mnogoterih rud.

Kako razne pač so božje stvari! — in vse je za človeka voljo stvarjeno!

Jožef Rozman.

VIII.

JZ DERZAVOZNANSTVA ALI STATISTIKE.

V Evropi, v kateri mi živemo, so 3 cesarstva, je 15 kraljestev in poverh še veliko skupnovlad (republik), vojvodin in knezovin. V Evropi živi okoli *dvesto in petdeset milijonov* ljudi, med kterimi naj večje je katoličanov, pa tud starovercov, Lutranov, Kalvincov in drugih krivovercov je veliko, nekaj pa Judov in Hajdov.

Hočemo zrajtati po posameznih deželah, koliko katoličanov v Evropi živi; namreč:

V Avstrii	je	31,500,000	katoličanov
„ Francozki	—	32,640,000	„
„ Španski	—	15,400,000	„
„ Portugalski		3,800,000	„
„ Napolitanski	—	8,200,000	„
„ Rimski	—	2,800,000	„
„ Sardinski	—	4,600,000	„
„ Toskani	—	1,560,000	„
„ Modeni	—	450,000	„
„ Parmi	—	500,000	„
„ Pruski	—	6,000,000	„
„ Pavarski	—	3,200,000	„
„ Saksonski	—	50,000	„
		110,700,000	

Prenos 110,700,000 katoličanov.

V Hanoveranski —	240,000	"
" Badenski —	900,000	"
" Virtenbergski —	500,000	"
" Heski (oboje) —	400,000	"
" Nasavi —	190,000	"
Po raznih malih nem-		
skih državah —	60,000	"
V Švajcu —	980,000	"
" Jrski —	7,340,000	"
" Angleški —	3,380,000	"
" Škotki —	400,000	"
" Belgii —	4,200,000	"
" Nizozemski		
(Niederlande) —	1,365,000	"
" Švedski —	6,000	"
" Ruski in Polski	6,700,000	"
" Turški —	400,000	"
" Gerški —	29,000	"
	137,790,000	

Tedaj vsih katoličanov samo v Evropi je sto in sedem in trideset milijonov sedemsto in devetdeset tisoč. — Glejte! kako resnično je, da katoliška cerkva je gorčičnemu zrnju podobna, katero je seer majhno, pa zraste veliko in zalo drevo in razprostrani daleč okrog svoje veje. Kako majhna je bila družba vernikov, ko je sv. Duh binkoštno nedeljo nad apostole padel; zdaj pa kako veliko je njih število samo v Evropi! Pač gotovo znamuje, da ni od ljudi izmišljena, marveč od samega Boga vtemeljena.

Rozman.

VIII.

SOLA NA VISOKEM.

Sole leto na leto lepše kažejo. Še pomnimo, ko so tako redke bile, da so se velike fane brez njih natele. Po naši škofiji se dan današnji komej fara najde, da bi jo sola ne lepšala. Clo med visokimi gorami se najdejo. Ena takih je pri Marii Devici v Rēki, kjer bi jo nihče

ne iskal. Cerkva te fare stoji na južnim robu visoke planine, ki nad Šen-Pavlam mogočno stoji. Rob, na katerem stoji, je za mlade noge kake pol ure od doline izvišen. Jug in gorjak imata tu tako moč, da plamen sveče na mizi tud skoz dvojne okna večkrat toliko sem-tertje pihata, da se težko pri ljuči bere. Še letas je farovžkemu kozovcu streho vzdignul in jo čez dve meje nesel. Jn na tem robu je šola, in še le lepa šola, de zasluži v „Drobtineah“ svoj spomenik dobiti.

Ta fara ima le 420 duš, koliko pa šolarjev? Nič manj ko 61, ki v delavnikih pridno v njo hodijo. Nedelska šola je še poverh, ki pa zdaj same take učence šteje, ki nauk ponavljajo. — Tih 61 otrok med sedmim in štirinajstim letam je hodilo letas pridno, nekteri pol-drugo uro daleč po sternih in večkrat nevarnih potih k nauku; zakaj veči del jih je od južne strani, ki naj prej iz visokega hriba navdol morajo, potem še le v breg putivši se sopihajo, dokler do farofa pridejo. Ker je fara majhina, bi ne mogla razen mežnarja še šolskega učitelja preskerbeti, tud ne razen mežnarije še šolo oskerbeti. De tedaj otroci potrebni nauk v svetovnih znanostih dobijo, jih že več lèt začasni fajmoštri vsaki teden dvakrat v farofi zberejo, ter v keršanskim nauku podukvajo, in brati, pisati in rajtati učijo. Sedajni g. fajmošter *Matija Koren* so zbiralno izbo z lepimi klopmi oskerbeli, kakoršne se v dobro oskerbljenih šolah najdejo. — Letašna skušnja je vse pričejoče toliko zadovoljila, de se od pridnih učenčkov niso mogli ločiti. Katekizem zna vsako tih večih od konca do kraja, in vé nja izreke tudi do korena dokazati, tako de ne bo lahko sleparjem, te hribarske čede premotiti in ob naj boljši zaklad, sveto vero spraviti. Tudi ti mali, ki še malo časa v šolo hodijo, kar je njih moči pristojno, lepo čedno povedo. Kar pa gledavca tih šolarčkov naj bolj razveseli, je viditi, kako de so za nauke svete věre vsi vneti, de ni le glava z nebeškimi nauki nabasana, ampak de je tudi serce z njimi napolnjeno. Ljuba otročnost, ki je božjemu Prijatelju otrók čez vse dopadla, se nad timi učenčki z veseljem vidi. Marljivi duhoven niso bili samo učitel, več so bili pravi odgojitel njim izročeniga mladovniga kardela. Vsaka popaka, ki se je zagledala, je bila sicer ljubeznjivo, pa tudi resno grajana. Sosebno, kar je bilo laži, zvijači, nemarnosti podobno, se je hitro grajalo; nečimurnosti, ki se tako rada pri dekleteih prikaže in v napènim lepotičenju v ošabni obleki, in prilizovanju razodeva, se je zarano v okom prišlo; in tako imaš ljubo kardelice pred sebo, de lahko verješ, ljubi

Jezus se v sredi nja ves vesel znajde. Nobeno ni vmazano, raztergano ali potuhnjeno, vsi so čedno oblečeni brez ošabnosti, vsako te odkritoserčno z resničnim spoštovanjem pogleda; vsako ti kratko in priljudno pové, ako ga kaj vprašaš. Rekel boš: Jz tih otrok bojo pridni čedni ljudje.

Bralo se je prav umevno, sosebnost so ti iz drugega razreda dobri bravci; kar jim slovenskega v roke daš, ti bojo brez spotike prebrali. Tudi rajta se dobro. Ti mali majhine rajtinge iz glave izdelajo, ti večji tudi večji predmete dobro rešijo, in kar je za domačo potrebo, na tabli hitro prerajajo. Z čimur so se ti učenčki še dobro vstregli, je bilo lepo zbrano petje pri sveti maši. Kakor so se orgle glasile, po tej versti in meri je šlo petje iz mladih gerlov. Nobeno ni tih drugih prevpiti iskalo, nobeno zadi ostajalo, pa tudi ne naprej vhajalo. Obnašalo se je petje pri sv. maši prav ko visoka molitva, kar bi morlo vsako cerkveno petje biti. Saj se pòje v cerkvi le zato, da se molitva še višje vzdigne, ki bi brez petja lahko le pešala. Res je pa tudi, da je mežnar, če ravno ne visoko učeni organist, tudi lepo po meri orglal, ali kakor pravijo, takt ohranil; zakaj, ker tega ni, tam je zastoj ljudem trobiti, da naj pri božji službi pojejo. Skušajo, pa zopet pustijo, ko u orglah ni ne mičnosti ne mére, ali se besede dolgočasno vlečejo ali prehitro izpevajo. Ko bi bili g. izdatel „Pesmarice“ v Reko prišli, češ da bi bili organistu in pevcam lépe obrazike v pohvalo podarili, ker bi bili najšli, kar v predgovorju „Pesmarice“ toliko čerstvo terjajo; naj lepšiga pa g. fajmostru, ki so cerkveno petje z svojim prizadetjem podpirali.

Dam ta popis v Drobince, ne kakor da bi Reška šola najboljši v tej okrajni, ali edino dobra bila. Nadjam se, da bi se šole po Savinskih zlo od kraja tudi ojestrejm terjavcam vslužile. Pa da v takih hudih hribih tudi dobra šola obstoji, ki se z marsktero v lepi ravnini láhko méri, to jo stori vredno sosebniga spomenika. Marskterimu poljancu bi se otroče vsmililo, da bi morlo taki svét k nauku hoditi; gorjanci tudi svoje otročice ljubijo, vmehkužiti jih pa nočejo. Marskje se hitro zgovor najde, da se otrok v šolo ne pošlje; srotek le mora za varha ali za varučko, pastirja ali pasterico biti, in brez vsega nauka rasti. Šola stoji na pol prazna, učeniki praznim klopém pridgujejo, in mladina brez nauka in keršanskih vadb raste. Je bilo kdaj, tako je sedaj potreba, da se človek že v rahli mladosti u vsem potrebnim dobro izuči, lepiga reda in keršanskiga zaderžanja privadi, da se bo v stani prekanjenim golufam vstavljati, ter si časno in večno srečo okovariti.

Stojan.

IX.

KDO ČE ŠNUPATI? — *)

○prostitute drage Drobttince, da se jedna priprostna učiteljica prederzne vam svojo otožno in nemirno serce odkriti, ino se črez jedno reč vam potožiti, ktire je za njo ravno tako žalostna, kakor ostudna.

Že je pet let minulo, kar sem s K — skim učiteljem mojem možem zaročena, ino nigda bi ne bila verjela, da se bode moj mož v tako kratkem času tako dalječ spozabil, druge reči višej štimati, kak mene.

Oj kdo proneše, kaj jas vboga prenesti moram! Moj mož šnupa (tabak) —! Jno še u najujih zarokah je on šnupavcam jako soproten, mnogo smešno od njeh povedal, in meni, ki šnupavce po nobeni ceni terpeti ne morem, obljubil, da se tega nesrečnega praha nigda lotil ne bode. Ali sošel je nekolikokrat med take tovarše, ki so mu šnupke ponudjali, ino prej, kak sem se sirota zavedla, že je tobačnica tu bila, iz kraja še skrivej med pismami, potem očitna na mizi. — Kaj sem od te dobe zavolj tega šmentanega šnupanja že prestala, hočem vam od mnogoverstnih gospodov čitanim Drobttincam zročiti; zna vonder biti, da bode moja beseda mladenčem, ki se za učiteljstvo pripravljajo, toliko pomogla, da se te gnjusobe ne lotijo, in tako sebi in svojim bodućem ženam ali gospojam življenje polajšajo.

Ne vzemite mi za zlo, ako bodem od tega ostudnega in negnjusnega šnupanja nekoliko govorila. Zato poslušnite šnupavci pazljivo, kaj tisti od šnupanja mislijo, ki u tej smerdliivi štupi še niso svoj čut umorili. Tobakajcam uste smerdijo, vonder temu se še pomagati zna, ako se one večkrat izperejo in izmijejo. Res, tudi tobakaja je prazna pija, in čudovitni užitek veselja; vonder je le bolj zvonajno in dimnato, za telesno zdravje ne tako mično in škodljivo razkožje, kako šnupanje.

*) Odgovor: Kdo šnupati hoče, naj popred čita list neke mlade učiteljice D. J. pisani Prazkim nemškim Drobttincam, ki zgorej po slovensko sleduje.

Ako se dva tobakajca snideta, ne pade nobenemu u misel, med seboj si tobaček zmeniti, in se tako na jedenbart posoznaniti. Ali pazimo dva šnupavca, ako se snideta, mahoma, kako bi trenil, sta si po nosi in tobačnici znanca. Šnupke si spremenita in že sta prijatla; sedaj onega preljudnega — preličnega — prekrasnega nosljanja nije konca ne kraja, — ja ono zateglo serkanje in hargotanje po nosnicah je za nje, oj! presrečna in jedina slast in veselje. —

Jas hočem tedaj naj poprej popisati nadleže, ktire šnupavci sami sebi delajo, potem pak tudi pokazati, kake nadleže drugi ljudi poleg takeh nesrečnih gerdežev imajo; zakaj, da je vsaki šnupavec milovanja vreden, to pravi šnupavci sami spoznajo.

Šnupavci, ki so tako rekoč, bratji u bratovski smerdlive tobačnice, imajo jedno dajo več od drugih ljudi, in to nije malo rečeno u sedajnih slabih časih. Moj mož vsaki dan toliko zašnupa, koliko moje naj mlajše otrok u živex potrebuje, to je tri krajcere srebra; ako bo tedaj moj za drugo dober mož sedemdeset let doživel, tok bo de on, ki je sedaj u tridesetem letu, svojem otrokam 720 zlatov (goldinarov) srebra brez obrestov s svojem umazanem nosam poserkal, in koliko denarja se še veru tega pomete za tobačnice in rute! — Oj nesrečna kuga!

On ne more nič poslovati, nič delati, brez da mu je šnupka med perstami. Zjutra, komej zbudivši se, mislite, da se spomni svojga Boga, svoje žene, svojih ljubih otročičev? — Oj ne! Hitro in naglo prime za tobačnico, in perva misel in molitva juterna je šnupka, ki jo svojemu nosu daruje. Gorje meni in otrokam, ako zvečer pri zadni šnupki tobačnico zátoži, da nije zjutra hitro pri rokah! Tada ne more po nobeni ceni ne moliti, ne u učelišče iti, ne za orgle prijeti, dokler copersko tobačnico ne najde, ktera, kakor sam veli, mu jedina dobre misli obuditi zamore; ravno, kakor da bi nešnupavci vsi bili brez glave, in da bi pred znajdbo vražjega tobaka možje vsi bili slamo u glavah nosili!

Ju kada u časih u tobačnici tobaka zmanjuje, kako nevoljo in sitnost on-tada prodaja! nobeden še tako prijazen pogled od mene, nobeno milovanje od strani njegovih ljubih otročičev zamore njegovo zgerbančeno lice pogladiti in njegovemu temnemu obrazu navadno prijetnost in lepoto podeljiti.

Oj kolikokrat se okušamo tega mi domači, in otroci u učelišču; kolikokrat se tada uboga tobačnica mora odpreti, tada se s vsemserotnim orodjem po njej ti predragi prah posterguje in pometa, dokler

se ne svēti, kakor čisto sercalo, ravno kakor da bi kaki imenitni in častiti praznik za njo prihajal! Sedaj morajo vse suknje, vse hlače na svitlo, vsaki žepek se na robe oberne, in skerbno prejišče, dokler se zadni krajeer stekne, in le hitro, hitro, da nos ne odpade, po tobaka! — Jn glej, kak hitro nosnice prvo šnupko poserkajo, kaj za ena nagla preemba! — Njegovi obraz se očitovidno razjasni, dobra volja in ljubi mir doma, kakor v učelišču se opet poverne, ves je živ in vesel, kakor zemlja, kada po gerdem vremenu prijazno sonce posije.

Ako gre po svojih opravilah od doma, in pripeti se, da je tobačnico seboj vzeti pozabil, oj kaj za ena nesreča in zdihvanje! Vonder če ugleda soseda, še tako gerdega vmazanca, tobačnico iz žepa potegovati, rahlo na njo poterkovati, in počasi odpirati, — oj kok požmerkuje z očmi in z nosam, kako mu kerč perste natezuje, in oh, kako srečen da je, če se tabaček njemu ponudi in šnupka obilna vlovi!

Če jas svojega sicer snažnega in zdravega moža premišljujem, oj kako je vonder nesrečen! — Večkrat on pravi, da več nima ne voha ne kusa, in dolži tega neko prehladjenje. Kada mu pak velim, da krivo je tega njegovo ostudno šnupanje, — oj kako ga to razkači in razpali, misleč, da mu nič ne privošim. Da bi on denar, ki ga za tobak zdaja, za kako drugo prijetnejše razkožje alj veselje obrnil, nič bi ne rekla; ali zavolj tega negujusnega praba svoje zdrave počutke u nevarnost postavljati, ker zavolj tega gotovo neizrečeno terpijo, in sčasama za vsem oslabijo, to mi nije več za prenesti! Meni se čini, kakor da bi šnupavec ne imel več svoje volje in svojega lastnega duha v sebi, ker pri njemu mora vse ti šentani tobačni duh storiti; — če ne šnupa, ne more delati, ne učiti, ne orglati, tudi clo ne govoriti, zakaj na vsako imenitnej prašanje odgovora prej dati ne more, da jedno obilno šnupko poserka. To večno draženje telesneh žilic človeške počutke vmori, in šnupavca prerano u kertovo deželo spelja.

Sedaj hočem pa tudi dokazati, kaj za ena sitna nadlega da je šnupavec drugem ljudem, posebno pak moj šnupavec meni. Kako sladko je za šnupavce, kada s svojimi nosnicami serklajo tabak, in oh! kako nadležno in bitko za druge! —

Šnupavcu lukajo, kakor čerui červiči izpod nosa mokre drobtine tobaka, ki izlezejo večkrat brez njegove volje na ustnice, brado in belo srajco pod vratam, in so tako gotovo za vsakega nešnupavca

stud in gab. Mene vselej serce zaboli, viditi, kako šnupavci pri vsaki šnupki britko in grenko zapotegavajo in gerbančijo svoj sicer lepokrasni, zlahtni in moževni obraz!

Oj kaj za ena muka še le za mene, kad me moj preljubi mož s jednim poljubem zveseliti želi! za smejati, ali tudi za razjokati se je, kada vidim prijatle, ktere moj mož celivati ali poljubiti načinja, se zvijati in ogibati, da se totoj nevarnosti izmuznejo, in ako njem nijé mogoče, kako se z grenkimi ustmi, in mežočimi očmi njegovej silni volji udajo. Oj kaj še le bode, če moj šnupavec veliko starost dočaka, oj prevboga sirota jas!! —

Jn če on tudi vsako drugo uro novo oprano ruto za brisati vzame, tok vidim vonder, kak čudno se ljudem gabi, kedar on smerdljivo in černo opacano bandero svojega nosa razgerne. —

Kako jako vse to eno ženo žaliti mora vsaki nešnupavec lahko spoznade, in gotovo bode umiljeval mene ubogo.

Čudno nelično in negudno je šnupanje za ženske, ali za jedno piko lepše tudi nije za možke. Le navada izgovarja to nerodnost pri ljudeh, ki te nesreče nimajo, s takem negudnem šnupavcam u bližnej zavezi živeti. Sedaj še le vidim, kako prelubezniv je mož, ki ima snažni nos, snažne uste in snažno brado.

Gospé in žene, ki šnupavce in pijance za svoje imajo, njeh nebesa bodo tamkej dvakrat nebesa, ker tukej imajo dvakrat oj, in dvakrat joj.

Varujte me, vas molim, dobrovoljno drage Drobttince! zakaj zašnupana bratovšna ktero, moj mož, kakor vojvod pelje, bode mene zavolj tega lista smertno preganjala; uzemite mene slabo ženstvo u vašo brambo i varstvo.

Jas očitno povem, da niso moje želje, naj bi ti stari možje zavolj mojih besed morali svojo ostudno šnupanje popustiti, zakaj oni so nepoboljšljivi, in ne zamorejo več to navado opustiti, ker moč njih počutkov že je preslaba, in glava od tobaka že strena; tudi kriva ne želim biti, da bi oni oslepili, oglušili, pamet zgubili, mertvoudni postali, ali prenagle smerti vmerli, kar bi se znalo zgoditi, ker tako vsi gospodi šnupavci s besedo in dušo terdijo, ako bi naglo in za zmiram morali šnupanje pustiti; ali samo te mlade bodoče može gospode in učitelje hočem prijazno in po materno posvariti, se tote negude ne privadjati, ktera prihodke majnaša, slabi in mori telesne moči, krasne može negudne in ostudne in drugem ljudem zoperne dela, zadnič pa tudi večkrat zastopnost pri hiši in ljubi mir

X.

RAJTANJE IZ GLAVE. OD RAZDELJENJA GOLDINARJA, (RAJNIŠA.)

Razdeljenje rajniša nam je u velik prid pri rajtingah. Pri mnogih rajtingah, pri katerih ceno višjega iména (der höhern Benennung) vemo, urno ceno majnjšega iména v glavi izračuniti zamoremo.

Ako učenec nekoliko razštevati (dividiren) zna, bo po vidu težke račune urno iz glave izrajtati zamogel. Tega se čemo prepričati p: 1 gl. ali 60 kr.: v 240 enakih děl razděliti, to se stori z razštevo 60: 240 u podóbi zlomka (in Germ eines Bruches) napisano, da $\frac{60}{240}$ skrajšano $= \frac{1}{4}$ $= \frac{1}{4}$ kr.; tedaj je 240ti děl rajniša $\frac{1}{4}$ kr. Jz-gled: $2^{\frac{2}{3}}$ Ct. to je 240 funtov veljá 28 gl. koljko veljá 1 $\mathcal{W}$? Odgovor: 7 kr. Razlaga: Ako $2^{\frac{2}{3}}$ Ct. 1 gl. veljá, pride na 1 $\mathcal{W}$ $\frac{1}{4}$ kr., zato kër je 240ti děl rajniša $\frac{1}{4}$ kr.; kolikor gl. tedaj $2^{\frac{2}{3}}$ Ct. $= 240$ $\mathcal{W}$ veljá, toliko $\frac{1}{4}$ kr. 1 $\mathcal{W}$.

Za pregléd ponudim učiteljem sledeče razdeljenje rajniša ino praktiško porabo (praktische Anwendung.)

gl.	imá	kr.	gl.	imá	kr.
1	"	60	$\frac{1}{30}$	"	2
$\frac{1}{2}$	"	30	$\frac{1}{36}$	"	$1^{\frac{2}{3}}$
$\frac{1}{3}$	"	20	$\frac{1}{40}$	"	$1^{\frac{1}{2}}$
$\frac{1}{4}$	"	15	$\frac{1}{45}$	"	$1^{\frac{1}{3}}$
$\frac{1}{5}$	"	12	$\frac{1}{48}$	"	$1^{\frac{1}{4}}$
$\frac{1}{6}$	"	10	$\frac{1}{50}$	"	$1^{\frac{1}{5}}$
$\frac{1}{8}$	"	$7^{\frac{1}{2}}$	$\frac{1}{55}$	"	$1^{\frac{1}{11}}$
$\frac{1}{9}$	"	$6^{\frac{2}{3}}$	$\frac{1}{60}$	"	1
$\frac{1}{10}$	"	6	$\frac{1}{70}$	"	$\frac{6}{7}$
$\frac{1}{12}$	"	5	$\frac{1}{80}$	"	$\frac{3}{4}$
$\frac{1}{15}$	"	4	$\frac{1}{90}$	"	$\frac{2}{3}$
$\frac{1}{16}$	"	$3^{\frac{3}{4}}$	$\frac{1}{100}$	"	$\frac{3}{5}$
$\frac{1}{18}$	"	$3^{\frac{1}{3}}$	$\frac{1}{120}$	"	$\frac{1}{2}$
$\frac{1}{20}$	"	3	$\frac{1}{140}$	"	$\frac{3}{7}$
$\frac{1}{24}$	"	$2^{\frac{1}{2}}$	$\frac{1}{150}$	"	$\frac{2}{5}$
$\frac{1}{25}$	"	$2^{\frac{2}{5}}$	$\frac{1}{160}$	"	$\frac{3}{8}$

gl.	imá	kr.	gl.	imá	kr.
$^1\int_{180}$	"	$^1\int_3$	$^1\int_{400}$	"	$^3\int_{20}$
$^1\int_{200}$	"	$^3\int_{10}$	$^1\int_{480}$	"	$^1\int_8$
$^1\int_{210}$	"	$^2\int_7$	$^1\int_{540}$	"	$^1\int_9$
$^1\int_{240}$	"	$^1\int_4$	$^1\int_{600}$	"	$^1\int_{10}$
$^1\int_{270}$	"	$^2\int_9$	$^1\int_{720}$	"	$^1\int_{12}$
$^1\int_{300}$	"	$^1\int_5$	$^1\int_{960}$	"	$^1\int_{16}$
$^1\int_{360}$	"	$^1\int_6$	$^1\int_{1000}$	"	$^3\int_{50}$

Vsaki bo me zastopil, da se tó razdeljenje rajniša z razštevo stori, kakor sim zgoraj pokazal, ino da se neskončno podaljšati da; za pokús naj dosta bo, kar sim napisal.

PRAKTIŠKA PORABA.

Opomba. Od prvega do sedmega razdelanja rajniša se mi ne plača, da bi ga z izgledmi razjasnil, zatorej pri sêdmim razdeljenju začnem, ktero za prvo uzemem ino tedaj se pravi:

I. Razdelj: $\frac{1}{8}$ gl. ima $7\frac{1}{2}$ kr.;

(60: $8 \approx 7\frac{1}{2}$ kr. kër $8 \times 7\frac{1}{2}$ kr. je 60 kr. ali 1 gl.) Prid (Borthreif) pri rajtingi, pri kateri je višje imé število 8, je sledeči: kolikor gl. postavim 8 pračov veljá, toliko $7\frac{1}{2}$ kr. velja 1 prač.

Jzgledi.

1. $\frac{1}{8}$ vedra vina to je 8 firklav veljá 3 gl., koliko velja 1 firkel?

Odgovor: $3 \times 7\frac{1}{2} \approx 22\frac{1}{2}$ kr.

2. 8 žlic veljá 5 gl., koliko velja 1 žlica?

Odgovor: $5 \times 7\frac{1}{2} \approx 37\frac{1}{2}$ kr.

II. Razdelj. $\frac{1}{6}$ gl. $\approx 6\frac{2}{3}$ kr.; 60: $9 \approx 6\frac{2}{3}$ kr. kër je $9 \times 6\frac{2}{3} \approx 60$ kr. ali 1 gl. Prid se vselej po razdeljenju obrača.

Jzgledi.

1. 9 $\mathcal{U}$ veljá 4 gl., koliko veljá 1 $\mathcal{U}$?

Odgovor: $4 \times 6\frac{2}{3} \approx 26\frac{2}{3}$ kr.

2. 9 pračov platna veljá 5 gl., koliko velja 1 prač?

Odgovor: $5 \times 6\frac{2}{3} \approx 33\frac{1}{3}$ kr.

III. Razdelj: $\frac{1}{10}$ gl. ≈ 6 kr.; 60: $10 \approx 6$ kr. kër 6×10 je 60 kr. ali 1 gl.

Jzgledi.

1. $\frac{1}{10}$ vedra vina veljá 6 gl., koliko velja 1 firkel?

Odgovor: $6 \times 6 \approx 36$ kr.

2. $\frac{1}{10}$ Ct. to je 10 $\mathcal{U}$ veljá 3 gl., koliko 1 $\mathcal{U}$?

Odgovor: $3 \times 6 \approx 18$ kr.

3. En učenc dobi za $\frac{1}{3}$ mesca : 10 dni 7 gl., koliko za 1 dán?

Odgovor: $7 \times 6 = 42$ kr.

IV. Razdelj: $\frac{1}{12}$ gl. : 5 kr.; 60: 12 = 5 kr.; kër 5×12 je 60 kr. ali 1 gl.

Jzgledi.

1. Dvanajstéro žlic veljá 9 gl., koliko 1 žlica?

Odgovor: $9 \times 5 = 45$ kr.

2. En delavec služi 12 dni, ino zasluži 7 gl., koliko 1 dan?

Odgovor: $7 \times 5 = 35$ kr.

V. Razdelj: $\frac{1}{15}$ gl. : 4 kr.; 60: 15 = 4 kr., kër $15 \times 4 = 60$ kr. ali 1 gl.

Jzgledi.

1. $\frac{3}{8}$ vedra vina to je 15 firklav veljá 7 gl., koliko 1 firkel?

Odgovor: $7 \times 4 = 28$ kr.

2. 15 $\mathcal{W}$ velja 11 gl., koliko 1 $\mathcal{W}$?

Odgovor: $11 \times 4 = 44$ kr.

VI. Razdelj: $\frac{1}{16}$ gl. : $3\frac{3}{4}$ kr.; 60: 16 = $3\frac{3}{4}$, kër $16 \times 3\frac{3}{4}$ je 60 kr. ali 1 gl.

Jzgledi.

1. 16 pračov veljá 5 gl., koliko 1 prač?

Odgovor: $5 \times 3\frac{3}{4} = 18\frac{3}{4}$ kr.

2. 1 $\frac{1}{2}$ tuceta nožov veljá 7 gl., koliko veljá 1 nož?

Odgovor: $7 \times 3\frac{3}{4} = 26\frac{3}{4}$ kr.

VII. Razdelj: $\frac{1}{18}$ gl. : $3\frac{1}{3}$ kr.; 60: 18 = $3\frac{1}{3}$ kr., kër $18 \times 3\frac{1}{3}$ je 60 kr. ali 1 gl.

Jzgledi.

1. 1 $\frac{1}{2}$ tuceta vile veljá 5 gl., koliko 1 vilce?

Odgovor: $5 \times 3\frac{1}{3} = 16\frac{2}{3}$ kr.

2. 18 $\mathcal{W}$ veljá 8 gl., koliko 1 $\mathcal{W}$?

Odgovor: $8 \times 3\frac{1}{3} = 26\frac{2}{3}$ kr.

VIII. Razdelj. $\frac{1}{20}$ gl. je 3 kr.; 60: 20 = 3 kr.

Jzgledi.

1. $\frac{1}{2}$ vedra vina veljá 9 gl., koliko 1 firkel?

Odgovor: $9 \times 3 = 27$ kr.

2. $\frac{1}{3}$ Ct., to je 20 $\mathcal{W}$ veljá 7 gl., koliko $\frac{1}{2}$ $\mathcal{W}$?

Odgovor: $7 \times 3 = 21$ kr. 1 $\mathcal{W}$, $\frac{1}{2}$ $\mathcal{W}$ 10 $\frac{1}{2}$ kr.

3. 20 delavcov zasluži 12 gl., koliko eden?

Odgovor: $12 \times 3 = 36$ kr.

IX. Razdelj. $\frac{1}{24}$ gl. je $2\frac{1}{2}$ kr.

Jzgledi.

1. 2 dvanajsterine nožov = 24 veljáte 9 gl., koliko 1 nož? 15 *

Odgovor: $9 \times 2\frac{1}{2} = 22\frac{1}{2}$ kr.

2. 24 pračov platna velja 13 gl., koliko 1 prač?

Odgovor: $13 \times 2\frac{1}{2} = 32\frac{1}{2}$ kr.

X. Razdelj. $\frac{1}{25}$ gl. je $2\frac{2}{5}$ kr.; 60: 25 = $2\frac{2}{5}$, ker $25 \times 2\frac{2}{5}$ je 60 kr. ali 1 gl.

Jzgleđi.

1. 25 $\mathcal{W}$ ali $\frac{1}{6}$ Ct. velja 6 gl., koliko 1 $\mathcal{W}$?

Odgovor: $6 \times 2\frac{2}{5} = 14\frac{2}{5}$ kr.

2. En delavec dobi za 25 dni 7 gl. plačila, koliko za 1 dan?

Odgovor: za $7 \times 2\frac{2}{5} = 16\frac{2}{5}$ kr.

XI. Razdelj. $\frac{1}{30}$ gl. je 2 kr., zato ker je $30 \times 2 = 60$ kr. ali 1 gl.

Jzgleđi.

1. $2\frac{1}{2}$ tuceta žlic = 30 velja 17 gl., koliko 1 žlica?

Odgovor: $17 \times 2 = 34$ kr.

2. $\frac{3}{4}$ vedra vina = 30 firklov velja 12 gl., koliko 1 firkel?

Odgovor: $12 \times 2 = 24$ kr.

3. $\frac{1}{10}$ Ct. to je 30 $\mathcal{W}$ velja 13 gl., koliko 1 $\mathcal{W}$?

Odgovor: $13 \times 2 = 26$ kr.

4. En delavec zasluži v enim mēscu 17 gl., koliko vsaki dan?

Odgovor: $17 \times 2 = 34$ kr.

XII. Razdelj. $\frac{1}{36}$ gl. je $1\frac{2}{3}$ kr.

Jzgleđi.

1. 3 dvanajsterine nožov = 36 veljajo 7 gl., koliko 1 nož?

Odgovor: $7 \times 1\frac{2}{3} = 11\frac{2}{3}$ kr.

2. 36 pračov velja 5 gl., koliko 1 prač?

Odgovor: $5 \times 1\frac{2}{3} = 8\frac{1}{3}$ kr.

XIII. Razdelj. $\frac{1}{40}$ gl. je $1\frac{1}{2}$ kr. ali pol groša, ker je 40 pol grošov 1 gl.

Jzgleđi.

1. Eno vedro vina to je 40 firklov velja 12 gl., koliko 1 firkel?

Odgovor: $12 \times 1\frac{1}{2} = 18$ kr.

2. $\frac{2}{7}$ Ct. = 40 $\mathcal{W}$ velja 14 gl., koliko 1 $\mathcal{W}$?

Odgovor: $14 \times 1\frac{1}{2} = 21$ kr.

XIV. Razdelj. $\frac{1}{24}$ gl. je $1\frac{1}{3}$ kr.

Jzgleđi.

1. En kerčmar kupi eno vedro in 5 firklov vina za 5 gl., dobička če imēti 3 gl., se praša kako drago bo firkel točil?

Odgovor: $8 \times 1\frac{1}{3} = 10\frac{2}{3}$ kr.

2. En dijak (študent) opotrēbi $1\frac{1}{2}$ mēscu 21 gl., koliko 1 dan?

Odgovor: $21 \times 1\frac{1}{3} = 28$ kr.

XV. Razdelj. $\frac{1}{48}$ gl. je $1\frac{1}{4}$ kr.

Jzgleđi.

1. 4 tucetov vilc = 48 veljá 9 gl., koliko 1 vilice?

Odgovor: $9 \times 1\frac{1}{4} = 11\frac{1}{4}$ kr.

2. En tergovec predá 48 pračov sukna, in imá dobička 13 gl., koliko pri 1 prači?

Odgovor: $13 \times 1\frac{1}{4} = 16\frac{1}{4}$ kr.

XVI. Razdelj. $\frac{1}{55}$ gl. je $1\frac{1}{5}$ kr.

Jzgleđi.

1. $\frac{1}{2}$ Cta. = 50 $\mathcal{B}$ veljá 15 gl., koliko 1 $\mathcal{B}$?

Odgovor: $15 \times 1\frac{1}{3} = 18$ kr.

2. $\frac{1}{8}$ štartina vina = 50 firklov veljá 18 gl., koliko 1 firkel?

Odgovor: $18 \times 1\frac{1}{3} = 21\frac{1}{3}$ kr.

XVII. Razdelj. $\frac{1}{55}$ gl. je $1\frac{1}{11}$ kr.

Jzgleđi.

1. $\frac{1}{2}$ Ct. ino 5 $\mathcal{B}$ to je 55 $\mathcal{B}$ veljá 17 gl., koliko veljá 1 $\mathcal{B}$?

Odgovor: $17 \times 1\frac{1}{11} = 18\frac{1}{11}$ kr.

2. En delavec zasluži v 2 mescih manj 5 dni 23 gl., koliko na den?

Odgovor: $23 \times 1\frac{1}{11} = 25\frac{1}{11}$ kr.

3. En kerčmar kupi 1 vedro in 15 firklov vina = 55 firklov za 17 gl., pri točenju imá 5 gl. dobička, se praša kako drago toči 1 firkel?

Odgovor: $22 \times 1\frac{1}{11} = 24$ kr.

XVIII. Razdelj. $\frac{1}{60}$ gl. je 1 kr.; 60:60 = 1 kr.

Jzgleđi.

1. 5 tucetov žlic veljá 11 gl., koliko 1 žlica?

Odgovor: $11 \times 1 = 11$ kr.

Prid je: kolikor gl. 60 žlic veljá, toliko kr. 1 žlica — se vselej po razdeljenju rajniša obrača, kakor sim že zgoraj opoménil.)

2. En dijak vpotrebi v 2 mēscih = 60 dni 14 gl., koliko na den?

Odgovor: $14 \times 1 = 14$ kr.

3. $\frac{3}{4}$ Ct. = 60 $\mathcal{B}$ veljá 13 gl., koliko 1 $\mathcal{B}$?

Odgovor: $13 \times 1 = 13$ kr.

XIX. Razdelj. $\frac{1}{70}$ gl. je $\frac{2}{7}$ kr.; 60:70 = $\frac{60}{70} = \frac{6}{7}$ kr.

Jzgleđi.

1. En tergovec predá 70 pračov platna za 28 gl., kako drago preda prač?

Odgovor: $28 \times \frac{6}{7} = 24$ kr.

Opomba. (V glavi najpoprej od $\frac{1}{2}$ izrajtaj, in potem s 6 poštevaj, tako pri vsih drugih zlomkih, pri katerih števc (Zähler) več ko 1 znese.)

2. En delavec zasluži v $2\frac{1}{3}$ mēsa : 70 dni 21 gl., koliko na dan?

Odgovor: $21 \times \frac{6}{7} = 18$ kr.

XX. Razdelj. $\frac{1}{80}$ gl. je $\frac{3}{4}$ kr.

Jzgledi.

1. En železnikar predá $\frac{4}{5}$ Ct. : 80 $\mathcal{W}$ železa za 18 gl., ko drago 1 $\mathcal{W}$?

Odgovor: $18 \times \frac{3}{4} = 13\frac{1}{2}$ kr.

2. En kerčmar iztoči 2 vedri vina ino dobi 32 gl., kako drago predá 1 firkel?

Odgovor: $32 \times \frac{3}{4} = 24$ kr.

3. $\frac{1}{5}$ štartina vina : 80 firklov veljá 36 gl., koliko 1 firkel?

Odgovor: $36 \times \frac{3}{4} = 27$ kr.

XXI. Razdelj. $\frac{1}{90}$ gl. je $\frac{2}{3}$ kr.

Jzgledi.

1. Eden vpotrebi $\frac{1}{4}$ leta : 3 mēsci : 90 dni 12 gl., koliko na dan?

Odgovor: $12 \times \frac{2}{3} = 8$ kr.

2. $\frac{9}{10}$ Ct. : 90 $\mathcal{W}$ veljá 21 gl., koliko 3 $\mathcal{W}$?

Odgovor: $21 \times \frac{2}{3} = 14$ kr. 1 $\mathcal{W}$, 3 $\mathcal{W}$ 42 kr.

XXII. Razdelj. $\frac{1}{100}$ gl. : $\frac{3}{4}$, kēr je je $100 \times \frac{1}{4} = 60$ kr. : 1 gl.

Jzgledi.

1. 1 Ct. velja 15 gl., koliko 1 $\mathcal{W}$?

Odgovor: $15 \times \frac{3}{4} = 9$ kr.

2. $\frac{1}{4}$ štartin a : 2 $\frac{1}{2}$ vedra : 100 firklov veljá 45 gl., kaj 1 firkel?

Odgovor: $45 \times \frac{3}{4} = 27$ kr.

XXIII. Razdelj. $\frac{1}{120}$ gl. je $\frac{1}{2}$ kr., kēr je 120 pol kr. 60 kr. ali 1 gl.

Jzgledi.

1. $1\frac{1}{2}$ Ct. veljá 26 gl., koliko 3 $\mathcal{W}$?

Odgovor: $26 \times \frac{1}{2} = 13$ kr. 1 $\mathcal{W}$, 3 $\mathcal{W}$ 39 kr.

2. $\frac{3}{10}$ štartina : 3 vedre : 120 firklov veljá 48 gl., koliko 1 firkel?

Odgovor: $48 \times \frac{1}{2} = 24$ kr.

XXIV. Razdelj. $\frac{1}{140}$ gl. je $\frac{3}{7}$ kr.

Jzgledi.

1. $1\frac{2}{3}$ Ct. : 140 $\mathcal{W}$ veljá 49 gl., koliko 1 $\mathcal{W}$?

Odgovor: $49 \times \frac{3}{7} = 21$ kr.

2. En vradnik dobi za $4\frac{2}{3}$ mēsa 42 gl. priveržka (Zufage), koliko na dan?

Odgovor: $42 \times \frac{3}{7} = 18$ kr.

XXV. Razdelj. $\frac{1}{170}$ gl. je $\frac{2}{5}$ kr.

Jzgledi.

1. En učenc vpotrebi v 5 mēscih 55 gl., koliko na den?

Odgovor: $55 \times \frac{2}{5} = 22$ kr.

2. En železnikar preda $1\frac{1}{2}$ Ct. železa za 35 gl., koliko dobi za 1 $\mathcal{W}$?

Odgovor: $35 \times \frac{2}{5} = 14$ kr.

XXVI. Razdelj. $\frac{1}{160}$ gl. je $\frac{1}{8}$ kr.

Jzgleđi.

1. En zvon je $1\frac{1}{2}$ Ct. težek ino velja 84 gl., kako drago pride 1 $\mathcal{W}$?

Odgovor: $84 \times \frac{2}{3} = 31\frac{1}{2}$ kr.

2. En mesár izseka $1\frac{1}{3}$ Ct. ≈ 160 $\mathcal{W}$ mesa za 56 gl., koliko dobi za 1 $\mathcal{W}$?

Odgovor: $56 \times \frac{3}{8} = 21$ kr.

XXVII. Razdelj. $\frac{1}{180}$ gl. je $\frac{1}{3}$ kr., kër $180 \times \frac{1}{3} = 60$ kr. ali 1 gl.

Jzgleđi.

1. 15 tucetov vile ≈ 180 velja 27 gl., kaj veljajo 1 vilice?

Odgovor: $27 \times \frac{1}{3} = 9$ kr.

2. $1\frac{1}{2}$ Ct. železa velja 39 gl., koliko 1 $\mathcal{W}$?

Odgovor: $39 \times \frac{1}{3} = 13$ kr.

XXVIII. Razdelj. $\frac{1}{200}$ gl. je $\frac{3}{10}$ kr.; $60 : 200 = \frac{60}{200} = \frac{6}{20} = \frac{3}{10}$ kr.

Jzgleđi.

1. 2 Ct. veljata 45 gl., koliko 1 $\mathcal{W}$?

Odgovor: $45 \times \frac{2}{10} = 13\frac{1}{2}$ kr.

2. En kerčmar iztoči $\frac{1}{2}$ štartina vina ≈ 5 veder ≈ 200 firklov, in dobí 80 gl., se praša kako drago je 1 masele predal?

Odgovor: $80 \times \frac{3}{10} = 24$ kr. 1 firkel, 1 masele 6 kr.

XXIX. Razdelj. $\frac{1}{210}$ gl. je $\frac{2}{7}$ kr.

Jzgleđi.

1. En mesar izseka $2\frac{1}{10}$ Ct. mesa za 49 gl., koliko dobi za 1 $\mathcal{W}$?

Odgovor: $49 \times \frac{2}{7} = 14$ kr.

2. En vradnik dobí za 7 mescov ≈ 210 dni 56 gl. priveržka, koliko na dan?

Odgovor: $56 \times \frac{2}{7} = 16$ kr.

XXX. Razdelj. $\frac{1}{240}$ gl. je $\frac{1}{4}$ kr.

Jzgleđi.

1. 20 dvanajsterin žlic ≈ 240 velja 52 gl., koliko veljajo 3 žlice?

Odgovor: $52 \times \frac{1}{4} = 13$ kr. 1 žlica, 3 žlice 39 kr.

2. $2\frac{2}{3}$ Ct. sterdi ≈ 240 $\mathcal{W}$ velja 84 gl., koliko $\frac{1}{3}$ $\mathcal{W}$?

Odgovor: $84 \times \frac{1}{4} = 21$ kr. 1 $\mathcal{W}$, $\frac{1}{3}$ $\mathcal{W}$ 7 kr.

XXXI. Razdelj. $\frac{1}{300}$ gl. je $\frac{1}{3}$ kr.

Jzgleđi.

1. $\frac{3}{4}$ štartina vina ≈ 300 firklov velja 55 gl., koliko 1 firkel?

Odgovor: $55 \times \frac{1}{5} = 11$ kr.

2. En tergovec ima pri 300 pračih platna 75 gl., dobička, koliko pri 1 praču?

Odgovor: $75 \times \frac{1}{3} = 15$ kr.

XXXII. Razdelj. $3\frac{1}{60}$ gl. je $\frac{1}{6}$ kr.

Jzgleđi.

1. En železnikar predá $3\frac{3}{4}$ Ct. železa ≈ 360 ℔ za 102 gl., koliko dobí za 1 ℔?

Odgovor: $102 \times \frac{1}{6} = 17$ kr.

2. Ena njiva, ki ima 360 □ sežnjov prostora, veljá 72 gl., kako drago pride 1 □ seženj?

Odgovor: $72 \times \frac{1}{6} = 12$ kr.

XXXIII. Razdelj. $\frac{1}{400}$ gl. je $\frac{3}{20}$ kr.

Jzgleđi.

1. 1 štartin vina veljá 30 gl., koliko 1 firkel?

Odgovor: $30 \times \frac{3}{20} = 4\frac{1}{2}$ kr.

2. 4 Ct. veljájo 90 gl., koliko 1 ℔?

Odgovor: $90 \times \frac{3}{20} = 13\frac{1}{2}$ kr.

XXXIV. Razdelj. $\frac{1}{600}$ gl. je $\frac{1}{10}$ kr.

Jzgleđi.

1. En kerčmar kupi $1\frac{1}{2}$ štartina vina ≈ 600 firklov za 290 gl., kako drago plača 1 firkel?

Odgovor: $290 \times \frac{1}{10} = 29$ kr.

2. 600 delavcov zasluži 270 gl., koliko eden?

Odgovor: $270 \times \frac{1}{10} = 27$ kr.

XXXV. Razdelj. $\frac{1}{720}$ gl. je $\frac{1}{12}$ kr.

Jzgleđi.

1. $7\frac{1}{2}$ Ct. ≈ 720 ℔ veljá 84 gl., koliko 1 ℔?

Odgovor: $84 \times \frac{1}{12} = 7$ kr.

2. Ena njiva ima 720 □ sežnjov prostora ino veljá 168 gl., koliko pride 1 □ seženj?

Odgovor: $168 \times \frac{1}{12} = 14$ kr. 1 seženj.

XXXVI. Razdelj. $\frac{1}{960}$ gl. je $\frac{1}{10}$ kr.

Jzgleđi.

1. $9\frac{3}{4}$ Ct. ≈ 960 ℔ veljá 96 gl., koliko 1 ℔?

Odgovor: $96 \times \frac{1}{16} = 6$ kr.

XXXVII. Razdelj. $\frac{1}{1000}$ gl. je $\frac{3}{40}$ kr.

Jzgleđ.

1. $2\frac{1}{2}$ štartina vina ≈ 1000 firklov veljá 275 gl., koliko 1 firkel?

Odgovor: $275 \times \frac{3}{50} = 16\frac{1}{2}$ kr.

2. 10 Ct. veljá 150 gl., koliko 1 $\mathcal{W}$?

Odgovor: $150 \times \frac{3}{50} = 9$ kr.

OPOMBA.

Jz téga se vidi, da ni ravno težko pri mnogih rajtingah, pri kterih ceno višjega iména vemo, urno ceno manjšega iména v glavi izrajtati, v obćem se derži sledećega pravila: *ako imaš rajtingo, pri kteri ceno višjega iména veš, iši naj poprej dél rajniša števila višjega iména, najden dél rajniša pošteraj (multipliciren) s cenoj višjega iména, ino rajtingo si izrajtal.* Postavim $19\frac{1}{2}$ Ct. = 1920 $\mathcal{W}$ veljá 96 gl., koliko $\frac{1}{3}$ $\mathcal{W}$?

Nekterimu se bode ta rajtinga težka zdela; spomni se na pravilo ino lehka bode. 1920ti dél rajniša je: $\frac{600}{1920} = \frac{6}{192} = \frac{1}{32}$ kr.

Prid: kolikor gl. 1920 $\mathcal{W}$ veljá, toliko $\frac{1}{32}$ kr. 1 $\mathcal{W}$, tedaj $96 \times \frac{1}{32} = 3$ kr. 1 $\mathcal{W}$, $\frac{1}{3}$ $\mathcal{W}$ 1 kr.

Predragi učitelji! dobro vem, da nisem svojega dēla rayno na tenko razjasnil, pa nadam se, da ste me zastopili; pojšite za svoje učence najpoprej lahko in potēm težko, ako vam potrebnih izrazov za rajtanje menka, pogledjte zlate bukve „Blaže ino Nežica“ ino dosta vam njih bode. Sim vam s svojim dēlom nekoliko vstregil, hoćem drugokrat obsirniši od rajtanja iz glave pisati.

Žager.

F.

SLOVENSKA GERLICA.

**Domača gerlica v slovenskim logu milo
pòje,
Povabi pevati vse bratece in sestre svoje.**

POZDRAVA SLOVENSKE GERLICE.

1. Slovenska gerlica, lepo si pela
V Slovenskim homčeku petkrat vesela.
Slovenci upamo, boš priletela,
Slovencom šestobart krasno zapela.
2. Slovincov ljubica, priđi 'z doline
Tudi v Slovenske visoke planine,
Vahi le, vahi vse jake Slovence,
Lepo popevati tudi Gorence.
3. Kadar boš prišla in peti začela,
Tej bo Slovencom spet vigred vesela.
Hiteli bomo vsi stari in mladi
Tebe z veseljem poslušali radi.
4. Z vel'kem veseljem te bomo sprijeli,
V našo tovarstvo pošteno te vzeli.
Kratek čas delala dobri družini,
Kvant nas boš branila tudi pri vini.

Davorin Grizold Ruški.

A. ŠOLSKE PESME *).

I. V PONDELEK PRED ŠOLOJ.

Veselo jutro.

1. Lepo jutro je;
Svetlo sončice
Mene razsvetlí.
Zarja juterna
Mi veselje da,
V šolo mi velí.
2. Vse na delo gre,
Mravle, bčelice
Gredo živež brat.
Ptičke mi pojó,
Rožice cvetó,
De grém v šolo rad.
3. V šoli angel moj
Mi na strani stoj,
De se prav učím.
Glavco dobro 'mam,
Serce nauku dam,
Jn se veselím.

II. V PONDELEK PO ŠOLI.

Lepa zahvala.

1. Neskončno vsmilen, dober Bog,
Ti hočeš hvalo 'meti;
Zasliši glas svojeh otrók,
Daj hvalo nam zapeti!
2. Zahval'mo te za stariše,
Za ateja in mamo;

*) Kakor žlahno vince staro serce omladi, tako čedno petje mlado serce požlahni. Mladino lepo peti učiti, in pa čednosti saditi naj bo učitelov vedna skerb. Za pokušno jim šopek šolskih pesem podamo.

Pa tudi za učitele
Zahvalo tebi damo.

3. Za ljubi kruhej in za nauk,
Katerga smo zavžili,
Za ljubo zdravje, za oprávk
Teb' hvala, Oče mili.
4. Poverni vsem dobrotnikam,
Ki dobro nam storijo.
Zahvale polne serca nam
Naj, Oče, teb' gorijo!

III. V TORK PRED ŠOLOJ.

Vesela šola.

1. Šola bod' pozdravljena!
Ti nas veseliš;
Si za nas pripravljena,
De nas podučiš.
Skerbno hočmo se učít'.
Pridni, pridni hočmo bit'.
2. V šoli nočmo šepetát';
Naj vse tiho bo.
Z nogami ne ropotát',
De zaslišimo
Kar se lepiga učí;
Mirno vsako naj sedí.
3. Koljko verlih možev je
V naši šoli b'ló.
Jmenitne ki glavé
Zdaj po sveti so.
Zdaj je nauka zlati čas,
Ljubi šolarji, za nas.
4. Bog daj srečo, dober dan.
Danes šolarjam!
Naj bo igra zdaj na stran,
Nauk le v skerbi nam!
Serce, uho in okó
Navkom posvečeno bo!

IV. V TORK PO ŠOLI.

Sveta čednost.

1. Sveta čednost!
Bodi meni prva vrednost.
Lepo, čedno naj živim
Jn se tebe veselím.
2. Vsa lepota
Je brez čednosti praznota.
Mlado lice lepo ni,
Če ga čednost ne svetlí.
3. Čednost mila!
Ne boš mene zapustila.
Sveta čednost, ljubim te;
Sveta čednost vodi me!

V. V SREDO PRED ŠOLOJ.

Štarta božja zapoved.

1. Bog pravi: Stariše poštuj;
Hočeš dolgo živeti;
Jim dobro z dobrim povračuj,
Bo dobro ti na sveti.
 2. Oh, kak' skerbijo prelepó
Starejši za otroke!
Jih žaliti je pač hudó,
Storít rane globoke!
 3. Otroci, pridni šolarji
So starišem veselje;
Le umnost in pa čednosti
So njih naj slaji želje.
 4. Očeta, mater ljubiti
Jz serca vsi željimo,
Se jim lepo prikupiti
Le pridno se učimo!
-

VI. V SREDO PO ŠOLI.

Mlado drevce.

1. Prelepo mlado drevčice,
Ki čedno z meno 'zrastlo je,
Očetu sad podá;
So skerbno izredili ga.
2. Ko mlado drevce jaz cvetím,
Jn dobro drevo bit' želim,
Vednosti si nabráť,
Prinestí svetih čednost sad.
3. Nerodovito pa drevó
Za večnost bo posekano;
Ki sadu ne rodi.
Se verže v ogenj, in zgori.

VII. V ČETERTEK PRED ŠOLOJ.

Veselo serce.

1. Veselo serce, zbudi se,
Bogu zapój
Zahvalo, ki ovarval je
Te hudega nicoj.
2. Če ravno ótrok terdo spím,
Pa Bog bedí;
De se veselo prebudím,
Za mene on skerbí.
3. Za dobro jutro hvalim te,
O ljubi Bog!
Za srečen dan te prosim še,
O varh svojih otrók.
4. Bo prišla enkrat temna noč,
Življenja kraj,
Dodeli Oče nam pomóč
Dojiti v sveti raj.

VIII. V ČETERTEK PO ŠOLI.

Lenuhi, potepuhi.

1. Beži, beži o lenoba!
V tovaršijo ti ne grem;
Ti si mladih let gerdoba,
Terdno se ti odpovém.

2. Mlade lene in lenuhe
Čaka stergani rokav;
Potepenke, potepuhe
Bode glad po sveti gnal.
3. Dobre glave, pridne roke
Dober Oče rad ima.
Pridne ljubi Bog otroke,
Jn jim dobro srečo da.
4. Prava sreča pa lenuha
Rada hitro zapustí.
Priden šolar dosti kruha
Si za starost oskerbi.

IX. V PETEK PRED ŠOLOJ.

Sveta modrost.

1. Ni na sveti boljši blaga,
Ni nobena stvar tak draga,
Kakor je sveta modróst.
Ona mladih dni lepota,
Ona starih dni dragota;
Njo oskerbi si mladóst.
2. Modrih navkov se učiti,
Svetih čednost osvojiti;
To mladini da modróst.
Ona se nam ne postara,
Tudi tat za njo ne bara;
Večna je pa nje vrednóst.
3. Bode enkrat vse minilo,
Nas posvetno zapustilo,
Nam ostane še modróst.
Tam med angeli častila
Se modrost bo, in delila
Nam nebeško visokóst.

X. V PETEK PO ŠOLI.

Časa ték.

1. Kakor kapla v potok kane,
Mine čas.
Naglo kane, pa ne vstane
Več za nas.
2. Kakor blisk po megli, šviga
Čas dereč.
Ravno tega okomiga
Ni že več.
3. Dneve nesejo valovi
Le napréj;
Ure pihajo vetrovi
Še hitréj.
4. Oh, velika je zamuda,
Mladih dni!
Srečen človek ki brez truda
Dobro stri.

XI. V SABOTO PRED ŠOLOJ *).

Vesela pridnost.

1. Hvala Bogu, de živimo!
Bog nam ljubo zdravje da.
Šole se razveselimo;
Šola, bod pozdravljena!
Pridni biti — Se učiti
Skerbno danes hočemo;
To veselje naše bo.
2. Zgodaj ptičke žvergolijo,
Hvalo Stvarniku daját,
Pridne bčelice letijo
Si po rožah sterdi brat.
Tudi mravlja — Si pripravlja,
Se za zimo oskerbí;
Pridne biti nas uči.
3. Sveti Duh, ti nas razsveti,
Jn nam pravo pamet daj!

*) Nasoče pesmi so vzete iz bukvic: Sveto opravilo za šolarje. V Celi 1846. Stran 150 — 154.

Božjih navkov se prijeti,
 Greha pa varvati naj!
 K božji časti — Daj nam rasti
 V navku ino v čednosti;
 To nas v šoli veseli.

XII. V SABOTO PO ŠOLI.

Hvala bod' Bogu.

1. Vsi zapojmo: Hvala bod' Bogu!
 Ker smo danes dobro znali,
 Šolo srečno dokončali;
 Lehko zdaj zapojemo:
 Hvala bod' Bogú!
2. Za vse navke: Hvala bod' Bogú!
 Ni nam delo zamujeno,
 Tud nobeno nas tepeno;
 Lehko gremo spet damo:
 Hvala bod' Bogú!

XIII. PÉSM PRED OČITNOJ SKUŠNOJ.

1. Lepih naukov naučili
 Smo se v šoli mi;
 Radi bi vas zveselili,
 Ljubi stariši!
2. O prijatelji preljubi,
 Poslušajte nas!
 Vidli bote; ni na zgubi
 Naše šole čas.
3. Poteplivo poslušajte
 Kar nas vprašali,
 Kar zaslužmo, nam spoznajte
 Švare alj časti.
4. Sveti Duh, ti nas razsveti,
 Pravo luč nam daj!
 Hvalo hočmo tebi péti
 Zdaj in vekomaj.

XIV. PÉSM PO KONČANI SKUŠNI.

1. Pokušno dokončali
 Otroci srečno smo;
 Jn de smo toljko znali
 Boga zahvalimo.
2. Zahval'mo učnike
 Jn ljube stariše,
 Dobrotnike velike
 Jn tud prijatelje.
3. Pohvala toljko mila,
 Ki smo njo slišali,
 Nas bode veselila
 Vse naše žive dni.
4. Vse svoje dni živeli
 Po navkih prav zvestó,
 V nebesih pa prijeli
 Plačilo bodemo.
5. Ker šolo dokončali
 Življenja našega,
 Bog daj, deb' tak obstali,
 Nam sodba mila b'la.
6. Deb' ravno tak veseli
 Jz strašne sodbe šli,
 Jn večno hvalo peli
 V nebesih zvoleni.

XV. OTROCI NA PAŠI.

1. Gmajne so lajne pregrešnih reči,
 Škoda, hudoba se po njih godí:
 Žvina poškodje, pohujša mladost;
 Majhen dobiček, pa velka norost.
2. Kak' se na paši otrok zaderží,
 Starišem večidel znano še ni.
 Žvino preteple in gon' semtertje,
 De se do sit'ga nikolj ne najé.
3. Glejte, na gmajnah kaj žvina terpi!
 Še za desetero živeža ni,
 Pa jih po sto ino sto naženó
 De se na senci v vročini pekó.

4. Ovce in krave našenejo skup,
Vole in svinje, de delajo hrup.
Eno pred družim u skoke leti,
Namesti kermo le žlake dobí.
5. Mnoga kobilica, konj in žrebé,
Zdravo iz hleva na pašnike gre;
Tamo mu ptuj konj odbije nogó,
Jn po treh nogah šantuje dāmó.
6. Krave in voli se bôdejo tok
De mnogotiro tam pride ob rog.
Žvina pogosto na paši zbolí,
Ker od sosedne bolézin dobí.
7. Pač bolj je gmajne lepo razdelít',
Žvino pa v hlevih prav čedno redít',
Več bode travnikov, več bo gnojá;
Lepši bo polje in več bo blagá.
8. Gmajna in paša otroke mudí,
De jih ni v šolo, ni v cérkuv ljudi.
Otrok terpinčít' navadí se žvad',
Hoče odrašen tud' starše strahvat'.
9. Tamo po pašah od spolov obéh
Dela se skrivaj gerdoba in greh;
Otrok se vadi hudobnih rečí,
Kterih se žive dni več ne znebí.
10. Ljubi očetje, skerbite za to,
V škodo otrokam de paša ne bo;
Lebko otroci požvinijo se,
Kedar brez navka pri žvini stojé.
11. Otrok za šolo hvaležno vam bo,
Vam povernilo ljubezin lepó.
Kar bote plačali, plačal vam Bog,
On ki je porok za dolge otrok.

Lipold Ročički.

B.

DOBROVOLJSKE PESMI.

I. ZADOVOLJNI KMETIČ.

1. Vesel sim jas kmetič, se Jur imenujem,
Serce zadovoljno to jaz poželjujem.
Naj gospoda ž'vi — Kakor se ji zdí,
Bele roke si — Križam naj derži;
Jaz rajši rokujem — Svoj kruh pridelujem.
2. Prav zgodaj že hodim jaz kmetič na polje,
Škorjanček mi poje, ves židane volje:
Prid' kmetič orat — Semena nasjat,
Bo lepo sterneno — Jn latje romeno.
3. Jn kedar posevam, sercé veseljuje,
Ko kviško v nebo se škorjančik vzdiguje:
Deb' toča ne šlá — Žetva lepa b'la,
On prosi Boga — De žegen nam da.
Tak zmíram prepeva — Mi kratek čas dela.
4. Jn kedar po leti vročina prihaja,
Prepelica v sternim veselje mi daja:
Kriči: pet petí — Mi ženko budi,
Ji v žetvo velí — To me veseli!
Tak grem spet veselo — Zi ženkoj na delo.
5. Jn kedar mi truplo omaga od dela,
Mi ženka počivati v senco veljeva:
Moj dragi si ti — Si tukaj počij,
Si vinca nalij — To te ohladi:
Tak mislim na sveti — Ni bolje ko kmeti.
6. Po mestih gospoda me včas' zaničuje,
Ker prav ne premisli, kdo kruh prideluje.
Vsak moder spozná — Poštenga moža,
Mu roko podá — Jn kmeta rad 'ma.
Vesel hočem biti — Pa Bogú služiti.

II. VOJAŠKA *).

1. Bratje! serčno, vstopimo,
Zdaj si slave vence zvimo
Ker cesarja slaven glas
V boj junaški kliče nas.
2. Lepa je spomlad zelena,
Lepši sonca luč romena,
Pa še lepš' se lesketa
Venc junaškega srcá.
3. Za Bogá in sveto véro,
Za cesarja pod bandero
Za deželo stopi vsak,
Ki slovenski je junak.
4. Kaj bi merzlo se deržali,
Kakor zajci se skrivalí;
Kdor junaške je kerví,
Se vojaštva ne bojí.
5. Kjer se Avstrijanam dava
Vse premage lepa slava,
Tam tud' naša slava bo;
Skažmo de Slovenci smo!
6. Tam kjer bobni ropotajo,
Kjer se meči blisketajo,
Kjer mogočen strel gromí,
Tam junakom dolg čas ní.
7. Srečno, oče, zdravo mati!
Nam se v vojsko je podati;
Taj nas kliče slave glas,
Kliče Bog in cesar nas.
8. Bog ne daj de bi žalvúli,
Kedar se od vas podali;
Bomo prišli spet damó,
Ako božja volja bo.
9. Bog ohrani nam cesarja,
Daj nam pravga vojvodarja;
Vse sovražnike okrog
Bomo gnali v kozji rog.

Virk.

*) Se pòje kakor Abacelnovih XI. ajj XLIII.

III. POPOTNICA VOJAŠKA *).

1. Ležaj, ležaj ravno polje,
Po polji bela cesta gre,
Po cesti primaširajo,
Prelepi, mladi fantje so.
2. Voj hola, hola fantje vi!
Kamo ste se namenili?
Se hočete podát od nas,
Ki ljubimo iz serca vas?
3. Zdaj z Bogom, vsi prijateli,
Vi bratje, sestre, stariši!
Na vojsko gremo zdaj za vas,
Mogočen vojvod kliče nas.
4. Slovenci zdravi in mladi
Smo urni kakor glive vsi
Jmamo serce ino moč,
Premagali bomo gredoč.
5. Veselo bočemo zapét,
V Boga zaupanje imét.
Pogumno **) bomo strélali,
Sovražniki pa bežali.
6. Le naj ropoče in bobni,
Jz tavžent topov *** zagromi;
Naj kugle križem švigajo,
Slovenci ne pobegnejo.
7. Pred nam' naj pada vse okrog;
Za nas skerbi naš Oče, Bog.
Ne bode nas vlovila smert,
Deb' ravno pekel bil odpert.
8. Mladenči, serčni bodimo!
Bog Sabaot ****) nas varval bo
Sovražnika požene strah
Pred nami kakor veter prah.

Slomšek.

*) Se póje kakor od Lavdona pri belim gradi, Ahacelnovih XLV.

) Pogumno alj korajžno. *) Jz jezer topov alj štukov. ****) Bog Sabaot alj vojskih trum.

IV. BOJNA PĚSM

avstrijskih vojšakov v Lombardii.

1. Na noge, bratje! bobni ropotajo!
 Cesarstvo kliče svoje sine v boj;
 Bandera, zmage vajene, vihrajo,
 Častiti *vojvod* pelje hrabrih broj;
 Ne begaj! stoj! sovražni plašen roj!
 Kupi serce,
 Naj boj, možjé!
 Strelu vihár
 Je slave žar!

2. Na noge, v boj! mogočni Bog je z nami,
 Junaškega je *vojroda* nam dal;
 V premago gre z pogumnimi verstami,
 Lovorove bo hrabrim vence bral;
 De zmagamo, bo Bog na strani stal.
 Ko stresa grom,
 Buči polóm,
 Se oživi
 Junaška kri.

3. Kustoca, Volta, Šent-Lucija, Sona,*
 Vičenca naše slave zvezde so,
 Iz njih spletena bodi svitla krona,
 Glavó naj venča *premaga včeró*,
 Glavó *Radeckiga* častitljivo;
 Njegov obráz
 Unema nas,
 Prestraši vse
 Sovražnike.

1. Pozdravimo vas, bratovske junake,
 Tam, kjer gromí cesarska Donava,
 Kjer Windišgrätz in Jelačić vojšake
 V pravično zmago hrabre peljeta,
 Tud vaša čast je slavno rešená!
 Naš venc je zvit,
 Zdajave pobit;
 Vas kušnemo,
 Objamemo.

*) No mesta in kraji na Laškim.

5. Še Avstrija svobodna in častita ,
 Nezmagana, krepkejši le stoji;
 Sovražna moč zdajavcov je razbita ,
 V zasluženih verigah tam leži.
 Vojšakov zvestih roka jo teži.

O Avstrija

Pomlajena

Junaško stoj!

Mi ščit smo tvoj.

6. *Franz Jožef!* za Te, ljublena Cesarja,
 Vojšakov Tvojih meči bliskajo ,
 Za Te , narodov zvestih Poglavarja ,
 Slovenske tudi serca bijejo ,
 Na miglej Tvoj v grom boja planejo.

Če stresa grom ,

Buči polóm ,

Junak kriči:

Franc naj živi.

Potočnik.

V. LAVORIK ¹⁾).

Prikazen, poleg Nemškega ²⁾).

I.

U Milanu opolnoči sam
 Sivi vojvod še prebédja tam:
 Zemljovide ³⁾ skerbno pregleduje
 Vojske snuje, u duhu razpeljuje.
 Tada odpre tiho se dvorana,
 Jn gospoja ptuja in neznana
 Pred Radecka milo se ustavi,
 Jn prijazno te besede javi:
 „Pazi se oj star junace moj!
 „Poysod zmagan pada dušman ⁴⁾ tvoj;

¹⁾ Lavorik je vence lavora.

²⁾ Ova pesan je uzeta iz večernega lista Gradskih novic od 27. Junija 1850, po Rudolfu Hirša.

³⁾ Zemljovidi so izrazi ali slike na popiru od zemlje, selj, gor, mor, rek, mest, tergov, krajev, cest i. t. d. ktiri so vojskovodjem u neznanah deželah čudovito potrebni.

⁴⁾ Dušman, dušmanin; sovražnik, suprotnik, posebno u vojskah.

„Zato lukav⁵⁾ sladko lice kaže
 „Tebe vjeti — prijateljstvo laže.
 „Tebi zlatni lavorik če dati,
 „Čuvaj se na glavo njega djati;
 „Roka, ko je vènec umno svila
 „Ljuto smert je za te v njega skrila!“ —

Vojvod sklikne jasno gledajoč,
 Góspa zgine kano senčad⁶⁾ v noč.
 Vojvod vikne! slugo pita: „Kdo je
 „Sdaj odišel iz dvorane moje?“ —
 „Bedne straže gor in doli grejo
 „Bogme! alj se nikog' ne zavejo!“ —
 Vojvod smehne, sim in tamo hodi:
 „Pervo je, da mene sanja blodi!“ —

II.

Jz prelepe Lombardije⁷⁾
 Zali dojdejo gosponi;
 Da v ljubezni živov kljuje
 Vsa dežela in pokloni
 Vojvodu se, — tek terdijo —
 Sarda⁸⁾ v peklo pak rotijo.

Ju Radecku prenesejo
 Na uzglavju od baržuna,⁹⁾
 Kér mu vèrlo hvalo vejo,
 Zaduščena da je buna,¹⁰⁾
 Lavorik iz čisteg' zlata
 Svitle kano zvezdna jata¹¹⁾

⁵⁾ Lukav; zvít, prekajen, prebrisan, potuhnen,

⁶⁾ Senčad; senčna podoba, podoba od sence.

⁷⁾ Lombardija, kraljevina na Laškem, nar. lepši del Avstrijskega cesarstva; nje pog'avitno mesto je Milan alj Majland, kje je slavní vojvod Radecki prebival, in ktero mesto se je u letu 1848 pervo zo, er cesarja spuntalo.

⁸⁾ Sardi, Sardini, Sardinici alj Pijemontezi, imajo na Laškem svojo samostavno kraljestvo Sardinija in Pijemont po imenu, katerih rajski kralj Karl Alberto je Lombardiške punitarje podpiral in se s Radeckom bojeval.

⁹⁾ Baržun; rudeča alj cervena žamet.

¹⁰⁾ Buna, toliko koliko: punt, boj, vzdiga i. t. d.

¹¹⁾ Jata, toliko koliko: čeda, čreda, trupa.

Vojvod vidi dar čestiti
 Jn poslanstva vse poklone
 Tada nekaj ga zahiti
 Da se vstavi pred gospone
 Jn gospoje svar sanjeva
 Se zaresna mu vidjeva.

„Oj gospoda moja draga!
 „Taka nije za me cena ,
 „Za vojake prava snaga
 „Samo kapa je gvoždena; ¹²⁾
 „Kako li na glavi sije
 „Skušajte ga sami prije!“ —

Sladkomednih ust pokloni
 Sdaj rekó: da kaj darvano
 Preuzvišnjem' je gosponi,
 Slugom nosit nije dano.
 Kada pak se želja vkaže,
 Plaha duša več ne laže.

Jn smerkuni razodéli
 Plakajoči na kolenah ,
 Da izdajstvo so imeli
 Oh prokleto u namenah ;
 Ker u věnec umno zviti
 Ljuti nožji so zakriti.

III.

Jn opet Vojvod u Milanu tam
 Opolnoči premišljuje sam ,
 Kako da će vništiti dušmanine
 Jn prognati clo iz Carevine ;
 Kar otvori opet se dvorana ,
 Jn gospoja ptuja in neznana
 Pred Radecka milo se ustavi,
 Ali sadaj rečice ne javi.

On pak onda stopi rahlo več
 Pred svarinjo tako govoreč:
 „Kažite mi vašo ime drago
 „Da vas štujem vseh gospoja' blago!

¹²⁾ Gvoždeno, želézno; gvoždje, železo.

„Ovi križec redovni ¹³⁾ vzemite
 „U spomin o meni ga nosite, —
 „Jn povejte: Ali smeje nada ¹⁴⁾
 „Meni biti, vas še vidit kada? —
 Góspa milo klone, reče: „da!“
 S tem pa kako duh je zginilá.
 Vojvod kara slugo: „Kdo je bila
 „Gna, koje opet tu hodila?“ —
 „„Bedne straže gor in doli grejo
 „„Bogme! alj se nikog' ne zavéjo!““
 Vojvod bistro gleda: „To je sila
 „Težko vérjem, jeli sanja bila!“ —

IV.

Tromba poje, po Milanu hodi
 Slavni vojvod slavno vojsko vódi;
 Pokončani ker so dušmanini,
 Rane celit k domu šli Sardini.
 Vojna ¹⁵⁾ stopa proti cerkvi zali,
 Mož orožjen je le prahek mali,
 Odzgor pride blagodar in varstvo
 Zato velja hvalit božje carstvo.
 Vojvod in z njim vojska vsa okoli
 Boga hvali, sledni možek moli,
 Puška poka, topovi gromijo — ¹⁶⁾
 Tak vojaci z Bogom govorijo.

V.

Jn na pragu cerkve razsvitlene
 Moleč pade vojvod na kolene;
 Majko božjo hoče počestiti,
 Ker pomogla zmago mu dobiti.

¹³⁾ Križec redovni, je križ zlati in dragoceniti kakovega reda, ktere kralji in cesarji vojvodom in višim častnikom delijo u znamenje zaslug alj zaslužjenja u vojski ali deržavi.

¹⁴⁾ Nada; prav po slovensko namesto upanje, ufanje, vupanje.

¹⁵⁾ Vojna, vojska; je stara slovenska reč, namesto ponemčane: armada.

¹⁶⁾ Topi, topovi; se zovejo veliki možnarji, s katerim u vojskah strelajo.

Jn kad mile Majke kip ugleda
V berkovih mu zastane beseda ¹⁷⁾;

Mož boječi nigda, sdaj trepeče
Plaho okolj gleda — nič ne reče;

Zakaj ona, ki je u prestolu zala
Je pred njim že do dva puta stala,

Jn darvani križce ptujoj prije —
Sdaj na persih Majke božje sije!

V. Orožen.

VI. MOŽKEMU SPOLU.

1. Veliko možkih najde se,
Ko jih le kost in koža je,
Ni na jih barve, ni mesa;
Kdo jih tak okebrá?
Po noči ne počivajo,
Se gonijo okrog,
Njih smerdókavre strijo to,
De oni bleđi so.

2. Nektér je žalosten močnó,
Bo težko kdaj vesel
Nja drago pokopali so,
Vso mlado je mraz vzel.
Nektér kvartá, vse zaigrá,
Spet drug' zapije vse;
Zdaj zguba ga pri sercu žge,
Ker bos in lačen je.

3. Spet tretji zdrav in močen je,
Pa vender se solzi,
Zna vsako delo, vé za vse,
Pa v praznim strahu ž'vi;
Priženiti se mu ne da
Na prodaj zemlje ni,
Zdaj pa na versto iti 'ma,
Soldašne se boji.

4. Zakaj se žolda pa boji
Mlad, čerstev korenjak?

¹⁷⁾ V berkovih; to je v berkih ali v mostačih pod nosom.

Tam vse potrebno saj dobi,

Tam se časti junak?

Pokoršina mu ne diši;

Doma razvadi se,

Za to se vojske on boji,

Ker svoje volje je.

5. Ves okernohan in potrén,

V jutro prikrade se

Mladenč ves siv in pa odrén;

Kaj le sromaku je;

To stori vino in pa raj,

Pretep ino pobój,

Mladenča spravi to na kraj;

On je vbijavec svoj.

6. Zdravico modremu možú,

Ki 'z mlad'ga prav ravná;

Pošteno služi on Bogu

Jn Bog mu srečo da.

Po grešnih potih sreče ni;

Zastonj za njo letiš.

Pred grešnikom sreča beži

Le pošten njo dobiš.

Lipold Rožički.

VII. ŽENSKEMU SPOLU.

1. Preljubi deklíči!

Povedal bom vam,

Kaj znajo fantiči;

Jih dobro poznam.

Prav čudno lovijo

Vas večkrat na lim,

De bi v tovaršijo

Podale se ž njim!

To kače so zvite;

Le prav zastopite,

Kar jes govorim.

2. On hvalil bo lice,

Oči in lasé,

Nogé in ročice,

Jn dobro serecé,

Besede in djanje,

Kar vé, vse bo zbral,

Tvoj hod in gibanje

Vsim hvalo bo dal; —

Pa če boš verjela,

Boš prav naletela,

On se bo smejal.

3. Jn ko bo zasledil
Že tvojo slabost,
Bo skazati vedil
Sleparsko modróst.
Se vsega bo lotil,
Ohetal goré,
Samó de b' te zmotil,
Jn spolnil željé.
Pa s takim kupčvati,
Poštenje prodati,
Bi bilo gorjé.
4. Toréj za dekleta
En nauk bom dal,
K' imate že leta,
Jn dosti skušnjav.
Kter kolj se vam liže,
Jn hvali preveč,
Če se vam perbliža, —
Dervite ga preč!
Naj hitro se spravi,
Ne boj se, če pravi:
Ne pridem nič več!
5. Kdo ne bi škerjanca
Po petji poznál,
Alj pa razujzdanca,
Če klafat' zna prav?
O dekelea mlada,
Jez tebi povém,
Če hodiš kaj rada
Ti k takim ljudem:
Boš malo poštena,
Bod' dekle alj žena; —
Jz skušnje to vem.
6. Nekatere zakonske
Tud rade znoré,
Posebno gosposke,
K' predobro jim gré.
Bi rade menvale
Vse vprek in počez,
- Z dekličí vasvale
Bi tudi še vmes.
Pred takmi bežite,
Jn varno se skrite, —
Zapeljivke so res.
7. Pa pridejo tudi
K dekličem u vas
Ti beli gospodi,
De skušajo vas. —
Le modre bodite
Per takih ljudéh,
Ušesa mašite,
Deržite svoj smeh,
Ker sicer bodo kmali
Vas s perstam kazali,
Nosili v zobéh.
8. Če hočesh nevesta
Bit srečna kedej,
Bogú bod' prav zvesta,
Na čednosti glej.
Če pride poreden,
Od dalje se boj,
Če bo pa en vreden,
Ne prašaj: si moj?
Že sam bo pertekel,
Dal roko, bo rekel:
Če hočesh, sim tvoj!
9. Če ktera ued vami,
Še nima svetá,
Naj majhno predrami
Jo pesem letá.
Letó ve vzemite
V spomin zanaprej,
Jn pojte, berite
Tud drugin naprej.
Če lih ni novica,
Je britka resnica,
Kar poje se v njej.

C. POBOŽNE PESME.

I. PASTIR IN OVČICA.

1. Oj ovčica kamo greš?
Ljuba moja nič ne veš,
Da katir od mene grede
Oj globoko on zabrede!
Težko pride več nazaj
Na zgubljeni prvi kraj.
2. Ja jaz grem od tebe preč
Jn ne maram za te več!
Gredem iskat sladke paše,
Svēt mi take dosta kaže.
Tvoje paše nečem več,
Ja jaz grem od tebe preč.
3. Oj ovčica misliš ti
Da te dolgo smeh terpi;
U veselju grēšnim biti
Hitro solze da točiti,
Kar ti dones sladko jé
Jutre kako ogen žgē.
4. Naj le peče naj le žge
Da le meni dobro je.
Pasti hočem moje želje
Dokler imam še veselje
Tvojga glasa nočem več
Ja jaz grem od tebe preč.
5. Oj ovčica spomni se
Da kdor skuša dobro ve.
Sladko grēšno je veselje
Pa v terpenje bitko pelje,
Kratka kratka je sladkōst
Vēčna vēčna je grenkost.
6. Naj veselje bo u mladosti
Jn pokora pa v starosti,
Naj bo sedaj volja moja,
Potem pako volja tvoja:
Moj pastire zdaj grem preč
Ja ne maram za te več!
7. Oj ovčica misliš ti
Volk peklenski zmiram spi!?
Kad v njegove parkle prideš
Jz tajistih več ne uideš
V greh zapeljal tebe bo
Jn u jamo, peklenó.
8. Milostliv je zmiram Bog
Rad odvzame grēšni dolg!
Ako ravno u grehe zajdem
Skoz pokoro milost najdem;
Moj pastire zdaj grem preč
Jn ne maram za te več!
9. Kolko reklo jih tako,
Ki u pekli sedaj so!
Oj ovčica tukaj bodi
Da te čisto vrag ne zblodi;
Dones ljubim tebe še,
Kak' bo jutre, kdo to vé!
10. Tvojo milost dobro vem
Zato jaz od tebe grem;
Zgubleno boš šel jiskati
Opet k čedi pripelati,
Za me zmiram skerbel boš
Kēr si dober dober mož.

11. Tudi milost měro 'má
 Odlog v peklo pak peljá!
 Judeža poglej pri mizi
 In razbojnika na križi,
 Sta pri zvirku gnade b'la
 Vonder sta le u pekel šla.

12. Oh premili moj pastir!
 Priprosta sim bila zvér!
 Zdaj neumnost svojo vidim,
 Zato k tebi nazaj pridem,
 Oh preljubi moj pastir!
 Le pri tebi vživam mir.
 Stara pesem nekoliko vglajena.

II. ZAHVALA JEZUSU PO sv. OBHAJILU *).

<p>1. Tavženkrat bod' hvala tebi
 O prelubi Jezus moj!
 De si me povabil k sebi
 Jno sklenil se z menoj.
 Jmam, Jezus! serce tvoje,
 Tvojo dušo in telo;
 O življenje duše moje,
 Naj ti večna hvala bo!</p> <p>2. Kok' sim grešnik ves ubogi
 Vreden toljke milosti?
 De v slabostih in nadlogi
 K meni prideš, Jezus, ti.
 Kak, o Jezus, poln ljubezni,
 Vender mene rad imaš!
 De odjidem večnim brezni,
 Sam'ga sebe meni daš.</p> | <p>3. Bod' pozdravljen z serca celga
 Jezus, moje duše gost!
 De v podobi kruha bel'ga
 Sim zavžil tvojo sladkóst.
 O ljubezen! kdo te zreče?
 K meni prideš Jezus sam;
 Rešna kerv po žilah teče,
 Rešno telo v sercu imam.</p> <p>4. Kaj pa jes čem dati tebi,
 Ker sim revna, grešna stvar?
 Vse obderži Jezus sebi
 Dušo in telo za dar!
 Tebi hočem jes živeti,
 O presladki Jezus moj!
 Tebi hočem jes umreti —
 Živ in mertev naj bom tvoj.
 Virk.</p> |
|--|---|

III. PESEM

pěta pri žalostni Materi božji na staroj sveti gori v Srenskoj fari. **)

<p>1. Stojaj stojaj sveta gora
 Srenske fare svitla zora,
 Zora serca mojiga.</p> | <p>Že od negdāj si ti bila
 Sveta romarjam in mila;
 Bodi mi pozdravljena.</p> |
|---|--|

*) Poje se po napevi: Tavženkrat si ti češena.

**) Poddružna cerkva srenske fare, stara sveta gora imenovana, ino Materi božji sedem žalosti posvečena se meni po načinu zidanja ena naj starejih cerkev v poprejnem Celskim krozi vidjeva. Ni scer najti ne zarezaniga ne pisaniga znamenja njene starosti; zakaj vse je vreme in nevedna roka zamazala, stare pisma pa, če so bile, je strašen ogenj pokončal, ki je tukej više putah razsajal, posebno pa v letu 1798, ki je cel terg do zadne strehe z farno cerkvijo in farožem vpepelil. Njeno starodavnost kaže tudi podoba alj štatva žalostne pod križem sedeoče Matere božje iz mramora umetno izdelana.

2. Stojaj stojaj vertic mali,
Vertic mali vunder zali,
Vertic lépa cerkvica!
Kadar v tebe stavim nogu,
Serce moje je pri Bogu!
Oj nebeška hišica!
3. Stojaj, stojaj mi zeleno
V sveti vertic usajeno
Sveto drevce, sveti križ!
Gore bodo spet zelene,
Logi, hoste razcvetene;
Križ nar lepši mi cvetiš.
4. Stojaj stojaj Vertnarica
Žalostna si ti Devica
Naša ljubezniva mat'!
Oh poglej u svoje krilo;
Žlahnej sadja ni zorilo
Kak je Tvojga križa sad.
5. Ležaj, ležaj sad nebeški,
Jezus sad za rod človeški
V krilu mile materé!
Tvoje oh kervave rane
Naj ožvijo nas bolane,
Nas bolane grešnike.
6. Stoj Marija nam na strani,
Ti nam Jezusa ohrani;
V njemu pravaje sladkost!
Jezus in Marija mila
Če nas bota zapustila
Vel'ka naša bo grenkost.
7. Bližej bližej duše ljube,
Dajte Jezusu obljuje
Greh na večno zapustit!
Brez poboljšanja, pokore
Dobre léta nam ne more
Mat' Marija izprosit.
8. Romar, romar prosi, moli
De nam bode skorej bolji.
Jezus ne zapusti nas!
Ker obide nas skušnjava
V grehe mika, napeljava
Vsmili se Marija nas.
9. Romar, romar prosi, moli
De nam bode skorej bolji.
Jezus ne zapusti nas!
Jesti, piti pomankuje
Staro, mlado omaguje!
Vsmili se Marija nas!
10. Romar romar prosi, moli
De nam bode skorej bolji.
Jezus ne zapusti nas!
Naj de njive spet rodijo
Gorce nas razveselijo.
Vsmili se Marija nas!
11. Romar, romar prosi, moli,
De nam bode skorej bolji.
Jezus ne zapusti nas!
Hude ure strašne toče
Vel'ke suše, vel'ke moče
Oh Marija varuj nas!
12. Romar, romar prosi, moli
De nam bode skorej bolji,
Slobodno na zadni čas!
Smertna ura kad odbije
Naj nebeška luč obsije
Jezus in Marija nas.
13. Stojaj, stojaj sveta gora
Sreenske **) fare svitla zora;
Tukey bližej sim nebés.
Koljkokrat jaz semkej pridem
Težko težko spet odidem;
Sveta gora si zarés.
V. Orožen.

**) Pridavno ime: sreenski, mesto podsreči, sim zato porabil, ker je v ustih domačiga ljudstva celo navadno. Vse le veli: sreenski — grad

IV. LEP VERT.

(Staro pesem ponovljena.)

1. Stoji mi vertic obsajen
Jz zlatim plotam ograjen.	10. Boga ponižno molijo
Na persi se povdarjajo.
2. Tam rasejo cvetlice tri,
Na celim sveti lepših ni.	11. Cvetlica tretja lep spomin
Jezusa — žlahten rožmarin.
3. Cvetlica prva je letá:
Lepa pšenica rumená.	12. Marija ga je vtergala,
Devic ž — njim bo venčala.
4. Pri vsak svet' maš' jo rabijo
Za naj svetejši hostijo.	13. Nar žlahtnejši zmed vsih cvetlic
Je rajski venc čistih devic.
5. Mašnik jo povzdigujejo,
Ljudje se priklonujejo,	14. V Marijinim senci zeleni,
V Jezusovim lepó cveti.
6. Boga ponižno molijo,
Na persi se povdarjajo.	15. Na glavi vsih devic bliši
Pred tronam božje milosti;
7. Cvetlica druga je letá:
Prežlahna vinska tertica.	16. Kjer svojmu ženinu pojó
Prelepo pesem angelsko. —
8. Pri sveti maš' se premeni
U Jezusovo rešno kri.	17. Hranite te cvetlice tri;
Saj pod tim soncam lepših ni!
9. Mašnik jo povzdigujejo,
Ludje se priklonujejo.	

Vick.

V. SMILENJE.

Gospod moj Bog! oj kadar moje žile
Bo stresil enkrat mi mertvaški mraz;
Jn kadar smert poljubi moj obraz
Tačas naj sodbe Tvoje bodo mile! —

Bo moja duša rešena telesa,
Katiro jemle mi notrajni mir
Bo duh — pravice Tvoje spoznal vir
Naj milost kane iz Tvojiga očesa!

Tačas bo sleparija vsa nehala
Lepota prava večno bo ostala
Nedolžna duša se v nebo dignila.

terg, frenska fara, Srjani; le unajni pravijo podsrečki grad, Podsrečani. Znano je po staropisih, da je sreński grad bil neki lovski grad; znag tega je pridavno ime od korenike serua, ki je še sedaj za sreenske lovce naj bolji dobiček.

Očeta večniga veselje pila.
 Prokleti greh, in vse ostudne želje!
 Oh Jezus bodi serca mi veselje! —
 Orožen.

VI. PESEM

péta pri novi maši Gospoda Antona Vereza v Podsredoj v letu 1846.

1. Veseluj Podsrečka fara!
 Da si srečno včakalá
 Enga novga svet'ga dara
 Od rojaka svojiga; ¹⁾
 Pred altarjam tam stojijo
 Novožegnan mašnik zdej
 Roke gor v nebo deržijo:
 Ljubi Jezus dol poglej!
2. Veselujte ljubi oče!
 Dones so dopolnjené
 Vašga serca želje vroče,
 Oh Boga zahvalite!
 Kje veselje je na sveti?
 Če za vas ni dones to,
 Kadar slišite sina peti,
 Sveto mašo tok lepó. ²⁾
3. Brat in sestre veselujte!
 Dones je častitliv dan
 V svojih srcih premišlujte
 Svojga brata svetí stan.
 Glejte Jezus sam stopiti
 K bratu vašimu želi,
 Ker ga vidi zdaj nositi
 Venic lep' nedolžnosti.
4. Veseluj zdaj zlahita cela
 Zlati dan se teb' svetlí;
- Dolgo časa boš slovela
 V tebi se Anton časti;
 Ki si dones perpeljala
 V sveto cerkvo ga lepo;
 Nja molitev povzdigvala
 Se za te bo zdaj v nebó.
5. Veselujte spoštuvani
 Svatji mladga ženina,
 Tak obilno tukej zbrani
 Hval'te večniga Bogá,
 Da zmed vas je vučenika
 Svete vére si izbral
 Jno novga spovednika
 Vredniga Slovincam da'.
6. Z nami naj se veselite
 Novi mašnik tudi Vi,
 Ker veselje nam delite
 Ki ga vredni nismo mi;
 Kar ni angelam deleno,
 Kar le Jezus 'ma v oblast,
 To je zdaj Vam izročeno
 Premišlujte Vašo čast.
7. Dones bodete sturili
 Naj več čudež pervič to:
 Kruh in vino spremenili
 V Jezusovo kri, teló;

¹⁾ Stari ljudj ne zapomnijo, de bi bili kedaj tukej domači rojak novo mašo peli; zato so komej čakali na G. Antona Vereza.

²⁾ Že več let je, kar so gospodov oče pog'ed zgubili; zato, ker niso svojiga sina v mašnim oblačilu viditi mogli, je njegovo mičeno in gladko petje pri novi maši očeta najbolj razveselilo.

- O tačas Boga prosite
Za pravično pamet nam,
Grešnike priporočite
Jezusu v nebesih tam.
8. Nekaj jiše oko naše,
Véste novi mašnik Vi?
Jiše ljube mamke Vaše,
Ki jih dones tukej ni.
Alj nikarte žalovati;
Tok je božja volja b'la,
V večnosti so Vaša mati,
Tam se bota vidila.
9. Oj nikarte pozabiti:
To Vas prosim zdaj lepó,
Mater' ljube se spomniti,
De pomagano jim bo;
Ako v vicih še terpijo,
Jezus jih bo rešil sam,
- De se dons razveselijo
Vaše svete maše tam.
10. Oj kristjani povzdignimo
Roke in serce k Bogu,
Jn za srečo zdaj prosimo
Svojim novim mašniku:
Bog jim dolgo daj živeti
Let še več kok petdeset,
Jn z veseljam enkrat peti
Drugo novo mašo spet.
11. Zdaj še prosimo eno samo
Novožegnan mašnik Vas:
Preden se od tod podamo,
Dajte žegen Vi črez nas;
De zamoremo živeti
Z Vami sveto mi vselej.
Oče, Sin in Duh presveti
Hvalen bodi vekomej.

Orožen.

VII. TURK NA SVETO NOČ.

Popotval je v vérni kristjanski dežel'
Popotnik iz turškiga kraja.
Na sveto noč pozno, ne more že del;
Stopinja mu v snegu zastaja.
Do bajtice dojde, ker kmetič vesel
Je ptujca pod streho na toplo sprejél.
„Tu sed' te za mizo“ mu kmetič veli:
„Jn z nami večerje zavžite,
Kar bornimu kmetiču stvarnik deli.
Nicoj le pri nas ostanite.“
Tud žena, otroci ga vabjo tako.
Ptujc sede, počije in — zajme na to. —
Jn kadar se vpičla večérja končá,
Prinese se prazna obleka;
K cerkveni pobožnosti vse se rav'na,
Skerb' vel'ka je ptujga človeka.
On kmetiča vpraša: „Priatelj, zakaj
Se k cerkvi tak pozno v noč sprav'late zdaj.“

Prijazno mu hišnik berž odgovori:

„Nicojšno noč sveto, veselo

Bil Jezus nam rojen zveličar ljudi,

Odrešenje se je začelo.

Oteti nas peklu, odvzeti nam greh —

Prebival pri revnih je vbogih ljudeh.“

Preblagiga Deteta mili obraz

Tam v cerkvi je vérnim odkriti;

Tam zgrevane serce tud sleherni čas

Zamorejo milost sprositi.

Zravn déteca Jožef, Marija stoji;

Pastircov tud mnogo zravn jasele kleči.

Med svetim' opravki se pesem glasi,

Katero so Angeli peli,

Med rojstvam zveličarja, o pol noči

Na nebi, v svetlobi veseli:

„Čast Bogu na nebi, in mir med ljudmi,

V katerih pošteno še serce živi.“

Nevérnik posluša pobožne reči

Jn čudna ga groza obdaja:

„Al' smel bi jas z vami tud taj med ljudi

Do cerkve, do svetiga kraja?

Rad videl bi déte, rad videl bi kraj,

Ker raj se nebeški odpéra nam naj!“

Veselo zdaj kmetič mu reče na to:

„Nikar se ne bojte krivice!

„Le pridite, cerkev nas vabi tako,

„Jn bod'te pobožne dušice.

„Le mene poslušajte, jište moj dom,

„Jn ljublena mati ostala vam bom.“

Turk zdaj se opaše, in sklene terdno,

Se z vernim do cerkve podati.

Alj kadar se bliža prag cerkve, mu zlo

Stopinje začno trepetati.

Pred durmi ostane, in njega pogled

Svetlobe cerkvene je čudno unet.

Zagledal je jaselce, dete sveto,

Bliši se v nebeški svetlobi.

„Oh“! zdihne: „Lepote ni velke tako.

„Tu naš je zveličar v podobi!“

Jn dalej še gleda; neč njega oči
Od deteca svet'ga več vernilo ni.

Zdaj se mu dozdeva, de dete sveto

Na smeh se derži, in ga vabi;

Steguje ročice — oh čudež! milo: —

„Le pridi! nikar ne pozabi

De moja ljubezen do vèrnih ludi,

Zveličati vsaciga serčno želi!“

Od sveteh občutkov mu serce kipi —

Zdaj čamar iz glave on dene.

Jn rine se naglo skoz trumo ljudi,

Jn pade na grešne kolene.

— Solze zdaj zalivajo njega obraz,

Klečé pred altarjem on joka na glas:

„Oh detece sveto, resnični si Bog!

Le ti si sam pravi edini.

Oh! vzemi v število me vèrnih otrok,

K pobožni, keršanski družini!“

Zdaj sveti kerst prejme, postane kristjan,

On pekla je rešen, in greha opran. —

F. Kovač.

Solske Pesme v Drobtnicah 1851.

I. Upondelek pred šolaj.

Plagione (andante)

Lipo ja tu je, Svetlo sonci ce
 Hlani razgovelli, Larja juter - na
 Ali vesel je da, Vse lo mi veli.

II. Upondelek po šoli

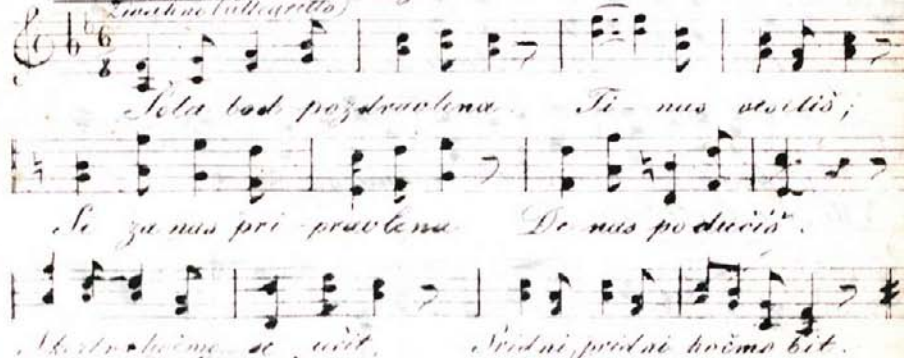
Allegro no cantabile (moderato)

Veskončno vamilen, dober Bog, Ti hočis
 hvato meti, Zastavi glas svo - jih otrok,
 Laj hvato nam za peti.

III. Tork pred šolaj.

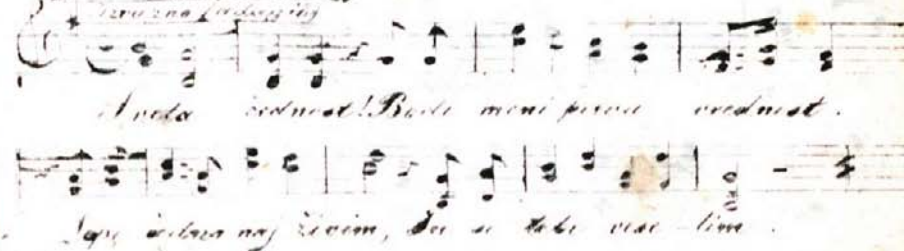
Allegro no cantabile

Seta last pozdravljena, Ti nas veselis;
 Se za nas pri - pravljena, De nas podučis.
 Ah, to hojimo se učiti, Sredni, pridni hojimo biti.

IV. Tork po šoli

Allegro no cantabile

Arada vednost! Bodi meni prava vednost.
 Lajo vedna naj živim, Daj se tebi vrac - liva.

V. V' srce pred soloj.

Solkelno (leggiere)

- Daj pravi sturi se postuj, - Hodi dol
go ri seli; Sim dobro & do trina perva
ho dobro ti na seli.

VI. V' srce po soli.

Vrsto (collegio)

Are lepo mlado drevce, Tu edno
z meni castlo je, O' cetu sad po da,
K' so krtino izri stili ga.

VII. V' četrtak pred soloj.

Solkelno (leggiere)

Ve solo srca zbudi se! Bogu za
za hvato, ki o varcu je. Te kudega ni.

VIII. V' četrtak po soli.

Zivo (vivace)

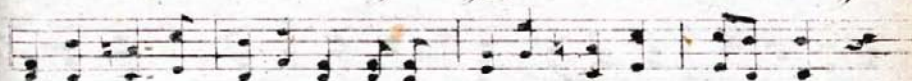
Biri, biri o le noba V' tovar sjo
ti negrem. Tu si mladik let ger dela,
Tidno se ti od po vim

IX. V petek pred soloj.

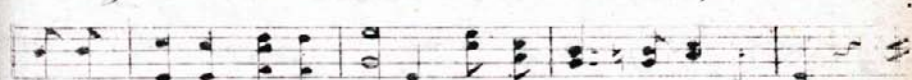
Quadrino (allargato)

Ni ne sveli soljji blaga, Ni mbona ne tak draga,

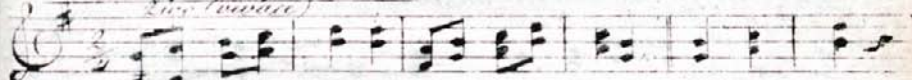
Truker je svela modrost, Ona mladit dni le - po - ta,

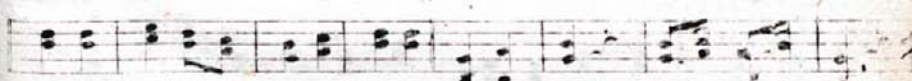
Ona starih dni dragota, Njo osker - bi se mladost

X. V petek po soli.

Quadrino (allargato)

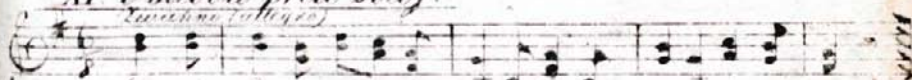
Ka - kor kapla vpi - lo kane. Mine čas

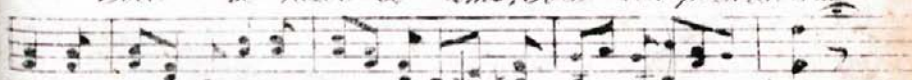
Naglo kane pa ne vstane. Vse za nas, Vse za nas

XI. V soboto pred soloj.

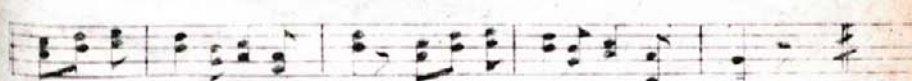
Quadrino (allargato)

Avla, Bogu de ti vime, Bogu nam hudi strah, da
Sole se razce - le - me, Sole bod pordravlja.

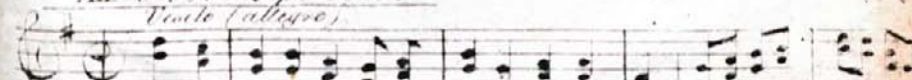
Pridni bote se vica - ti. Skrbno dones ho - jo.

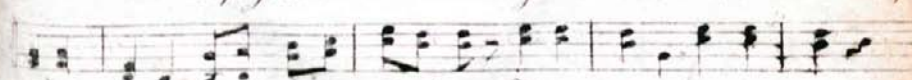
To ve selje nase bo. To veselje nase bo.

XII. V soboto po soli.

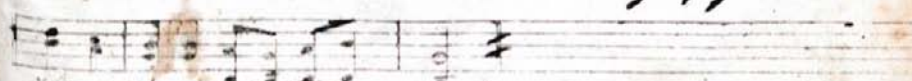
Quadrino (allargato)

Vsi zapoznje hvata bod Bogu. Ker smodnis dobro znati,

Sole suina do kon - cati, Lohko udajrapoje ma.

Hvala hvata bod Bogu.

XIII Pesm pred očitno skušnjo

Plagano ländler

stari

XIV Pesm po končani skušni

razno čedno

